

Transcript (woordelijk verslag)

**van de vergadering van de
Provinciale Staten van Drenthe**

gehouden op 16 december 2020

Transcript

Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe

Woensdag 16 december 2020

Locatie: digitale vergaderomgeving van het Drents parlement

Aanwezig:

mevrouw J. Klijnsma, voorzitter

de leden:

mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)

de heer E. Bos (GroenLinks)

de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)

de heer R.A.A. Bosch (PvdA)

de heer R.W. Camies (onafhankelijk Statenlid)

de heer B. van Dekken (CDA)

mevrouw G.J. Dijkers (SP)

de heer F.P. Duut (OpDrenthe)

mevrouw H.T. Haan (GroenLinks)

mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)

mevrouw S.D. Kort (PVV)

de heer R. du Long (PvdA)

de heer H. Loof (PvdA)

de heer R. Mäkel-van Luttkhuizen (SP)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)

mevrouw C.M.J. Mentink-Broekhuis (CDA)

de heer J.J. Moes (VVD)

de heer W.L.H. Moinat (SP)

mevrouw T. Potharst (Partij voor de Dieren)

de heer H.J. Pragt (D66)

de heer R.R. Pruisscher (ChristenUnie)

mevrouw J.A. Roggen (PvdA)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal Drenthe)

de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)

de heer G. Serlie (VVD)

mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)

mevrouw A. Udinga (VVD)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV)

mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)

de heer S.J. Vegter (CDA)

de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)

de heer H. Velzing (Forum voor Democratie)

de heer A. Vorenkamp (PVV)

de heer G. Zuur (CDA)

mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

de heer P.A. Zwiers (PvdA)

mevrouw S. Buissink, griffier

Voorts aanwezig de leden van het college van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)

de heer H. Brink (VVD)

de heer H.J. Jumelet (CDA)

de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)

de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer T.P. Blinde (onafhankelijke Statenlid)

de heer J.W. Drukker (onafhankelijke Statenlid)

de heer H. Omlo (onafhankelijk Statenlid)

de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)

de heer J. Smits (VVD)

A. Opening

De voorzitter: Goedemorgen, dames en heren, vanuit de Statenzaal hartelijk welkom. Ik heb begrepen dat het quorum aanwezig is van onze vicevoorzitter, de voorzitter van het presidium, Ralf du Long. En we kunnen dus gaan beginnen. Ik heet alle aanwezigen van harte welkom. Dat zijn hier in de Statenzaal vooral medewerkers van de griffie en van de techniek. Maar ik kijk natuurlijk naar het scherm en ik weet dat daar Statenleden meekijken en hopelijk ook gasten. Van harte welkom bij deze laatste Statenvergadering van 2020.

B. Mededelingen

De voorzitter: Dames en heren, allereerst een vergaderafspraken. Ik verzoek u allen uw camera en microfoon uit te doen. We werken niet meer met spotlight zoals u weet. En het is natuurlijk de bedoeling dat als u woordvoerder bent op een agendapunt, dat u uw camera aanzet. En op die manier kan ik ook zien wie de woordvoerders zijn. Dan krijgt u het woord en dan kunt u uw microfoon aanzetten. Mocht er nog iemand buiten de woordvoerders om willen interrumperen, dan kan je dat ook laten merken door je microfoon aan te zetten en iets te zeggen. We hebben in het presidium gekozen voor korte spreektijden, relatief korte spreektijden, zodat we rond 19.00 uur, sprak zei opgewekt, deze laatste Provinciale Statenvergadering van 2020 kunnen afsluiten. En we gaan ervan uit dat de lunchpauze met muziek zo rond 12.00 uur zal zijn. Ook te doen gebruikelijk sinds we digitaal vergaderen, is natuurlijk dat de stemming over de voorstellen en de ingediende moties en amendementen gebundeld plaatsvindt aan het eind van de vergadering. En ik heb nog een mededeling te doen. Vier van onze Statenleden gaan voorlopig verder als onafhankelijke Statenleden. En ik heb begrepen dat de heer Velzing nu de fractievoorzitter is van de Statenfractie van Forum voor Democratie. En die Statenfractie bestaat in zijn geheel uit twee leden. Dan heb ik afmeldingen ontvangen van de heren Blinde, Omlo, en Drukker, zij zijn onafhankelijk Statenlid, de heer Smits van de VVD en de heer Nijmeijer van GroenLinks. En even voor de goede orde, mevrouw Slagt vervangt de heer Nijmeijer in zijn hoedanigheid als fractievoorzitter van GroenLinks.

C. Vaststellen van de agenda

De voorzitter: Dan wil ik graag de agenda vaststellen met u welnemen. Ik vraag of er nog aanvullende agendapunten zijn. Ik kijk even naar mijn scherm of ik nog mensen zie reageren. Zo niet, dan kan ik u melden dat er drie moties vreemd aan de orde van de dag zijn aangekondigd. De Partij voor de Dieren heeft een motie M 2020-39 aangekondigd over 'Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhart en damhart'. Gedeputeerde Staten hebben gisteren hierover een besluit genomen. Ik vraag dus aan de Partij voor de Dieren, gelet op dit besluit, of de aangekondigde motie wordt gehandhaafd. Dus ik vraag denk ik aan mevrouw Potharst of zij even wil reageren.

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter. We hebben de motie op basis van dit besluit enigszins aangepast, maar de strekking blijft hetzelfde, dus dat zal ik ook toelichten. Maar we houden hem aan.

De voorzitter: Dus u houdt hem niet aan, maar u handhaaft hem? Ja? U wilt hem vandaag behandelen?

Mevrouw Potharst: Dat bedoel ik. Ja, sorry, ja. En de nieuwe motie is ook vanochtend naar de griffie gestuurd. Dus als het goed is, wordt die ook rondgestuurd.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is altijd goed. Dan vraag ik of er ingestemd kan worden met het agenderen van deze motie. En als dat zo is, dan voegen we de motie toe als agendapunten H van deze agenda. Dan heeft de Partij van de Arbeid ook een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd, M 2020-40. Die gaat over Nedersaksisch in de Statenzaal in maart 2021. Ook daarvan vraag ik of er ingestemd kan worden met het agenderen. En dan voegen we de motie toe als agendapunt I van deze agenda. En dan heeft de Partij van de Arbeid nog een motie vreemd aan de orde van de dag aangekondigd, M 2020-41, over de Nedersaksenlijn. Ook hierover vraag ik of er ingestemd kan worden met het agenderen. En aangezien dat het geval blijkt te zijn, voegen we die motie toe als agendapunt J van de agenda. Dan wordt de stemming daarmee agendapunt K en de sluiting agendapunt L. En dan zouden we de agenda als zodanig ongewijzigd kunnen vaststellen, ware het niet, en dan zit ik even te kijken, dat ik heb begrepen dat onder agendapunt G-8, even kijken, Dat gaat over het Herstructureringsfonds, hebben GS nog een stuk aan u doen toekomen, dus het stuk is gewijzigd. En die wijziging gaat vooral over het feit dat er nu ook extra punten toegekend kunnen worden als een bedrijf gecertificeerd leer- werkbedrijf is. Ik heb begrepen dat het punt van aandacht was tijdens de commissiebehandeling. En ik zou u willen vragen of wij dit B-punt, dus G-8, naar de A-lijst zouden kunnen overhevelen. Mag ik daar wat reacties op? Ik heb met name begrepen dat GroenLinks hier om agendering had gevraagd. Dus ik kijk even. Ik zie mevrouw Meeuwissen. Ga uw gang. Mevrouw Meeuwissen van de VVD- fractie steekt haar duim op.

Mevrouw Meeuwissen: Ik vind dat een goed idee, om er een A-stuk van te maken.

De voorzitter: Oké, dank u wel. Ik kijk even naar de andere fracties. Wie van u? Meneer Vegter van het CDA.

De heer Vegter: Het CDA vindt het ook prima.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. De heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Is prima voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel. Even kijken of ik nog meer... Ik ben vooral geïnteresseerd in GroenLinks, heb ik begrepen.

Mevrouw Slagt: Ik had mijn microfoon niet aan, maar nu wel. En wij hadden graag complimenten willen maken aan de gedeputeerde, hoe goed die het geïntegreerd heeft. Ik had nog een kleine vraag, maar dat zal ik dan als het een A-stuk wordt persoonlijk vragen en dan is het helemaal goed, als het een A-stuk wordt.

De voorzitter: Nou fantastisch mevrouw Slagt. Dank u wel. En de complimenten worden aan de handelingen toegevoegd, zal ik maar zeggen. Goed. Even kijken. Willen nog meer mensen reageren? Anders dan constateer ik nu dat we punt G-8 over kunnen hevelen naar de A-lijst. En dan ga ik aan de griffie vragen om dat even ordentelijk te doen, zodat als we zo meteen alle A-stukken... Ah, wacht even, meneer Velzing, zie ik nog.

De heer Velzing: Ik heb wel een stuk, een bijdrage van G-8 gemaakt. Oh. Ik wou dat wel laten staan ja. Geen A-stuk.

De voorzitter: Nou dan, als u nog een bijdrage wil leveren, ja, dan vraag ik aan de anderen om super kort te zijn. En als u dat ook kunt zijn, dan handhaven we G-8 en dan kan mevrouw Slagt daar haar

complimenten ook nog even kwijt. Ja? Dus dan blijft het toch een B-stuk hierbij. Goed zo. Dat gezegd hebbend, stellen we dus de agenda vast. Even kijken.

D. Vaststelling Besluitenlijst van de vergadering van 11 november 2020

De voorzitter: Ik stel voor om de Besluitenlijst conform het verslag vast te stellen en ik zie dat ik mijn hamer ontbeer, maar bij deze vastgesteld.

E. Ingekomen stukken

De voorzitter: Toegezonden is een lijst met ingezonden stukken, ingekomen stukken A.1 - A.11, B.1 – B.19 en C.1. In het presidium is afgesproken dat Statenleden die vragen hebben over de lijst van ingekomen stukken of die een brief van deze lijst zouden willen agenderen, dit van tevoren... Daar komt mijn hamer, helemaal geweldig. ... dit van tevoren schriftelijk aangeven. Dat geldt niet voor de voorhangprocedure, want hierover kunnen tijdens de vergadering natuurlijk verhelderende vragen aan het college worden gesteld. De Partij van de Dieren vraagt om agenderen van de brieven A.7, dat is de beantwoording van vragen door GS over Plaatsing haas en konijn op de Rode Lijst, en A.8, beantwoording van vragen over het tegengaan verspreiding vogelgriep, om die op de agenda te zetten. En de Partij voor de Dieren stelt voor om de brief A.7 te betrekken bij de brief van de Dierenbescherming over dit onderwerp, die zij agenderen voor de commissievergadering van 17 februari 2021. Ik stel voor om brief A.8 ook op deze datum te behandelen, want het is de eerstvolgende OGB-vergadering. Goed. Dus die beantwoording hebben we toegevoegd aan de agenda van OGB. Dan stel ik voor om de stukken af te doen op de wijze zoals die op de LIS is aangegeven. Mooi, dat is dus besloten. Pak ik mijn hamer erbij. Dan stel ik nu de voorhangprocedure aan de orde. En de vraag is in hoeverre er vanuit de Staten wensen of bedenkingen zijn. Ik stel voorhangprocedures C.1 aan de orde. En dat is een voorstel van het college van GS voor incidentele subsidie in het kader van ruimtelijke kwaliteit. Als niemand er over het woord wil voeren... Meneer Uppelschoten zie ik. Ga uw gang meneer Uppelschoten van de fractie van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Er worden eigenlijk drie voorstellen gedaan in dat C.1 en twee voorstellen van de drie vinden we wat gek. Want het gaat steeds om de inrichting van de openbare ruimte, bij een sporthal in Emmen en bij een of andere verblijf in Coevorden. Nou is het inrichten van de openbare ruimte volgens ons de primaire taak van de gemeente. Ik begrijp niet waarom daar nou een subsidie gegeven moet worden, als een gemeente gewoon zijn primaire taak verricht, namelijk de openbare ruimte inrichten als er een gebouw geplaatst wordt. De derde, een stichting die € 50.000 krijgt, dat lijkt me voor de hand, maar gemeenten die subsidie moet krijgen om openbare ruimte in te vullen, dat vind ik toch heel vreemd. Dus, dan kunnen wij niet instemmen met het verstrekken van deze subsidies aan de gemeente Coevorden en de gemeente Emmen.

De voorzitter: Ik geef het woord nog even aan gedeputeerde Brink, want ik zie dat verder niemand anders het woord wil geven. Gedeputeerde Brink, ga uw gang.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, wat hier de intentie is van deze subsidie, is dat we dingen mogelijk maken die met onze subsidies er anders niet zouden zijn. Wij denken dat de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving, want daar gaat het hierom, wel een verbetering is. En ik hoor heer Uppelschoten aangeven, we gaan niet akkoord met de gemeenten Emmen en Coevorden. Volgens mij bedoelt hij daarmee Coevorden en Midden-Drenthe, maar dat terzijde. Verder neem ik kennis van de opmerkingen die gemaakt zijn. Dit is een voorhangprocedure. Ik trek ook de conclusie dat andere fracties het wel een goed voorstel vinden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink. Ik trek dezelfde conclusie. De fractie van de PVV heeft opmerkingen gemaakt, de rest van de Staten zijn akkoord. Dus de opmerkingen staan in onze handelingen, in onze notulen. En ik concludeer dat deze voorhangprocedure doorgang kan vinden. Dus er kan overgegaan worden tot subsidieverlening.

F. Rondvraag

De voorzitter: Dan ben ik bij de Rondvraag. En ik meld u dat er twee rondvragen zijn binnengekomen. De Partij van de Arbeid heeft een rondvraag ingediend over het behoud van Veenhuizen. Ik wil graag het woord geven aan mevrouw Roggen.

Mevrouw Roggen: Dank u wel voorzitter. In de media is er recent een aantal berichten weergegeven, waarin staat dat er zorgen zijn omtrent de verkoopprocedure van een tachtigtal Veenhuizer panden door het Rijksvastgoedbedrijf. De procedure, die zoals het er nu uitziet, 19 maart om 11.00 uur eindigt met de bekendmaking van de gunning. De erfgoedvereniging Bond Heemschut heeft zorgen dat het hoogste bod van een ander wel eens tot de gunning kan leiden en dat dit op termijn ertoe zal kunnen leiden dat de borging van de cultuurhistorische waarden van ondergeschikt belang zou kunnen zijn. Dit zou dan mogelijk consequenties kunnen hebben voor de Werelderfgoed status. De Bond Heemschut pleit voor het gunnen van samenwerkende organisaties, die hun sporen ten aanzien van het behoud van cultureel erfgoed meer dan verdiend hebben. Dat is de reden voor onze rondvraag. Zowel in de landelijke als in de regionale pers verschenen er recent berichten over de verkoopprocedure van het Rijksvastgoedbedrijf van een tachtigtal Rijkspanden in de vroegere strafkolonie Veenhuizen. De erfgoedvereniging Bond Heemschut pleit voor meer inzicht in deze verkoop en is van mening dat hierbij de borging van de cultuurhistorische waarden leidend dient te zijn, nu en in de toekomst. De Bond Heemschut is bang dat dit belangrijk erfgoed aan de hoogste bidder wordt verkwanseld en dat dit dan mogelijk gevolgen kan hebben voor het behoud van Veenhuizen en de verwachte werelderfgoed status. Als Partij van de Arbeid-fractie vragen wij het volgende. Deelt het college van Gedeputeerde Staten deze zorgen van de Bond Heemschut over het behoud van Veenhuizen én dat de verkoop mogelijk consequenties kan hebben voor de aanstaande UNESCO Werelderfgoed status?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Roggen. Ik geef het woord aan de heer Bijl. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Om met het laatste te beginnen. Het zal geen consequenties hebben voor de eventuele Werelderfgoedstatus, omdat wie eigenaar is er niet toe doet. En wie ook eigenaar is of zal worden, iedereen zich moet houden aan de waarden die in dat gebied gelden en die we ook beschermings- waardig vinden. Wat een ander punt is, dat is natuurlijk de verkoop van het ensemble, zoals wij dat noemen in Veenhuizen, wat bezit is van Rijksvastgoedbedrijf. Die verkoop is niet bedacht door de provincie of de gemeente Noordenveld, maar komt voort uit een periode dat het Rijk moest bezuinigen en dacht geld te kunnen gaan verdienen met de verkoop van onroerende zaken. Niet alleen in Veenhuizen, maar ook op andere plekken in het land. We hebben via de begeleidingscommissie, waar zowel de gemeentes als de provincie in zitten, vanaf het begin duidelijk gemaakt dat de inhoud voorop moet staan. En dat het wat ons betreft misschien ook wel aan de orde zou kunnen zijn dat een opbrengst niet iets is positief in geld, maar misschien wel met een bruidsschat zou moeten gebeuren. Echter, noch de gemeente noch de provincie gaan er over. Aan de voorkant hebben wij wel zoveel mogelijk input in het proces geleverd om de inhoud voorop te stellen. We zijn er wel blij mee dat het Rijk een aparte commissie heeft geïnstalleerd onder voorzitterschap van de heer Jozias van Aartsen, niet geheel onbekend in Drenthe, die ook op de inhoud de beoordeling van de biedingen moet gaan doen. Uiteraard hebben wij vertrouwen in die commissie en de werkwijze. Maar de besluitvorming valt uiteindelijk, onder de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris. En u mag ervan uitgaan dat wij gevraagd en ongevraagd zullen blijven aangeven dat de inhoud voorop moet

staan. Wij hebben als provincie nergens aandelen in, maar het moet wel in onze beleving, en dat geldt ook voor de gemeente Noordenveld durf ik wel te zeggen, een partij zijn die snapt wat het is om monumenten te beheren en waarbij niet het rendement voorop staat in geld, maar waar het rendement ook in het behoud van het monumentale en bijzondere karakter van Veenhuizen, voorop moet staan. Dus het is een procedure waar wij ook verder buiten staan. Dat is allemaal strak geregeld en dat heeft ook te maken met mededingings- regelgeving. Dus dat moeten wij respecteren, maar wij volgen het nauwlettend. En nogmaals, daar waar mogelijk, geven wij onze mening. Maar we moeten er wel voor zorgen dat het een zorgvuldig proces blijft en daar past geen rol van anderen in dan degene die het nu doen. Maar wij hebben wel degelijk, laat ik zeggen, belang en belangstelling bij de uitkomst. En we zullen er ook... Wanneer ons gevraagd wordt om op een positieve manier bij te dragen aan een goede uitkomst en vervolg van dit gebeuren, zullen wij daar gehoor aan geven. Aan de andere kant willen wij niet de procedure voor de voeten lopen met het gevaar dat we misschien nog verder van huis komen. Dus in die zin zijn wij verheugd dat velen op de inhoud met ons meedenken en daar ook aandacht voor vragen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bijl. Dan gaan we over naar de tweede rondvraag. En die gaat over de aanwijzing risicogebied wolf en openstelling subsidieregeling. En die is ingediend door mevrouw Kleine Deters van D66. Mevrouw Kleine Deters heeft het woord.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Ik dacht, de actualiteit is de Besluitenlijst van Gedeputeerde Staten van gisteren, de Besluitenlijst week 51, en daar was ik toch wel zeer verrast over. En ik heb meteen een rondvraag geschreven met excuus, want deze was niet 24 uur van tevoren aanwezig. Dus dank voor uw coulance om toch de rondvraag te behandelen voorzitter, en gedeputeerden hoop ik. Dus dat van tevoren gesteld. Voorzitter, zoals gezegd was D66 verrast, onaangenaam verrast, om in de Besluitenlijst van GS te lezen, aanwijzen risicogebied wolf en openstellen subsidieregeling, dat besloten is het risicogebied te beperken tot het hart van Drenthe. Immers, de zogenaamde zwerfwolven hebben voornamelijk ten oosten en zuiden van dit gebied schade aangericht. Met een jaarlijkse toename van het aantal wolven in Nedersachsen en de vestiging van meerdere roedels vlak over de grens, is te verwachten dat juist deze zwerfwolven in dat gebied schade aan zullen richten, wat ook gebleken is, en niet in het hart van Drenthe. Dus voorzitter mijn vraag is, waarom hebben GS dit niet tot risicogebied verklaard en het advies hierover van onze Drentse pas ingestelde gebiedscommissie genegeerd? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Gisteren inderdaad besloten om geld beschikbaar te stellen voor een subsidieregeling voor wolfwerende afrastering bij geiten- en schapenhouders. Het is denk ik goed om te melden inderdaad, dat we inmiddels natuurlijk met de gebiedscommissie veel werk verzetten. De gebiedscommissie is daar denk ik hard voor bezig geweest, om goed te overdenken hoe de situatie is en hoe ook te handelen. Er zijn goede gesprekken geweest en ook heel wat voorstellen die ook gewoon overgenomen zijn, meld ik ook maar. Bijvoorbeeld dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen hobbyhouders van dieren, maar ook daarbij dus rekening houden met de beroepsgroep die daarin werkzaam is. Dus er wordt geen onderscheid gemaakt. Er is denk ik wel goed aan de orde te stellen van waarom is deze keuze nu gemaakt? Trouwens, de wolf die als gevestigd moest worden gezien, die is inmiddels wel weer vertrokken. Maar we hebben gezegd, we gaan door met communicatie en we gaan door met de preventieve maatregelen te nemen. We hebben gisteren besloten om eerst, en met nadruk éérs, het gebied aan te wijzen van het hart van Drenthe. En daar is een reden voor, dat is ook bekendgemaakt. Want daar heeft de wolf zich opgehouden die gevestigd was, waarin de meeste schade is geweest. Er was ook veel behoefte aan snelheid van handelen om die subsidieregelingen open te stellen. Dus de eerste reden is dat we daar de meeste schade

hebben gezien in de afgelopen tijd. De tweede reden is dat we ook met deze subsidieregeling ervaring wil opdoen. Want dit is nieuw en we weten niet hoeveel schapenhouders en geitenhouders hiermee mee gaan meedoen. Dus we willen er ook ervaring mee opdoen. En het derde punt is, dat we ook een beperkt budget op dit moment ter beschikking hebben. En het is ook geen open-einderegeling, dus we moesten ons ook beperken. Voorzitter, ik weet dat er ook een ander risicogebied is genoemd, mevrouw Kleine Deters noemde dat net al, de zogenaamde corridor. En het is denk ik goed om hier ook te melden dat we uiteraard de vinger aan de pols houden, omdat we ook kijken naar de mogelijkheid om ook in het nieuwe jaar een subsidie uit te breiden. Maar dat zullen we ook met elkaar moeten besluiten, om ook met elkaar te zien hoeveel middelen we daarvoor beschikbaar hebben. En ook misschien goed om te melden dat er ook voor de bijzondere situaties noodrasters beschikbaar zijn bij de provincie. Dus we kiezen op dit moment om reden dus voor dat beperkte gebied waar de meeste schade is, omdat dat ook het gebied was van de gevestigde wolf, ondanks dat die er nu niet meer is op dit moment. Nog een ander interessant aspect wat ik u niet wil onthouden, is dat we, nadat we deze gebiedscommissie hebben ingesteld, we inmiddels ook worden benaderd door andere veehouders. Dat zijn bijvoorbeeld de veehouders die runderen hebben grazen, jongvee hebben grazen, in open gebied, maar ook bijvoorbeeld de Shetlandponyhouders, die meldden zich om ook voor een subsidieregeling in aanmerking te komen. Dat alles overziende hebben we eerst gezegd, we gaan met dit gebied aan de slag. Dan zullen we daar ook ervaring in opdoen en voor het geval er ook andere situaties zich voordoen, bijvoorbeeld in de corridor, zijn er ook een nood- rasters beschikbaar. Kortom voorzitter, op deze rondvraag kan ik zeggen, we houden samen goed de vinger aan de pols, samen ook met de gebiedscommissie, en ik heb, denk ik, ook op deze manier duidelijk gemaakt waarom we deze keuze voor eerst nu hebben gemaakt. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank gedeputeerde Jumelet. Dan zijn we aan het eind gekomen van de rondvragen en ga ik over naar de A-stukken

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter. Mag ik nog een korte reactie geven op de gedeputeerde?

De voorzitter: Bij de rondvraag hebben we het voornemen om inderdaad, of het voornemen, het goede gebruik, om niet met elkaar in discussie te gaan, want dan moeten we er echt een agendapunt van maken. Dus, het spijt me. Ik zie mevrouw Potharst ook. Kijk, dan krijgen we echt een heel debat. Dat is niet de bedoeling bij de rondvragen. Als u hier verder over door wil praten, dan is het prima om de zaak te agenderen op enig moment.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u voorzitter.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik heb een andere opmerking hoor.

De voorzitter: O, mevrouw Potharst. Mevrouw Potharst heeft een punt van orde?

Mevrouw Potharst: Het gaat nog over de ingekomen stukken. Want wij zien nu ook op de ingekomen stukken, volgens mij is dat gisteravond ook toegevoegd, de beantwoording van de vragen die gesteld zijn over het edelhert. En die zouden wij graag willen agenderen.

De voorzitter: Ja, bij de volgende commissievergadering stel ik me zo voor.

Mevrouw Potharst: Dat is volgens mij A.11, even uit mijn hoofd.

De voorzitter: Prima, waarvan akte. Dan wordt die bij de volgende commissievergadering geagendeerd. En u heeft daar zo meteen natuurlijk ook nog uw motie vreemd aan de orde van de dag over, stel ik me zo voor. Dan gaan we naar de A-stukken.

G. Voorstellen: A-stukken

G-1 Onderzoeksprogramma Provinciale Staten 2021; Statenstuk 2020-973

De voorzitter: We hebben daar G-1, het 'Onderzoeksprogramma'. Dit is een voorstel van het presidium van 16 november jongstleden, Statenstuk 2020-973. Kan iedereen met het voorstel instemmen? Aldus is besloten.

G-2 Vaststelling Verordening rechtsbescherming provincie Drenthe 2021 en wijziging Verordening rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers provincie Drenthe; Statenstuk 2020-966

De voorzitter: Dan G-2, de vaststelling van de 'Verordening rechtsbescherming provincie Drenthe 2021 en de wijziging van de Verordening rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers provincie Drenthe', Statenstuk 2020-966. Kan iedereen met het voorstel instemmen? Zo ja, dan besluiten we aldus.

G-3 Vaststelling fractievergoedingen 2e tot en met 4e kwartaal 2019; Statenstuk 2020-974

De voorzitter: Dan kom ik bij G-3, de 'Vaststelling van de fractievergoedingen van de 2e tot en met het 4e kwartaal 2019', Statenstuk 2020-974. Kan iedereen met dit voorstel instemmen? Aldus besloten.

G-4 8^e begrotingswijziging 2020 (3^e actualisatie/ slotwijziging); Statenstuk 2020- 971

De voorzitter: Dan G-4, 'De 8e begrotingswijziging 2020, 3e actualisatie/ slotwijziging', Statenstuk 2020- 971. Kunt u zich hier allen in vinden? Aldus besloten.

G-5 Aanwijzing lid Algemene Vergadering IPO; Statenstuk 2020-976

De voorzitter: Dan de 'Aanwijzing van een lid van de Algemene Vergadering van het IPO', de heer Smits van de VVD-fractie maakt qualitate qua deel uit van de Algemene Vergadering, omdat hij voorzitter is van de Werkgeverscommissie. En zolang hij niet actief kan zijn, vervangt de heer Uppelschoten hem. Kan iedereen daarmee instemmen? Dat is het geval. Dank u wel, aldus besloten.

G-6 Financieel beleid 2020; Statenstuk 2020-963 herzien

De voorzitter: Dan het 'Financieel beleid 2020 herzien'. Een voorstel van GS van 3 november, Statenstuk 2020-963. Naar aanleiding van de behandeling in de Statencommissie FCBE is het stuk aangepast en in overleg met de betreffende fractie die een amendement in wilde dienen en het presidium, is besloten dat dit als een A-stuk geagendeerd kon worden. Kan iedereen instemmen met dit voorstel? Zo ja, dan besluiten we ook over dit voorstel.

G. Voorstellen: B-stukken

De voorzitter: Ik kom bij de B-stukken. We starten met de behandeling van de B-stukken en door meerdere fracties is aangegeven dat zij bij de verschillende agendapunten moties en/of amendementen willen indienen. Als dat het geval is, dan krijgt een fractie een minuut extra spreektijd. Het verzoek is om moties en amendementen in te dienen in de eerste termijn. En we geven de woordvoerders die fracties of, sorry, die moties of amendementen willen indienen als eerste het woord.

G-7 Mobiliteitsprogramma 2021-2030, Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021- 2024; Statenstuk 2020-968

De voorzitter: Ik ga beginnen met het 'Mobiliteitsprogramma 2021-2030, Beleidskader, Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021- 2024'. Het is een voorstel van GS van 3 november 2020, Statenstuk 2020-968. De spreektijd is 5 minuten. Even kijken. Ik heb begrepen dat de voorzitter van de 'Werkgroep veranderende samenleving', de heer Pruisscher, heeft aangegeven hierover het woord te willen voeren. De heer Pruisscher van de fractie van de ChristenUnie. Ga uw gang.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Tijdens de commissie behandeling hadden we een priemeur. De Jongeren Adviesraad bracht haar eerste advies uit. En dat terwijl ze nog maar net zijn begonnen. Daarbij hebben ze ook nog eens de mening van 500 jongeren betrokken via een peiling. Dat verdient niets anders dan onze complimenten vanuit onze Staten en doet ons ook uitzien naar het volgende advies. Bovendien kunnen we dan ook nog wel wat leren van hun snelheid en het laagdrempelig maken van politiek, wij als politici, maar ook als overheid. Voor wat betreft de inhoud hopen we natuurlijk dat dat advies om het fietsgebruik verder te stimuleren onder jongeren, ook wordt betrokken bij de uitwerking van de Fietsagenda. En dat de betaalbaarheid van het OV ook zal worden besproken bij de toegezegde gesprekken tussen GS, PS en het OV- bureau, dat wij volgend jaar zullen voeren. Voorzitter, op die manier kunnen we niet alleen inspraak serieus nemen, maar ook de stem van Drentse jongeren als een advies dat ertoe doet. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Pruisscher. Ik heb begrepen dat u met name over dit agendapunt rond de Jongerenraad iets wilde zeggen. Ik kijk nog even of er aanvullingen zijn. Dat is niet het geval. Het is inderdaad heel plezierig dat de Jongeren Adviesraad, waar ik ook nauw mee samen werk, al zo snel dit eerste advies heeft uitgebracht. Ik geef het woord aan gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter. Dank u wel. Ik sluit me graag aan bij de woorden van de heer Pruisscher. Ik denk dat het heel positief is dat de Jongeren Adviesraad zich op deze manier heeft laten zien. En ik kan me ook wel voorstellen, dat ze denken, ja en wat nu? Wat gebeurt er nu ook met wat wij inbrengen? In die zin zijn ze een onderdeel van het proces dat we normaal doorlopen, maar ik kan me zo voorstellen, en dan kijk ik ook even naar de heer Pruisscher, dat wij ergens begin volgend jaar, wanneer de coronaomstandigheden zich ook weer eventjes wat anders laten aanzien hopelijk, dat wij, althans ik als portefeuillehouder Mobiliteit, verkeer en vervoer, graag in gesprek ga ook met de Jongeren Adviesraad, om nog eens door te praten over een aantal onderwerpen waar zij ook een mening over hebben gegeven, om ook te kijken hoe we dat in de verdere verdieping van het beleid een rol kunnen geven. Dus, in die zin sluit ik me graag aan bij de oproep van de heer Pruisscher, om ook als provinciaal bestuur laagdrempelig te zijn. Dus dat wil ik zeggen richting de Jongeren Adviesraad. Dank u wel.

De voorzitter: Nou, dat klinkt prima zal ik maar zeggen. Ik denk dat de Jongeren Adviesraad daar ook blij mee is. Die vergadert nu natuurlijk ook digitaal vooral. Dus plezierig dat ze zo met ons meedenken.

En we zijn hierdoor aan het eind gekomen van agendapunt G-7, het Mobiliteitsprogramma, en ik rond hiermee de beraadslaging van dit agendapunt af.

G-8 Herstructureringsfonds; Statenstuk 2020-964 Herzien

De voorzitter: Dan komen we bij het 'Herstructureringsfonds', agendapunt G-8. Dat is een voorstel van GS Statenstuk 2020-964. Het is herzien. Even de spreektijden voor de goede orde. In de eerste termijn heeft iedere fractie 2 minuten en Gedeputeerde Staten 6 minuten en in de tweede termijn heeft iedere fractie 1 minuut en Gedeputeerde Staten 3 minuten. Als u het woord wil voeren, wilt u zichzelf dan in beeld zetten door uw camera aan te doen? Ik wacht even tot ik alle woordvoerders in beeld heb. Voor hen 2 minuten. Ik zie drie woordvoerders nu. De heer Vorenkamp, De heer Velzing en de heer Pragt. Oké, dan begin ik bij de heer Vorenkamp van de PVV-fractie. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Ik hoop dat ik nu goed verstaanbaar ben.

De voorzitter: Nee, het spijt me, u bent niet goed verstaanbaar. Ik kijk naar de techniek. Het is echt alsof u een beetje onder water zit. En dat is niet plezierig om op die manier met het debat mee te moeten doen. Dus ik hoop dat u geholpen kunt worden. Ik begin even, ik ga even door, en dan komen we zo bij u terug hoor, meneer Vorenkamp. De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Een hele goede morgen aan een ieder. Ik had een opmerking. Verpauperde situaties en stagnerende vastgoedontwikkelingen, een goede zaak om hierop in te zetten. Gezamenlijke partijen, onder andere vastgoedeigenaren, om verpaupering aan te passen. Forum voor Democratie Drenthe zou graag zien dat ontwikkelaars rekening houden, misschien een voorwaarde of een toevoeging, dat woningen voor alleenstaande jongeren voorrang krijgen. Dit in verband met de grote vraag en ook het wegtrekken van jongeren, omdat er gewoon geen huizen zijn in het centrum en omdat het goedkope en kleine huisjes zijn. En dat alleen lokale partijen de voorrang krijgen om dit uit te voeren. Die toevoeging zou ik graag zien.

De voorzitter: Fijn dank u wel meneer Velzing. Dan kom ik bij de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Ik heb gehoord wat de heer Velzing inbracht, maar D66 onderschrijft het Statenstuk wat er is en kan zich vinden in de aanpassing en wenst GS erg veel succes met uitvoering.

De voorzitter: Dank u. Dat is kort maar krachtig heer Pragt. Ik zie dat de heer Vorenkamp druk aan het bellen is, om te kijken hoe die zijn geluid verbeteren kan. Een momentje, even kijken. Sorry, wie wil het woord? Oh ja, ik zie het, mevrouw Slagt wil ook het woord voeren. Graag. Of graag, ik moet natuurlijk ook de tijd bewaken. Ga uw gang mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Zoals ik al eerder had gezegd, had ik complimenten, want naast dat de projecten worden getoetst op ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid, impulseffecten, circulariteit, wordt dit project in het herziene Statenstuk nu ook getoetst op de inzet van erkende leerbedrijven. En GroenLinks is heel blij met de adequate verwerking van de toezegging gedaan in de OGB-vergadering. Als GroenLinks hebben we dit punt onder de aandacht gebracht, omdat wij de realisatie van praktijkopleidingsplaatsen voor leerlingen in de bouw, installatie en infra door gespecialiseerde bedrijven die leerbedrijven zijn, belangrijk vinden. En dan bij voorkeur mbo-praktijkopleidingsplaatsen met vestigingen in Drenthe, of in regio Noordoost-Nederland, in te schakelen. En dat is heel mooi verwerkt in het herziene stuk nu. GroenLinks heeft naar het college geluisterd op 2 december 2020. En de gedeputeerde heeft toen

mondeling toegelicht, dat duurzaamheid als sturing door de gemeente is in het kader van de Woningwet en het Bouwbesluit, samen met de mondelinge toezegging van de gedeputeerde, dat de criteria van duurzaamheid bij alle plannen worden bekeken. En als het er niet inzit of onvoldoende aandacht voor is, het college hierop zeker zal gaan sturen, kan GroenLinks helemaal akkoord gaan met het voorliggende voorstel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. Ik heb inmiddels begrepen dat de heer Vorenkamp naar het provinciehuis komt, want hij krijgt het niet voor elkaar, of de techniek laat hem in de steek om, ik zal maar zeggen, uit het zwembad te komen. En ik zie gelukkig dat de heer Uppelschoten zijn hand opsteekt, zijn fractiegenoot. Heer Uppelschoten, ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Dank u mevrouw de voorzitter. Ik zal dan gewoon de bijdrage van de heer Vorenkamp voorlezen en dan hoop ik dat hij bij behandeling van het volgende punt, G-9, dat hij met de snelle auto Assen heeft bereikt. Maar hierbij zijn bijdrage voor het punt G-8 'Herstructureringsfonds'. Dus ik lees het voor. We zijn het eens met de terbeschikkingstelling van de genoemde middelen voor de 'Subsidieregeling Ruimtelijke Kwaliteit 2021' en de 'Subsidieregeling PLUS 2021' voor de drie gemeenten Coevorden, Beilen en Roden. We erkennen wel nog steeds dat het druppels op een gloeiende plaat zijn, maar laat maar eens waargemaakt worden dat er met de eerste regeling 15 mooie ontwikkelingen vlotgetrokken kunnen worden, en in deze drie niet-Hemaplaatsen de kern-winkelcentra versterkt worden en de leegstand eromheen wordt verminderd. Ik hoop van harte dat dit per saldo tot een veelvoud van het bedrag van € 3,1 miljoen aan positieve ruimtelijke ontwikkeling gaat leiden. Voorzitter, misschien kan een gedeputeerde hierover nog iets toelichten en ons goed nieuws melden. Dat was de bijdrage van de heer Vorenkamp.

De voorzitter: Het is fijn dat u zo naadloos de zaak over kunt nemen van uw fractiegenoot. Ik geef het woord aan gedeputeerde Brink voor de beantwoording namens het college.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel voorzitter. Maar allereerst wil ik natuurlijk van mevrouw Slagt de complimenten nemen, maar de complimenten zijn ook aan de griffie voor het snelle toesturen van het aangepaste stuk. Ik denk dat ik haar erkentelijk ben, maar de fractie ook erkentelijk ben. Want terecht vraagt ze die aandacht voor de leerbedrijven. Dat zit ook in het college en we willen natuurlijk graag die vakmensen opleiden die we nodig hebben. Dus dank daarvoor. En ook terecht dat ze de opmerking maakt, circulariteit is ondenkbaar in deze huidige tijd, dat we daar geen aandacht voor hebben. De vraag is echter wel, zit het in het Bouwbesluit? Maar ja, wij gaan bij de beoordeling er zeker naar kijken. Voorzitter, dan de heer Velzing. Want ik wil nog eens aangeven van, ja, het liefst hebben wij natuurlijk lokale partijen. De vraag is echter, wij zijn nooit de partij die hierover gaat. En het is ook geen wegingscriteria in het stuk. Iets anders is, dat ik het natuurlijk graag zou willen dat Drentse aannemers wat ons betreft, liefst de klussen zouden moeten doen. Drentse mensen aan het werk en dat ook hier de economie daarvan draaiende is. Maar we hebben natuurlijk wel te maken met een open markt en die aanbesteding gebeurt niet via de provincie. Ik wil wel aangeven dat wij bij partijen, en dat kijken we wel breder, om te kijken, hoe kunnen we hier misschien wat meer aandacht voor vragen in de breedte in onze Drentse samenleving, maar ja, de markt in ieder geval ook voor onze bedrijven zoveel mogelijk toegankelijk te maken. En ik zeg richting de heer Uppelschoten, het zijn druppels. Nou dat klopt misschien wel, maar tegelijkertijd, het zijn wel vaak belangrijke druppels. Het zijn vaak in het oog springende projecten. Ze komen altijd in een voorhang voorbij. Ik wil trouwens nog best eens een keer even een lijstje toesturen met wat we de afgelopen periode hebben gedaan, maar al die voorhangprocedures komen ook richting de Staten. En ook hier, het gaat om die € 150.000, maar we zullen u zeker in kennis stellen, als het daar in richting, als het daar onder is. Dat hoeft het formeel niet, maar ik wil u best op de hoogte stellen van wat wij gaan doen. Zodat u kunt volgen welke projecten,

waar wij een bijdrage aan leveren, waar wij met dit fonds, want daar is het voor bedoeld, om verbetering van verpauperde vastgoed, maar ook verbetering van die ruimtelijke kwaliteit, om maar even terug te komen op wat wij vanmorgen ook als eerste hadden, het gaat ook om verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid. Wij denken dat dit fonds de afgelopen jaren goed heeft gewerkt en we zeggen dank aan de Staten voor hun steun voor deze regeling. En we gaan hem opnieuw uitvoeren, zoals ook in het stuk staat. Nogmaals dank.

De voorzitter: Hartelijk dank gedeputeerde Brink. Ik kijk nog even rond. Bestaat er behoefte aan een tweede termijn? Ik zie de heer Velzing. Ja. De heer Velzing van Forum voor Democratie. Ga uw gang.

De heer Velzing: Dank u wel voorzitter. Met dank aan de gedeputeerden, dat die een toezegging erbij wil doen over het benoemen van lokale ondernemers, dat die voorrang moeten krijgen. Ik begrijp, dat is zijn verhaal. Maar ik heb nog geen antwoord gekregen over het promoten van huizen voor alleenstaande jongeren, kleine eensgezinswoningkjes, dat die ook gebouwd worden. Daar is zo'n grote behoefte aan en ik heb daar de gedeputeerde niet over gehoord, wat hij daarvan vindt.

De voorzitter: Dank u wel heer Velzing. Verder nog bijdragen in tweede termijn? Dat is niet het geval. Ik ga naar gedeputeerde Brink voor de beantwoording van deze concrete vraag.

Gedeputeerde Brink: Het spijt mij op zich voorzitter, misschien moet ik de heer Velzing in die zin wat teleurstellen, ik heb geen toezegging gedaan dat het een toetsingscriteria is. Ik heb wel aangegeven dat wij in het college, maar we willen ook best met onze partners besteden, dat wij, als er aanbestedingen zijn, dat wij lokale ondernemers in ieder geval de kans geven om mee te doen, zodat het als het half kan, ik zou bijna zeggen, de banen in onze gemeente blijven. Maar het is een open markt, ik mag en kan daar niet op sturen en het zijn ook vaak geen projecten, het zijn nooit projecten van ons, laat ik daar maar kort in zijn. Als het om jongeren gaat, ook hier geldt wel een beetje via, het hangt er een beetje om, we hebben pas nog... je ziet soms, de markt bepaalt daar ook, en natuurlijk ook de ondernemers die dan denken van, waar is de markt voor als het om bebouwingen gaat. Waar, ik zou bijna zeggen, hoe kan ik mijn appartementen of huizen verkopen, hoe kan ik het gebouw verkopen? Soms gaat het om... In Borger hebben we zeg maar voor een heel andere, het oude gemeentehuis, dan zie je niet dat er woningen inkomen, maar wel een mooi project, waar ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer een plaats in vinden. Kortom, het is een hoeveelheid en een diversiteit van projecten. Ik snap de heer Velzing wel, maar wij kunnen daar denk ik via deze regeling onvoldoende in sturen. En het is ook geen sturingscriterium hierin. Maar echter, ik denk dat de markt op zich natuurlijk gaat bouwen voor waar behoefte aan is. Dus misschien is dat een kleine genoegdoening, maar vanuit dit project kunnen we daar niet... Maar ik snap wel zijn aandacht, maar wij zien ook, en mijn collega Kuipers, die natuurlijk vanuit de woningbouw daar ook naar kijkt, maar dit project is daar niet voor. Het is er ook de regeling niet voor. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink. Ik rond hiermee de beraadslaging van het agendapunt G-8 af en we gaan aan het eind van onze vergadering stemmen.

G-9 Regiostedenfonds; Statenstuk 2020-965

De voorzitter: Dan kom ik bij het 'Regiostedenfonds', agendapunt G-9 voorstel van GS van 3 november jongstleden. Statenstuk 2020-965. Ook hier hebben we natuurlijk spreektijden afgesproken, 2 minuten per fractie. Gedeputeerde Staten 8 minuten. De tweede termijn 1 minuut per fractie, Gedeputeerde Staten 3 minuten. En ik heb begrepen dat de fractie van de PVV heeft aangegeven een amendement te willen indienen bij dit agendapunt. Ik geef daarom als eerste het woord aan de woordvoerder van de PVV en ik hoop dat de heer Uppelschoten mee wil doen. Ja, ik zie hem al opdoemen op

mijn scherm. Helemaal goed. En de heer Uppelschoten krijgt 1 minuut extra spreektijd om het amendement in te dienen. Ik geef het woord aan de heer Uppelschoten. Heer Uppelschoten, u heeft uw microfoon niet aanstaan.

De heer Uppelschoten: Ik zal hem onmiddellijk aandoen.

De voorzitter: Fijn, dank u wel.

De heer Uppelschoten: Dus ik zal de bijdrage van de heer Vorenkamp weer voorlezen en ook het amendement dat hij heeft ingediend over het Regiostedenfonds. We zijn het met de terbeschikkingstelling van de genoemde middelen grotendeels eens, ook dat er geen cofinanciering gevraagd wordt gezien de crisis waarin we verkeren en waar de gemeenten ook eigenlijk mee te maken hebben. De gemeentefinanciën hebben het moeilijk. Ik zie grotendeels voorzitter, omdat er ook geen... even kijken, Ik zei grotendeels voorzitter, omdat er ook punten zijn in de toelichting op subsidieregeling, zoals het eerste en het laatste punt van de vergroening, klimaat adaptief snappen we niet, en het eerste punt van cultuur, waar sprake is van subsidie voor professionele kunstenaars en een podium voor aanstormend talent. Maar goed. Er is een punt waar onze fractie zich niet overheen zet. En dat is de aangelegde dwangbuis van de gemeente om 30% linksom of rechtsom aan fietsen uit te geven. Dat willen we er echt uit. We willen deze regeling... Als dat eruit is, kunnen we met deze regeling wel instemmen, maar zolang de verplichting erin staat dat 30% aan het fietsen besteed moet worden, dan kunnen we dat niet doen. Mogelijk hebben gemeenten het fietsgebeuren prima voor elkaar en dan zouden ze verplicht worden iets te bedenken dat helemaal niet nodig is. Daarom voorzitter het volgende amendement. Het amendement. Ik zal alleen maar de overweging doen. Overwegende dat gemeenten zelf uitstekend in staat zijn om hun prioriteiten te bepalen en dat het daarom onwenselijk is om 30% van subsidiabele bedragen vast te leggen voor fietsen. Besluiten de tekst van het ontwerpbesluit aan te passen, waarbij artikel 7 van de Subsidieregeling Regiostedenfonds toetsingscriteria sub 3 wordt geschrapt. En dat is de regel waarin staat dat 30% van het subsidiebedrag besteed moet worden aan fietsen, en gaan over tot de orde van de dag.

De voorzitter: Dank u wel heer Uppelschoten. En nogmaals, fijn dat u zo naadloos in springt. Ik hoop dat uw fractiegenoot hier snel arriveert. Even kijken. Dan wil de heer Vegter van de CDA-fractie ook het woord voeren. Ga uw gang heer Vegter. Ook even de microfoon aan. Dus als je het woord gaat voeren, is het fijn om de microfoon even aan te zetten. Ja, de heer Vegter.

De heer Vegter: Een enorm goed punt voorzitter. Dank u wel. Wij wilden het gewoon nog even onderstrepen dat we dit een belangrijke subsidie vinden. Wij spreken de wens uit dat die subsidie ook volledig gebruikt gaat worden. Dat het ook in samenspraak gebeurt met de ondernemers. Dat hij daar in ieder geval in gehoord worden en dat de meningen van de ondernemers daarover bij de te maken plannen gehoord worden. En wat het amendement van de PVV betreft. Daar horen we graag de gedeputeerde even over. Met name om te bezien of die 30% regeling voor verbetering van de bereikbaarheid per fiets, of dat ook leidt tot een verhindering zeg maar, om het volledige subsidiebedrag ook daadwerkelijk benut te krijgen. Dat zou wel jammer zijn. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vegter. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. D66 staat positief tegenover het investeren in de steden Assen, Emmen, Hoogeveen en Meppel. D66 vindt het een goede zaak en is zelfs zeer enthousiast dat er minimaal 30% van de bijdrage besteed dient te worden aan bereikbaarheid per fiets. Tevens is het een

goede zaak dat er bij de toetsingscriteria artikel 7.b van de subsidieregeling duidelijke en goede voorwaarden staan voor vergroening van het stedelijk gebied. Inclusief aandacht voor de biodiversiteit. D66 stemt in met het voorliggend Statenstuk. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel voor deze heldere bijdrage. De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Dank u wel voorzitter. Forum voor Democratie staat ook positief tegenover dit stuk. Ik heb nog een beetje eenzelfde opmerking als de vorige keer, bij het vorige onderwerp. Met de regeling ondersteuning fysieke ingrepen ter versterking van de regionale functie van de binnenstad een goede zaak. Onder andere wordt het wonen benoemd. Verbeteren van het wonen, een van de vijf speerpunten. Ook wordt benoemd leefbaarheid, evenementen en daarom ook zeggen dat huizen voor jongeren, dat het hier ook heel belangrijk is dat ze daarbij genoemd worden. Want dit is een heel groot tekort en is een groot probleem. Dus dat was mijn bijdrage. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel heer Velzing. Ik geef het woord aan heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Starten en dan moet ik de microfoon aanzetten. Voorzitter. Dit stuk is wat ons betreft voldoende besproken in de commissie en wij zijn daar ook mee akkoord. Ik heb wel alvast een reactie op het amendement van de PVV. Als de fietsprovincie bij uitstek, is de SP van mening dat het belangrijk is dat blijvende aandacht hebben voor het fietsen, zoals de PVV dit zo mooi noemt. En als we dat belangrijk vinden, dan moeten we het beschikbare budget ook oormerken. We gaan dit amendement dus niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel heer Moinat. Als ik naar mijn scherm kijk, dan zie ik dat er geen andere woordvoerders zijn. Dus...

Mevrouw Zwaan: Jawel voorzitter.

De voorzitter: Wacht even. Wie vraagt het woord? Ja, mevrouw Zwaan van de VVD-fractie. Mevrouw Zwaan, ga uw gang.

Mevrouw Zwaan: Dank u wel. Ik kreeg net ook al even van Willemien te horen van, je camera staat niet aan, maar die heb ik wel aan. Dus ja...

De voorzitter: Ik zie u nu hoor. Prima, maar ik zag u niet. Ik ben blij dat u nu even aandacht vraagt. En dat wil ik dus ook aan alle andere Statenleden vragen. Als je echt het woord wil voeren, zet je microfoon aan en breek dan maar even in. Dan bepaal ik of je het woord krijgt. Mevrouw Zwaan, u bent aan de beurt.

Mevrouw Zwaan: Het is ook erg mistig in Zwinderen, dus ik dacht nou, wellicht is daar een deel debet aan, maar gelukkig ben ik zichtbaar en hoorbaar. Voorzitter. Wij hebben in de commissievergadering al aangegeven waardering te hebben voor het intensieve proces dat wij met elkaar doorlopen hebben, om te komen tot een nieuwe Investeringsagenda PLUS waar dit onderdeel van uitmaakt. Investeringen die bijdragen aan een mooier en sterker Drenthe zijn natuurlijk altijd welkom, zodat Stad en omland daarvan profiteert. Met betrekking tot het amendement van de PVV. De VVD is het uiteraard eens dat gemeenten zelf in staat zijn om hun prioriteiten te stellen, ook als het gaat om mobiliteit. Alle gemeenten geven echter wel aan dat er mobiliteitsopgaven zijn met name op het gebied van bereikbaarheid per fiets. En in deze coronatijd is dat in dit geval, haakt het er ook bijna naadloos op aan. Ook voorzieningen die daarmee gemoeid zijn, daar bestaat behoefte voor. De VVD vindt dat we juist door middel van het vastleggen van dit percentage voor de fiets de steden zelf in staat stellen om dat

naar wens vorm te geven. Want de steden zijn er namelijk wel blij mee. Wij zullen dit amendement derhalve niet steunen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. Ik kijk nog even. De heer Vegter steekt zijn vinger op voor een interruptie. Heer Vegter.

De heer Vegter: Dank u wel voorzitter. Een interruptie en misschien een vraag. Kijk, als die verbetering voor de bereikbaarheid per fiets nou zo belangrijk is, dan moet je je misschien nog afvragen of het wel verstandig is om dat in te bouwen in deze subsidieregeling. Misschien zou het ook nog wel zo kunnen zijn, dat sommige gemeenten graag willen werken aan die verbetering van de bereikbaarheid, zonder dat ze andere projecten zouden willen doen. Dus dan zou je ook kunnen zeggen, we gaan 30% van het subsidiebedrag parkeren en een miljoen of wat, hoeveel is dat, € 4 – 4,5 miljoen, apart zetten voor de verbetering van de bereikbaarheid per fiets en de gemeenten ook gunnen om daar aparte projecten voor aan te dragen. Dat zou misschien een idee zijn voor de gedeputeerde om daarop te reageren. En de vraag aan de VVD is, wat zou u daarvan vinden?

De voorzitter: Mevrouw Zwaan, ga uw gang.

Mevrouw Zwaan: Nou ja, op zich zou dat op die manier ook kunnen. Dus ik wacht dan nog even de reactie van de gedeputeerde af, om te kijken of we wellicht daarmee dan ook deze draai eraan kunnen geven. Ik wacht even op de reactie van de gedeputeerde, als u mij toestaat mijnheer Vegter.

De voorzitter: Ik denk dat mijnheer Vegter u dat toestaat. Dat brengt mij naadloos bij de gedeputeerde, want we zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging.

De heer Schomaker: Mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: O, wacht even. Nog niet. Fijn dat u inbreekt hoor. Kijk, wij hebben hier de heer Schomaker van de Partij van de Arbeid. Ga uw gang. Heer Schomaker.

De heer Schoemaker: Voorzitter, dank u wel. Het Regiostedenfonds borduurt voort op het Binnenstadsfonds 2017, waarvan de doelstelling was om de leegstand te bestrijden door het aantal vierkante meters winkelvloeroppervlak te verminderen. Er werd een kernwinkelgebied gedefinieerd en ondernemers die plannen hadden om hier naartoe te verhuizen werden financieel ondersteund. Datzelfde gold voor ondernemers die hun gevel wilden aanpakken of hun winkelpanden wilden transformeren tot wonen. Helaas is, ook ten gevolge van de nu actuele lockdownsituatie, leegstandbestrijding geen afgerond proces. In het voorliggende Regiostedenfonds komen, naast het compacter maken van de binnenstad en het stimuleren van het wonen, ook andere actuele facetten aan de orde. In het kort, het vergroenen van de stad, het versterken van het cultuuraanbod en het verbeteren van fietsvoorzieningen en fietsbereikbaarheid. In de commissie is hier uitvoerig bij stilgestaan. Voorzitter, als Partij van de Arbeid zijn we heel content mee. Het zijn aspecten die wij in ons verkiezingsprogramma beloofd hebben. Voorzitter, de Partij van de Arbeid-fractie is tevreden dat het college voortvarend toe het Regiostedenfonds gekomen. Wij steunen het voorstel met genoeg. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schomaker. Ik zit even heel praktisch na te denken dierbare leden van de Staten. Als u woordvoerder bent op een bepaald agendapunt, wilt u dan in ieder geval uw camera aanzetten, want dan kan ik u zien. En dan kan ik zien of u uw vinger opsteekt om te interrumperen. Dus ik zou het heel prettig vinden... Ja, ik zie mijnheer Uppelschoten weer verschijnen, de heer Moinat, de heer Pragt.

De heer Bos: Ziet u mij ook mevrouw de voorzitter?

De voorzitter: Nou en of meneer Bos en ik geef u het woord. De heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel. Voorzitter, wij zijn in ieder geval blij met deze steun in de rug van onze HEMA-steden, die met hun regionale functie een belangrijke schakel vervullen in de leefbaarheid voor Drenthe. We onderstrepen de doelen zoals gesteld in de toetsingscriteria van de subsidieregeling en zullen onze eigen fracties in deze steden ervan op de hoogte brengen als zij input kunnen geven naar hun colleges voor de uitvoeringsplannen van deze regeling. Maar wij hopen dan op mooie plannen vanuit de betrokken gemeenten. We gaan het straks nog uitgebreid hebben over verkeersveiligheid. Een fietser heeft per reiskilometer een veel groter risico op zwaar letsel dan een autobestuurder. En dat is dan ook een van de redenen dat wij de inzet van 30% van deze subsidie voor betere fietsverbindingen van harte ondersteunen. Oftewel, we steunen de motie niet die zojuist aangekondigd is. Amendement, excuus. Voorzitter, bedankt.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Ik denk dat we nu aan het eind gekomen zijn van de beraadslaging in de eerste termijn van de zijde van de Staten. Ik kijk nog even naar mijn scher. Dat blijkt het geval te zijn. Dan geef ik nu het woord aan de gedeputeerde Brink namens het college.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, met name denk ik ook de toevoeging die u als laatste deed. Dank u wel voor het woord, maar ik doe dat mede namens de andere collega's, want het is een gezamenlijkheid van college. Het is ook een terechte opmerking van de Staten en dat is mooi om te horen, dat wij ook inderdaad een aantal verschillende portefeuilles en dat die belangen van die portefeuilles als het gaat om de vergroening, als het gaat om cultuur, als het gaat om wonen, zijn een aantal opmerkingen overgemaakt, dat we dit integraal met elkaar oppakken. En ik mag namens mijn collega's dan ook het woord voeren. Maar nogmaals, ik wil ook de Staten bedanken voor de steun die er uitgesproken is. Iedereen heeft misschien wel zijn accenten gelegd, maar het college heeft getracht om die accenten van de Staten in het gehele stuk terug te laten komen. En ik denk, horende, en nogmaals dank daarvoor, dat we daarin geslaagd zijn. We hebben inderdaad getracht om alles wat ook vandaag de dag op de agenda moet, wat belangrijk is voor die steden, ik vond wel mooi dat de heer Schomaker aangaf, wij borduren voort op het oude Binnenstadsfonds, dat hebben we getracht een zetje te geven om het DNA van de steden weer terug te brengen, om het levend te houden, het compacter te maken. En richting CDA zeg ik maar even, dat moet samen, samen moet je plannen maken voor die binnensteden, samen met de ondernemers, samen met de winkeliers. Daar borduren we op voort. En daar moet ook de essentie zijn. Voorzitter, ik zou het heel lang kunnen maken, maar ik ben blij met de steun die er uitgesproken is, dat we voor het klimaat gaan, dat we voor een groene stad gaan. Dat het juist in deze tijd zo belangrijk is. Ik denk dat corona ook aangeeft dat het extra nodig is. Toevallig stond er vanmorgen nog weer een stuk in de krant. En we hoeven met de huidige lockdown, heel triest voor de hele middenstand, ik wil dat ook eens benadrukken namens het college, we hebben het gisteren in het college over gehad, we zien gewoon dat die middenstand het natuurlijk heel moeilijk heeft. En ook zo'n fonds op dit moment, maar we hopen toch dat we met elkaar het komende jaar de draad weer op kunnen pakken om die steden weer compacter, leefbaar, maar ook vooral gezelliger te kunnen maken. Dat is de essentie van dit stuk. Ik wil wel ingaan voorzitter op dat fietsen, want dat is wel iets. De PVV noemde dat een dwangbuis, nou, zo is het zeker niet bedoeld. Ik zeg ook maar heel eerlijk, wij krijgen ook geen signalen van steden die aangeven van, nou ja, dat is toch wel wat vreemd. Er zijn wel gesprekken over, maar iedereen ziet, en ik denk dat dat ook iets is, het belangrijkste is misschien wel, waarom we dit gedaan hebben. En collega Bijl zet vol in voor de fiets. Dat heeft hij al eens een keer aangegeven. Ik kijk ook naar het Mobiliteitsplan wat er lag. Wij borduren voort op deze weg. Provincie Drenthe is een fietsprovincie. Daar hebben we jaren, ook mede door de Staten, hebben we

daar invulling aan gegeven. En gedeputeerde Bijl probeert daar nu weer een extra impuls aan te geven. Ook een impuls aan dit Regiostedenfonds. Een impuls om juist in die stad, waar uit de regio, want het gaat om regiosteden, fietsers naar scholen, naar voorzieningen gaan. En dan zie je dat in de stad echt ook nog wel eens nodig is. Daarbij komt, want daar zit ook het gevolg van corona, als er een mobiliteit uitgekomen is als winnaar, dan denken wij dat dat de fiets is in de huidige tijd. Je ziet het openbaar vervoer worstelen Eigenlijk willen we ze uit de auto, want het is ook nog gezond. En dan zie je dat die fiets een belangrijke, prominente plek krijgt. Daarnaast, en eigenlijk heeft u ook al ingestemd met het Investeringsfonds toen we het totale beeld hadden, toen is ook het geld wat gefoneerd is in ons totale Investeringsprogramma, 30% van dit fonds, € 4,5 miljoen, is uit de Reserve verkeer en vervoer gekomen, uit het Investeringsprogramma verkeer en vervoer, daar was het geld voor gealloceerd. Daar heeft het college, ik zou bijna zeggen van zo het hoort, het ook weer voor bedoeld. Ik zou bijna zeggen, alles kan en alles mag. Maar ik denk overziende, dat het belangrijkste is, dat de fiets alle ruimte verdient, zeker in de stad qua veiligheid voor schoolgaande jeugd en voor alles wat we met elkaar willen. Dus het college ontraadt het amendement van de PVV. En ik hoop dat de PVV toch ziet dat dit een goede zaak is, dat we hier gezamenlijk aan de slag willen. Namens mijn collega's staan we erg voor de binnensteden van ons. We zullen er alles aan doen om ook uw opmerkingen verwerkt te krijgen in de gesprekken die we samen voeren. Ik wil nogmaals danken voor de complimenten en het amendement ontraden voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Brink. Ik kijk even in hoeverre er behoefte bestaat aan een tweede termijn. De heer Uppelschoten, PVV? Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Ja. Ik denk dat het toch goed is om het amendement nog toe te lichten. Het gaat er niet om dat wij fietsen niet belangrijk zouden vinden. Dat vinden wij ook heel belangrijk, maar we vinden het gek dat je in zo'n subsidieregeling eigenlijk de gemeente passeert en wat zij heel belangrijk moeten vinden. Misschien wil de gemeente wel 50% of 60% aan het fietsen besteden. Heel goed. Maar het kan ook best zijn, en om GroenLinks gelukkig te maken, dat gemeenten besluiten dat ze heel veel geld willen besteden aan het vergroenen van de stad, omdat dat nu eenmaal in die stad een groot probleem is. We vinden het dan ook gek dat je percentages vastlegt. Het hoort niet voor fietsen, het hoort voor vergroenen, het hoort niet voor cultuur. Het is gewoon een bedrag wat je aanvraagt. En ieder, als het zo is wat meneer Brink zegt, dat iedere gemeente fietsen heel belangrijk vindt, dan zal daar ongetwijfeld een hoog percentage aan fietsen besteed worden. Maar het is zo paternalistisch om dat vast te leggen voor de gemeente. Dus daarom, dat hoort niet thuis in de subsidieregeling, dat je 30% vastlegt. Dat is het.

De voorzitter: Dank u wel heer Uppelschoten. Ik kijk nog even naar de andere woordvoerders. De heer Vegter, de heer Pragt, de heer Schomaker, de heer Velzing, de heer Moinat, mevrouw Zwaan. Mevrouw Zwaan nog. Ga uw gang.

Mevrouw Zwaan: Ook horende inderdaad nu de toelichting van de PVV, zou ik toch ook gezien de reactie van mijnheer Vegter, aan de gedeputeerde willen vragen hoe die over de laatste opmerking van in dit geval de heer Uppelschoten denkt.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Zwaan. De heer Bos nog? Zo niet, dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen in tweede termijn en ga ik voor zijn tweede termijn naar gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, ik ben heel blij met de toelichting van de heer Uppelschoten, want uiteindelijk, het enige wat hierin staat, is dat wij vragen, omdat het geld bestemd is door de Staten, bestemd is voor mobiliteit, dat er minimaal 30% aan fietsen moeten komen. Verder hebben wij in het

stuk staan dat er aandacht moet zijn voor de onderdelen die er instaan. Er moet aandacht zijn voor vergroenen. Maar dat is niet met een schaarje geknipt, dat kunnen we niet op een paar procent zeggen. Dus als een gemeente komt met, wij zouden graag misschien wel 40% aan fietsen besteden, omdat dat in ons plan voor die binnenstad, voor die bereikbaarheid, voor die leefbaarheid, voor die veiligheid, past, zal dit college daar zeker in mee gaan. Het zijn de steden, wij doen het niet voor onszelf, het zijn de steden die weten hoe hun stad eruitziet, in samenspraak met die ondernemers. De richting, het enige wat we aan geven, omdat het geld daar uit die pot komt, door u daarvoor is bestemd, omdat wij fietsen belangrijk vinden, en gelukkig vindt u dat ook en dus ook de PVV, moet er minimaal 30% aan fietsen besteed worden. Dat heeft te maken nogmaals met de allocatie van het geld. Maar als er meer middelen zijn, dit zijn richtingen, ze moeten aandacht hebben voor de onderdelen in het plan. En dat is niet letterlijk met een schaarje te knippen, daar zit ruimte in. De ene stad vraagt misschien iets meer groen, de andere stad vraagt misschien iets meer op die ruimtelijke economische structuur, een volgende wil iets meer met wonen. Die vrijheid is er, die blijft er en die zal het college ook hen geven. Voorzitter, ik denk dat we met het voorstel ook voldoen aan de wens van de PVV. Want ik ben heel blij met de toelichting van de heer Uppelschoten, omdat ze fietsen belangrijk vinden. Maar nogmaals, dat is ook de essentie van dit college. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Brink. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging van dit agendapunt. Dank u wel voor alle bijdragen. Het is handig...

Mevrouw Zwaan: Voorzitter.

De voorzitter: Even kijken, wie vraagt het woord? Mevrouw Zwaan nog. Mevrouw Zwaan, derde termijn.

Mevrouw Zwaan: Ja, heel officieel. Ik hoop dat u mij even toestaat, want het gaat over de regiosteden, het gaat over hele mooie plannen die we hebben. Ik wil daar heel kort toch nog even aandacht vragen voor de problemen waar de steden zich op dit moment in bevinden. Sinds maandagavond bevinden we ons in een lockdown. Ik kreeg zondag al wat signalen vanuit ondernemers in, zeg maar even, 'mijn' stad en gemeente Coevorden, dat ze erg bezorgd waren over de uitspraken die maandagavond zouden worden gedaan. Helaas is het werkelijkheid geworden. Ik heb begrepen dat deze ondernemer inmiddels al contact heeft gehad met de burgemeester van Coevorden. Er is vandaag weer een overleg van de veiligheidsregio. Wat de ondernemers in Coevorden eigenlijk vragen, is om maatwerk.

De voorzitter: Maar neem me niet kwalijk, dat doen we dus niet bij dit agendapunt, kijk want dan kunnen er heel veel Statenleden nu vragen om het woord. En ik vind dat u dit agendapunt een beetje gebruikt om iets anders aan de orde te stellen.

Mevrouw Zwaan: Ja, weet ik, maar ik dacht ik koppel hem even, omdat het echt ook om de steden gaat ...

De voorzitter: Ja helder. Ik kan u verzekeren mevrouw Zwaan, dat er heel veel ondernemers zijn in heel Nederland en op de hele wereld, die ongelooflijk veel problemen hebben rond het coronavirus. En ik kan u ook verzekeren, want ik zit daar regelmatig bij, dat onze burgemeesters er werkelijk alles aan doen, en dat geldt ook voor onze wethouders en gedeputeerden, om de zaak zo goed mogelijk geregeld te krijgen voor alle mensen in Nederland en ook voor de ondernemers. Dat heb ik inmiddels ook begrepen. Ik ben een beetje streng, maar het kan niet zo zijn dat we naar aanleiding van een agendapunt andere zaken op de agenda zetten.

Mevrouw Zwaan: Nee, dat begrijp ik.

G-10 Investeringsagenda: subsidie voor de bouw van de Waterstoffabriek op het GZI-terrein in Emmen, Statenstuk 2020-969 Herzien

De voorzitter: We gaan door met agendapunt, even kijken. G-10. En ik zou willen vragen, als u het woord wilt, of u dan even iets wil zeggen nu. Even goedendag ofzo, want dan komt u namelijk op het scherm. En als u dan ook nog uw camera aanklikt, dan komt het helemaal goed. En even allemaal de camera's aan gaarne. Kijk en ik zie ik mevrouw Potharst niet in beeld, terwijl ik haar wel net hoorde. Kan het zijn...?

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik zie mezelf wel in beeld, maar ...

De voorzitter: Nou, dan is er hoop. Ja, ik zie u nu ook. Helemaal goed. Laat ik dan eens bij u beginnen mevrouw Potharst. Wij hebben aan de orde agendapunt G10 en G10 gaat over de Investeringsagenda, subsidie voor de bouw van de Waterstoffabriek op het GZI-terrein in Emmen. Een voorstel van GS van 8 december 2020. Het herziene Staten- stuk is op stuk numero 2020-969. Voor de eerste termijn heeft iedere fractie 3 minuten, GS 10 minuten en voor de tweede termijn heeft iedere fractie 1 minuut en GS 3 minuten. Ik geef het woord aan mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter dank u wel. Shell wil investeren in waterstof en heeft daarvoor naar eigen zeggen alle steuntjes in de rug nodig die ze kunnen krijgen. In de commissievergadering heeft de Partij voor de Dieren al duidelijk gemaakt, dat we grote moeite hebben met de maatschappelijk onverantwoorde keuzes van Shell. 95% van de investeringen van Shell gaan nog altijd naar de productie van fossiele brandstoffen. Het is ons een doorn in het oog dat de Nederlandse overheid via belastingvoordelen nog steeds de fossiele industrie steunt. We zouden toejuichen als Mark Rutte in de voetsporen van Boris Johnson op korte termijn zou aankondigen geen belastinggeld meer te stoppen in fossiele brandstofprojecten. Daar is onlangs een artikel over verschenen in de Trouw. Dat kan wat ons betreft niet snel genoeg gebeuren. Vijf jaar na het klimaatakkoord zijn we op weg naar 3°C opwarming in plaats van 1,5 °C. Hoewel Shells Net Carbon Footprint is gedaald, is de absolute uitstoot van Shell alleen maar gestegen. Shell wil de productie van olie en gas tot 2030 met maar liefst 35% opschroeven. Zolang er geld mee te verdienen valt, zal Shell doorgaan met fossiele brandstoffen en het uitbuiten van de aarde. Voorzitter, de Partij voor de Dieren is voor de ontwikkeling van groene waterstof afkomstig van wind en zonne-energie. Maar we kunnen echter niet in zee gaan met een bedrijf dat qua ambitie de aarde regelrecht naar een klimaat catastrofe helpt. De waterstofambitie is een futiel gebaar. Alsof een dief een mini stukje van de buit terug legt. Moeten we dat gedrag belonen? Of moeten we duidelijk zijn en zeggen, stop hiermee. Als Shell werkelijk zijn verantwoordelijkheid wil nemen, dan stoppen ze de investeringen in fossiel en daarmee komen er ruim genoeg middelen vrij om de juiste keuzes te maken. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik geef het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. D66 is enthousiast over de bouw van de waterstoffabriek in Emmen. Dit voorstel is een goed voorbeeld van inspelen op innovatieve ontwikkelingen en duurzame oplossingen voor de toekomst. Goed dat daarbij bestaande internetinfrastructuur hergebruikt kan worden. En wij zijn ook overtuigd van de aantrekkingskracht van een waterstoffabriek voor andere bedrijven, waarin men elkaar kan versterken in de ontwikkeling van nieuwe technologieën. Goed dat deze waterstof ook dichtbij gebruikt zal worden, zoals bijvoorbeeld voor de waterstofbussen en het EMMTEC-terrein om daar aan de energiebehoefte te voorzien. Wij willen toch de gedeputeerde nadrukkelijk bedanken voor de extra bijeenkomst, die hij georganiseerd heeft tussen de commissievergadering en deze PS-vergadering, waarin D66 alleen nog maar meer waardering voor het voorstel heeft gekregen en daarin ook uitdrukkelijk wil uitspreken dat wij deze subsidie ondersteunen, ondersteunen dat de innovatieve ontwikkelingen mogelijk gemaakt worden. We begrijpen de moeite voor

Shell. Daar heb ik in de commissievergadering vragen over gesteld, maar wat ons betreft zijn die voldoende aan de orde geweest in de bijeenkomst. En ja, dan zijn wij van mening dat de overheid in deze initiatieven geld mag steken. Dus de waterstof... Maar het punt dat we nog naar aanleiding van de bijeenkomst over hadden, is dat de waterstof, die heeft natuurlijk ook energie nodig, en wij gaan ervan uit dat deze ook in de regio afgenomen zal worden. En kan de gedeputeerde dat bevestigen? En is het misschien een optie gedeputeerde, om in de voorwaarden voor de subsidie op te nemen dat de benodigde energie en de te leveren energie bij voorkeur in de regio zal plaatsvinden? Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Ik heb begrepen dat de heer Zwiers ook het woord wil. Ik zie zijn camera nog niet. De heer Zwiers van de Partij van de Arbeid. Nee, krijgen we hem er niet voor. Ik ga door met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Dat we een deel van de energietransitie kunnen stimuleren met subsidie, dat is op zich prima. Dat hiermee werkgelegenheid wordt behouden, is mooi, eventueel in relatie met de NAM. Los van het feit dat deze ondersteuning staatssteunproof is, is het voor ons wel belangrijk. Om een van de grootste kapitaalcrachtige multinationals ter wereld te ondersteunen, daar hebben we wel wat moeite mee. Hiervoor zouden stevige argumenten ingebracht moeten worden en die zijn wel wat dun. Geen harde cijfers. Shell zal streven naar... en er zijn positieve verwachtingen. Desalniettemin zullen we instemmen met de beslis- punten, omdat deze waterstoffabriek een prima duurzaam initiatief is en kansen zal bieden voor de toekomst voor Drenthe. En een bedrijf als Shell, en dan kijk ik even terug, natuurlijk gebruiken ze, maken ze nog steeds gebruik van middelen uit de aarde. En op zich is dat natuurlijk prima dat ze zoeken naar alternatieven. Maar zonder die producten waar zij naar zoeken, hadden we allemaal stil gestaan, hadden we niet autogereden. Ik vind dat mooi dat ze dat in het verleden hebben gedaan, maar investeren in de toekomst naar nieuwe mogelijkheden, dat zien wij als een enorme kans. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. En ik zeg nog even voor de logistiek en de techniek, dat als je het woord wilt, dat je dan je microfoon moet aanzetten. Dus als ik je het woord geef, kun je de microfoon aanzetten. Maar wil je hem uitzetten als je niet het woord hebt. En als je woordvoerder bent bij een agendapunt, dan zie ik je graag. Dus dan moet de camera aan. Ja? Fijn. De heer Uppelschoten heeft zijn microfoon nog aan begrijp ik en de heer Duut ook. Dus als zij hun microfoontjes uit zouden willen doen, volgaarne. En dan ga ik nu het woord geven aan de heer Bos Ewoud Bos van Groen-Links.

De heer Bos: Ik zal eerst de microfoon even aan laten springen, dan ben ik ook in beeld neem ik aan. Voorzitter onze dank aan de gedeputeerde voor de verschaftte aanvullende informatie over de hoogte van de subsidie ten opzichte van de totale investering en de uitleg over de exploitatie voor de Shell. U kunt begrijpen dat wij dit tot op heden nog steeds een moeilijk besluit vinden. En redenen voor die moeite die wij ermee hebben zijn overduidelijk. Toch hebben wij als fractie besloten om dit initiatief te gaan steunen. En wel door de volgende uitgangspunten die naar voren zijn gebracht door Shell, of vanuit ons eigen beeldvorming. 1) Shell wil bij voorkeur lokale groene stroom gaan gebruiken, waardoor een lokaal initiatief mogelijk een afnemer vindt voor zijn elektriciteit en zich kan ontwikkelen zonder afhankelijk te zijn van de schaarse netcapaciteit. 2) De overige stroom die Shell gaat gebruiken, kopen ze in met garanties van oorsprong, waardoor de groene stroom gewaarborgd gaat worden. 3) Shell geeft aan dat zij de geproduceerde waterstof bij voorkeur afzetten naar processen die zich moeilijk laten elektrificeren, waardoor de kostbare groene waterstof volgens ons een bijdrage levert aan het reduceren van CO2-uitstoot bij die bedrijven die erbij gebaat kunnen zijn. 4) Veel andere partijen dan Shell hebben we gewoon niet, die gevestigd zijn, kennis hebben, om deze ontwikkeling te realiseren. 5) Het gaat vanuit ons eigen Drenthe. De uitleg die Shell gegeven heeft, heeft ons ervan overtuigd dat

hun intenties, op waterstof dan in ieder geval, juist zijn. Waterstof maken kent nu eenmaal energieverlies en daarom moet het op de juiste manier gebruikt gaan worden. Uiteraard moet er geleerd en geïnnoveerd worden in een woonwijk als Erflanden en met onze waterstofbussen in het OV. Maar de belangrijkste stap die waterstof maken, is wanneer er een toepassing gevonden kan worden ter vervanging van de huidige grijze en blauwe waterstof in de chemie bijvoorbeeld. Dus bij EMMTEC. Voorzitter, dank u wel.

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel heer Bos van Groen Links. Dan ga ik nu naar mijnheer Bos van Forum voor Democratie. Oh, even kijken. Er is een interruptie van mevrouw Potharst. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik zou graag van GroenLinks willen horen, we hebben gehoord wat de redenen zijn om voor te stemmen, en ik hoorde meneer Bos zeggen dat de redenen om hier niet voor te zijn duidelijk zijn. Ik zou graag willen dat GroenLinks deze redenen ook toelicht voor ons. Kan dat?

De heer Bos: Dat zijn uiteindelijk dezelfde overdenkingen. En we hebben het uiteindelijk op een balans gelegd, op een weegschaal, dezelfde overdenkingen die door u zijn aangehaald. Shell is eigenlijk ook de grootste vervuilende partij en wij zouden ook graag zien dat Shell meer zou investeren op hernieuwbaar dan op fossiel. Maar uiteindelijk moeten we wel een keer de energietransitie in gaan zetten. Dit is in ieder geval voor de Drentse schaal een kans om dat op gang te brengen, waarbij we de intenties van Shell, juiste intenties achten, waardoor we dus overstag zijn gegaan, om uiteindelijk deze steun te gaan verlenen.

De voorzitter: Mevrouw Potharst misschien nog in tweede instantie?

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik concludeer dat GroenLinks overstag is gegaan. De Partij voor de Dieren zal dat zeker niet doen. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Bos in tweede instantie.

De heer Bos: Wij achten deze kans groter dan de negatieve kanten van de Shell.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Uppelschoten ook een vraag wil stellen aan de heer Bos.

De heer Uppelschoten: Ja graag. De heer Bos geeft aan dat hij blij is dat de elektriciteit voor deze waterstoffabriek, dat die vooral lokaal geleverd moet worden. Maar heeft hij een idee over hoeveel energie dat is en over hoeveel windmolens ze praten als hij zo'n uitspraak doet? Dat het een lokaal ...

De heer Bos: Ja zeker.

De voorzitter: Excuus. Weet u heer Bos, u bent wel erg enthousiast. Ga uw gang.

De heer Bos: De elektrolyse is een 10 MW, 10 megawatt, elektrolyse. Zelf hebben volgens mij, Shell heeft ongeveer 2 ha staan aan zonnepanelen, dat betekent dat 2 MW vermogen geleverd kan worden, dus een overige opgave zal 8 MW zijn. De tegenwoordige windmolens en turbines met een flink hoogte halen een vermogen van 4 MW. Dus als je twee goeie windmolens erbij zal plaatsen, heb je 10 MW en een flink aantal volplasturen. Shell heeft aangegeven, we willen 24 uur per dag draaien. En dat betekent dus ook dat er import van energie zou moeten ontstaan en die wordt dus geleverd door met

garantie van oorsprong. En wij hopen dan dat dat voornamelijk aan waterkracht zal zijn, uit andere landen die daar een overschot in hebben.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie.

De heer Uppelschoten: Ik zal zo in mijn bijdrage ook een rekenpartij doen. Maar misschien dat mijnheer Bos ook vergeet, je kunt wel zeggen een windmolen heeft een vermogen van 4 W, maar het rendement is 30%.

De voorzitter: 4 MW, 4 MW.

De heer Uppelschoten: Ja 4 MW. Maar als het rendement 30% is, dan is er dus maar 1,5 MW en dan heb je veel meer windmolens nodig. Maar ik zal zo in mijn verhaal aangeven over hoeveel windmolens we het hebben, als we over dit soort fabrieken gaan praten. En of het niet te krankzinnig is om dat lokaal te willen produceren.

De voorzitter: Wil de heer Bos in tweede instantie nog reageren?

De heer Bos: Jazeker, want ik heb het idee dat de heer Uppelschoten helaas met oudere cijfers werkt. De rendementen van windmolens, van windturbines, zijn aanmerkelijk gestegen. En helemaal de mix van zon en wind maakt dat de vollosturen op de uiteindelijke piekvermogens dus ook veel meer zijn, waardoor je dus ook minder energie hoeft in te kopen. Maar goed, ik ben heel benieuwd naar zijn berekening.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bos. Dan ga ik naar de andere meneer Bos, Johnny Bos van Forum voor Democratie.

De heer Bos: Ja dank u wel voorzitter. Zoals wellicht bekend, is Forum voor Democratie niet blij met de huidige energietransitie. Ook dit project getuigt daar weer van. Waterstof is totaal niet efficiënt. Het is een illusie om te denken dat je dit lokaal zo wel uit groene energie kan winnen. Waterstof heeft een groot rendementsverlies. Je zal over moeten stappen op fossiele brandstoffen, wat gigantisch veel CO₂ de lucht in stoot. Wij steunen dit niet. Wij laten ons niet voor het karretje spannen van Shell. Shell kan het ook makkelijk zelf betalen, het is een bedrijf met € 15 miljard winst. Dus wij gaan dit niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Dan ga ik naar mevrouw Meeuwissen van de VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter dank u wel. Inzetten op innovatie, dat heeft bij de VVD altijd warme belangstelling. En stroom omzetten in waterstof om het op te kunnen slaan en te kunnen transporteren, is een heel interessante technologie. Nu staan de ene week in de krant deskundigen die zeggen dat het helemaal niet kan, en de andere week staan in de krant deskundigen die zeggen dat het de toekomst is. Dus ja, er is nog een boel te ontdekken. En juist daarvoor is innovatie nodig om daar onderzoek naar te doen en ervaring mee op te doen. Feit is wel dat Shell zich hieraan verbindt en als zo'n partij zich hieraan verbindt, dan denken wij toch wel dat dat een kans van slagen heeft. Bovendien levert het ook weer extra banen op. Dus als VVD vinden we het belangrijk om dit als overheid te steunen. In de discussie, ook in de commissie en tijdens de presentatie, heeft een aantal partijen gezegd van, hoe kan het nou dat de provincie € 1,6 miljoen moet bijdragen aan een project van zo'n groot bedrijf als Shell, die zelf ook winst maakt? Ik heb net ook weer gehoord, er wordt zelfs schande van gesproken. En eerlijk gezegd, ik wil even een déjà vu delen met u, want de eerste debatten over

glasvezel, dat was ongeveer 2013, toen werd dat ook gezegd over KPN. KPN moet die glasvezel aanleggen, de markt moet het doen, KPN is ook rijk zat. Maar de praktijk was gewoon, ze deden dat niet in die tijd. Dus ook toen hebben we gezegd, het moet een zetje krijgen. En ook hier zeggen we, we geven het een zetje. En nou ja, als je kijkt naar de glasvezel, daar heeft dat toe geleid dat dat wel op gang is gekomen en vervolgens ook dat het nu omarmd wordt door partijen als KPN. Dus laten we hopen dat dat hier ook het geval zal zijn. Dan gaat mijn derde en laatste punt over mijn zorg over de lokale groene stroom. Het werd net ook al even opgemerkt door andere partijen. Als u zegt van, het moet zoveel mogelijk lokaal opgewekt worden, dat zou dan betekenen dat je in regio Emmen heel veel windmolens zou kunnen krijgen en dat is wat ons betreft niet de bedoeling. Ik heb geen sommetjes gemaakt, was ik ook niet van plan om te doen, maar het kader wat ons betreft is dat dit niet moet gaan leiden tot een enorme toename van het aantal windmolens in de regio Emmen. Dus dat willen we graag meegeven aan de gedeputeerde.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een vraag stellen aan mevrouw Meeuwissen?

De voorzitter: Zeker mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Mevrouw Meeuwissen, ook het punt lokaal afnemen en lokaal terug leveren, is door D66 genoemd. Ik heb begrepen uit de bijeenkomst die we hadden, er zijn al windmolens in dat gebied, meer dan voldoende, maar er kan toch ook energie uit andere vormen komen die gebruikt kunnen worden bij het omzetten van waterstof naast windenergie? Waarom benoemt u die niet?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel. Ik heb niet de behoefte om in details te verzinnen hoe dit opgelost moet worden. Ik denk ook niet dat wij als Statenleden die kennis hebben. Ik wil alleen als randvoorwaarden meegeven, dat het niet de bedoeling is dat heel regio Emmen vol gezet wordt met windmolens. En hoe het dan wel opgelost wordt, dat laat ik graag aan de deskundigen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie.

Mevrouw Kleine Deters: Nou ja, ik vind windenergie, als u zegt, zonne-energie is dan detail windenergie niet, ik denk dat het gaat om dat er meer vormen zijn. En er zijn nog zoveel daken op die industrieterreinen, dus volgens mij... Ik wil in ieder geval een pleidooi houden dat waterstof niet alleen afhankelijk is van windmolens. Dat wil ik ook graag mevrouw Meeuwissen meegeven.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dat heb ik ook helemaal niet gezegd. Het gaat mij erom dat we het aanzicht van de regio niet enorm verder schaden, want er staan natuurlijk al veel windmolens, of die komen er al. En dat we daar oog voor blijven houden, dat is mijn punt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. Ik zie dat de heer Bos, Johnny Bos, een vraag voor u heeft.

De heer Bos: Ja, ik heb een vraag voor mevrouw Meeuwissen en ik wil haar ook bijstaan. Mijn vraag is eigenlijk, ik hoorde u het de hele tijd hebben over innovatie van waterstof, welke innovatie? Want de eerste verbrandingsmotor op waterstof was al uitgevonden in 1806. Ook wil ik haar bijstaan, wij zijn ook niet voor windmolens in Drenthe en zon op daken, zon op daken wel, maar niet zonneweides en

dat is ook niet rendabel. De enige manier om waterstof rendabel te maken is óf kernenergie óf thoriumenergie. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Mijnheer Bos, u vindt in mij een medestander als je het hebt over andere vormen van energie. Ik vind ook kernenergie en thorium allemaal zeer interessante ontwikkelingen, ook op dat gebied is nog veel innovatie nodig en ook daar vindt u ons aan uw zijde om dat te steunen. Maar goed, dat doet er niet aan af dat ik ook denk dat het voor waterstof belangrijk is om daarmee verder aan de slag te gaan. Ook in de praktijk om zo'n fabriek neer te zetten, omdat je dan massa weet te maken, en wat nu nog onrendabel is en inefficiënt om daarmee aan de slag te gaan en hopelijk dat wél rendabel te kunnen maken. Wij zetten volop in op innovatie en dat kan op verschillende terreinen.

De voorzitter: Prima. De heer Bos in tweede instantie nog?

De heer Bos: Ja voorzitter. Wij zijn ook voorstander van innovatie. Maar bent u niet bang dat als je nu akkoord gaat met het idee van innovatie in waterstof, dat je dan het andere niet voor mekaar gaat krijgen, bijvoorbeeld innovatie in thoriumenergie of kernenergie? En dat we in de loop der jaren gigantisch veel CO₂ extra uitstoten door het waterstof fabriceren?

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Nee, daar ben ik niet bang voor en wij denken ook dat het belangrijk is om op verschillende paarden te winnen, dus om verschillende dingen naast mekaar te ontwikkelen. Het zal nooit zo zijn dat een energiebron genoeg zal zijn voor alles. Dus, we hebben meerdere dingen naast elkaar nodig.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. Na het bespreken van dit onderwerp in de OGB-vergadering begin december, is het voorstel op een aantal punten aangevuld met informatie. Wij zijn heel blij dat er zo voortvarend te werk wordt gegaan om een grote stap te zetten in de ontwikkeling van een chemische opslagmethode van energie. Het kleinste molecuul dat bestaat, is in korte tijd heel groot geworden en we vinden het van belang dat we daarop aansluiten. Het doen van een opschalingsstap is moeilijk. Er wordt veel over dit onderwerp gesproken. Er worden prachtige plaatjes voorgeschoteld, maar hier wordt daadwerkelijk iets uitgevoerd. Complimenten daarvoor. Inhoudelijk hebben we het bij de commissie behandeling gehad over het belang van continue productie. Het gebruik van duurzame stroom is een goed uitgangspunt, maar stabiliteit is beter, want pas dan ontstaat een realistisch beeld van de schaalvoordelen en van de kostprijzen waar we mee moeten gaan rekenen. Met deze subsidie wordt geld beschikbaar gesteld aan een firma die bewezen heeft met chemische processen om te gaan. Door de bouw van deze plans wordt in een keer een tienvoudige opschaling gedaan. Daar gaat GZI Next, maar ook onze studenten via het Field Lab van leren. In de waterstofeconomie zullen naast hoogopgeleiden ook mensen met gouden handen nodig zijn. Opleiden is een wezenlijk onderdeel in deze stap en in deze transitie. Deze ontwikkeling sluit aan bij andere positieve trends, waardoor een groter plaatje ontstaat. Zoals bijvoorbeeld de ambitie van ons buurland Niedersachsen om hier ook mee bezig te gaan, de ontwikkeling van de waterstofwijk Green Planet in Pesse, de RUG als Universiteit van het Noorden en de stappen die het Rijnland Instituut zet om binationale diploma's te accrediteren, waardoor er een wezenlijke stap wordt gezet in het issue Diplomanerkennung. En de vraag aan PS is of zij dat beeld ook onderschrijven? Samengevat. Het zal u niet verbazen dat de ChristenUnie

dit voorstel van harte omarmt en voor zal stemmen. En we zien uit naar de start en bouw van de plans en wenst de Shell en haar samenwerkende partners veel succes bij de engineering en constructie daarvan.

De voorzitter: Dank u wel heer Veldsema. Ik heb begrepen dat mevrouw Vedder ook het woord wil voeren, ik zie haar nog niet, van het CDA.

Mevrouw Vedder: Ja dat klopt voorzitter.

De voorzitter: Mooi zo. Ik hoor u wel, maar ik zie u nog niet in beeld. Heeft uw camera aanstaan?

Mevrouw Vedder: Ja, ik heb de camera aanstaan. Ik zie mijzelf wel.

De voorzitter: Ja. Ik zie u nu ook. Ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Het grote vraagstuk in de energietransitie zijn de energiedragers. Hoe transporteer en bewaar je elektronen en hoe maak je ze geschikt voor zware industrie, zwaar verkeer en woongebieden met name in landelijk gebied die niet geschikt zijn voor warmtenetten. Wij denken dat waterstof daarin een belangrijke rol kan vervullen. En vooral voor het noorden is dat interessant. Dus dat de provincie Drenthe ambitie heeft op het gebied van waterstof is volgens de CDA-fractie logisch en waardevol. Wij kunnen hiermee een serieuze rol spelen op het gebied van verduurzaming, tegelijkertijd werkgelegenheid creëren en waardevolle verbindingen maken met het onderwijs van mbo tot aan de Universiteit van het Noorden. Sybrand Buma sprak nog niet zolang geleden', naar aanleiding van de waterstofwijken Erflanden en Nijstad-Oost, maar ook de plannen in Tokio, de gevleugelde woorden 'Tokio is het Hoogveen van Japan'. En wat ons betreft verstevigen we deze Drentse koploperspositie door ons nadrukkelijk te verbinden met de waterstoffabriek in Emmen. En is waterstofftechnologie op dit moment rendabel? Nee. De VVD-fractie sprak er ook al over. Maar dat waren de eerste generaties zonnepanelen en windmolens ook niet. Die consumeerden meer energie tijdens hun productie, dan dat ze in hun volledige levensduur zouden opwekken. En inmiddels zijn we vele stappen verder. Wat ons betreft is de rol van de politiek dan ook om innovatie met een maatschappelijk belang te ondersteunen om over die moeilijke rentabiliteitsdrempel te komen. Op dit punt heeft de fractie nog twee vragen aan de gedeputeerde. Is er ook zicht op een bijdrage vanuit het ministerie van het EZK? Hoe staat het bijvoorbeeld met hun Programma Waterstof? En om even echt goed duidelijk te kunnen controleren, wil ik even checken bij de gedeputeerde, want op pagina 5 van het Statenstuk staat onder 'Financiën' vermeld dat, omdat de subsidie nu als een percentage wordt verstrekt, dat is dus een wijziging ten opzichte van het eerste Statenstuk, het uitgekeerde bedrag lager kan uitvallen dan het gestelde maximum van € 1.645.000. En klopt het dan dat we hieruit kunnen concluderen, dat het uitgekeerde bedrag dus niet alleen altijd maximaal € 1.645.000 zal zijn, maar ook altijd maximaal 15%. Want aan die balans hechten we namelijk wel waarde. En nog tot slot voorzitter, een laatste vraag, viel het onze fractie positief op dat de afgevaardigde van Shell de vraag 'Wat Shell kon betekenen voor Drenthe' een interessante gedachte vond. En is de gedeputeerde bereid om met Shell daarover een verder verkennend gesprek aan te gaan, om het van een interessante gedachte naar ook interessante acties te brengen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. De heer Zwiers van de Partij van de Arbeid is die nu ergens?

De heer Zwiers: Ja voorzitter. Beginnersfout, ik had de microfoon niet aangezet. Dank u wel.

De voorzitter: Ja, nu zien we u en we horen u ook. Ga uw gang mijnheer Zwiers.

De heer Zwierts: Dank u wel. We willen allereerst de gedeputeerde bedanken voor het snelle organiseren van de bijeenkomst van vorige week, GroenLinks had het daar ook al over. En dat heeft een beter beeld gegeven van de plannen van Shell. Nogmaals dank. Tijdens de commissievergadering gaven we aan dat wij eigenlijk wel wat jeuk hebben bij deze subsidie. En is dat dan nu anders? Is dat nu anders, om die subsidie alsnog te kunnen verstrekken? Nee, de jeuk is niet weg voorzitter. Maar toch zullen wij dit voorstel steunen. Partij van de Arbeid is voorstander van waterstof. En het feit dat juist een bedrijf als Shell hierin wil investeren, is een teken dat waterstof toekomst heeft. En wat we ook vinden van Shell, ze hebben grote expertise op het terrein van energie. Ik zou bijna zeggen, het zou de grootste criticasters van waterstof stil moeten krijgen. Dat zij in Emmen willen investeren in een waterstoffabriek is een opsteker voor de regio. De industrie op het EMMTEC-terrein is gebaat bij deze ontwikkeling en het versterkt hun concurrentiepositie, en dat is goed voor werkgelegenheid. En zonder onze subsidie zal de waterstof-fabriek er niet komen, is ons duidelijk gemaakt door Shell. Een ontwikkeling die we juist wel willen. De industrie in Emmen is goed voor ongeveer 25% van de werkgelegenheid in Emmen. En EMMTEC is daarbij goed voor meer dan 2.000 directe arbeidsplaatsen. En op het EMMTEC-terrein, waar hard wordt gewerkt aan de ontwikkeling van bioplastics, mag je ook verwachten dat daar ook groene energie wordt gebruikt. Dus dat sluit daar hartstikke mooi op aan. De directe koppeling met de Universiteit van het Noorden, door meerderen genoemd, dat juichen wij toe. Het versterkt de kennis van de regio en daarmee de economische en sociale kansen. En met de Universiteit van het noorden, de Nedersaksenlijn en deze waterstoffabriek, zorgen voor een boost in Zuidoost-Drenthe. Voorzitter, de Partij van de Arbeid is voorstander van waterstof. We zijn geen voorstander van alles wat Shell doet, maar we zijn wel blij dat Shell deze investering in onze provincie wil doen en hopen dat Shell een duurzame koers gaat varen. We steunen dan ook dit voorstel. Dat is goed voor Drenthe. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Zwierts. Ik zie de heer Duut van OpDrenthe. Ga uw gang, de heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Ik wil vooraf even iets zeggen over de mensen, over de collega's, die de opmerking maakten over 'geen subsidie verstrekken aan een kapitaalkrachtig bedrijf'. Ik vind dat jammer dat dat zo bekeken wordt, want iedereen die een beetje economie gestudeerd heeft, weet dat een bedrijf niet gaat investeren in het project omdat ze elders in het bedrijf winst maken, zo werkt het niet. Als alle bedrijven zo zouden opereren, zouden ze niet lang bestaan. Dus dat ligt totaal anders. Maar ik begrijp de emoties wel, het sentiment, maar daar zal ik nu geen discussie over opzetten. Voorzitter, ook mijn fractie ziet de waterstoffabriek als een kans, als een mooie kans voor Drenthe. En ondanks alle elkaar tegensprekende adviezen van wetenschappers, je kunt er elk weekend in de bijlagen van de kranten over lezen, denken ook wij dat als we het niet proberen we mogelijkwijs in de toekomst een mooie kans laten lopen. Dus ook de fractie van OpDrenthe zegt, doorgaan met deze subsidie en zo snel mogelijk doorgaan met dit experiment, want dat blijft het wel. Dan wil ik nog iets zeggen over de voorwaarden. Ik zie in de voorstellen dat GS wil streven naar betrokkenheid van bedrijven en Drentse personeel. In de jaren '80, toen er sprake was van de bouw van de ontzwevelingsfabriek, GZI-installatie, is indertijd in die discussies voorgesteld om, wanneer de kwaliteit van de bedrijven die zo'n installatie moeten bouwen, als de kwaliteit van die bedrijven buiten Drenthe, als die gelijkwaardig is aan die van Drentse bedrijven, dat dan de Drentse bedrijven de voorkeur krijgen. Hetzelfde is indertijd vastgelegd op het gebied van personeel, operators met name. Natuurlijk moet ook bij het personeel kwaliteit geleverd worden. Ook hier hetzelfde principe, bij gelijkwaardigheid krijgt het Drentse personeel voorrang. En dat is dus niet streven geworden in de tijd, want het is gewoon als regel vastgelegd en zo is het ook in de praktijk gebeurd. Dus ik zou graag zien dat GS hier niet een streven van maakt, maar het gewoon als voorwaarden vastlegt. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. De heer Uppelschoten van de PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Met het voorstel voor de waterstoffabriek in Emmen, daar hebben wij moeite mee. Dat heeft twee redenen. Het 1e is de subsidie van € 1,6 miljoen aan Shell. We hebben het idee als Shell ervan overtuigd is dat waterstof de toekomst is, dan zetten ze daar volop in en zitten ze echt niet te wachten op een subsidie van € 1,6 miljoen van de provincie. Want ze zijn een heel groot bedrijf en als zij naar de toekomst kijken en de continuïteit van het bedrijf en waterstof is dat, dan gaan ze daar volop in. En dan is het vragen van een subsidie van € 1,6 miljoen aan de provincie eigenlijk een lachertje. Dus daar begrijpen we niks van. Het 2e, de voorlichtingsbijeenkomst die georganiseerd is door de heer Brink en waar de vertegenwoordiger van Shell duidelijk was met wat de plannen waren, heeft ons eigenlijk aan het schrikken gebracht. Want 10 MW is eigenlijk een kleine fabriek. Het is een pilot, dat hebben ze ook gezegd. Maar met 10 MW, volgens de berekeningen die wij gemaakt hebben, komt het overeen met een groen vermogen, en ik heb het alleen maar over windmolens, van 10 windmolens. Dan hebben we het over het park bij Pottendijk. Er werd ook nog tussen gezegd, 10 MW is maar een kleine fabriek, die willen wij opschalen naar 30 MW. En dan zeg ik 30 MW, dat zou zijn 30 windmolens. Dan hebben we het over een windpark van de Drentse Monden of Oostermoer. En als klap op de vuurpijl. We willen eigenlijk een hele grote fabriek hebben die 10 GW, 10 gigawatt, gaat maken. Nou als dat de bedoeling is, dan hebben we het over 1000 - 1500 windmolens. Maar dat brengt ons dan tot de conclusie, maar dan is het toch een hele gekke plaats om daar in Emmen een waterstof-fabriek neer te zetten? Of het is een heel klein fabriekje, wat nu als pilot draait? Maar de echte waterstoffabriek wordt elders geplaatst. Nou, wat is dan elders? Dat zal de Eemshaven zijn, dat zal Delfzijl zijn, of misschien zelfs op zee. Dus waar zijn we nou mee bezig, om een fabriek te plaatsen op een plek die zoveel energie gaat vragen, dat de windmolens en zonneparken in Drenthe die energie niet eens kunnen leveren? Waar blijft de bijdrage van de groene energie voor Drenthe? En wat gaat het betekenen voor onze RES-opgave, als wij een fabriek neerzetten die ongelofelijke hoeveelheden elektriciteit gaat opslorpen? Dus wij zijn tegen dit voorstel. We vinden het goed dat waterstof, dat er een pilot voor is. We vinden het goed dat gelukkig Shell bereid is daarin te investeren, maar laten ze dan zelf investeren. Maar kijk ook eens naar de plek waar het zou moeten zijn. Dat zou een plek moeten zijn waar grote hoeveelheden energie kunnen binnenkomen en dat is niet in Emmen, dat is ook niet in Drenthe, dat zou aan de kust moeten zijn en in de havenplaatsen of zelfs op zee. Dus dit voorstel kunnen we helaas niet steunen.

De voorzitter: Heer Uppelschoten, ik geloof dat de heer Veldsema een vraag voor u heeft. De heer Veldsema.

De heer Veldsema: Ik laat meneer Uppelschoten eerst even uitpraten, maar meneer Uppelschoten, deze pilotinstallatie, dat is een installatie waar je van wilt leren. En op het eind is het natuurlijk de bedoeling om deze techniek op zee toe te passen. Met dat in het vooruitzicht, dat je de waterstof in die grote windparken op zee produceert en dan via een gasbuis naar de naar het land brengt, zou u dan wel iets zien in deze ontwikkeling?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou kijk, er is ook gezegd, het is een pilot van 10 MW, dat willen zij zelf al opschalen daar naar 30 MW. En dan zeg ik, vergt dat zoveel elektrische energie dat het onzinnig is om dat vanuit Drenthe aan te voeren? Want zij zeiden eigenlijk ook, de fabriek moet staan waar onmiddellijk de energie geproduceerd wordt. En als het over zulke hoeveelheden energie gaat, 30 MW, en volgens mij 30 windmolens, dan moeten we het over andere plekken hebben. En dan is het onzinnig om een fabriek te bouwen waarvan je weet, dit is een leuk speeltje, maar dit is niet de fabriek die de waterstof gaat leveren die je misschien in de toekomst heel erg nodig hebt. Dus doe hem dan onmiddellijk op een plaats in het noorden, waar hij echt kan staan en waar hij uitgebreid kan worden tot de omvang die nodig is om in de energie te gaan voorzien.

De voorzitter: Heer Veldsema nog in tweede instantie?

De heer Veldsema: Ja, weet wel dat u dan daarmee het risico loopt dat al die onderwijsactiviteiten daaromheen ook zeg maar elders naar de kust verdwijnen. En bovendien, u gaat er wel van uit dat alles dan ook rechtstreeks aan molens geknoopt moet worden. Zolang het hele systeem maar aan een stroomkabel hangt, heb je in principe het vermogen beschikbaar. Dus ik ben bang dat u daarmee een beetje doorholt. Ik zou toch mijn overweging meegeven om de kansen vooral te zien.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik ren niet door, want ik ben me ook heel erg bewust, als je zo'n grote investering doet, dat heeft u zelf ook gezegd, dan moet er ook continuïteit zijn van de energielevering. Dan kun je niet afhankelijk zijn van zonne- en windenergie. Kijk, over zonneparken heb ik niet eens gesproken, wat moet u dan denken aan de oppervlakte die nodig zou zijn om energie te leveren in Drenthe? Maar het is onontkoombaar als je zo'n grote energieslurper neerzet, dat je dan ook gaat denken over thoriumreactoren en kernreactoren, want anders kun je nooit constant die hoeveelheid energie leveren die zo'n fabriek nodig heeft. Dus dat is als ik naar de toekomst kijk. Ik zou liever hebben als we innovatief gaan bezig zijn, laten we veel geld steken in de ontwikkeling van een nieuw type thoriumreactoren, kernreactoren, want dat is de toekomst en niet al dat geld nu stoppen in, nou al dat geld, niet heel veel geld stoppen in innovaties die eigenlijk geen innovaties zijn.

De voorzitter: Mevrouw Vedder heeft ook een vraag voor de heer Uppelschoten.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Wat mij opviel, mijnheer Uppelschoten, is dat u vooral denkt aan de ingaande kant van zo'n waterstoffabriek, dus dat die zich zou moeten bevinden in de buurt waar de energie beschikbaar is. Maar er is natuurlijk ook een uitgaande kant, het product waterstof. En in die zin is het volkomen logisch om deze fabriek neer te zetten in Emmen, omdat daar grote afnemers zitten die waterstof nodig hebben. Dus waarom... en zoals de fractie van de ChristenUnie net ook al zei, zo lang de stroom door een draadje kan bewegen, is dat op te lossen. Dus bent u het niet met ons eens dat die kant ook meegenomen moet worden in de afweging waar zo'n waterstoffabriek zou moeten vestigen?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Even de reactie. Het is niet een draadje waardoor die elektriciteit moet gaan, het zijn enorme kabels die aangelegd moeten worden om die elektriciteit leveren. En Shell gaf zelf aan, dat zo'n fabriek eigenlijk geplaatst moet worden bij een plek waar die energie geproduceerd wordt. En je kunt ook een pijpleiding aanleggen, zal ik zo maar zeggen, die ligt er trouwens al, om vervolgens het gas te vervoeren. Dat maakt dan niet zoveel uit. Maar als je een fabriek hebt die ontzettend veel energie vergt, dan is het handig als die op een plek is waar ook die energie onmiddellijk geleverd wordt en dat het niet over afstanden vervoerd hoeft te worden.

De voorzitter: Mevrouw Vedder, o sorry. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Het gas is ook, nou niet een probleem. Dat moet je natuurlijk ook voor kijken, maar ik denk het aanleggen van gasleidingen, en die liggen er al, om het EMMTEC-terrein van voldoende waterstof te voorzien, is denk ik eenvoudiger dan hele grote kabels aan te leggen om te zorgen dat de energie vanuit zee en Noorwegen en weet ik wat allemaal aangevoerd kan worden.

De voorzitter: Mevrouw Vedder, in tweede instantie.

Mevrouw Vedder: Ja, ik constateer vooral dat de fractie van de PVV heel erg in of-of scenario's zit, terwijl wij meer geloof in en-en. Ik laat het daarbij.

De voorzitter: Dank u wel. Helder. Ik zag dat de heer Duut ook een interruptie wilde plegen, van Op-Drenthe.

De heer Duut: Ja, maar eigenlijk is die al beantwoord, want ik wilde meneer Uppelschoten er alleen op wijzen dat een van de overwegingen om dit experiment in Emmen te doen, is dat er een gasleidingen-net ligt, waarin Emmen dus een belangrijke hub is om straks de waterstof te distribueren. Dus er zijn veel meer overwegingen om te kiezen voor Emmen. Dat wou ik nog even kwijt.

De voorzitter: Ik denk dat de heer Uppelschoten daarop geantwoord heeft. Ik zag dat de heer Zwiers nog een interruptie wilde plegen. De heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwiers: Voorzitter dank u wel. Ook richting de heer Uppelschoten. Ik hoor de PVV en ook een aantal andere partijen, het continue hebben over kernenergie en over thoriumenergie. We hebben hier toch een partij die die expertise in huis heeft, wat we er ook van vinden als Partij van de Arbeid. Heeft u ook dat soort partijen om kernenergie of thorium te ontwikkelen? Of blijft het bij, laat ik het toch maar gewoon ballonnetjes, 'luchtballonnetjes van u wilt dat graag'... Maar tot op heden, u weet ook wat er in Engeland gebeurt, geen enkele partij te vinden die daarin mee wil investeren. Nou, die vrije markt, waar u wellicht ook in gelooft, die gaat dat echt niet oplossen. Dus wij zullen als overheid daarin dingen moeten doen. Waterstof is hierin een hele concrete. Dus aan u de vraag, wat voor partijen vindt u bij uw kernenergie of thoriumenergie, om dat dan maar van de grond te krijgen, zodat we uiteindelijk eens in actie om kunnen zetten in plaats van woorden.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou, even twee dingen. Ik ben er ook van overtuigd dat Shell de nodige kennis heeft en anders op korte termijn die kennis kan ontwikkelen, om zulke grote elektrolysefabrieken te ontwikkelen. Maar er zijn twee verschillende dingen. Als je nu zo'n fabriek neerzet, dat lezen we nu toch ook met die datacentra in de Wieringermeer die daar neergezet zijn, en dat alle groene energie die daar geproduceerd wordt eigenlijk naar dat datacenter toegaat. En ik vrees dat er zo'n situatie nu ook in Drenthe zal ontstaan, dat we een fabriek neerzetten die ontzettend veel elektriciteit gaat vergen en dat wij de windmolens en de zonneparken, die we allemaal niet zo mooi vinden, maar die mensen dan slikken om groene energie te hebben, dat vervolgens die groene energie naar een grote fabriek toe gaat waar de waterstof geproduceerd wordt. En laat die fabrieken dan gaan naar de plaatsen waar heel veel energie geproduceerd gaat worden of aan land gaat komen. Dus dat is mijn tweede antwoord. En een derde is, we hebben de Technische Universiteit Delft, dat is een hele grote afnemer van kernenergie, die al tijden roept om geld, om mee te werken aan de ontwikkeling van een nieuw type kernreactoren en thoriumreactoren. Dat zal niet de komende paar jaar, de komende 10 jaar zijn, maar we hebben nog wel de tijd, ook vanwege de fossiele energie, waar over 20 of 30 jaar dat beschikbaar zou zijn. Maar we doen daar niks mee. We laten ook die ontwikkeling van die nieuwe kernreactoren en die thorium- reactoren helemaal over aan het buitenland. En dat is heel zonde. Maar de kennis is er nog steeds. De Technische Universiteit Delft zou heel graag geld krijgen.

De heer Zwiers: Voorzitter.

De voorzitter: Een momentje. Even kijken, de heer Zwiers in tweede instantie.

De heer Zwiers: Voorzitter, kort. Ik concludeer dat de PVV de komende 10-20 jaar niets wil doen. Ik gun onze kinderen een betere toekomst dan dat.

De voorzitter: Ik weet niet of de heer Uppelschoten daar nog op wil reageren? Ik zie dat dit heel veel losmaakt, want er zijn nog veel meer mensen die een interruptie willen plegen. Ik begin even bij... Wil de heer Uppelschoten nog reageren op de heer Zwiers?

De heer Uppelschoten: Ik wil dus de hele snelle conclusie dat we de komende 20–30 jaar niks willen doen, dat is helemaal niet zo. Ik refereer alleen maar aan de opmerking van Shell zelf, over waar je eigenlijk zo'n fabriek zou moeten neerzetten. En ik probeer juist wel naar de toekomst te kijken. We hebben ook een stabiele vorm van energieproductie nodig. We redden het niet alleen met wind- en zonneparken, hoe mooi dat ook is. En ik zal het nog meemaken, ik hoop als ik 100 ben, dat er veel meer kernreactoren en thoriumreactoren zullen zijn, en dat we dan een stabiele vorm hebben. En dat we misschien wat minder windmolens en zonneparken nodig hebben. Maar de conclusie dat we niks willen doen, dat is voorbarig.

De voorzitter: Ik zie dat de beide heren Bos nog vragen hebben. De heer Ewoud Bos.

De heer Bos: Nee, ik denk dat ik toch oversla. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dan de heer Johnny Bos van Forum voor Democratie. Uw microfoon staat niet aan meneer Bos.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. De heer Zwiers had het over dat de overheid het voortouw moet nemen. Waarom dan wel bij waterstof, maar waarom doet de overheid dat dan niet bij het thorium? Dank u.

De voorzitter: Het is ingewikkeld. U kunt de heer Zwiers geen vraag stellen. U kunt alleen aan de heer Uppelschoten een vraag stellen. Ik weet niet of hij deze vraag kan of wil beantwoorden. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou, ik ben het helemaal eens met het verzoek van de heer Bos, dat ik vind dat de overheid ook meer zou moeten doen om die andere ontwikkeling mogelijk te maken en niet zo veel geld in de vorm van subsidies aan dit soort projecten.

De voorzitter: Goed. Ik denk dat we nu alle interrupties gehad hebben voor wat betreft de heer Uppelschoten. Dan ga ik naar de heer Mäkel van de SP-fractie. Heer Mäkel, zou u iets kunnen zeggen, want dan kunnen we u ook zien wellicht.

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Ik hoop dat het allemaal goed gaat, kunt u me horen en zien?

De voorzitter: We horen u wel en we zien u een beetje wazig, maar ga uw gang. Ik hoop dat het nog een beetje verbetert. Het is ook nog wat mistig.

De heer Mäkel-van Luttkhuizen: Dank u wel. Allereerst, de SP, zoals we dat ook al hebben gezegd in de OGB-vergadering, daar hebben we het natuurlijk ook al over dit onderwerp gehad, en wij zijn toch nog steeds verheugd om GS doet, waterstof

De voorzitter: We horen u gefragmenteerd. Heer Mäkel, we horen u een beetje in stukjes als ik me zo mag uitdrukken. Zou u iets dichterbij de microfoon kunnen gaan zitten wellicht? Ja, ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Heel vervelend dit steeds.

De voorzitter: Ja, het is naar. Ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja het is echt heel vervelend. Maar, gaat het zo beter of is het nog steeds niet goed?

De voorzitter: Het blijft een beetje lastig, maar laten we het toch proberen. Ja, probeert u het nog een keertje?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja, ik blijf mijn best doen in ieder geval. Ik wou zeggen, de SP is toch erg blij dat GS bereid is om te investeren

De voorzitter: Wat als u uw camera uitzet? Misschien krijgen we u dan in ieder geval mondeling goed mee.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: De camera staat uit en ik hoop dat het geluid daardoor beter is. Is dat zo?

De voorzitter: Ja het is veel beter en u heeft ook nog een andere device aanstaan, hoor ik hier, wat ruis op de lijn zou kunnen veroorzaken. Dus als u die zou kunnen uitschakelen, dat helpt ook. Maar de camera uit helpt ook al, dus als u uw betoog wilt starten. Ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel voorzitter. Wij zijn dus, dat zeg ik nu voor de derde keer, best verheugd, de SP, over het feit dat GS bereid is om te investeren. Het wordt echte groene stroom. Dat is natuurlijk prachtig en als SP steunen we echte innovatie in principe ook. Bedankt GS ook voor de herziene beleidsbrief. Wat wel het geval is, is dat wij ook als SP moeite hebben, en op die die de Partij van de Arbeid heeft uitgesproken, van de partij die is gememoreerd. En dat is toch als wij dat zien, dat wij en Shell zijn en als provincie dan een klein emmertje warm water toevoegen, dat lijkt me toch een heikel punt. En ook de terechte opmerkingen van mevrouw Potharst voor wat betreft waar Shell allemaal mee bezig is, dan hebben we grote moeite om toch maar liefst € 1,6 miljoen aan nota bene Shell te geven, om ervoor te zorgen dat dit soort initiatieven van de grond gaan komen. En daar heb ik ook nog een vraag over voorzitter. We zouden ook heel graag willen weten in hoeverre het nou realistisch is te verwachten dat graag antwoord van de gedeputeerde. In hoeverre is het realistisch te verwachten wanneer de provincie Drenthe bereid is om een substantiele bijdrage te leveren en dan aanvullende subsidies uit zullen volgen, zoals het genoemd is bij 1.9 en 1.11 van de argumenten in die herziene beleidsbrief. Daar zijn we toch wel heel erg nieuwsgierig naar. We zijn nog steeds bezig om een overweging te maken of we dit nou wel of niet gaan steunen. Want er zit hele positieve kanten aan, heb ik net gezegd, maar we zitten ook met pijn in het hart. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Mäkel. Misschien kunt u nu uw camera weer aanzetten, want dan kan ik zien hoe u een bijdrage wil leveren aan het debat. Ja en u blijft een beetje moeilijk verstaanbaar, maar ik ga ervan uit... Ik kon uw betoog wel volgen en ik ga ervan uit dat dat ook voor de gedeputeerden en voor de Statenleden gold. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging in eerste termijn van de zijde van de Staten. Ik geef het woord aan gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: dank u wel voorzitter. Ik hoop dat ik goed te verstaan ben.

De voorzitter: Neem me niet kwalijk gedeputeerde Stelpstra. Ik krijg door dat iemand nog een vraag wil stellen. De heer Velzing van Forum voor Democratie. Maar wij hebben de heer Bos ook al gehoord, dus, is dat een ordevoorstel heer Velzing?

De heer Velzing: Ik kon het niet verstaan.

De heer Bos: Ik kon het echt niet verstaan.

De voorzitter: U kon het echt niet verstaan?

De heer Velzing: Nee.

De voorzitter: Dat is dus lastig. Misschien kan de heer Mäkel, want het is wel vaker hè mijnheer Mäkel, de volgende keer net zoals de heer Vorenkamp ook richting provinciehuis komen de volgende keer. Want het is niet leuk als je niet mee kunt doen aan het debat om technische redenen. Even kijken. Ik kijk nog een keer mijn kring rond en dan ga ik naar de heer Stelpstra. Gedeputeerde Stelpstra voor zijn eerste termijn.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel voorzitter. Ik hoop dat ik wel goed te verstaan ben.

De voorzitter: Luid en duidelijk.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik heb de heer Mäkel nog wel redelijk goed kunnen volgen en ik hoop niet dat ik hem onrecht doe. Maar in grote lijnen heb ik zijn verhaal zo begrepen van, veel sympathie voor het voorstel, maar wel heel grote jeuk bij het feit dat dit door Shell wordt gedaan. En dan doe ik wel even heel kort, maar voor mij zijn we dan weer allemaal op gelijke vlieghoogte. Ik hoop dat u het mij niet euvel duidt, dat ik me toch wel heel erg tot het voorstel wil gaan beperken, want je zou bijna zeggen de hele energietransitie komt weer voorbij bij dit soort van voorstellen. Dat maak ik vaker mee. En dat is allemaal zeer boeiend. Ik moet zeggen, ik vind het debat ook in uw Staten wel uitermate boeiend om te volgen, maar ik focus me toch maar even op dit voorstel. Er zijn maar weinig vragen gesteld. Dus er zijn vooral veel standpunten naar voren gebracht. En dat is ook prima, want dat is ook de plek waar het hoort, in zo'n Provinciale Statenvergadering, waarin u uiteindelijk de definitieve afweging naar voren brengt. Dat is ook de reden geweest waarom we na de commissievergadering toch met een gewijzigd voorstel zijn gekomen. Het laat ook zien dat dat niet altijd in beton gegoten is, wat in een commissie zit. U hebt daar een aantal vragen gesteld en we hebben geprobeerd met een gewijzigd voorstel aan uw vragen tegemoet te komen. En ik ben ook blij dat ik van velen van u heb gehoord dat dat in ieder geval heeft geholpen. En of dat uw standpunt heeft veranderd, is dan wel een andere vraag, maar dat het wel heeft geholpen en meer duidelijkheid heeft gegeven, net als de bijeenkomst die we nog op hele korte termijn hebben kunnen organiseren. Je kunt moeite hebben met de Shell, dat kan ik niet veranderen. Dat is een overtuiging zou ik bijna zeggen. Daar kun je van alles van vinden. Wij zien in ieder geval voor Drenthe dat er een partij is die wil doen in de ontwikkeling die wij ook graag voorstaan. In onze Investeringsagenda die breed in de Staten is aangenomen, daar wijs ik maar even op, staat zeer expliciet genoemd dat wij productie van waterstof in Emmen willen en dat wij ook gebruik van waterstof in Emmen willen op het EMMTEC-terrein. En daarvoor is dit voorstel uitermate belangrijk om dat aan te jagen. En het staat niet voor niets in die Investeringsagenda, want daar is gewoon een bedrag aan gehangen. Dus we wisten al dat dit eraan zat te komen. Ik ben blij dat we op zo'n korte termijn dit ook direct handen en voeten kunnen geven. Het is een mooie innovatie...

Mevrouw Kleine Deters: Mag ik interrumperen?

De voorzitter: Ja, mevrouw Kleine Deters wil de heer Stelpstra een vraag stellen. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Ik weet niet zo goed hoe ik de woorden van de heer Stelpstra moet interpreteren in de zin van, u zei van, het is in de voorwaarden opgenomen, in het gebied en afzetten, ja dat begrijp ik. Ik heb de vraag gesteld of dat ook als voorwaarde voor de subsidieverstrekking opgenomen kon worden, zowel het leveren van energie aan de nieuwe waterstoffabriek, als de afzet of dat in de regio is. Bevestigt u dat hiermee? Mag ik dat zo interpreteren, of is dat niet juist?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters en mag ik erop wijzen dat we ook nog een tweede termijn hebben zo meteen. De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik was nog niet aan de voorwaarden toegekomen, ik was alleen aan het zeggen dat wij de Investerings- agenda aan het uitvoeren zijn met dit voorstel. Daarin staat dat we de productie in Emmen willen en de afname in Emmen, en dat het daar mooi past, ook in Emmen, ook qua locatie, omdat het op het terrein is, wat het oude NAM-terrein is, waarbij we ook oude infrastructuur en de bestaande infrastructuur weer heel goed kunnen gebruiken om een nieuwe ontwikkeling handen en voeten te geven. En het zou daarmee ook een van de eerste energiehubs worden. En daarmee is het dus ook meer dan alleen hier. Als ik ga op de opwek in de regio en afname in de regio, ik wil daar dan wel eens naar kijken. Het moet ook doenbaar zijn. Ik hoor daar heel verschillende verhalen over. Mevrouw Kleine Deters, u zegt, ik wil absoluut dat als voorwaarde opgenomen hebben. Ik hoor anderen zeggen, ja hallo, maar het mag niet leiden tot extra uitbreiding van bijvoorbeeld windmolens. Voor ons is daarbij in ieder geval de RES leidend als het gaat om de opwek. Dus wij zullen onze zeer inspannen. En ik weet ook dat de Shell zich zeer inspant om die groene stroom ook uit de regio te halen. Ik verwacht daar deze week nog wel nadere berichten over. Ik zou zeggen, volg de krant. Ik heb daar echt heel veel vertrouwen in. We kunnen het opnemen in de subsidievoorwaarden. Daar voel ik nog niet direct voor. Ik denk dat we ons dan te veel klemzetten. Maar laat ik het andersom zeggen. Het is ook voor het bedrijf van het grootste belang dat het van zo dichtbij mogelijk betrokken wordt en ook zo dichtbij mogelijk afgeleverd wordt, omdat dat alleen de businesscase gaat verbeteren. Dus daar zit volgens mij ook al voldoende prikkel in. Maar we zullen dit punt ook zeker zeer aandachtig gaan volgen. Ik dank de heer Bos van GroenLinks. Hij heeft ook aangegeven zijn moeite. Hij heeft een zeer afgewogen verhaal. Ik vond het eigenlijk heel mooi die vijf punten. En dat geeft een goede afweging hoe u daarin staat en ik denk ook hoe heel veel... helpt u denk ik ook ons ermee om te laten zien hoe die afweging gemaakt kan worden. Afname van groene stroom heb ik al gezegd. Betekent dat dan dat er extra windmolens moeten komen? Nee, de RES is leidend. De heer Veldsema heeft gevraagd of wij het bredere beeld onderschrijven van de hele waterstofproductie. Nou, niet voor niets zijn we met de Investeringsagenda bezig, ook een noordelijke Investeringsagenda. Dus het antwoord daarop is: ja. Mevrouw Vedder heeft gewezen op de samenhang met onderwijs, net als de heer Zwiers op de Universiteit van het Noorden. Ook dat hebt u van Shell kunnen horen. Maar ik denk, ook voor ons is dit een uitermate belangrijk punt om ook daaropaan te haken en dat gaan we ook zeker doen. Mevrouw Vedder heeft drie hele concrete vragen, twee concrete vragen gesteld volgens mij. Is er zicht op bijdragen van EZK? Ik ga er van uit dat EZK, en we zijn er ook mee bezig, in gesprek met EZK, maar dat zou ook Shell vooral zelf moeten doen, dat de subsidie verleend wordt. Zonder zal het ook niet kunnen, daarvoor is deze provinciale subsidie ook nodig, om dat ook aan te laten jagen en te laten zien hoe belangrijk we het in de regio vinden. Maar weet dan dat ik al in een veel eerder stadium bij de EZK heb aangegeven, dat er voor de waterstof- projecten in Drenthe geld nodig zal zijn. Uw vraag over die € 1,6 miljoen en die maximum 5%. Het antwoord daarop mevrouw Vedder is: ja. Ik denk dat ik niet duidelijker kan zijn. En u hebt nog een vraag. Willen we met Shell ook verder spreken over kansen voor Drenten? Ja, dat wil ik zeker, zeer zeker. We hebben dat gesprek ook al een keer gevoerd, ook met mevrouw Van Loon. Dus dat gaan wij zeker verder doen. Ik moet zeggen, uw uitspraak 'Tokio

is het Hoogeveen van Japan' vond ik een prachtige. Ik zou bijna zeggen, dat mochten ze willen. Ik ben er wezen kijken en ik denk dat wij hier nog wel een paar stappen verder zijn dan daar zelfs. Dat is mooi zo'n uitspraak. Mijnheer Duut. Hebben Drentse bedrijven de voorkeur? Absoluut. Ik ben even voorzichtig met te zeggen, of het in de voorwaarden opgenomen kan worden, want we zitten altijd met Europees recht wat dat betreft. Maar goed, de subsidie beschikking gaat er pas uit als zeker het hele verhaal helemaal rond is. Dus ik ga zeker kijken, laat ik maar zo zeggen, tot welke grens we daar kunnen gaan. Want ik vind dat zeer sympathiek en volgens mij zijn we het daar met zijn allen wel over eens. Mijnheer Uppelschoten, u hebt een andere opvatting dan ik, constateer ik. Maar ja, daar kan ik niks aan veranderen. Dat heb ik eigenlijk al in het begin gezegd. En mijnheer Mäkel, u hebt gezegd, in hoeverre zijn die aanvullende subsidies realistisch? Ik denk dat ze realistisch zijn, maar daartoe moet wel elk jaar wat komen. Ik snap ook uw gevoel. Dat kan ik ook wel invoelen, ook bij meerderen van u. Toch is dit wel een partij die z'n nek uitsteekt, ik heb het ook in de commissie gezegd. De NAM moet terugtrekkende bewegingen maken, omdat de aardgasproductie naar beneden gaat. Dit is de enige aandeelhouder van de NAM, van de twee, die wel iets in de plaats wil stellen voor wat er verloren gaat. Maar ik denk dat... Ik geef het u nog eens een keer in overweging, ik zou het erg fijn vinden, ik ken uw gevoel, als u dit voorstel zou willen steunen.

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: meneer Stelpstra, mevrouw Potharst heeft een vraag voor u.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik heb eigenlijk twee vragen, misschien dat de gedeputeerde daar op uitkomt. Maar het eerste gaat over datgene wat gezegd wordt dat dit een pilot is en dat Shell van plan is om nog een veel grotere fabriek te bouwen. Is dat u bekend? Kunt u ons dat duidelijker maken wat dan precies het plan is? En blijft deze pilot dan bestaan in Emmen, met alle voordelen qua werkgelegenheid, waar ook over gesproken is? En de tweede vraag is, kan gedeputeerde ook duidelijk maken of hij van mening is dat het niet kan met wind en zon, en dat er ook dan op termijn kernenergie dan wel thorium nodig is?

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dit is wel een pilot, maar het is geen kinderachtige pilot. Dit wordt 10 MW in ieder geval. Ik heb ook al gezegd, er zijn ook al gesprekken met het EZK gaande waar we ook wel over 20 MW spreken. Zo'n investering doe je ook niet voor niets. Dus dit is een, je zou kunnen zeggen het is wel een pilot, maar het is ook wel met het doel om structureel aan het werk te zetten. Wil je ook de industrie daarmee bedienen, dan kun je niet zeggen van, we gaan het een paar jaar doen en dan kijken we wel weer verder. Dus het is ook wel een structurele aanwezigheid in Emmen voor dit verhaal. Dat is de eerste. Waar wij voor gaan, is voor groene stroom. En ik kan er niet duidelijker in zijn, daar is ons hele energiebeleid op gericht.

De voorzitter: Mevrouw Potharst in tweede instantie? Nee. De heer Uppelschoten heeft een vraag voor de heer Stelpstra.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik heb een vraag, omdat tijdens die goede bijeenkomst met Shell, duidelijk gezegd werd, we hebben een pilot, maar we moeten opschalen naar groter. Want deze pilot zal nooit rendabel kunnen draaien. Dus ik ga ervan uit dat deze fabriek, die moet óf veel groter worden, en dan hebben we het over een veel grotere consumptie van groene energie, óf het is een pilot die misschien blijft draaien, maar niet de waterstof zal leveren voor verbranding en als grondstof voor de chemische industrie. Want die moet van elders komen, want het moet

altijd kostendekkend zijn. En deze pilotfabriek in deze omvang, zal nooit kostendekkend zijn. Dat is ook duidelijk gemaakt door Shell.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Nou, zo kunt u dat niet zeggen. Met de huidige waterstof- prijs is die inderdaad niet kostendekkend te maken. Dat klopt. En daarom zal er een grotere productie moeten komen, en ook de wens is om dat in Emmen te doen. Dat is ook helder, dat heb ik ook gezegd. Ik heb ook gezegd dat we uitgaan van groene stroom, want dat is ons uitgangspunt. Maar er zal ook elders in het land, want als we het over die gigawatts hebben, dat zal ook elders in het land z'n plek moeten vinden. Dat zou dan betekenen dat in zijn totaliteit de waterstofprijs naar beneden gaat. Dat zal dus ook hier gaan gebeuren dan. En dan kom je uiteindelijk tot een goede businesscase. En dan was ik klaar met mijn verhaal voorzitter.

De voorzitter: Heer Uppelschoten nog in tweede instantie? Jawel? Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: De prijs kan alleen maar, de kostprijs, kan alleen maar meegaan als ze omhoog gaat, zo werd het mij in ieder geval uitgelegd, als de productiecapaciteit veel groter wordt. En dat heeft weinig te maken met de prijs van de waterstof op de markt. Het gaat nu om de kostprijs waarmee je 1 m³ waterstof kan produceren. De capaciteit van deze fabriek is dan te klein, ook als die naar 20 of 30 MW gaat. Ik bedoel, zij praten over 10 GW, daar was ik helemaal verbaasd over, maar dan hebben we het over een heel ander soort fabrieken die de waterstof moeten gaan leveren. En dan denk ik, dat kan nooit in Emmen. En als zo kostprijs.

De voorzitter: Wilt u uw interrupties iets beknopter en bondiger plaatsen? Heer Stelpstra in tweede instantie.

Gedeputeerde Stelpstra: Uw punt is mij helder. Ik kan mijn antwoord niet anders maken dan wat het was.

De voorzitter: Was u aan het eind gekomen van uw eerste termijn gedeputeerde?

Gedeputeerde Stelpstra: Ja hoor.

De voorzitter: Dan gaan we naar de tweede termijn van de zijde van de Staten. Ik begin met mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. In de eerste termijn hebben we al onze principiële bezwaren kenbaar gemaakt. We hebben gehoord wat er gezegd is door de fractie en de gedeputeerde en eigenlijk hebben wij daar weinig nieuws over gehoord. Wij zullen ons verzetten tegen het subsidiëren van een zodanige vervuiler. Zelfs als het een mooi doel betreft als de waterstofeconomie, nogmaals die ondersteunen wij. Deze constructie kan onze goedkeuring niet krijgen. Ik beluister ook dat de gedeputeerde zegt, ik wil graag alleen maar groene energie. Dat omarmen we natuurlijk en dat waarderen we ook. Wat ons betreft zou dit college scherper moeten kijken naar wie dit gaat realiseren in onze provincie. Wat ons betreft is dat niet Shell. Het verzoek is om verder te kijken naar andere mogelijkheden van bedrijven die dat wel zouden kunnen doen. Want ik wou ook nog even erop wijzen, dat ook met betrekking tot onderwijs is Shell niet de vrij van het meegeven van de fossiele energie. Dus we willen echt daar afstand van nemen. We willen niet meemaken dat wij volgend jaar, zoals nu, een kerstpakket hebben gekregen met een bijdrage van de Rabobank, wij als Statenleden een kerstpakket krijgen met een bijdrage namens de Shell. Dat was het, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik denk dat het goed is dat ik nu even reageer, want uw kerstpakket is gefinancierd door de provincie en niet door de Rabobank. De Rabobank helpt mee bij het bedrijf dat die kerstpakketten samenstelt. Dus het is niet zo dat de provincie gesubsidieerd wordt door de Rabobank. En dat gezegd hebbend kijk ik naar mevrouw Kleine Deters voor haar tweede termijn.

De heer Schoenmaker: Voorzitter.

De voorzitter: Even kijken, wie? De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Ik had nog een interruptie op mevrouw Potharst, want ze geeft heel duidelijk aan, dat ze Shell niet de juiste partij vindt om, ondanks de expertise die ze hebben, om als partner gekozen te worden. Dat is een hele makkelijke uitspraak. Maar zijn er partijen die niet gerelateerd zijn aan dezelfde bedrijfsvoering als Shell die dit wel zouden kunnen? Want is het dan niet meer een wens die ze uitsprekt dan dat het ook een realistische gedachte is?

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Nou voorzitter, volgens mij heb ik in mijn tweede termijn opgeroepen aan het college om vooral te zoeken naar dit soort partners. Wij hebben ze ook niet zomaar even achter de hand? Dus ik heb daar geen concreet voorbeeld van, maar ik roep dus wel het college op om verder te zoeken dan Shell.

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: En stel dat die er niet zijn, want die kans is redelijk aannemelijk, zou de Partij voor de Dieren dan wel voor het initiatief kunnen staan, omdat je dan meer naar de toekomst kijkt dan naar verleden?

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Ik wacht eerst beantwoording van de gedeputeerde af.

De voorzitter: Mevrouw Vedder heeft ook een vraag aan mevrouw Potharst.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Ik zie de Partij voor de Dieren partners voor een samenwerking best wel onderverdelen in categorieën goed en slecht en dat dan niet beoordelen op de meritis van het voorgenomen initiatief op de pilot. Dat zie ik wel vaker terug en ik vind dat jammer, omdat ik denk dat we juist voor maatschappelijke verandering het nodig hebben om alle partners te betrekken, juist de grote spelers en zoveel mogelijk op te zoeken waar de raakvlakken en de gelijkgestemdheid zit, in plaats van de verschillen uit te vergroten. En hoe ziet de Partij voor de Dieren het voor zich om een grote transitie vorm te geven, als er bij voorbaat dan al belangrijke spelers worden uitgesloten, omdat het ze in feite gewoon niet bevalt?

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, volgens mij hebben wij ook met argumenten omkleed waarom wij geen voorstander zijn van het realiseren van dit project door Shell. Niet op basis van emoties, zoals ik ook een fractie hoorde zeggen, maar vanwege het feit dat Shell nog steeds enorm veel verdient aan fos-

siele brandstoffen en ook niet van plan is om dat te gaan stoppen. Sterker nog, ze gaan het nog opvoeren. En dat is voor ons de reden om Shell niet als een goede partner te zien. Dus we zien het als een integraal geheel.

De heer Bos: Voorzitter.

De voorzitter: Een momentje. Ik zie dat er nu veel mensen willen reageren. Mevrouw Vedder in tweede instantie.

Mevrouw Vedder: Ik zie vooral een bevestiging van de houding die ik net omschreven heb. Ik vind dat heel erg zonde en ik denk dat we daarmee heel veel kansen laten liggen om stappen vooruit te zetten. Maar goed, dat is aan de Partij voor de Dieren zelf natuurlijk.

De voorzitter: Mevrouw Potharst in tweede instantie op mevrouw Vedder nog.

Mevrouw Potharst: Het was een statement meer. Ik heb er geen reactie op.

De voorzitter: Ik zag de heer Zwiers van de PvdA.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u. Ik heb mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren eigenlijk heel vaak in deze vergadering horen zeggen, we moeten alles doen om de opwarming van de aarde te voorkomen. Nu ligt er een concreet voorstel om daar weer wat stappen in te zetten, om bijvoorbeeld een van de grootverbruikers van gas om daar iets aan te kunnen doen. Sterk lokaal vroeg ook al, zijn er dan andere alternatieven? De Partij van de Arbeid heeft ze niet. En juist omdat we deze ontwikkeling wel willen, steunen wij dit voorstel wel. Vindt u niet dat u zelf tegenstrijdige besluiten neemt als u hiertegen stemt? Dat het niet haaks staat op wat u altijd roept?

De voorzitter: Mevrouw Potharst. Uw microfoontje

Mevrouw Potharst: Ja. Voorzitter, we zijn natuurlijk een partij die een afweging maakt, zoals andere partijen dat ook doen. En in dit geval is Shell wat ons betreft een onacceptabele partner. Dus, wij hebben onze afweging gemaakt. Ik heb volgens mij in mijn eerste termijn ook duidelijk gemaakt dat wat ons betreft dit een no-go is. Juist omdat dit dus een bedrijf betreft dat nog steeds volop bezig is met fossiele brandstoffen en die zal daar de komende 20-30 jaar ook mee doorgaan.

De voorzitter: De heer Zwiers nog in tweede instantie?

De heer Zwiers: Voorzitter, mijn conclusie is, dat we dus niet alles van de Partij voor de Dieren hoeven te doen om dus wel de opwarming van de aarde te voorkomen. Dat is toch teleurstellend.

De voorzitter: Dat is een conclusie uwerzijds, zal ik maar zeggen. De heer Bos van GroenLinks, Ewoud Bos.

De heer Bos: Om ook de Partij voor de Dieren iets anders voor te leggen in dezelfde lijn... Ook wij als GroenLinks steunen de eisen van Milieudefensie door Shell eigenlijk te laten stoppen met klimaat-schadelijke activiteiten. En juist deze investering in waterstof zien wij als een activiteit die we eigenlijk aanmoedigen. En daarom is dit dus ook een van onze overwegingen waarom wij voor dit voorstel stemmen. Want uiteindelijk doen ze zelf ook een investering en dat is de investering die we juist willen aanmoedigen vanuit het proces waarbij we aangesloten zijn. Dus juist deze positieve investering van Shell, waarom kunt u die niet ondersteunen?

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Kijk, Shell is natuurlijk een grote speler in het geheel. Die heeft overal z'n invloed op. En wat ons betreft, als Shell al laat zien dat hij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt, dan zou wat ons betreft de lichten op groen staan. Alleen, er zijn nog totaal geen tekenen in die richting. Sterker nog, wij moeten als burgers een rechtszaak aanspannen, om te laten zien dat Shell zijn verantwoordelijkheid niet neemt. Dus wat ons betreft is het een onbetrouwbare partner en zeker iets waar wij als provincie onze vingers niet aan zouden moeten branden.

De voorzitter: De heer Bos in tweede instantie.

De heer Bos: Wij ondersteunen als het ware wel deze investering. Juist vanuit de visie dat we tegen klimaatschadelijke activiteiten zijn en we voor deze activiteiten zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is niet echt een vraag aan mevrouw Potharst. Even kijken. Wil de heer Duut nog een interruptie plegen?

De heer Duut: Ja graag, als dat mag even voorzitter, door de verschillende statements. Kijk mevrouw Potharst spreekt steeds over Shell als een bedrijf dat doorgaat in olie en gas. Dat is natuurlijk niet juist om dat zo te stellen. Shell en vele andere oliemaatschappijen die gaan er mee door, omdat de wereld dat hard nodig heeft. Er is nog grote behoefte aan fossiele brandstoffen en ik vind dat ze daar veel te gemakkelijk overheen stapt. Dat moest mij even van het hart.

De voorzitter: Wil mevrouw Potharst daarop reageren? Even weer de microfoon aan.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik ben het er niet mee oneens dat we nog steeds olie en gas nodig hebben, maar dat komt eigenlijk voort uit de keuze die niet gemaakt zijn 20-30 jaar geleden, toen we al wisten dat dit eindige grondstoffen zijn en dat ze zwaar vervuילend zijn. Dus wat ons betreft, elke keuze die we kunnen maken om te zorgen dat dit soort vervuילende bedrijven niet aan de bak komen of in ieder geval een echt een ommezwaai maken, die zijn wat ons betreft aan de orde. Dus dat is mijn reactie op mijnheer Duut.

De voorzitter: Dank u wel. Heer Duut nog in tweede instantie? Ja, ga uw gang.

De heer Duut: Dan verbaast het me zeer dat mevrouw Potharst toch niet voor dit voorstel is, want hiermee dwingen we Shell, of dwingen we Shell, gaat Shell aan de slag met waterstof, een milieuvriendelijke nieuwe brandstof. Daar zou ze blij mee moeten zijn en wij bereiken dat hiermee in Drenthe. Ik begrijp haar opstelling werkelijk niet.

De voorzitter: Mevrouw Potharst nog?

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik deel de mening van meneer Duut niet dat we blij mogen zijn en dat we hiermee sturend zijn aan een bedrijf als Shell. Maar ja, ik laat die gedachte vooral wel even bij hemzelf.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even rond of er nog meer interrupties zijn. Dat is niet het geval. Dan gaan we door met de tweede termijn van de kant van de Staten. En aan het woord is nu mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. D66, heb ik in de eerste termijn al aangegeven bij ondersteunende innovatieve ontwikkelingen, wij vinden het goed dat er een voorstel ligt om daar overheidsgeld beschikbaar te stellen om dat te ondersteunen en mogelijk te maken. Dus ja, enthousiast over het voorstel. Wat betreft de beantwoording, en ik heb het net even goed toch geprobeerd van de gedeputeerde helderheid krijgen wat betreft de mogelijke voorwaarden daarin. Of dat toch zo veel mogelijk de energie die nodig is door het gebruik van de waterstoffabriek aan de regio, maar ook eventuele afgifte, en zeker in het begin zal het niet rendabel zijn, geld kosten, maar mogelijk op termijn dat het ook iets oplevert. Dat dan ook de directe omgeving daar de voordelen van heeft. De gedeputeerde gaf in zijn antwoord aan dat... of D66 dat als absolute voorwaarde eiste bij de subsidieverstrekking. Dat is niet zo gedeputeerde. Wij hadden het graag gezien dat het opgenomen zou worden. Maar als u toezegt dat het onderdeel is van de gesprekken en dat u zich daar sterk voor maakt, dan hebt u daarin ons vertrouwen en steunen wij het voorstel en hoeft het wat ons betreft niet als absolute voorwaarde opgenomen te worden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal voor zijn minuut in tweede termijn.

De heer Schoenmaker: Een hele korte reactie. We zijn nog steeds enthousiast over het plan en we zien elke stap in deze groene richting vol vertrouwen tegemoet. We zijn heel benieuwd naar de ontwikkelingen de komende jaren. Dank u wel.

De voorzitter: Nou, het is ultrakort. Dan de heer Ewoud Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Verder geen aanvullingen vanuit GroenLinks.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Johnny Bos van Forum voor Democratie.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Forum voor Democratie is, zoals al eerder genoemd, voor innovatie en investering in de provincie. Echter is € 1,6 miljoen voor de provincie echt een hoop geld en voor Shell een appel en een ei. Daarbij brengt waterstof meerdere nadelige effecten, zoals een hoger gasverbruik en dus een hogere CO2-uitstoot en meer windmolens, waardoor beschadigingen aan flora en fauna. Wij gaan hier dus niet mee instemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Mevrouw Meeuwissen van de VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel voorzitter. Ik heb geconstateerd dat er een ruime meerderheid van deze Staten is die voor dit voorstel gaat stemmen en dat stemt mij blij. Voor de VVD is dit een belangrijke stap in de energietransitie, om naast zon en wind ook andere technologieën te ondersteunen. En bovendien levert het banen op in de regio Zuidoost-Drenthe, wat natuurlijk ook altijd een goed punt is. Dan nog even over de windmolens in de regio. De gedeputeerde gaf aan de RES is leidend. Prima, dus dan houden we ons aan de hoeveelheden die daarin staan. Alleen dit is natuurlijk pas de eerste RES, er gaan er later nog meerdere komen. En ik ga de gedeputeerde nu niet vragen om zich vast te leggen op de volgende RES, wat daarin zou moeten komen te staan, of niet in moet komen te staan, maar ik wil hem wel meegeven dat wat de VVD betreft, dat straks niet de redenatie mag zijn van, u was voor de waterstoffabriek, dus moet u nu ook voor meer windmolens in de regio stemmen. Dat is wat ons betreft niet aan orde en dat wil ik wel vast markeren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. De heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u. We kunnen kort zijn. We zijn blij dat GS het grote plaatje in beeld heeft en houdt en zijn akkoord met het voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Ik wil gedeputeerde bedanken voor de heldere antwoorden en ook de inhoud van die antwoorden. Dat stemt ons tevreden. Even tot slot: u heeft helemaal gelijk mijnheer Stelpstra. Dat was ook precies wat de heer Buma bedoelde met 'Tokio is het Hoogeveen van Japan', want anders had hij wel gezegd 'Hoogeveen is het Tokio van Nederland'. Dus ja, misschien kunnen we die nog ergens kwijt op een flyer of zo.

De voorzitter: U heeft hem nu al aardig geplugd toch? Dan eens even kijken. De heer Zwierts van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwierts: Voorzitter dank u wel. Ook dank voor de beantwoording van de heer Stelpstra. Wij steunen dit voorstel. Wij verwacht ook dat er CO2-beprijzing gaat komen in de toekomst. Dus dat is belangrijk dat we de concurrentiepositie van onze bedrijven overeind houden. Die duizenden banen in Zuidoost-Drenthe, daar moeten we gewoon ontzettend zuinig op zijn. Als we toch iets kunnen doen ook met waterstof aan dat grote gasverbruik op het EMMTEC-terrein, dan zal waarschijnlijk Groningen daar ook nog eens blij met ons zijn. En eigenlijk de hand richting de heer Mäkel-van Luttikhuisen, we hebben samen met jeuk, misschien hebben we eigenlijk jeuk wel breder, misschien dat we op een ander podium daar met elkaar iets aan kunnen doen om toch Shell die goeie kant op te krijgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Zwierts. Dan de heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Ik wou nog even iets zeggen over wat de heer Stelpstra zei over mijn oproep over dat inschakelen van Drentse bedrijven en Drents personeel. Het was niet mijn bedoeling, dank voor het antwoord overigens, het was niet mijn bedoeling om dat in de beschikingsvoorwaarden te krijgen. Daar hoort het volgens mij ook niet thuis. Het punt is dat ik uit eigen ervaring weet dat je daar met Shell uitstekende afspraken over kunt maken, want dat is immers een keurig bedrijf. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik denk het is goed, we zullen tegen dit voorstel zijn, maar het is goed om te zeggen dat er helemaal niks tegen Shell hebben. We zijn blij dat ze de komende jaren nog voldoende fossiele energie zullen leveren en dat we kunnen blijven leven zoals we nu doen. En mevrouw Potharst zei, 'we' tegen Shell, die rechtszaak. 'We', daar horen wij niet bij, wij ondersteunen de rechtszaak tegen Shell dus niet. Maar het tweede, de heer Stelpstra zei, het is een energiehub. Nou de hoeveelheid waterstof die gemaakt wordt is 2000 m³/uur. Dat is relatief weinig. En dat is helemaal niet een energiehub. Dus even dat weer nuanceren. Het is pas een energiehub als je in die grote aantallen gaat werken die ook door Shell genoemd zijn. Maar dan kom ik weer bij ons punt. Laat die fabrieken dan wel in het noorden komen, maar op plekken waar heel veel energie aan land kan komen. En dat is niet in Emmen. Zorg ervoor dat in Emmen wel voldoende waterstof kan komen, maar niet door daar een fabriek neer te zetten die heel veel groene energie gaat eisen. Dus alles wat we nou gerealiseerd hebben of denken te realiseren met windmolens en zonneparken, dat is te gek voor woorden dat dat op zou gaan aan een waterstoffabriek. En ik maak me ook zorgen wat in de RES komt te staan en hoe de volgende RES eruit zal zien, ten aanzien van het percentage van groene energie wat we moeten leveren, gezien het enorme energiegebruik in Drenthe. Nou, dan heb ik alles gezegd.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, u bent nu echt over uw tijd heen. Heel goed, dank u wel. Dan kom ik bij de heer Mäkel tot slot. Van de SP-fractie.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ik zal vooral mijn camera uitzetten voorzitter.

De voorzitter: Het gaat goed.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja, gaat het goed zo? Het is gewoon zo dat... Ik wil in eerste instantie even hartelijk dankzeggen aan de heer Stelpstra, de gedeputeerde, voor de antwoorden. We horen natuurlijk ook heel goed wat de andere partijen vinden. Ik zou het zo willen samenvatten, ik deel het klachtenpatroon van de heer Zwiens en uiteindelijk zullen we als SP toch gaan voor de groene energie en de prachtige pilot en de mogelijkheden die dat voor Drenthe kan bieden. Dus die zullen dan uiteindelijk toch de doorslag geven. We zullen uiteindelijk voor dit voorstel stemmen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Mäkel. U bent uitstekend te verstaan nu, dat is heel plezierig. Dank u wel. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van de zijde van de Staten en geef ik gedeputeerde Stelpstra het woord voor zijn tweede termijn. Ga uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel mevrouw de voorzitter. We willen de Staten bedanken voor ook de inhoudelijke discussie op de punten die soms ook breder gaan. Zo zie je ook maar dat we echt met een maatschappelijk groot vraagstuk te maken hebben. Ook dank aan iedereen die steun wil geven aan het voorstel. Ook als daar inderdaad jeuk bij zit, zoals ik dat heb gehoord. Overigens ook wil ik daar bijzonder mijn waardering voor uitspreken. Ik begrijp het gevoel, maar we moeten wel verder. En we hebben nu een partij die daar ook mee zijn nek wil uitsteken. En dat betekent dus mevrouw Potharst, dat wij niet naar andere mogelijkheden kijken, want ik zie ze niet ook op dit moment. U ziet ze ook niet. Dan kunnen we ervoor kiezen om achteraan te gaan bungelen. Maar die innovatie in Drenthe en die werkgelegenheid in Drenthe, die kansen voor onderwijs in Drenthe, wat we daaraan kunnen doen, dat moeten we doen. En dat laten we op dit moment niet schieten. Het wordt nog best een klus om dit goed voor mekaar te krijgen. Er moet nog best wel heel veel gebeuren, maar wij hebben in ieder geval laten zien dat wij er klaar voor zijn. Dank u wel mevrouw Kleine Deters voor uw verheldering. Zeker gaan we het gesprek aan met Shell. En hetzelfde geldt voor mijnheer Duut, dat gaan we zeker doen. En mevrouw Meeuwissen, ik loop ook niet vooruit op alle RES'en die nog komen. Ik heb ook het gesprek met Shell, vorige week heb ik begrepen, die hebben ook gezegd, dat is een regionale afweging, als het gaat om opwekken van groene energie of niet en hoe je dat doet. Dat is inderdaad onze afweging. Misschien dat we daar nog eens hele andere mooie gesprekken over gaan krijgen in de toekomst. Maar tot 2050 zullen die gesprekken ook wel blijven denk ik. Maar ik ben het met u eens, die koppeling mogen we niet zo leggen. Dus dank voor de brede steun en ik hoop dat we echt in het volgende jaar zover komen dat we de spa in de grond kunnen zetten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Stelpstra. Ik zie een duimpje van de zijde van D66. Of is dat... Nee, dat is alleen maar een duimpje hè mevrouw Kleine Deters? Ja. Goed, dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging voor wat betreft agendapunt G-10.

G-11 Verhoging investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland; Statenstuk 2020-970

De voorzitter: Ik stel de leden van de Staten voor om het agendapunt G-11 nu nog ter hand te nemen voor de lunchpauze. Want ik heb begrepen dat dat een kort agendapunt zou kunnen zijn, sprak zij opgewekt. En dan hebben we het over de 'Verhoging investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland'. We hebben afgesproken dat we in de eerste termijn per fractie 1 minuut doen en dat GS 2 minuten krijgt. En dat er ook maar sprake is van één termijn. Zou degene die het woord wil voeren zijn camera aan willen zetten? En zou de rest, dus de oude woordvoerders, zouden die hun camera's uit willen zetten? Want dan kan ik heel goed zien wie mee wil doen bij dit agendapunt. En hier

zit de heer Vorenkamp bij ons in de Statenzaal. Zoals u weet, vanwege technische problemen is hij hier naartoe gespoed. En ik weet dat hij in ieder geval het woord wil voeren. Verder zie ik, even voor de helderheid, mevrouw Slagt. Ik zie mevrouw Kleine Deters en de heer Veldsema en de heer Schoenmaker. Dat zijn de woordvoerders in de eerste termijn van de zijde van de Staten. Ik geef het woord aan de heer Vorenkamp voor zijn minuut.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Ik hoop dat de microfoon het deze keer wel doet. De PVV-fractie is hier sterk op tegen voorzitter, omdat we tegen dit programma zijn. Dit programma beoogt om met € 754 miljoen aan middelen 15.500 ha aan landbouwgronden om te zetten in nieuwe natuur. Die middelen zullen mogelijk worden uitgebreid naar € 980 miljoen hebben we al vernomen, omdat het allemaal wat duurder uitpakt dan voorzien. Wij vinden natuur prima, mooi, geweldig zelfs. Maar om als arme provincie, want dat zijn we in Drenthe, zulke middelen hiervoor in te zetten, keuren wij af. Het onttrekken van zo'n groot areaal aan landbouwgrond aan de economie zal ongetwijfeld gevolgen hebben voor de productie van primaire grondstoffen, zoals de plaatsing van de grote zonneakkers overal in Drenthe dat ook heeft. Grote bedrijven en organisaties zoals Avebe, Cosun, dat is de vroegere Suiker Unie, LTO hebben al gewaarschuwd voor het laatste in hun brief van 26 juni 2020. Maar zonder melk ook geen melkpoeder of kaasproductie. Dit heeft nadelige consequenties voor de grootste dragende economische sector in Drenthe. Werk voor gewone mensen. Onze fractie vraagt zich af wanneer stopt dit eigenlijk? Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vorenkamp. De heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Voorzitter. Het gaat om een groot project met een horizon tot 2027. In februari hebben we erover gesproken en nu ligt er een nieuw voorstel. Tijdens de commissiebehandeling heeft de gedeputeerde aangegeven dat er zich kansen voordoen en dat dit de reden is dat er extra geld nodig is. Tegelijk, de taak die het Rijk gaf, dient aangepast als het grondtarief maar blijft stijgen. Daarom stellen we opnieuw de vraag, hoe ziet u dit de komende jaren? Gaan we straks een herhaling van zetten krijgen, waarbij er opnieuw toch weer hoger budget nodig is? Komen we aan het eind nog wel steeds uit op nul? En in de voorbereiding werd aangegeven dat met name het landelijk gebied de plek is waar vooruitgang geboekt kan worden. Ziet u ruimte om daar op termijn de koers te wijzigen, zodat de kosten binnen de perken blijven? Graag horen we een reactie van de gedeputeerde.

De voorzitter: Dank u wel heer Veldsema. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Er wordt ons gevraagd om het investeringskrediet van € 45 miljoen op te hogen naar € 62 miljoen. Dit om in een versneld tempo aan de gestelde doelen voor 2027 te voldoen. In februari van dit jaar hebben we ingestemd met de ophoging van € 38 miljoen naar € 45 miljoen. Wij blijven sceptisch tegenover de hernieuwde ophoging van € 45 naar € 62 miljoen. Het lijkt wel een bodemloze put, waarbij we als provincie Drenthe het signaal afgeven dat de Zilvervloot voorbij is gekomen voor iedereen die op dit moment een stuk land wil verkopen en het dus tijd is om te cashen. Hierdoor ontstaat voor onze fractie een ongewenste vorm van staatsinmenging in de vrije marktwerking en die zal dan ook onder druk komen te staan. Op deze manier wordt het voor een ambitieuze boer die wil uitbreiden zeer lastig om de grond te kopen. De huidige regeling geeft wat onze fractie betreft voldoende mogelijkheden voor het opkopen van grond in het kader van Programma Natuurlijk Platteland. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter. De GroenLinksfractie houdt het kort en is blij te vernemen dat er een versnelling gaande is in het verkrijgen van gronden voor het Natuurnetwerk Drenthe. We hebben ons

standpunt 2 december 2020 al gegeven en kunnen instemmen met verhoging van het investeringskrediet. Juist het versnellen en het niet te lang over aarzelen om te investeren in gronden kan zorgen dat de prijs niet nog verder oploopt. Tot zo ver mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters van D66 tot slot.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Onze natuur is kwetsbaar. Natuurherstel is noodzakelijk. D66 is van harte akkoord met het verhogen van het Investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland. Want we willen met elkaar met dit voorstel de kernkwaliteiten van natuur en landbouw versterken. En daarmee gedeputeerde, goed dat u met dit voorstel gekomen bent. Wij steunen het van harte. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dit was de eerste termijn van de zijde van de Staten.

De heer Moes: Voorzitter.

De voorzitter: Oh, neem me niet kwalijk. Ik hoor iemand, maar ik zie hem nog niet.

De heer Moes: Ik zie mezelf wel in beeld, maar...

De voorzitter: Ja, daar bent u. Heer Moes van de VVD. Ga uw gang.

De heer Moes: Dank u wel. Vele miljoenen in een minuut spreektijd voorzitter. We kennen onze verantwoordelijkheid voor het realiseren van het Programma Natuurlijk Platteland. We kunnen instemmen met het verhogen van het investeringskrediet. Wel willen we het college vragen en op het hart drukken, het traject als een goed koopman te laten verlopen. Vooral het verhogen van het aantal hectares ruilgrond komt de markt nu, maar ook na het realiseren van het plan, niet ten goede. Het kan de grondprijs nu positief beïnvloeden, maar ook na het realiseren van het plan, kan het negatief beïnvloeden. Dus dat kan gevolgen hebben voor ons investeringskrediet. Dus nogmaals. Wij willen dit college op het hart drukken dit goed in de gaten te houden. Maar nog veel beter zou zijn om de boeren meer in te zetten als natuurbeheerder. Dat heeft twee voordelen. Minder intensieve landbouw en de provincie hoeft minder grond te kopen. Deze twee dingen willen we u in deze minuut wat meegeven. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Moes. Ik kijk en ik luister ook, of er nog meer bijdragen zijn van de zijde van de Staten. Dat is niet het geval. Ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ik heb de bijdrage gehoord van de verschillende fracties. We hebben er uitgebreid ook over kunnen spreken in de commissievergadering. Dank in ieder geval voor die bijdragen. Als ik even de bijdragen die nu zijn gehouden naloop. Ik hoor de heer Vorenkamp van de PVV eigenlijk impliciet tegen het hele Natuurpact zijn. Dat is een mening, dat is een keuze. Maar dat betekent in feite ook, dat je dan tegen dit voorstel moet zijn. Dat is wat het is. Ik hoor de heer Veldsema van de ChristenUnie als het gaat over de hoogte van het budget. Ik wil het graag uitleggen nog een keer. We hebben het hier over een zogenaamd investeringskrediet voor het aankopen van gronden, juist ook om het natuurpact ook te kunnen realiseren wat hectares betreft. Het zijn vaak ook landingsplaatsen voor bedrijven die verplaatst kunnen worden. We hebben we daar ook uitleg over gegeven. Dus we hebben dit budget nodig om zeg maar het schuifje te kunnen zetten en ruimte te creëren. Uiteindelijk zal dus, en dat is ook de verwachting, het hele budget weer naar ons terugkomen, omdat we dit tijdelijk nodig hebben. Dus als het gaat ook om dat budget, dat komt naar

ons toe. Als het gaat om het totaalprogramma, want daar is ook een presentatie over gehouden niet zolang geleden ook aan de Staten, dan heb ik het natuurlijk ook over het hele Programma Natuurlijk Platteland, wat vele miljoenen kost en waar we in ieder geval spreken over € 754 miljoen. Daar hebben we ook kenbaar gemaakt dat als we alle opgaven voor ons zien, we niet al die dingen kunnen doen met het nu beschikbare budget. Maar we gaan geen verplichtingen aan hebben we ook geconstateerd en meegegeven, die niet gedekt zijn door middelen. Hier gaat het over het ophogen van het investeringsbudget, vooral om ruilgrond te krijgen voor het uitplaatsen van bedrijven. Voorzitter, of er ook nog mogelijkheden zijn in het landelijk gebied ruimte te creëren. We zien nu dat we dat vooral proberen te doen met dit budget. Maar als het gaat om de inzet van middelen hebben we daar het Programma Natuurlijk Platteland voor. Dan Sterk Lokaal, bodemloze put, inmenging in de grondmarkt. Ons voornemen is dat natuurlijk te beperken. En dat is natuurlijk ook aan de orde wanneer het gaat over het aankopen, want dat is marktconform. Dus ja, als er meer gekocht wordt, dan zal de prijs wellicht ook door ons toenemen. Maar het is marktconformiteit die ons ook meegegeven is, want het is op die manier ook alleen maar zonder staatssteun, waar we ook aan moeten houden, ook mogelijk om daarin te acteren. En de opgaves zijn nu ook bekend. Dan vervolgens nog de laatste opmerking, nadat ik ook GroenLinks akkoord van instemming en D66 gehoord heb met instemming, door de VVD de heer Moes als goedkoop koopman op te treden. Nou ik zeg maar, boeren bellen ons op. Prolander accepteert als uitvoeringsorganisatie en we zien dat we juist met die met ruilgronden ook een oplossing kunnen bieden voor bedrijven die zeggen, we willen op een andere plek verder, en juist beogen we de natuur daarin te verbeteren, te herstellen om de natuurparkafspraken ook na te komen en tegelijkertijd te doen aan landbouwstructuur- verbetering. Want we willen ook graag dat, bedrijven die dicht bij de natuur gelegen niet verder kunnen, ook op een andere plek weer een perspectief krijgen. Dus, dat denk ik ook vooral naar aanleiding van de opmerking van de heer Moes. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Stelpstra. We hebben afgesproken dat we ...

Gedeputeerde Jumelet: Jumelet.

De voorzitter: Sorry, neem me niet kwalijk, gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Helemaal goed.

De voorzitter: Ja, het komt toch wel dat het allemaal via de schermpjes gaat. Maar we hebben afgesproken dat we maar een termijn zouden doen voor wat betreft dit agendapunt, dus ik kijk nog even naar mijn scherm. En ik constateer dat iedereen dat nog steeds een goed idee vindt. Dat betekent leden van de Staten... Even kijken, ja, ik zie de heer Vorenkamp hier.

De heer Vorenkamp: Ik wou nog een bedenking uiten, kan dat, richting de heer Jumelet?

De voorzitter: Nou als u nog een bedenking ... maar om een hele korte. Ga uw gang.

De heer Vorenkamp: Ik blijf wel binnen de minuut. Ik hoorde de heer Jumelet zeggen, boeren bellen ons op. En het gaat ook met deze uitbreiding om complete boerderijen die dus opgekocht moeten gaan worden. En dan vraag ik me af wat gebeurt er eigenlijk met de rechten, de dierenrechten et cetera van deze bedrijven? Gaan die geheel of gedeeltelijk verloren dan in Drenthe?

De voorzitter: De heer Jumelet mag nog antwoorden. Ga uw gang heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u.

De voorzitter: Dit roept natuurlijk inderdaad allemaal reacties op. Ik weet niet of ik hier nou ... Goed. Eerst de heer Schoenmaker nog even, want dan kan de heer Jumelet meteen op twee Statenleden reageren. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Even omdat er geen tweede termijn was, een hele korte vraag nog aan de gedeputeerde. De prijzen zijn inderdaad marktconform, maar is de gedeputeerde het met me eens dat de prijzen omhooggaan op momenten dat twee kopers in beeld zijn en dat er maar een koper in beeld is. En de provincie kan optreden als tweede aankoper, waardoor die prijs wel degelijk omhooggaat en dus nadelig kan zijn voor een andere landbouwer die belang heeft bij de grond.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, allereerst op de vraag van de heer Vorenkamp. Het is zo dat bedrijven worden opgekocht juist als landingsplaats voor boeren die daar ook willen terechtkomen. Dus het gaat over aankopen vooral ook buiten het NNN, Natuurnetwerk Nederland, om ook even dat ook toe te lichten. En het is van belang om te weten dat daar juist verder gegaan kan worden. Dus daar worden geen rechten door gehaald, want dat is niet met dit investeringskrediet aan de orde. Dus dat is volgens mij een helder antwoord. De andere vraag van de heer Schoenmaker wat betreft, is hier prijsopdrijving aan de orde. Ik zei net al, boeren melden zichzelf, of er is al jarenlang een contact dat boeren ook aangeven dat ze willen stoppen. Ik ken situaties natuurlijk dat wij met boeren aan tafel zitten. Wat marktconform is, is marktconform. Dat is duidelijk. Tegelijkertijd kan het wel eens ook, bijvoorbeeld als het gaat om een bedrijfsgebouw, interessant kunnen zijn voor een boer om daar gebruik van te maken om naar een andere plek ook weer zelf te gaan, omdat daar weer een subsidie op kan zitten. Maar goed, in de markt gebeurt van alles. Er is natuurlijk van alles aan de orde ook in het landelijk gebied als het gaat om bijvoorbeeld de grondhonger in zijn algemeenheid. En dit voegt het natuurlijk daar wel aan toe. Daar moeten we gewoon eerlijk over zijn. Maar daarin is in ieder geval een prijsstijging te zien, niet alleen nu deze actie. Maar we zien natuurlijk dat we met elkaar afspraken hebben over het Natuurpact. En dat gaat over hectares en dat voeren we tot en met 2027 conform afspraken met het Rijk, zoals iedere provincie, ook uit, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Jumelet. Ik zie dat mevrouw Slagt haar hand nog ophoudt en aangezien ik de anderen ook nog een keer het woord heb gegeven, bent u de allerlaatste mevrouw Slagt, voor nog één opmerking of vraag. Ga uw gang.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, net voor de lunchpauze. Dank daarvoor. Als een goed koopman, zoals ik de woorden begrijp, is het een goed koopman voor de boeren natuurlijk en voor de betrokken bedrijven, maar zeker ook voor de provincie, dat die als goed koopman niet te veel geld gaat uitgeven. En dus ik zou willen vragen of de heer, de gedeputeerde, ook inderdaad zijn goed koopmanschap als afgevaardigde van de provincie laat gelden.

De voorzitter: Dat kan heel kort beantwoord worden, denk ik heer Jumelet. Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: ja voorzitter, grondaankoop is geen doel op zich. Bedrijven aankopen is geen doel op zich. Het is een middel om tot de uitvoering van het Natuurpact te komen. Dus wanneer wij gronden in bezit krijgen, is het ook weer de bedoeling om ze te verkopen. En als het allemaal zo gaat zoals het tot nu toe is gegaan, dan worden ze zelfs meer geld waard. Dus u kunt er in ieder geval vanuit gaan dat de provincie ook als goed koopman, als verkoopman, aan de slag is. Dank u wel. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging over agendapunt G-11. We gaan hier aan het eind van de vergadering over stemmen. Ik schors de vergadering tot 13.00 uur voor de lunchpauze. En dan

gaan we door met de 'Investeringsagenda 2020-2023, de uitwerking van de Agenda Boer-Burger- Biodiversiteit. Smakelijk eten allemaal. En tot zo meteen. Oh, dames en heren. Er is muziek. Eens even kijken, want als het goed is, kijk, als het goed is, dan is dit natuurlijk een traditie. De laatste vergadering voor het kerstreces sluiten we altijd af met muziek in de Staten en dat moeten we dit jaar ook anders dan anders doen. U kunt via het beeldscherm terwijl u uw lunch nuttigt, genieten van de tv-registratie van 'Skik live op sien best' en u ziet dan verschillende Drentse artiesten een ode aan Skik brengen. Want het is 25 jaar geleden dat het eerste album van Skik uitkwam. En die artiesten, die geven allemaal een eigen draai aan de nummers. Dus heel veel luisterplezier. Nogmaals smakelijk eten. Ik zie u graag om 13.00 uur om 13.00 uur terug.

PAUZE

G-12 Investeringsagenda 2020-2023: de uitwerking van de Agenda Boer-Burger-Biodiversiteit; Statenstuk 2020-969 Herzien

De voorzitter: We gaan weer beginnen en ik begin, zomaar een soort pijltje gooien op mijn scherm, dat is ook wel weer eens leuk, bij mevrouw Vedder van het CDA. Ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Ho ja, daar gaat het in ieder geval weer. Excuus voorzitter. Ik was net zo leuk aan het meezingen met droge worst. Het leek me goed om dat even te 'muten'. Voorzitter, dank aan de gedeputeerde voor zijn mail tussen de af ...

De voorzitter: Neem mij niet kwalijk, neem mij niet kwalijk mevrouw Vedder. Neem me niet kwalijk. Bij dit agendapunt gaat een motie ingediend worden en het is goed gebruik dat degene die de motie indient van start gaat en een minuut extra spreektijd krijgt. En in dit geval is dat mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Dus u gaat in tweede instantie als u het niet erg vindt. Mevrouw Potharst. Oké.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, het college wil met de Investeringsagenda Boer-Burger-Biodiversiteit investeren in slim herstel gekoppeld aan investeringen die ook lonend zijn op de langere termijn. Voorzitter, als je het hebt over investeringen die ook lonend zijn op lange termijn, dan heb je het over investeringen in plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie. De toekomst is plantaardig. Dat blijkt ook uit de enorme opkomst van zuivelvervangers en vleesvervangers. Dat heeft er alles mee te maken dat de productie van plantaardige eiwitten inherent efficiënter is, minder land kost, minder broeikasgas- en stikstofemissies geeft en ons als samenleving dus ook minder zal kosten. Het gebruiken van de vele miljoenen dieren om ons van voeding te voorzien is eenvoudigweg niet houdbaar. Voldoet niet meer en is ook onnodig. Het feit dat vee-industrie in grote mate afhankelijk is van subsidies is tekenend. Daarom komt de Partij voor de Dieren met de motie om als provincie Drenthe mee te gaan met de trend en de plantaardige toekomst te omarmen. De motie in het kort luidt: Constaterende dat het landbouwbeleid van de provincie Drenthe in de praktijk voornamelijk gericht is op het verduurzamen van de melkveehouderij; en de markt voor plantaardige eiwit stevig groeit; Overwegende dat de provincie Groningen investeert in de ontwikkeling van plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie; de provincie Drenthe toekomstbestendige verdienmodellen voor de landbouw wil ontwikkelen; Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe om te onderzoeken of ook de provincie Drenthe kan aansluiten bij het project Fascinating en tevens wil onderzoeken of de provincie Drenthe op andere manieren kan bijdragen aan de eigen transitie. Dan het uitvoeringsplan voor de boerenlandvogels. Wij juichen toe dat de provincie ook al in 2021 gaat inzetten op voswederende rasters. Ook vinden we het, wat proces betreft dan, een goed idee dat de kaders van het Faunabeheerplan worden vastgesteld door PS. Dank daarvoor. Daarover nog wel de volgende vraag. Kan

de gedeputeerde toezeggen dat het Faunabeheerplan ook niet-dodelijk predatiebeheer omvat? Tot slot nog een opmerking voor de andere fracties. We gaan vandaag stemmen over subsidies. Het lijkt ons dat individuele Statenleden die een direct belang hebben bij een subsidie zich onthouden van stemming. Tot zover onze bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Mevrouw Vedder heeft een vraag aan mevrouw Potharst?

Mevrouw Vedder: Ja. Ja. Ik heb een vraag naar aanleiding van de motie. Ik ben bekend met het project Fascinating. Ik vind het ook fascinerend. Dus in die zin ben ik gezond nieuwsgierig naar de motie van de Partij voor de Dieren. Wat ik mij afvroeg, in de inleiding ligt de focus erg op de plantaardige eiwit-transitie en de rol van dieren die op dit moment een rol in onze eiwit-consumptie spelen. Alleen het project Fascinating is veel breder dan dat. Het gaat ook over energie, duurzame verwerking van voedingsstromen, reststromen, hergebruiken, dus kringloop sluiten, waaronder ook bijvoorbeeld de bewerking van mest. Ik vind het wat dat betreft ook een mooi breed project. Dus ik vroeg me af hoe de Partij voor de Dieren naar dit project kijkt. Zijn ze dan alleen geïnteresseerd in pijler 2, die gaat over de eiwitgewassen of doen pijler 1 en 3 en 4 er ook toe? Daar ben ik eigenlijk wel even nieuwsgierig naar.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter, wij zijn ook gewoon, wij hebben natuurlijk onze kanttekeningen ook wel bij dit project, maar de doorslag geeft wel dat zij in ieder geval werk maken van die plantaardige eiwittransitie. Dus dat is een mooi voorbeeld waar we wellicht als provincie bij kunnen aanhaken. Met betrekking tot mest vergisting, daar weet u het standpunt van de Partij voor de Dieren vast op en ook mevrouw Vedder denk ik. Maar goed. Dus mijn vraag aan het college is, om bij de Staten te komen met een voorstel om ook te kijken hoe we als Drenthe aan kunnen sluiten bij dit project. En als de verwerking van mest erbij hoort, zodra het met minder dieren kan, dan is het al een grote stap wat ons betreft. Dus die zullen we ook zeker graag willen volgen. Maar we kijken hoe dat hier uitpakt in Drenthe.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Vedder nog in tweede instantie?

Mevrouw Vedder: Ja, ik heb gezien dit antwoord nog steeds wel zorgen over of de Partij voor de Dieren nou het project Fascinating dan in de volle breedte omarmd, of delen daarvan eigenlijk niet ziet zitten en selectief wil aanhaken. En dat vind ik eigenlijk wel even belangrijk om duidelijk te hebben, voordat ik weet wat wij als fractie met de motie van de Partij voor de Dieren gaan doen.

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: In tweede instantie, het project Fascinating is gewoon al een kant en klaar project. De vraag is, hoe we dat in Drenthe al zouden willen omarmen. In principe kiezen we voor de breedte van het project. En het hangt ervan af, als het college dit ook zou willen onderzoeken hoe dat voorstel er dan ook uit ziet, hoe dat plaatje dan in Drenthe eruit komt te zien. Dus met dat voorbehoud wil ik zeggen, ja, we willen dit in brede zin ondersteunen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik geef het woord aan mevrouw Vedder voor haar bijdrage aan de eerste termijn.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik ook een interruptie naar mevrouw Potharst plegen?

De voorzitter: Uiteraard. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Eigenlijk kan ik de motie niet zo goed plaatsen. Vanuit de provincie Drenthe ondersteunen wij al een project in de Veenkoloniën, dat gaat over aardappel vegetarisch verbouw en gebruik. De motie lijkt erg op de melkveehouderij gericht en hoe plaatst u dat in de Agenda Boer-Burger- Biodiversiteit? Ik vind een klein onderdeelje, dat ben ik met je inspraak van mevrouw Vedder eens, maar ik vind dat u een heel klein onderdeelje eruit pakt. Dus ik kan ook niet goed de motie wegen wat betreft ons standpunt.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, ik heb geen concrete vraag, maar ik wil nog wel wat toelichten. Wat ons betreft gaat in Agenda Boer-Burger-Biodiversiteit de aandacht heel erg uit naar de melkveehouderij. En daar hebben we ook in Drenthe natuurlijk al meerdere programma's voor. Wat wij graag zouden willen, is dat wij ook als provincie grote stappen gaan zetten richting die plantaardig eiwittransitie. En daar kan dit project aan bijdragen, dus vandaar deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Wil mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie?

Mevrouw Kleine Deters: Ik vermoed, maar ik ga er over nadenken, dat wij daarin een afwijkend standpunt met de Partij voor de Dieren hebben.

De voorzitter: Oké, dit is een constatering. Dan ga ik naar mevrouw Vedder voor haar bijdrage. Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Wederom spreek ik mijn dank uit aan de gedeputeerde voor zijn mail. Het is in de afgelopen commissievergadering en vandaag over de KPI's voor de duurzaamheidsplannen. Wij zien hierin namelijk twee dingen bevestigd die onze fractie zeer belangrijk vindt voor het laten slagen en vooral ook laten beklijven van de verduurzamingsplannen. Namelijk dat de KPI's in gezamenlijkheid met andere partners in het veld worden opgesteld, zodat ze elkaar versterken. En het belang daarvan kunnen we niet genoeg benadrukken. De zwaluwenstaarten zijn heel essentieel, om het maar even heel bio divers te benoemen. Het tweede punt is dat we zien dat de KPI's sturen op doelen en niet op middelen. En ook dat is iets wat de CDA-fractie erg belangrijk vindt, omdat op die manier boeren hun vakmanschap optimaal kunnen afstemmen op de specifieke kenmerken van hun bedrijf en hun lokale omstandigheden. En daar gaan we echt meters mee maken. Voorzitter, ik wil verder niet te veel in herhaling vallen ten opzichte van de commissievergadering. Dus kort en krachtig spreken we opnieuw onze waardering uit voor de Drentse aanpak op het gebied van verduurzaming in de landbouw, van onderop, vanuit de kracht van de samenleving en met de Drentse nuchterheid, dat je niet groen kan doen als je rood staat. We beseffen dat de weg naar morgen misschien nog niet helemaal tot in detail is uitgetekend, maar toch alvast samen op pad gaan. Drenthe doet dat gewoon, onze boeren doen dat gewoon en daar zijn we trots op. Wij stemmen dan ook van harte in met het voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. Ik kijk naar de heer Vorenkamp hier in de Statenzaal, van de PVV-fractie.

De heer Vorenkamp: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, in grote lijnen kan onze fractie zich in dit voorstel vinden, al staan er hier en daar wel zaken, bijvoorbeeld in de beleidsbrief qua argumentatie, die wij niet serieus kunnen nemen, zoals dat een en ander gaat bijdragen aan klimaatdoelen van de pro-

vincie. Maar door die propaganda kijken we dan maar wat heen, want andere doelen zoals verbetering van de leefomgeving, landschapsbeheer met aandacht voor kleinschalige elementen, verbetering biodiversiteit voor akker- en weidevogels, u weet van die een boerenlandvogels, en insecten zoals bijen, hebben wel onze instemming. Wel dient het meedoen aan dit programma strikt vrijwillig te gebeuren. Dan zouden we ook graag zien dat er aandacht is vanuit de provincie voor eventueel negatieve effecten. Want ik kan me bijvoorbeeld voorstellen dat als de ene boer plasdras invoert op zijn terrein, dat dit gevolgen kan hebben voor aangrenzende percelen. Toch? Voorzitter, ik zou daarom graag van GS willen horen hoe daar dan mee omgegaan wordt. We zijn er niet helemaal gerust op. En als ik meteen mag reageren op de motie van de Partij voor de Dieren, wij vinden het veel verstandiger dat de ontwikkeling van die plantaardige eiwittransitie vraaggestuurd is en niet overheidsgedwond. Een dierlijk eiwit is veel gezonder op langere termijn, volgens mij, en wij kunnen als mensen niet zonder. Omschakeling op alleen plantaardige eiwitten door deze zogenaamde eiwittransitie lijkt ons dan in het algemeen ook niet verstandig. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vorenkamp. Dan gaan we naar de heer Moes van de VVD.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. '€ 4 miljoen voor een nieuw verdienmodel voor de boer', één van de speerpunten uit dit programma. Het zijn maar een paar woorden op papier, maar wel een hele moeilijke opgave die niet gerealiseerd zal kunnen worden zonder dat elke burger of consument hiervoor zal moeten gaan betalen. Want ik zal een voorbeeld geven. Dat is mijn hond, excuus. We geven nu met z'n allen 9% uit aan ons voedsel. Dertig jaar geleden gaven wij allemaal nog 30% van ons inkomen uit aan ons voedsel. De boeren moeten voor steeds minder geld steeds meer produceren. Dus als je een nieuw verdienmodel zou willen voor de boer, dan zou dus van een 9%, het hoeft niet naar de 30%, maar wat minimaal is naar 15-20% moeten gaan. Dit zal moeten gaan gebeuren, anders zal de boer zijn brood nooit kunnen verdienen. En zoals mevrouw Vedder al zei, met rood staan kun je niet groen denken. Deze leuze moeten we altijd goed in ons hoofd blijven knopen. De boer moet zijn geld kunnen verdienen en de consument zal daaraan bij moeten dragen. Nou, we hebben voorbeelden genoeg gezien. Ik keur ze niet goed, maar hoe de boeren strijden voor hun inkomen afgelopen week. Waar was ik nou? Want ik ben even uit mijn verhaal.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik dan misschien een interruptie plegen naar mijnheer Moes?

De voorzitter: Zeker mevrouw Kleine Deters. Ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Het spijt me mijnheer Moes. Dank u wel voorzitter. Mijnheer Moes, geen verschil van mening wat betreft uw benadering hoe boeren een goede boterham kunnen verdienen en de consument moet wat meer betalen. Maar ik zit dus wel even met de vertaling. Hoe ziet u onze rol dan als leden van Provinciale Staten? Want wij doen niet aan inkomenspolitiek.

De voorzitter: De heer Moes.

De heer Moes: Nee, natuurlijk doen wij niet aan inkomenspolitiek, maar als je de boer duurzaam wil laten werken, dus wel minder, ik ga niet technisch worden ... Die opbrengst die elke boer nu van zijn hectare haalt of per koe, die komt gewoon uit de markt, puur uit de markt. Dus alles wat je anders wil, minder intensief, zal er minder kilogram melk of aardappelen van hectare landbouwgrond komen. Die totale kilo's hebben de boer nodig om een inkomen te verhalen. Dus als het product meer ... Elke boer wil wel veel minder intensief produceren, maar dat zullen wij als burger en consument zonder meer moeten gaan betalen voor onze producten. Maar ja, dat is een heel mooi verhaal, want we hebben met een mondiale wereld te maken. Want dit is wel een onderdeel. Wij kunnen wel investeren,

maar als de consument hier niet aan mee gaat werken, komen we in deze mondiale wereld nooit verder en zullen onze boeren uitsterven en zullen producten alleen maar uit het buitenland komen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie?

Mevrouw Kleine Deters: Ik denk dat mijnheer Moes, en we zijn het daar wel inhoudelijk over eens, maar dat het meer een spiegel is voor onze inwoners, die we dan in gezamenlijkheid moeten uitdragen, dan dat hierin een directe rol voor ons als Staten is weggelegd.

De voorzitter: Dank u wel. Dat is eigenlijk een statement. Mijnheer Moes vervolgt zijn betoog.

De heer Moes: Ja, ik heb mijn puntje weer gevonden voorzitter.

De voorzitter: Mooi zo. U heeft nog 40 sec.

De heer Moes: Oh, we willen graag weten of het college ons kan rapporteren volgend voorjaar, over hoeveel geld van die € 4 miljoen echt terecht komt bij de boeren in plaats van bij de adviesbureaus. Dan nog over het uitvoeringsprogramma Boerenlandvogels, dat als bijlage is toegevoegd, maar het is een collegebevoegdheid om dit vast te stellen. Onze vraag aan het college is, wilt u dit plan omarmen? Kunt u de toezegging nu doen dat u dit plan omarmt? Want dan kunnen volgend voorjaar, per januari begint het eigenlijk al, de voorbereidingen getroffen worden om het komende broedseizoen veilig te stellen. Dan nog even over predatie weer, een predatieplan, het FBE heeft er ook een brief over gestuurd. Wij zijn van mening dat als er geen goed predatieplan en predatiebeheer is, dat al dat geld wat we nu beschikbaar stellen, voor de boerenlandvogels weggegooid geld is. Kan het college ons de toezegging doen dat ze zich hard gaan maken bij de FBE dat er een goed predatiebeheersplan gemaakt gaat worden voor de komende periode? Er zijn voorbeelden ten over in Friesland en Groningen. Er is vorige week in het nieuws geweest dat bijvoorbeeld ...

De voorzitter: Wilt u afronden? ...

De heer Moes: heel veel steenmarters ook heel veel predatie van die nesten veroorzaken. Strenge voorzitter, ik moet het hierbij laten.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moes. Ik ga naar de heer Bosch, met 'sch', van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank voorzitter. Ik kan mijn bijdrage relatief kort houden. We hebben immers tijdens de commissievergadering Omgevingsbeleid al aangegeven dat we positief zijn over de Agenda Boer-Burger-Biodiversiteit, omdat het ruimte biedt voor vergroening in onze leefomgeving en de transitie naar een duurzame toekomstgerichte landbouw, die bijdraagt aan het herstel van biodiversiteit, landschapsherstel en klimaatadaptatie in Drenthe. We kunnen dus met dit stuk instemmen, maar hebben nog wel een laatste vraag over de inhoudelijke indicatoren die gehanteerd worden, om de impact te meten van de provinciale gelden op de beoogde transitie. Mevrouw Vedder had het hier net ook al even over. De gedeputeerde heeft in een reactie op deze vragen de Staten op vrijdag 11 december 2020 aanvullende informatie toegestuurd over de voorlopige set te hanteren kritische prestatie indicatoren, of KPI's, om duurzaamheidsplannen te sturen en te beoordelen. Eveneens dank vanuit mijn fractie voor toe sturing hiervan. Ik kan me bij de woorden van mevrouw Vedder aansluiten, dat het goed is dat deze indicatoren met betrokken partijen van onderop worden samengesteld. De PvdA-fractie wil graag als laatste weten waarom juist deze set KPI's, gericht op de akkerbouw maar niet op bijvoorbeeld de melkveehouderij, is gekozen, of deze set voldoende aansluit bij de Drentse praktijk, en

wanneer deze voorlopige set KPI's is uitgekristalliseerd, zullen deze ook effectief kunnen worden toegepast. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bosch. Dan gaan we naar de andere mijnheer Bos, van Forum voor Democratie. Johnny Bos, ga uw gang.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Boeren hebben het moeilijk. Dus Forum voor Democratie staat achter elke vorm van ondersteuning aan boeren. Wat wij op dit moment niet kunnen inzien, is hoe de regeling uitpakt voor de verschillende boeren. Is de regeling positief voor grote boerenbedrijven of heeft het juist een gunstige werking voor de kleine boeren? De vraag die ik dan ook heb, hoe zijn de criteria tot stand gekomen? En hoe verhoudt de ambitie van de gedeputeerde om tot een nieuw verdienmodel te komen voor de agrarische sector zich tot het fundamentele basisprincipe vrije marktwerking? Ik kan deze vraag uitleggen. Ik heb diverse signalen ontvangen dat er geen boeren betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van die criteria. Dat zou betekenen dat er over boeren besloten wordt en zelfs nagedacht wordt over een nieuwe commerciële formule voor hun bedrijf, zonder dat zij erbij betrokken zijn. Wonderlijk vind ik, dat we vanmorgen hebben gesproken over Shell, een van de grootste vervuilers van de wereld, en dat ik nergens plannen ben tegengekomen over een nieuw verdienmodel voor Shell vanuit de gedeputeerde. Daar zijn wij als Forum voor Democratie op tegen. Ik hoor graag van de gedeputeerde zijn antwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Dan gaan we naar de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Die even in verwarring is door de opmerking van mijnheer Bos. Ik zat even te kijken, want volgens mij staat er bij het stuk juist dat het stuk is opgesteld in samenwerking met de partners, dus onder D, daar verwijst ik dan maar vast even naar. En als dat anders is dan hoor ik het wel meneer Bos. Voorzitter, dank. U stelt voor om € 4,1 miljoen te besteden aan toekomstgerichte landbouw, een stip op de horizon zo staat in het rapport, en dat is kringloop landbouw. En daar kunnen wij het als ChristenUnie van harte mee eens zijn. We willen graag op de hoogte blijven van het transitieproces. Onze onderwijskundige, collega Ageeth van Dijken, heeft in de commissiebehandeling ook al gewezen op het belang van kennisoverdracht, vooral binnen de sector. Maar ook wij leren graag. Nog wel even een vraag over, of een opmerking over pagina 18 van de Agenda. Daar staat een ander bedrag dan de € 7 miljoen. Daar staat iets meer. Ik neem aan dat het een foutje is. Het resterende bedrag is voor de gezonde leefomgeving, waar onder andere de boerenlandvogels onder vallen. En wat dat betreft toch nog een kritische noot. We ontvingen afgelopen vrijdag een mail waarin de gedeputeerde aangeeft dat voor voswerende rasters nog geen EU-geld beschikbaar is. En u stelt als een soort optie voor, om dan zelf maar € 92.000 voor te schieten. Maar wat levert dat in aantallen broedparen c.q. nestvlinders op? En zou het niet een overweging kunnen zijn om juist tijdelijk meer beheer toe te passen? Wat betreft de biodiversiteit. Wij kunnen niet wachten tot de kwantificeerbare waarden, KPI's, voor deze factor beschikbaar komen. Het komt de concreetheid en meetbaarheid ten goede. Wij zijn het eens met de opmerkingen die de heer Bos en mevrouw Vedder hebben uitgesproken. Over het grote geheel kunnen we vast melden dat we vertrouwen hebben in de aanpak. En aangaande de motie. Interessant onderwerp en goed dat de provincie Groningen dit oppakt. Via toelevering aan onder andere Avebe zijn we in principe als Drenten al betrokken. En toch een oproep om niet over te gaan op kluitjes voetbal. Laten wij ons alsjeblieft richten op het plan wat nu voorligt. Ik word graag op de hoogte gehouden van wat er in Groningen speelt, en ik ben ook zeker van plan erachteraan te bellen, maar om allemaal nu ons daar op te richten, lijkt me niet verstandig. Dus wij zullen deze motie niet steunen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel heer Veldsema. Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ja voorzitter. GroenLinks had nog een triplet vragen over de Triple B-strategie. Echter, sommige vragen zijn al gesteld door de PvdA, CDA en ChristenUnie. Het gaat over de kritische prestatie indicatoren, met dank voor de mail daarvoor. Deze Investeringsagenda is in vergelijking met de Agenda BBB van de Groen Manifest partners weinig uitgewerkt, en vooralsnog zitten er geen meetbare doelen in het stuk. Maar wij hebben onlangs gelezen, ja in de Staten, dat piekeren de verkeerde kant op is van fantaseren. Daarom kijken we als GroenLinks liever constructief vooruit. We zien graag in het eerste kwartaal 2021 de nadere uitwerking van de KPI's als meetbare doelen tegevoet, met daarbij het Drentse ambitieniveau en een concrete tijdsplanning. We willen de uitwerking zien van zowel de KPI's op akkerbouw- en op veeteeltniveau, wat ook meerdere En dit geheel geïntegreerd in het voorliggende State stuk. Hierbij kunnen we dan als Provinciale Staten zicht krijgen en houden op de effectiviteit van deze agenda, in op 2 december 2020 toegezegde jaarrapportages en informatie- bijeenkomsten van het Triple B-strategie. Het viel ons op, en de heer Moes heeft het net ook al gezegd, dat we bij de OGB-vergadering verantwoordelijkheid voor Landschapsbeheer Drenthe vroegen en minder verantwoordelijkheid voor de provincies als het gaat om het beschermen van de weidevogels, zoals de heer Moes al zijn oproep deed om de middelen dit voorjaar nog beschikbaar te stellen. Dat willen wij als GroenLinks ook nogmaals benadrukken. Het mooiste zou natuurlijk zijn, maar dan fantaseren we, en ik hoop dat die fantasie echt werkelijkheid kan worden, kan het Ermberaad naast deze Investeringsagenda meerjarige zekerheid gegeven worden? En tot en met 2025 fantaseren we en liefst nog langer, bijvoorbeeld op de meerjarenbegroting.

De voorzitter: Wilt u afronden mevrouw Slagt?

Mevrouw Slagt: Ja, ik ben ook klaar bij deze.

De voorzitter: Dat komt wel heel goed uit. Ik zie niet meer gezichten op mijn scherm.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters. Ja?

Mevrouw Kleine Deters: Als het goed is, ben ik vanaf het begin zichtbaar vanwege vorige vragen op dit onderwerp.

De voorzitter: Neem me niet kwalijk. Het komt natuurlijk omdat u geïnterrumpeerd heeft. Ga gerust uw gang. U was zichtbaar en u bent zichtbaar. U heeft het woord.

Mevrouw Kleine Deters: Goed, dank u wel voorzitter. De Investeringsagenda bij de uitwerking Boer-Burger-Biodiversiteit. Een agenda die gericht is op de toekomstgerichte landbouw, een gezonde leefomgeving en groene binnensteden. En daar had ik, laten we dat wel helder hebben, dat het deze drie aspecten zijn en dat het niet alleen over de toekomstgerichte landbouw gaat. Maar als het over landbouw gaat, zien we ook hele mooie voorbeelden van agrariërs die al heel duidelijk bezig zijn met de omslag. Mooi dat ze vanuit deze agenda dan een extra stimulans en een steuntje in de rug krijgen. Wat betreft de uitwerking voorzitter, die is dan gebundeld in deze agenda. Maar behalve de concrete maatregelen, en het is eerder genoemd, voor de boeren- landvogels ontbreekt het overzicht. En ook wij zijn benieuwd naar de verdere plannen en de tijdsplanning. Dus daarin wachten we graag de beantwoording van de gedeputeerde af. Wat betreft de KPI's die net ook genoemd zijn, hebben we een vraag. Dank voor de mail en de toelichting. Wij vragen ons wel af waar wij de bollenboeren moeten plaatsen en rekent de gedeputeerde deze tot de akkerbouwers? Dat is even een worsteling en een vraag waar wij mee zitten. Wat betreft het programmaonderdeel gezonde leefomgeving. Ja, daar zijn we erg verheugd dat het vergroenen en verduurzamen van schoolpleinen daarin opgenomen is. In de

presentatie hebben we daar ook iets uitgebreider kennis van kunnen nemen. D66 vindt het belangrijk om het thema 'Duurzaamheid' mee te nemen naar de leerrijke omgeving van onze kinderen. Vergroening en schoolpleinen dragen gewoon bij aan het verbeteren van de biodiversiteit en aan het klimaatbestendig maken van de pleinen. In november 2019 voorzitter, hebben wij bij de begrotingsbehandeling een motie ingediend, en na bespreking hebben wij die motie aangehouden. Wij willen de gedeputeerde bedanken dat het vergroenen en verduurzamen van onze schoolpleinen nu opgenomen is, hier onderdeel van is. En het lijkt ons dan ook gepast dat wij de aangehouden motie hierbij intrekken. Een formaliteit, maar het moet wel plaatsvinden in dit gremium. Verder wacht ik de antwoorden van de gedeputeerde af om een tweede termijn inbreng te bepalen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Even kijken of ik verder nog iemand het woord moet geven in eerste termijn. Nee. Ja, de heer Veldsema heeft nog een vraag aan mevrouw Kleine Deters?

De heer Veldsema: Ja, nee, voorzitter. Mij is eigenlijk een vraag ontschoten in de drukte. Excuus.

De voorzitter: Maar kunt u die in uw tweede termijn stemmen dan? Eh, stellen dan?

De heer Veldsema: Ja, dat is best goed.

De voorzitter: Prima. Ja?

De heer Veldsema: Doen we.

De voorzitter: Ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet voor zijn eerste termijn van 10 minuten. Heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Er ligt een mooi plan voor, waar we ook in de commissie uitgebreid over hebben gesproken, waar we ook in de presentatie hebben laten zien wat er ook de bedoeling mee is. Al enige tijd geleden is ons het BBB-programma ook aangereikt vanuit de partners, dat zijn de Groen Manifest partners. Daar zitten bij de groene partijen, ik noem ze maar, als Landschapsbeheer, maar ook bijvoorbeeld Het Drentse Landschap en zeker ook Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, met ook LTO-Noord en Drents Agrarisch Jongeren Kontakt. Zo hebben we een heel breed scala van partijen die hier ook weer achter staan, die het ook hebben vormgegeven, daar we met elkaar ook geprobeerd hebben om dat ook in een plan te vatten. En het is allereerst voor mij natuurlijk ook belangrijk om te melden dat de dank ook naar hen uitgaat, want dit plan dat nu voorligt, is een vertaling in ieder geval van de gezamenlijkheid. Voorzitter, we hebben een voornemen om zo snel mogelijk aan de slag te gaan, dat heb ik ook in de commissie aangegeven. We hebben wat lang moeten wachten, omdat de Investeringsagenda een paar keer is uitgesteld. Dat is zoals het is. We zijn wel aan de slag gegaan, maar allemaal in de voorbereiding. En het is natuurlijk heel goed, zeker als we kijken naar het programma akker- en weidevogels, kortom boerenlandvogels, dat natuurlijk niet een seizoen kan worden gemist. Dat er zo snel mogelijk ook weer wordt ingezet en daarom ook de brief van jongstleden vrijdag op de vraag naar het inzetten van voswerende rasters. Wat ons betreft gaan we daar zo snel mogelijk mee aan de slag. Tenminste, dat zeiden ook de partijen van het Ermberaad. Ik ga de opmerkingen naar aanleiding van de bijdragen van de verschillende partijen... De Partij voor de Dieren begon natuurlijk met de motie, daar kom ik zo meteen nog even op terug als u het goed vindt. Maar heel specifiek was de vraag aan de orde, of in het Flora en Faunabeleidsplan, dat geactualiseerd wordt, niet-dodelijk predatiebeheer zal een plekje krijgen, of dat nou reëel is. Omdat we juist zien dat ernaast dat we aan de ene kant biotoop-verbetering voorstaan uit plannen die nu voorliggen,

en zeker als gaat om de boerenland- vogels, er ook sprake moet zijn van beheer, en dat is toch gericht op predatoren. Maar vooral in die combinatie. En de heer Bennema, die ons ook heeft bij gesproken over dit plan op enig moment, heeft ook aangegeven dat het een wankel evenwicht is, aan de ene kant biotoop verbetering, aan de andere kant inderdaad inzetten op predatiebeheer. Maar dat dat iets is wat ze heel graag nog samen willen bespreken, om er uiteindelijk een besluit en een invulling aan te geven. En daar zullen wij dan met elkaar rondom het Flora en Faunabeleidsplan zeker over te spreken komen, als dat aan de orde komt als actualisatie. Voorzitter, de doelen staan voorop. Er is volop inzet vanuit de partners. En als ik kijk naar inderdaad enerzijds de duurzaamheidsplannen, want daar gaat toch hoofdzakelijk vanuit de inzet op de landbouw alle aandacht naar. Daar willen we eigenlijk nu al werkwijzen voor de melkveehouderij nog verder uitbreiden, maar ook een start maken met de duurzaamheidsplannen voor wat betreft de akkerbouw. En het is goed om te zien dat je die KPI's, die ik u vrijdag per brief nog kenbaar heb gemaakt, uitgangspunt zijn voor handelen. Inderdaad samen met met de partners, met de sector opgesteld. En het zal zo meteen denk ik ook van belang zijn om daar invulling en uitvoering aan te geven. Maar het is in ieder geval van onderop aangepakt en we zien dat er heel veel interesse is, ook vanuit het bedrijfsleven, als er Agrifirm Avebe en anderen, zeker als het gaat om de akkerbouw. Dit moet nog wel van start gaan, maar ik denk dat het een goede zaak is dat we de doelen voor ogen hebben en het vakmanschap van boeren zelf ook kunnen gebruiken. Ik stap door naar ... Ik hoor...

De voorzitter: Ik zie een interruptie voor u van mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter dank u wel. Ik had net ook al even mijn hand opgestoken en had geroepen, maar het was blijkbaar niet doorgelopen. Ik heb inmiddels dan twee vragen voor de gedeputeerde. Enerzijds geeft hij aan dat op onze vraag of er ook niet-dodelijk predatiebeheer kan worden toegepast, maar dat begrijp ik niet goed. Want niet-dodelijk predatiebeheer is natuurlijk ook het plaatsen van voswerende rasters. En is het ook niet zo dat conform de Wet Natuurbescherming eerst gekeken moet worden of de biotoop niet verbeterd kan worden en dan pas naar beheer mogelijkheden? Dus misschien kan de gedeputeerde daar antwoord op geven. En als tweede vraag. De gedeputeerde geeft aan dat er geïnvesteerd wordt in de melkveehouderij en in de akkerbouw. Heeft de gedeputeerde ook een beeld van wat de verhouding daarin is? Hebben we bijvoorbeeld 80-20 melkveehouderij of veehouderij en akkerbouw of een andere verhouding? En als hij dat niet kan aangeven, kunnen we dan een overzicht krijgen van investeringen naar deze verschillende onderdelen van de akker- en tuinbouw in Drenthe? Eh, landbouw. Sorry, ik zeg het verkeerd.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, om op de eerste vraag in te gaan. Het gaat over de staat van instandhouding van soorten. Op basis daarvan, als dat bepaald is, is er ook sprake van beheer. Als de staat van instandhouding goed is en een reden is om predatie tegen te gaan, kan daar ook een plan voor worden gemaakt. Dan is het ook om uiteindelijk door de FBE uit te laten voeren. Ik denk dat dat van belang is om te melden. De tweede vraag, over de verdeling van middelen over de sectoren, dan betreft het de melkveehouderij en de akkerbouw. We weten inmiddels dat er bijna een kwart meedoet van de melkveehouders aan onze duurzaamheidsplannen. We hebben aangegeven vanwege de beschikbare middelen daar niet even mee verder te gaan, maar zo meteen weer wel als er weer nieuwe middelen zijn. Daar kunnen we ieder geval aan voldoen. En met de start voor de akkerbouw hebben we ook hetzelfde beeld. We willen graag naar allereerst een kwart van de akkerbouwers om mee te doen. Dus in die verhouding moet u dat zien. En als het gaat om geld, dan zal het ongeveer fiftyfifty zijn, maar dat kun je niet op voorhand aangeven. Dat is misschien ook wel een antwoord op de vraag van de heer Vorenkamp, het is op basis van vrijwilligheid. Het is ook een beetje naar aanleiding van hoe het valt en hoe het werk bevalt, hoe eraan wordt meegedaan en door wie er wordt meegedaan. Dus het is vooral

een aanbod wat uit de markt of uit de boeren zelf komt, waar ze ook behoefte aan hebben, maar wat nog wel op basis van vrijwilligheid of je eraan meedoet, moet blijken voorzitter. Ik stap door naar de PVV, waar het betreft de vraag van, hoe vrijwillig is dit allemaal? Willen we allemaal dingen voor boeren gaan regelen? Juist niet. Het gaat echt over op basis van vrijwilligheid en die aanhaking met de sector is voor ons van groot belang. We zien natuurlijk dat boeren op het erf te maken hebben, zoals wel eens wordt gezegd, met 400 regels. Hier hebben we te maken met een regeling, een manier van doen, een manier van ook samen optrekken, die juist de boeren ook beloont voor presteren. Dat is een aanpak die toch echt anders is, dan het via wetgeving afdwingen van maatregelen die te nemen zijn op het erf. Dus dit wordt ook op een hele positieve manier ontvangen. Ik denk dat dat voorop staat. Aandacht voor negatieve effecten, zegt de heer Vorenkamp. Hij noemt ook plasdras. Ik zie ook dat er op een heel aantal plekken door een heel aantal boeren gezamenlijk in een gebied juist bezig wordt gegaan met het biotoopverbetering. Plasdras is er zo eentje voor de weide- en akkervogels. Zeker ook voor een aantal is dat heel interessant. Een voorbeeld is daarvan te noemen het Drostendiep. Daar merken we eigenlijk dat, als één dat voorstelt en de ander weet te motiveren, ze allemaal bijna wel mee gaan doen. Dat is denk ik ook het antwoord op dit moment. Er zijn geen gevallen bekend, bij Waterschap niet en bij ons niet, dat het ene wat gebeurt, dus plasdras, wordt ervaren als een nadeel voor de ander. Maar het zou natuurlijk goed zijn om dat in het gebied ook goed onder ogen te blijven houden. Want het is zeker niet de bedoeling om schade te berokkenen aan diegenen die daar uiteindelijk last van heeft. En dan eiwittransitie. Daar zal ik zo meteen na de motie nog iets over zeggen. Maar misschien wel goed om hier al op te merken, dat als het gaat bijvoorbeeld om de aardappel, we zien natuurlijk in de veenkoloniën, een grote teelt daar plaatsvinden vanwege de aardappel en Avebe die daar gevestigd is, en we zien dat naar aanleiding van zetmeel nu ook aandacht is voor eiwit. Dat levert in ieder geval een hogere verwaardiging op voor boeren. Dus het is ook financieel aantrekkelijker om daarmee aan de gang te gaan. De VVD, de heer Moes, maakte de opmerking over die € 4 miljoen als het gaat om verdienmodel. Ik heb al eerder uitgelegd dat onze duurzaamheidsplannen, belonen voor presteren, een bescheiden bedrag op de mat legt, op de tafel brengt, voor boeren die eraan meedoen. Namelijk het bedrag voor advies en het bedrag voor de maatregelen, maximaal € 9.000 in 3 jaren. Voor een bedrijf is dat een mooi bedrag, maar ik denk niet het verschil makend voor bedrijfsvoering. En wat zo wel mooi is, is dat we zien dat de Rabobank, maar ook FrieslandCampina en dus waarschijnlijk ook met de akkerbouw en ook vanuit bedrijfsleven, dezelfde systematiek wordt gehanteerd. En dat kan stapelen. En daarnaast zie je ook ontwikkelingen bij waterschappen, dat als boeren bijvoorbeeld met plasdras aan de slag gaan, dat ze bijvoorbeeld met waterschapslasten wellicht in de toekomst ook minder worden belast. Dat bij elkaar opgeteld kan een zeker inkomen genereren, zeker ook met het oog op het nieuwe GOB, met het Nationaal Strategisch Plan, waar eco-regelingen aan de orde zijn. Ik snap best wel dat het een deel van het inkomen nu ook al is, maar Europa geeft in ieder geval aan op die manier te willen werken. En wat wij doen is misschien wel een voorloper voor de eco-regelingen voorzitter. En dan ga ik ook even naar de boerenlandvogels, het plan van het Ermberaad. Ze hebben het ons aangeboden heb ik ook gezegd. De heer Bennema heeft dat zelfs ook even op zijn manier gedaan met het beeldscherm voor zich. Ik mocht het uiteindelijk ontvangen bij mijn plek op Erica. Omarmen. Welzeker, positief, maar wel met de kanttekening, en dat is eigenlijk geen kanttekening, maar nog even een opmerking daarbij, er moet nog wel hier en daar wat uitgewerkt worden, er zitten nog wat losse eindjes aan, onder andere is dat monitoring. Net zo goed als u vraagt bij de andere plannen van, wat levert het nou op, is het voor ons ook van belang dat we nog even met het Ermberaad kijken hoe we dat invulling geven. Maar zeker heel positief, want dat hebben we eigenlijk ook 4 jaar geleden tegen het Ermberaad toen gezegd met al die 15 partijen, het is een unieke samenwerking die we gelukkig ook nu weer zien en het nieuwe uitvoeringsplan is daar een uiting van.

De voorzitter: Let u een beetje op uw tijd?

Gedeputeerde Jumelet: Ik probeer het. Dan de heer Bosch van de Partij van de Arbeid, monitoring KPI's. Melkveehouderij, daar zijn de KPI's er al. Dat hebben we ook bij de behandeling van het Noordelijke Rekenkamer rapport gezien. Daar zat hij als bijlage bij. Daar heb ik al eerder op geduid. Voor de akkerbouw is het nieuw. Daarom heb ik u ook de brief gestuurd. Het is goed om te beseffen dat we daar behoefte aan hebben, zeker naar aanleiding van het Noordelijke Rekenkamer rapport. Dan de heer Bos van het Forum voor Democratie. Vrijwilligheid is aan de orde. Eigenlijk gaf de heer Veldsema het antwoord al net, namelijk onder D van het Statenstuk staat precies dat we juist met boeren dit hebben vormgegeven, met partijen hebben vormgegeven, met al die partners hebben vormgegeven. Dus, de suggestie die u wekt, ik moet zeggen dat is niet de juiste. Volgens mij was dat net aan de orde. Kijkt u naar punt D wie er allemaal hebben samengewerkt om dit plan te maken. Dan ook nog vanuit Christen-Unie gehoord dat het allemaal goed is, maar ook vooral die voswerende rasters. Laten we snel aan de slag gaan. Ik denk dat het goed is te laten zien dat we het omarmen. Wel met een paar noties daarbij, opmerking daarbij. Maar onze inzet is om zo snel mogelijk ook weer actief te zijn, nadat we dit tussenjaar hebben afgesloten met een nieuw uitvoeringsplan, aan de slag te kunnen. Dan GroenLinks nog over de KPI's. Daar is ook al iets over gezegd. Middelen ter beschikking stellen tot het jaar 2025. Daar is het antwoord op, dat we tot 2023, dat zijn 3 jaren, de beschikking hebben over de middelen, daar is duidelijkheid over gegeven. De volgende jaren proberen we ook aan te sluiten bij andere budgetten. Het is denk ik goed om die lijn door te zetten. Als we nu 4 jaar achter de rug hebben zo meteen en 3 jaar voortzetten, dan lijkt het erop dat het structureel is. Ik ga ervan uit dat we middelen vinden in het jaar 2023 om daarna ook weer een voortzetting te hebben. Maar het is wel goed denk ik om te zien dat je elke keer kijkt, doen we het goede. Want nogmaals, het is echt elke keer zoeken naar instrumenten. En u merkt zelf al op vanmiddag, dat instrumentarium dat ingezet wordt, door de een wordt gehonoreerd en door de ander wordt gezien als een bedreiging. Dus ik denk dat het goed is die discussie steeds met het Ermberaad te voeren. Kunt u tot een afronding komen gedeputeerde?

De voorzitter: Oh, wacht, u krijgt een interruptie van mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: De vraag omtrent de KPI's die we hadden, en vooral of het Drents ambitieniveau verwerkt kon worden in een integraal stuk met daarbij een tijdsplanning, of dat opgeleverd kan worden in het eerste kwartaal, dat zou ik heel graag nog beantwoord willen hebben.

De voorzitter: De heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, ik heb een ander voorstel en dat is ook al bekend, namelijk we hebben op basis van de bespreking van het Noordelijke Rekenkamer rapport op de motie ook aangegeven die toen aan de orde was, of was het een amendement, ik weet het niet meer precies, maar in ieder geval het was aan de orde, materieel ging het om, dat we in het komend voorjaar met u ook een overzicht zullen geven van de bruikbare resultaten vanuit de melkveehouderij op basis van de duurzaamheidsplannen. Dan zal ook bekend zijn hoe we met die KPI's omgaan wat betreft de akkerbouw. En ik denk dat dat het moment is om het totaal ook aan de orde te stellen. Dus ik kan me voorstellen dat we ons niet alleen richten op de akkerbouw, de KPI's die aan de orde zijn, maar in de totaalaanpak van duurzaamheidsplannen Drenthe. Kijken naar hoe we met elkaar er voorstaan op het moment dat we daarover spreken, maar ook hoe we dat verder gaan uitrollen als het gaat om de akkerbouw. Volgens mij is het eerste kwartaal wel wat vroeg, maar ik heb het voorjaar genoemd, zodat u snapt dat we nog even kijken met de partners of het ook haalbaar is. Ik vraag u daar in ieder geval even rekening mee te houden als u dat goed vindt.

De voorzitter: Mevrouw Slagt tweede instantie?

Mevrouw Slagt: Het voorjaar is dan in mei. In mijn geval is dat dan maart, maar dat zou dan... Is dat april? Zou u dat kunnen toezeggen?

Gedeputeerde Jumelet: Het voorjaar begint ergens in maart en dan denk ik dat we in april, mei en juni terechtkomen. We zijn afhankelijk ook van de partners. Want u weet, we doen het met elkaar en van onderop, zoals het zo mooi heet. En dat heeft ook zijn consequenties wat betreft planning. Maar we willen wel snel aan de slag, dat is duidelijk.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters heeft ook een vraag voor u. Ga uw gang mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, de gedeputeerde noemt een aantal keren KPI's en de akkerbouwer. En dan denk ik, nu krijg ik antwoord op mijn vraag waar de bollenboeren toegerekend worden. Schaart u die onder de akkerbouwers?

Gedeputeerde Jumelet: Ik was daar net aan toegekomen mevrouw Kleine Deters. Dat komt heel goed uit. U stelde de vraag even, ik zat ook te denken, maar we hebben in ieder geval het voornemen om met Niro een heel aantal bollenboeren, want zoveel zijn er niet in Drenthe. Ze hebben wel veel grond, maar in aantal valt het wel mee. En juist met deze gaan wij ook een pilot doen. U bent er ook over geïnformeerd. U hebt er ook vragen over gesteld. En juist via die pilot proberen we een heel aantal van die zaken die ook aan de orde zijn in de akkerbouw voor het voetlicht te krijgen, om daar aan te gaan werken. Maar het stelt mij ieder geval de vraag hoe wij met deze duurzaamheidsplannen ook de bollenboeren kunnen interesseren, want het is op vrijwillige basis. We weten in ieder geval dat die pilot wordt vormgegeven. Daarvan zult u zeker in het vroege voorjaar, januari denk ik misschien wel, of ik zeg nu vroege voorjaar, of februari, iets gaan horen, nadat we het ook hebben vastgesteld met elkaar. Maar zeker de duurzaamheidsplannen richting bollenboeren nog eens kenbaar maken, dat zullen we zeker ter hand nemen.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Bent u aan het eind van uw betoog?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog een tweede aanvullende vraag. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Gedeputeerden zei net van, u bent daarover geïnformeerd. En dan constateer ik dat ik die informatie niet ontvangen heb. We hebben dat inderdaad aangekaart, hebben daar ook naar gevraagd, alleen uw beantwoording 'U bent er over geïnformeerd' kan ik niet plaatsen. Dus graag enige verheldering.

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel. Voorzitter, volgens mij, maar dan doe ik het even, je hoort zoveel en je praat zoveel, maar volgens mij is bij een van de laatste vergaderingen ook aan de orde geweest, hoe is het met de pilot? Hoe is het met het situatie Westerveld aan de orde? Volgens mij is dat uw vraag geweest vanuit D66, en daar heb ik geduid op een pilot. Daar heb ik het dan ook over. En daar zijn we op dit moment de laatste hand aan het leggen. En daar is in ieder geval vanuit LNV ook nu zicht op om daar de financiën bij te leveren. Als dat zo ver is, kunnen we ook kenbaar maken wat daar dan aan de orde is. En daarnaast zeg ik u toe dat wij met elkaar ook kijken hoe de bollenboeren wellicht ook met deze duurzaamheidsplannen kunnen aanhaken.

De voorzitter: Oké, gedeputeerde Jumelet. Bent u aan het eind van uw betoog?

Gedeputeerde Jumelet: De motie. De motie voorzitter, van de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: U bent al wel behoorlijk ver over de tijd heen

Gedeputeerde Jumelet: Ja, dank u wel. Het enthousiasme is niet te stelpen, dat moet ik u dan maar helaas melden, maar ik snap uw opmerking. Dank u wel dat er nog even gelegenheid is, want de motie gaat over een heel belangrijk onderwerp. Het gaat over inderdaad plantaardig eiwit. En dan gaat in het bijzonder over het programma Fascinating. Ik kan u zeggen dat wij daar kennis van hebben, dat we eigenlijk ook al hebben aangegeven daar ook werk van te willen maken. Namelijk, er is een plan, een project ingediend via het Herstelplan Regionale Economie, als IPO-kabinetsaanbod, dus het is ons bekend. En het is ook de bedoeling om vanuit de Innovatie Veenkoloniën daar met Avebe mee bezig te zijn. En vanuit POP3 Veenkoloniën zijn er ook een aantal projecten die eigenlijk al ondersteunend zijn, gericht op plantaardig eiwit, waaronder met Avebe. U kent misschien ook wel de lijn van Avebe in Gasselternijveen, Solanic. Daar wordt ook met aardappels gewerkt aan de verwaardiging van aardappels tot ook plantaardige eiwitten. Eigenlijk kan ik zeggen dat de motie daarmee overbodig is. We doen het al. Maar goed, ik laat het graag aan anderen over, want ik heb de discussie net gehoord hoe u daar naar kijkt met elkaar, vanwege enerzijds het plantaardige en anderzijds mest. Dat is zoals het is en daar moet je ook oog voor hebben. Maar wat ons betreft zien we dit als eigenlijk overbodig, maar dat laat ik graag over aan de Staten.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Ik moet constateren dat u 6 minuten extra hebt gebruikt. Dat is wel heftig en ik snap dat u goed wilt antwoorden, maar ik moet ook steeds de Statenleden natuurlijk kapittelen. Dus dat doe ik ook met mijn collega's uit het college. Dat gezegd hebbende gaan we naar de tweede termijn van de zijde van de Staten en ik begin met mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Mevrouw Potharst. 1 minuut tijd.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik zie dat mijn verbinding weer wat slechter is geworden, dus ik hoop dat u een signaal geeft als u mij niet kunt verstaan.

De voorzitter: Dat zal ik zeker doen, maar tot nu toe gaat het goed. U ziet er een beetje, hoe zal ik dat nu zeggen, een beetje witjes uit, maar we kunnen u wel verstaan. Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Dank u wel. Voorzitter, we hebben een aantal vragen gesteld aan de gedeputeerde en daar antwoord op gekregen. We hebben ook reacties gekregen van de fracties op onze motie. Op onze motie wil ik aan het eind nog even terugkomen. Wat ons verwondert, is dat wordt aangegeven door de gedeputeerde dat het niet-dodelijke predatiebeheer niet in het Faunabeheerplan kan worden opgenomen. Misschien dat hij dat nog een keer even duidelijk kan maken, want volgens ons is voswend raster daar een onderdeel van. Maar goed, misschien hebben we dat niet helemaal goed verstaan. Met betrekking tot Boer-Burger- Biodiversiteit waar we het natuurlijk over hebben. Het is jammer dat het een containerbegrip is geworden op deze manier. Investerings en leefomgeving en duurzaamheids-subsidie worden in onze ogen een beetje op een hoop gegooid. De intenties zijn goed. Ze kunnen instemmen met investeringen in een groene leefomgeving. Subsidies voor melkveehouders vinden we lastiger, omdat het zo'n grote impact heeft op onze leefomgeving. Gedeputeerde gaf aan dat er qua geld in zijn inschatting ongeveer de helft naar de akkerbouw en de helft naar de veehouderij gaat. Graag zouden we daar een onderbouwing voor aangeleverd zien. En omdat het nu één pakket is vinden we het lastig om hiermee in te stemmen. En we zijn van mening dat we in ieder geval de uitvoering ervan nog eens goed onder de loep willen leggen. We gaan ons nog beraden, ook naar aanleiding van datgene wat gedeputeerde heeft gezegd, of we kunnen instemmen met deze plannen. Over onze motie. We hebben natuurlijk de andere fracties gehoord, we hebben ook een gedeputeerde gehoord. We zijn eigenlijk van plan om nu de motie aan te houden, ook omdat D66 aangaf, vergroening van schoolpleinen

is uiteindelijk goed gekomen. Dus met die hoop denk ik, als we ook de motie aanhouden en afwachten inderdaad wat de provincie doet met de plannen, ook met aansluiting bij Fascinating, maar ook met de eiwit- transitie, niet alleen aardappelen maar ook andere

De voorzitter: Nou valt u weg.

Mevrouw Potharst: Dan willen we graag op een ... oh, Ben ik er weer?

De voorzitter: Ja, u bent er weer. Kunt u ook afronden, want u bent al ver over uw tijd?

Mevrouw Potharst: Ja. We willen graag op een andere termijn nog eens terugkomen op deze motie. Met dank voor alle reacties hierop.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik concludeer dus dat u de motie aanhoudt, dus de motie maakt nu geen deel meer uit van de beraadslaging. Komt niet in stemming. Heb ik dat goed geconcludeerd? Ja, ik zie u knikken. Prima. Dan ga ik naar mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Wij herhalen dat we in dit programma veel potentie zien. Die samenhang en de samenwerking in het veld vinden we zeer belangrijk. De motie komt niet in een stemming hebben zojuist begrepen. En ik kan vanaf deze zijde nu voor de toekomst als die weer terugkomt, in ieder geval alvast aangeven dat we het voor die motie, die samenhang en samenwerking in het veld en die integrale benadering heel belangrijk vinden als die heel smal aangevlogen wordt. Daar hebben wij wat moeite mee. Dus dan kan de Partij voor de Dieren wellicht daar nog iets mee in de toekomst. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. Ik kijk naar de heer Vorenkamp hier in de Statenzaal.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Het enige wat ik nog wilde opmerken, is iets over het predatiebeheer. Want het is mooi dat er niet-dodelijke middelen ingezet worden zoals rasters. Prima. Maar ik denk dat de heer Moes helemaal gelijk heeft als hij zegt, zonder goed predatiebeheer zal het niet gauw goed komen met de boerenland- vogels. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Vorenkamp. De heer Moes van de VVD.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. De gedeputeerde had het over monitoren voor dat boerenlandvogelplan goedgekeurd kan worden. Bedoelt u daarmee dat een er een paar details nog gemonitord worden en dat u voor de rest het plan ten uitvoer kan brengen? En we hebben helemaal geen antwoord gehad op onze vraag of de gedeputeerde in overleg gaat met de FBE en zorgt voor een oplossing dat er extra geld beschikbaar komt voor een goed predatiebeheersplan, als onderdeel van de boerenlandvogels. Dus deze twee vragen staan nog open. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moes. Dan kom ik bij de heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Ik kan het ook wederom kort houden. Ik had nog een reactie, of in ieder geval mevrouw Potharst had nog een reactie te goed op de motie. Maar die wordt dus nu aangehouden. Daar zijn we blij mee. Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Vedder op dit punt, 'We hebben de aansluiting bij het programma Fascinating, dat lijkt ons ook erg fascinerend'. Maar zoals de motie tot nu toe was ingevlogen, vonden we hem vrij nauw, dus we wachten ook daarin de ontwikkelingen vanuit de Partij voor de Dieren af. Dank ook voor beantwoording van de vragen. We zijn blij met het

feit dat er een toezegging vanuit de gedeputeerde is, dat er in het voorjaar weer een meer samenhangend beeld komt van de prestatie-indicatoren. Dank u wel hiervoor.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bosch. Dan ga ik naar de andere meneer Bos, van Forum voor Democratie. Ga uw gang.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Het antwoord op mijn vraag van de gedeputeerde neem ik ter kennisgeving aan. De conclusie van Forum voor Democratie blijft dat de verduurzamings-norm is gebaseerd op reductie van stikstof, zoals genoemd in 1.3 van het Beleidsplan. Dit legt een grote druk op de bedrijfsvoering van de boeren, hetgeen financieel onhaalbaar is. Immers, dat maakt de uitvoering van de werkzaamheden nog duurder dan ze al zijn. U weet net zo goed als wij, dat de boeren door dit soort duurzaamheids-plannen en continu veranderde wetgeving, regelgeving, keer op keer geconfronteerd worden met financiële tegenslagen. In de optiek van FvD dien je de boeren te stimuleren hun werkzaamheden zodanig uit te voeren dat de stikstofuitstoot nog verder naar beneden gaat. Dat vergt in de optiek van Forum voor Democratie een veel nauwere samenwerking met alle boeren. Boeren kunnen aangeven wat realistische criteria zijn, die enerzijds haalbaar zijn voor boeren en anderzijds het stikstof verder naar beneden brengt. Wij denken niet dat dit tot nul gereduceerd kan worden, maar dat is in onze optiek ook helemaal niet aan de orde. Verder zullen wij de motie van Partij voor de Dieren niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bos. De motie was al ingetrokken. Ik geef het woord aan de heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. De vragen zijn beantwoord, dank u daarvoor. Ik denk dat de boodschap ook al overgekomen is, dat we graag vaart zien gemaakt met het voorkomen van het bejagen van de kuikens. Dus succes ermee zou ik zo zeggen. En de vraag die ik voor de pauze, nee voor de bijdrage van Henk Jumelet wilde stellen, die is al beantwoord. Dank u.

De voorzitter: Nou dat gaat supersnel en de motie is niet ingetrokken, ik moet me goed uitdrukken, de motie is aangehouden. Maar komt dus niet in stemming hedenmiddag. Dan ga ik naar mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, ik wil graag de Partij voor de Dieren complimenteren over het aanhouden van de motie. Zo hebben we met z'n allen goed en gedegen de tijd om hier gefascineerd naar te kijken, dus dat vind ik erg mooi. En daarnaast vroeg ik me nog af, we hebben nu een hele mooie toezegging voor het uitwerken van de KPI's en wat meetbare en concreetbare doelen, zoals ook op pagina 6 van het voorliggende stuk beschreven staat, maar ik vroeg mij dan nog af in welke hoedanigheid komt dat naar ons toe? Is dat in een officieel Statenstuk dat dan in overleg is gemaakt met de Groen Manifest partners, zodat we daarover kunnen debatteren? Of hoe ziet de gedeputeerde dat voor zich? Daar ben ik nog benieuwd naar.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Slagt. En tot slot mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Toch maar weer met mijn openingszin eerste termijn, de agenda Boer-Burger-Biodiversiteit kent drie programma's, daar zijn wij blij mee. Wat betreft de toekomstgerichte landbouw, een gezonde leefomgeving en groene binnensteden. Het lijkt nu alsof het slechts enkel over de landbouw gaat. En daarin wil ik toch benoemen dat we ook gezien hebben sinds Mansholt, dat onze agrariërs heel wat transitie al hebben doorgemaakt en hebben gerealiseerd. Wij zijn dan ook blij dat er ook in landelijk opzicht naast het klimaatakkoord een landbouwakkoord is. En in die lijn zou D66 ook graag in onze provincie vervolgstappen willen maken wat betreft de duurzaamheid

in de landbouw. En dan ook uitgaan van de kracht van de ondernemers, de kracht van de agrariërs en niet op voorhand vanuit belemmeringen of drempels. En daarin willen wij dan ook de ondersteuning leveren zoals die in de agenda verwoord is: 'Met de sector, voor de sector, voor onze gehele provincie'. En wat betreft de beantwoording van mijn vragen heb ik nu nog niet scherp, ook na mijn interruptie niet, of de gedeputeerde de bollenboeren nu onder de akkerbouwers schaaft, of dat hij ze als een aparte categorie beschouwt. Daar zou ik nog graag antwoord op willen hebben voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. Dan zijn we het eind gekomen van de tweede termijn van de zijde van de Staten en geef ik het woord aan gedeputeerde Jumelet van de zijde van GS voor zijn bijdrage. En daar heeft hij 3 minuten de tijd voor, zeg ik maar even toch een beetje streng. Ga uw gang.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel. Voorzitter, Partij voor de Dieren maakte de opmerking over het niet- dodelijk predatiebeheer. Dan moet je goed luisteren, dat heb ik niet goed gedaan, dus ik denk dat het klopt. Daar zal een plek voor zijn ook in het Flora Faunabeleidsplan. Maar daarnaast ook het dodelijk predatiebeheer, omdat dat evenwicht ook duidelijk is, dat we daar op een goede manier invulling aangeven. Maar ik denk dat u terecht opmerkt dat ik het niet goed heb gezien. Ik hoorde het anders dan u bedoelde. Voorzitter, dan over de 50-50%, als het gaat om akkerbouw en melkveehouderij, of daar een onderliggend stuk voor is. Dat kan niet, want we hebben vrijwilligheid aan de orde. Onze inzet is om boeren, of het nou een akkerbouwer is of een melkveehouder, te interesseren. En dat zal een uitkomst zijn ook in het beschikbaar hebben van middelen. En in ieder geval zullen we u daarvan op de hoogte brengen en rapporteren. De motie aangehouden. Daar is denk ik ook goed aan gedaan. Kunnen we ook met elkaar op een later moment nog verder over spreken. VVD nog over de open eindjes. Wat betreft het plan, ik heb in ieder geval aangegeven, we wachten niet, maar er moeten nog een aantal dingen geregeld. Dat is net iets anders. Dus zeker wat betreft voswerende rasters, daar moet snel bij worden gewerkt. En we zullen dan ook wel nog een aantal dingen moeten regelen. Zo moet u hem ook horen. En de vraag over de FBE. Die hebben een brief gestuurd over een zeker bedrag wat ze te weinig vonden, maar zoals altijd spreken we dan met elkaar of we dat misschien op een hoger bedrag kunnen brengen. Maar daar spreken we zeker met de FBE over. Dan GroenLinks over de uitvoering van de KPI, hoe komt dat tot u? Ik stel zo voor dat we een presentatie doen en een brief sturen. Het is uitvoering, en ik stel vast dat ook wel als zodanig te zien. En tenslotte D66. Ik heb van de heer Rabbinge begrepen dat er 17 sectoren zijn die je als landbouw kunt aanduiden. Melkveehouderij, akkerbouw en bollenboeren, zeggen we vaak, het doet er eigenlijk niet zoveel toe. Het gaat wat ons betreft over, hoe kun je verduurzamen? En daar moet elke sector ook aan voldoen. Zeker als het gaat om bollenboer zijn in onze provincie Drenthe. Voorzitter, volgens mij waren dat binnen 3 minuten mijn antwoorden.

De voorzitter: U heeft zelfs 40 seconden over. Het lijkt wel feest. Mooi zo. Dan zijn we gekomen aan het eind van de beraadslaging van dit agendapunt en we gaan hier aan het eind van onze vergadering over stemmen.

G-13 Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34; Statenstuk 2020-957

De voorzitter: Dan stap ik over naar agendapunt G-13, de 'Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34'. Dat is een voorstel van GS van 15 september 2020, Statenstuk 2020-957. We hebben afgesproken dat we voor de eerste termijn per fractie 3 minuten spreektijd hebben en voor GS... Ik denk dat het verkeerd in mijn... 10 minuten? Oké, 10 minuten spreektijd. Dan voor de tweede termijn 1 minuut per fractie en voor GS 3 minuten. En we hebben gezien dat er een extra commissievergadering is geweest over dit agendapunt, ten behoeve van insprekers; 21 mensen hebben daar gebruik van gemaakt. En ik heb gezien dat de fractie van de SP, mede ingediend door GroenLinks, heeft aangegeven een amendement te willen indienen bij dit agendapunt. En de fractie van D66 heeft aangegeven

met een amendement en een motie te zullen komen. Dus dat betekent dat zij een extra minuut spreektijd krijgen en dat ik ook met deze beide fracties ga beginnen. Ik kijk even of alle woordvoerders die over de N34 het woord willen voeren op mijn schermje te zien zijn. Zou u uw camera aan willen zetten alstublieft?

De heer Bos: Dan wou ik even wat zeggen, misschien dat dat helpt.

De voorzitter: Ja, de heer Bos zie ik al. Daar waren we weer. Ik zal even melden wie ik zie. Dat is handig. De heer Bos van GroenLinks. De heer Pragt van D66, de heer Uppelschoten van de PVV, mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Ik zie de gedeputeerde klaar zitten, de heer Bijl. Frank Duut van OpDrenthe zie ik, mevrouw Vedder van het CDA, de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal en de heer Moinat van de SP. Als ik nog mensen mis, Statenleden mis, dan zou het fijn zijn als u iets gaat zeggen.

Mevrouw Udinga: Ja, u bent mij vergeten voorzitter.

De voorzitter: Ja, mevrouw Udinga van de VVD zie ik nu ook.

De heer Pruisscher: En dan zou ik er ook nog bij moeten voorzitter.

De voorzitter: En wie is 'ik'?

De heer Pruisscher: Ja, dat is de heer Pruisscher van de ChristenUnie. Kijken of ik nou in beeld kom.

De voorzitter: Mooi zo, heel goed. Mijn tableau wordt steeds enthousiaster. Dus dat is heel leuk. Het is toch wel bijzonder om zo te vergaderen hoor. Jongens, jongens, jongens. Goed, we gaan van start en ik begin bij de heer Moinat van de SP. Aan u het woord.

De heer Moinat: Dank u voorzitter. Dit gaat over de N34. Voorzitter, dit Statenstuk gaat niet over de keuze voor wel of niet verbreden van de N34 of de aanpassingen aan het knooppunt Gieten. Dit Statenstuk gaat enkel en alleen over wat de milieueffectrapportage gaat onderzoeken, zodat wij een zo afgewogen mogelijk besluit kunnen nemen. Voorzitter, als we overgaan tot aanpassingen aan de N34 en het knooppunt Gieten, dan zal er zeker sprake zijn van aantasting van de omgeving. Wat zijn de gevolgen voor de omwonenden, de natuur, het UNESCO Geopark De Hondsrug, de stikstofuitstoot, de geluidsbelasting, Natura 2000-gebieden, gaan we nog verder? Het is onze verantwoordelijkheid om al dit soort zaken goed te onderzoeken, voordat we een toch wel heel flink ingrijpende beslissing nemen. En voorzitter, nu is het moment waarop wij als Staten besluiten wat er onderzocht gaat worden in de MER Onze fractie vindt het niet terecht dat de 80 km variant buiten het onderzoek wordt gehouden, en dat nog op basis van verkeersmodellen in 2040 wordt dit alternatief nu al af gereserveerd. De reden dat de N34 een stroomweg is en daarom een 80 km variant niet onderzocht hoeft te worden, vinden wij flinterdun. Wie had gedacht dat we maximaal 100 km zouden mogen rijden op de snelweg? Wie had gedacht dat binnen de bebouwde kom 50 km op grote schaal verandert in 30 km? Voorzitter, omdat wij vinden dat de Staten en daarmee ook onze inwoners, een zo breed mogelijk scala aan alternatieven moeten kunnen bekijken en daarbij dus ook de 80 km variant onderzocht moet worden, hebben wij het volgende amendement, A 2020-15. En die was al in een iets andere vorm in de commissie aangekondigd en nu ook mede ingediend door GroenLinks, zoals ik dat zonet ook al zei. Voorzitter, wij vragen om het voorstel als volgt te wijzigen, en dat geldt dan een toevoeging: 'Aan de in Reactienota en NRD genoemde MER te onderzoeken alternatieven toe te voegen: een 80 km variant'. En zo simpel kan het zijn. De motivatie heb ik al genoemd en heeft iedereen op papier gekregen. Dat was het voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Moinat. Ik ga door met de woordvoerder van D66 en dat is de heer Pragt.

De heer Pragt: Dat klopt helemaal mevrouw de voorzitter, dank u.

De voorzitter: Mooi zo.

De heer Pragt: D66 ziet het belang van de N34 als belangrijke noord-zuidroute tussen Groningen-Emmen en Coevorden. D66 is natuurlijk ook voor een veilige N34. Uit de rapportage blijkt dat de doorstroming van het gehele traject met name beïnvloed wordt door het knooppunt Gieten. Met toevoeging van onderzoek naar een actieve fly-over zonder traject, een verschoven fly-over zonder traject, en een klaverblad zonder traject, is de besluitvorming van zowel het geheel als de afzonderlijke aanpak rotonde Gieten en gedeeltelijke verdubbeling N34, mogelijk. Daarbij is ook op de insprekavond gebleken dat er voldoende draagvlak is vanuit de omwonenden voor de aanpak van knooppunt Gieten. Voor de verdubbeling van de N34 zijn er vele bezwaren met mogelijke lange procedures. D66 zou het erg betreuren wanneer de aanpak rotonde Gieten daardoor onnodig vertraagd zal worden. Om na het MER-onderzoek besluitvorming van zowel het geheel als de afzonderlijke aanpak rotonde Gieten en gedeeltelijke verdubbeling N34 mogelijk te maken, is het noodzakelijk om alle alternatieven te onderzoeken. Vandaar dat we een amendement A 2020-16 indienen samen met de PvdA en GroenLinks. Ik zal het amendement voorlezen. Provinciale Staten van Drenthe in vergadering bijeen op 16 december 2020 ter behandeling van Statenstuk 2020-957 inzake ontwerpbesluit 2020-857-1 besluiten het voorstel als volgt te wijzigen: Toevoegen: Aan de in de Reactienota en NRD genoemde in de MER te onderzoeken alternatieven toe te voegen: fly-over zonder traject, verschoven fly-over zonder traject en klaverblad zonder traject. Dat was ons amendement. Daarnaast is natuurlijk de veiligheid het belangrijke item voor de N34. Uit de inbreng van alle partijen tijdens de commissie- vergadering OGB, eveneens in oktober 2020 en de inspraakavond van 15 november 2020, met inderdaad 21 insprekers, komt naar voren dat de veiligheid van de N34 als een van de belangrijkste, zo niet de belangrijkste reden wordt gezien om de N34 aan te pakken en eventueel te gaan verdubbelen. D66 vindt het daarom belangrijk en logisch om te laten onderzoeken wat de gevolgen van de diverse varianten zijn voor de verkeersveiligheid, zodat we een juiste keuze kunnen maken tussen de verschillende opties. Dat is de reden dat D66 de motie M 2020-38, 'Aanvullend onderzoek Verkeersveiligheid N34' indient. Ik zal de motie voorlezen. Provinciale Staten van Drenthe in vergadering bijeen op 16 december 2020 Constaterende dat: Naast de doorstroming de verkeersveiligheid een van de belangrijkste redenen lijkt te zijn van een gedeeltelijke verdubbeling van de N34, In de discussie over verschillende opties van gedeeltelijke verdubbeling N34 vooral vragen over de verkeersveiligheid aan de orde waren. Overwegende dat: Om een juiste keuze te kunnen maken tussen de verschillende opties rondom gedeeltelijke verdubbeling N34 er aanvullend onderzoek gedaan moet worden naar de verkeersveiligheid van alle opties. Verzoeken het college: Een opdracht te geven om aanvullend onderzoek te laten verrichten naar de gevolgen voor de verkeersveiligheid van alle opties van gedeeltelijke verdubbeling van de N34, huidige situatie met maatregelen tot scheiden van de rijbanen analoog aan de N57 in Zeeland, 1 traject, 2 trajecten, 3 trajecten, 4 trajecten en gehele verdubbeling. En gaan over tot de orde van de dag. Namens D66 Anry Kleine Deters en Henk Pragt. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u meneer Pragt. Dan gaan we door met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. De fractie van Sterk Lokaal Drenthe ziet het belang voor de regio omtrent de goede doorstroming van het verkeer op de N34 ook. Wij zien graag een vlotte verbinding, waarbij de verkeersonveilige situaties zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Het liefst zien wij een verdubbeling van de weg met ongelijkvloerse kruisingen, waarbij de centrale as in Friesland

als voorbeeld kan dienen. Echter, met een gedeeltelijke verdubbeling als alternatief, mits de veiligheidsaspecten ten opzichte van een volledige verdubbeling niet in het geding zijn, kunnen we ook instemmen. Geen verlaging van de snelheid naar 80 km/uur, maar een goede doorstroming met 100 km/uur waarbij wij, om een rustig verkeersbeeld te creëren en jakkeren te voorkomen, voorstander zijn van een permanente trajectcontrole. Tevens, en dat bleek ook wel uit de bijeenkomst, de extra commissievergadering, tevens mogen wij niet uit het oog verliezen dat er zorgen zijn van aanwonenden betreffende de eventuele extra geluidshinder. En Sterk Lokaal Drenthe hecht er grote waarde aan dat dit aspect meegenomen wordt bij de realisatie van het gehele project. Nu is de realisatie nog een eind in de toekomst, maar we kunnen met het voorliggende voorstel van nu qua onderzoek zeker instemmen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Voorzitter dank u wel. Dat de besluitvorming rond de N34 de gemoederen flink bezighoudt, dat blijkt wel uit de grote belangstelling die er was voor de insprekavond van 25 november 2020. Vanuit onze kant vinden we het belangrijk om nog een keer de waardering die we daarvoor hebben, voor de vele sprekers die tot 's avonds laat hun visie met ons hebben willen delen, uitdrukkelijk te benoemen. Want wij hechten daar veel waarde aan. En in die zin vinden we het ook wel zorgelijk dat dat zo rommelig en ad hoc gelopen is. En het faciliteren van onze inwoners om gebruik te maken van hun democratisch recht, dat zouden we beter kunnen en moeten doen en daar kijken we ook naar onszelf. In de commissievergadering hebben wij ervoor gepleit, dat als wij als volksvertegenwoordigers straks een geïnformeerde en gefundeerde beslissing willen nemen, het essentieel is dat we nu het hele speelveld in beeld brengen in de MER-procedure. En naar onze mening, maar ook naar de mening van de commissie MER, is het daarvoor nodig de bandbreedte aan alternatieven te vergroten. Alternatieven die niet slechts van elkaar verschillen in het waar en het hoeveel, maar ook echt in het hoe. En in de commissievergadering hebben we geconstateerd dat aan de 10 oorspronkelijke varianten van gedeeltelijke verdubbeling met alternatieven voor Gieten wel de maximale variant was toegevoegd, namelijk de volledige verdubbeling, maar niet de minimale variant. Terwijl dat, ik herhaal het hier maar weer, dit op pagina 564 wel was uitgewerkt, zijnde een 2x 1 rijbaanscheiding met een volledig inhaalverbod. En vandaag herhalen we opnieuw onze oproep om deze minimale maatregelenvariant, dus niet zijnde de autonome situatie, toe te voegen aan de MER-procedure. En wij zien daarop graag een toezegging van de gedeputeerde dat dit advies van de commissie MER en de uitwerking die de provincie daar zelf aan heeft gegeven, ook daadwerkelijk wordt overgenomen. Daar kijken we met hoop en vertrouwen naar uit. Voorzitter, dit is vast niet de laatste keer dat we spreken over de N34.

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Potharst heeft een vraag voor mevrouw Vedder. Mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik hoor mevrouw Vedder zeggen, dat wordt toegevoegd... Kunt u mij verstaan? Ik heb een slechte verbinding. Dat wordt toegevoegd. Een enkele baan met een scheiding. Misschien kan ze dat voor mij duidelijker maken hoe die scheiding er wat betreft het CDA uit zou moeten zien.

De voorzitter: Mevrouw Potharst.

Mevrouw Vedder: Mevrouw Vedder denk ik?

De voorzitter: Sorry mevrouw Vedder, neem me niet kwalijk. Mevrouw Vedder wilt u reageren op mevrouw Potharst?

Mevrouw Vedder: Ja hoor. Gelukkig weet ik dat niet, want ik ben geen verkeersdeskundige. Wat ik heb gezien in de stukken is dat er een variant wordt aanbevolen door de commissie MER om mee te nemen, te weten die 2x 1-rijbaanscheiding in combinatie met een volledig inhaalverbod. Ik kan mij daar natuurlijk van alles bij voorstellen, maar ik ben gelukkig niet... het is gelukkig niet mijn werk om dat helemaal uit te moeten tekenen. Maar we zien in ieder geval wel dat hij substantieel verschilt van de varianten die er al lagen, die allemaal uitgaan van een 2x 2-rijbanenscheiding. En in die zin vinden we dus gewoon voor het belang van het nemen van een afgewogen beslissing belangrijk dat zo'n variant, die echt substantieel afwijkt van de andere varianten, wordt meegenomen in dat hele speelveld in de MER-procedure.

De voorzitter: Mevrouw Potharst nog in tweede instantie? Nee. Prima. Mevrouw Vedder vervolgt haar betoog.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Ik zei net al dit is vast niet de laatste keer dat we spreken over de N34. Sterker nog, ik vermoed dat dit ons nog jaren van de straat zal houden. En ondertussen blijft de N34 onverminderd een onveilige weg en daar maken we ons zorgen over. Dus ook vandaag herhalen we onze oproep aan de gedeputeerde om werk te maken van korte termijn veiligheidsmaatregelen. Ook als dat betekent dat buiten de geplande onderhoudswerkzaamheden zou moeten gebeuren. Fijn dat de gedeputeerde in de commissie- vergadering daar ook een toezegging op heeft gedaan en wij zullen dat met grote interesse volgen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. Ik geef het woord aan de heer Schomaker van de Partij van Arbeid.

De heer Schomaker: Voorzitter dank u wel. De verbetering van de N34 houdt de gemoederen bezig. Het is zojuist ook al genoemd, een recordaantal insprekers twee weken geleden. We waarderen de betrokkenheid zeer en het noopt ons tot een heel zorgvuldig traject en transparante besluitvorming. Mogelijke veranderingen aan de N34 hebben nogal wat aspecten: Gevolgen voor natuur, CO2-belasting, ruimtelijk beslag, verkeersveiligheid, geluidsoverlast, doorstroming ook voor het OV, economische aspecten, efficiënt woon-werkverkeer en de comfort- beleving van de weg, waardoor afvoer naar onderliggend netwerk wordt beperkt. Voorzitter, er wordt voortdurend aan de N34 gewerkt. Verkeersveiligheid is een heel belangrijk aspect. De gerealiseerde ongelijkvloerse kruisingen hebben de verkeersveiligheid verbeterd. Met het ombouwen van de laatste gelijkvloerse kruisingen, Odoorn en Emmen-Noord, zal dit verder worden verbeterd. Dit kan een ander licht werpen op de noodzaak van partieel verdubbelen. Voorzitter. Er zit een hoge mate van overeenstemming aangaande de noodzaak van aanpak van het verkeersplein Gieten. Dit zal de doorstroming ter plekke verbeteren. De Partij van de Arbeid dient ook daarom mede het amendement A 2020-16 van D66 in. We hebben altijd betoogd, dat wij hier voorrang aan willen geven. Het is daarnaast een goede zaak dat elk voorstel om een bepaald weggedeelte aan te pakken, als afzonderlijk voorstel wordt besproken en beoordeeld, zoals afgesproken in 2018. Hiermee wordt het maken van een tussentijdse afweging mogelijk. De argumenten van de talrijke insprekers, de laatste stand der techniek, de onzekere gevolgen van corona en economische ontwikkelingen, kunnen telkens meegenomen worden in genoemde afweging. De eerste fase wordt op dit moment afgesloten. We gaan de tweede fase in. Niets is onomkeerbaar besloten. Het is voor onze fractie belangrijk om goed te volgen hoe de omgeving, mens, flora en fauna worden meegenomen in de MER. Het is een groot goed dat belanghebbenden kunnen meedenken en meepraten over ontwikkelingen die hen aangaan. Er is vaak veel moeite geïnvesteerd in zienswijzen en inspraakbijdragen. Het is van belang dat hiermee serieus wordt omgegaan. Het is een goede zaak als de overheid inspraak en besluitvorming in de juiste volgorde laat plaatsvinden. Voorzitter, in het coalitieakkoord is het maken van een varianten- studie naar gedeeltelijke verdubbeling, inclusief aanpak van verkeersplein Gieten. Het vormt voor ons de leidraad in het proces. Het nu voorliggende is in overeenstemming met hetgeen we als PS tot nu toe hebben doorlopen. Wij kunnen dan ook instemmen met de vaststelling van de reactienota

'Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34' én de NRD gedeeltelijke verdubbeling zelf. We stemmen ook in met het besluit...

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: Ik denk dat ik mevrouw Potharst hoorde. Of niet?

Mevrouw Potharst: Ja, dat klopt.

De voorzitter: Mevrouw Potharst, ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Het spijt me dat ik de bijdrage van mijnheer Schomaker bruut onderbreek.

De heer Schomaker: Het zij u vergeven.

Mevrouw Potharst: Wanneer is een goed moment? Maar ik hoorde meneer Schomaker zeggen dat ook de Partij van de Arbeid inspraak en besluitvorming belangrijk vindt. En ik wou daarover vragen of de Partij van de Arbeid van mening is dat dat proces in dit geval goed is verlopen?

De voorzitter: De heer Schomaker.

De heer Schomaker: Het verdient wellicht niet de schoonheidsprijs, maar wij zijn wel van mening dat waar we nu staan, dat laten we zeggen wat ons betreft bevredigd is.

De voorzitter: Mevrouw Potharst nog?

Mevrouw Potharst: Ik zal daar in mijn bijdrage op terugkomen, wat wij ervan vinden. Maar bedankt.

De voorzitter: Oké. De heer Schomaker rond zijn betoog af denk ik, want hij is aan het eind van zijn spreektijd, sprak zij hoopvol.

De heer Schomaker: Ik heb maar een zin. We stemmen ook in met het besluit van de milieueffectrapportage te laten uitvoeren op basis van beide genoemde nota's. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schomaker. Dan ga ik naar de heer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Er was een periode in dit dossier dat ik dacht dat ik er wel uit was, of dat wij als fractie er wel uit waren. In de laatste maanden gehoord hebben alle partijen en vooral ook de reacties van alle sprekers, kom ik daarop terug. Ik denk dat het resultaat van die afgelopen periode voor ons nu is, dat we met nog meer belangstelling uitkijken naar de komende MER Vrij van politieke opvattingen, vrij van de lokale belangen, opvattingen, zal de MER, althans dat mogen we verwachten, zal de MER ons die objectieve, neutrale duidelijkheid moeten geven wat wijsheid is. Ik wil wel op een aantal dingen wijzen. Bijvoorbeeld dat er mogelijkheden zijn, zoals bij een soortgelijke weg in Zeeland, waarbij je met kleine ingrepen eigenlijk inhaalongelukken tot nul kunt reduceren. En ook dat we op onze eigen N34 de laatste jaren niet of nauwelijks ongelukken als gevolg van inhalen hebben gehad. Dus in die zin denk ik dat er steeds meer reden is om er ook steeds genuanceerder naar te kijken. Kortom, grote behoefte aan een objectieve MER. En daar kijken wij met belangstelling naar uit. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Duut. Ik ga naar de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Op voorhand kan ik zeggen, wij steunen van harte dit voorstel voor de gedeeltelijke verdubbeling van de N34. We zijn ons ook bewust dat dit een voorstel is om met name onderzoek te doen voor een MER. Maar wij willen ook graag opmerken, we zouden toch ook heel blij zijn, want we gaan ervan uit naar de toekomst toe, zulle we het waarschijnlijk toch hebben over een volledige verdubbeling van de N34, dat dat ook goed onderzocht wordt en de effecten van een volledige verdubbeling. Want wij zien ook dat de veiligheid heel belangrijk is, dat de doorstroom belangrijk is en niet alleen om sneller van Emmen naar Groningen te rijden, maar dat het ook te maken heeft met alle gemeentes die aan de N34 liggen. Dus Zuidlaren, Annen, Gieten, Borger en Gassel en zomaar door, omdat die weg ook gebruikt wordt voor het verkeer tussen die gemeenten. Maar we hebben nog een extra iets. In Drenthe zetten we heel erg in op innovatie. Maar wij zouden ook graag zien dat als de zaak onderzocht wordt en de MER, dat we dan ook hebben over, kunnen we van die weg niet een model wegmaken. Het zal waarschijnlijk 5 of 10 jaar duren voordat alle werkzaamheden verricht zijn. Maar zou het niet een weg kunnen zijn waarop het autonome autorijden mogelijk wordt? Dan moet hij bijna helemaal verdubbeld worden, want anders wordt het waarschijnlijk heel moeilijk. Maar dat gekeken wordt naar zo'n mogelijkheid en dat wij een weg in Nederland zouden krijgen, en die ligt dan in Drenthe, waar autonoom gereden kan worden door elektrische auto's, want de meeste elektrische auto's zullen in de toekomst dat wel gaan doen. Nog een opmerking. We zien ook dat steeds een discussie op komt tussen N34 en een Nedersaksenspoorlijn. Daar is al ooit onderzoek gedaan en daar is duidelijk geworden dat de Nedersaksenlijn veel en veel duurder is dan het verbeteren van de N34. Maar bovendien komt er nu veel meer geld naar het noorden toe. Dat het budget van € 90 miljoen dat nu gesteld is voor N34, dat dat budget misschien groter kan worden, omdat er meer geld beschikbaar komt en dat er dus ook de mogelijkheid komt om toch volledig te gaan verdubbelen. Maar, het is goed vanwege alle plannen die er nu zijn om ook wat prioriteiten te stellen, want anders loopt alles door elkaar heen. Wij vinden voor ons de prioriteit de N34, partiële verdubbeling, hopelijk volledige verdubbeling en hopelijk een modelweg. Dan de hogesnelheidstrein naar Groningen, de Lelylijn. Dan een snelle verbinding over Zwolle en als vierde de Nedersaksenlijn. En we zouden niet willen dat al die plannen met elkaar concurreren, want dan hebben we misschien niks. Maar laten we eerst de dingen afhandelen waarbij de N34 voor onze van groot belang is. En zoals het voorstel er nu is, kunnen wij er van harte mee instemmen. Al hopen we dat er meer geld komt, dat het een dubbele weg wordt en dat het een modelweg wordt. En verder vind ik het ontzettend goed dat zoveel mensen gereageerd hebben op de inspraakavond, want bij zo'n kwestie hoort dat te leven bij de bevolking. Er horen heel veel mensen in te spreken en hun zorgen kenbaar te maken. Het zou bijna schande zijn als dit in alle stilte afgehandeld kan worden. Dus het is goed dat dit gebeurd is en dat er zo zoveel belangstelling is voor zo'n belangrijk onderwerp. Dat was de bijdrage van de PVV.

De voorzitter: Dank u wel heer Uppelschoten. Ik ga naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, met plaatsvervangende schaamte luisterde ik op 25 november jongstleden naar de insprekers op de hiervoor ingelaste inspraakavond. Nota Reikwijdte en Detailniveau N34 en vervolg. Dat deze avond moest worden ingelast, was al een blamage, want de indieners van zienswijzen hebben geen bericht gekregen op hun zienswijzen noch op de mogelijkheid tot inspreken. over de mogelijkheid van bezwaar. Voorzitter, een procedure als deze kun je wat ons betreft maar op één manier doen. En dat is goed. Graag een antwoord van het college of er een procedure loopt en of de indieners van de zienswijzen ook informatie hebben gekregen hoe deze procedure verloopt. En daarnaast, mocht deze procedure inderdaad wel verlopen, of wij dan niet een voortijdig besluit nemen om nu al dit stuk met ons met elkaar voor ogen te hebben. Wat ons betreft is dat niet de goede gang van zaken. Beschamend was het ook om te horen dat de inbreng van klankbordgroepen vrijwel niet is meegenomen door de provincie. Een geluk dat er zo'n groot project wordt omgegaan met de Drentse inwoners. Graag een antwoord van de gedeputeerden. De inhoud van

de inspraak- reacties was vrijwel unaniem, dat er niet op voorhand gekozen moet worden voor verdubbeling en dat er meer rekening gehouden moet worden met geluidsoverlast, het Geopark en de stikstofuitstoot. De Partij voor de Dieren is van mening dat er de N34 prima voldoet, zeker in het coronatijdperk, als er ook extra veiligheidsmaatregelen worden doorgevoerd voor mens en dier op deze weg. Verdubbeling dus en zeker in combinatie met een Nedersaksenlijn is verdubbeling De amendementen die zijn ingediend door de SP en door het consortium D66, Partij van de Arbeid en GroenLinks lijkt ons een goed idee. Dus mocht dit plan wel de goedkeuring krijgen van de andere , dan zouden wij wel willen instemmen met de amendementen die gedaan worden. De suggestie van het CDA willen wij ondersteunen. Dus ook de minimale variant, die gaan onderzoeken in de Maar allereerst pleiten we dus, de Partij voor de Dieren pleit ervoor dat democratie in Drenthe wordt gewaarborgd. En dus dat de zienswijze en de bezwaarprocedure eerst goed worden afgerond voordat wij in deze Staten ook maar één besluit nemen op dit verdere traject. De inwoners van Drenthe zijn niet behoorlijk betrokken of geïnformeerd over de Nota Reikwijdte en Detailniveau N34. Het college moet wat ons betreft haar huiswerk overdoen en pas dan kan er in deze Staten een besluit genomen worden. Tot zover voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. U viel soms even weg met een woordje, maar ik ga ervan uit dat de andere Statenleden en ook de gedeputeerde uw betoog goed hebben kunnen volgen. Ik kon dat wel. En ik zie dat iedereen wel een beetje knikt. Niemand, ja het is een beetje zuinigjes, maar het ging wel. Het ging. Mag ik het woord geven aan de heer Pruisscher van de ChristenUnie?

De heer Pruisscher: Ja voorzitter, dank u wel. Tijdens de commissievergadering heeft de ChristenUnie al duidelijk laten blijken dat we in enthousiasme niet vooroplopen. We vinden in alle rapporten en stukken genoeg haken en ogen om toch bijzonder kritisch te blijven. Ten aanzien van de hoofddoelstellingen heb ik al aangegeven dat de daadwerkelijke effecten waarschijnlijk gering zullen blijven. Het gaat om een beperkte afname van het aantal dodelijke slachtoffers, excuus, de hond wordt er ook enthousiast van, en om een gering aantal minuten reistijdwinst als de maximale snelheid gereden wordt. Maar daarmee wordt impliciet ook al duidelijk, dat we nog niet duidelijk hebben wat nu precies de doelen zijn die we nastreven. Ook de Commissie voor de MER geeft dat in haar zienswijze aan en dat dat dus echt concreter gemaakt moet worden en meetbaar gemaakt moet worden. In de reactie van het college lezen we ook dat dat gaat gebeuren en wel in de MER. Maar voorzitter, dat is een wat merkwaardige situatie die bij ons ook wel wat vragen oproept. Zeker omdat we eigenlijk vinden dat concrete doelstellingen door PS vastgesteld moeten worden. Dus wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij tegen deze situatie aankijkt. Door de collega's is tijdens de commissie behandeling en ook nu weer door mevrouw Vedder gevraagd om extra inspanning voor minder ingrijpende maatregelen, ook omdat het proces zo ontzettend lang duurt. Binnen mijn fractie is daarbij ook het gebruik van een dynamisch snelheidsadvies besproken. En juist om de doorstroming te bevorderen zou je een tijdelijk lagere snelheid kunnen adviseren als het druk is. Dat zien we bijvoorbeeld veel op rijkswegen. Is de gedeputeerde ook genegen om dit te onderzoeken als maatregel op korte termijn? Naar aanleiding van de inspraakavond wil de ChristenUnie vooral pleiten voor duidelijke en begrijpelijke informatie vanuit de provincie. Ongeacht de inhoud bemerkten we toch wel grote verschillen tussen de insprekers. Het is niet voor iedereen duidelijk wat er precies voorligt, hoe de procedure eruitziet, of welke vervolgstappen er allemaal nog volgen en welke rechten zij daarbij hebben. En wat ons betreft ligt er ook een grote zorgplicht bij de provincie om dat voor alle inwoners wel duidelijk en begrijpelijk te maken. Wij vernemen dan ook graag van de gedeputeerde hoe hij dat in het vervolg wil verzekeren. Tijdens de commissie heb ik ook gewezen op de wens om de N34 en het verkeersplein los te koppelen. Dat helpt ons bij het in kaart brengen van de alternatieven en de effecten daarvan. Het amendement van D66 past in die opmerking en zullen wij daarom ook steunen. Voorzitter afsluitend. Genoeg aanknopingspunten voor ons om kritisch te blijven. En in onze optiek dient er ook op een later moment een evenredigheids- toets plaats te vinden en staan de gevraagde investeringen nu in verhouding tot het doel- bereik van het beoogde alternatief. Wat ons

betreft staat nu dus alles nog open. Maar we blijven ook vinden dat goed onderzoek essentieel is, juist voor de effecten van woon- en leefmilieu, bodem en water, ecologie en ook ruimtelijke kwaliteit. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Pruijscher. En dan tot slot geef ik het woord aan de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Vele belangstellenden hem en hun zienswijze kunnen toelichten of een nieuwe zienswijze in kunnen brengen tijdens de ingelaste insprekersavond. Onze dank hiervoor. Ook onze fractie destilleerde uit deze avond veel draagvlak voor een open vizier naar het MER-onderzoek. Voor de motorrijders onder ons, een open vizier met 100 km/uur schijnt niet zo prettig te zijn. Als men het nou aan ons zou vragen als fractie, dan zouden wij de snelheid over ons provinciale wegennet overal omlaag brengen, waaronder op de N34. Hierdoor zullen minder zware slachtoffers vallen, de uitstoot van CO2 en stikstof gaat omlaag, de weg kan meer verkeer afwikkelen. En door toenemende reistijd voor de auto worden fietsen en OV een aantrekkelijker alternatief. Maar goed, laten we nu eens kijken naar wat de effecten zijn van deze hele aanpassing van de infrastructuur voor diezelfde doelen. Wij herinneren ons in elk geval de duidelijke toelichting van ons gedeputeerde. Alle opties liggen nog op tafel werd gezegd. En dit werd ook ondersteund vanuit de Reactienota op de zienswijzen en vooral door het advies van de Commissie MER. We gaan ervan uit dat dit uitgangspunt genoeg ruimte en alternatieven geeft die onderzocht moeten worden, zodat wij in een volgende stap de resultaten van het MER-onderzoek op een wijze toe kunnen passen die recht doet aan onze inwoners, flora, fauna, lucht en ruimte. En wij zijn blij dat we aan konden sluiten op het amendement van D66, waarbij het uitsluitend toepassen van een oplossing voor knooppunt Gieten expliciet aangehaald gaat worden. Deze mogelijkheid leidt tot een betere doorstroming, wat weer ten gunste is voor de reductie van uitstoot van ongewenste stoffen. In de motie van D66 zien we eigenlijk geen meerwaarde. Vanuit onze interpretatie van de Reactienota hebben wij het beeld dat de verkeersveiligheids- effecten van de verschillende alternatieven, die naar onze mening ook veel omvattend zijn, mede beoordeeld gaan worden in een MER-onderzoek. En in de reactie op het advies van de Commissie MER staat het ook benoemd. Ik heb het eigenlijk al verklapt, GroenLinks is voor een mogelijke verlaging van de snelheid op de N34, alsmede op andere delen van het wegennet in Drenthe. Daarom dienen wij het amendement van de SP ook mede in. Het argument waarop de 80 km-variant afgevalen is, namelijk het verplaatsen van verkeer, dat is nou juist de reden dat we integraal naar ons wegennet moeten blijven kijken. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Ik begrijp dat mevrouw Udinga, die ik even nog niet op mijn scherm zie, ook nog graag het woord wil voeren namens de VVD- fractie. Als zij iets gaat zeggen, hoop ik dat zij op mijn overzicht ...

Mevrouw Udinga: Dat klopt.

De voorzitter: Ja, ga uw gang.

Mevrouw Udinga: Ja? Oké. Wat raar, want ik zie mijzelf wel gewoon in beeld, maar toe dan maar. Want er moet veel gebeuren ...

De voorzitter: Ja nu wel, ga uw gang.

Mevrouw Udinga: Ja?

De voorzitter: Ja, heel goed.

Mevrouw Udinga: Dank u wel. Er moet veel gebeuren op de N34 en liever vandaag dan morgen. Er zijn veel te veel ongelukken en regelmatig staat het verkeer vast, met alle gevolgen van dien. De N34 is niet alleen verkeersader, maar de weg heeft ook een belangrijke economische functie. Wat de VVD betreft moeten we alles op alles zetten om onze ambitie samen richting nul verkeersslachtoffers te realiseren. We zijn benieuwd naar de uitkomsten van de onderzoeken die hierover gaan. We denken nog steeds dat verbreding van de weg het beste idee is, maar onderzocht moet worden wat uiteindelijk de beste oplossing is voor alle problemen op de N34. Wat ons betreft hoeven niet meer alternatieven onderzocht te worden dan nu worden voorgesteld. Dus we steunen de motie van D66 niet. We vragen ons wel af of het college van mening is, dat het samenvoegen van knooppunt Gieten en de aanpak van zorgen voor vertraging. Afhankelijk van het antwoord bepalen wij onze mening over het amendement van D66. Want vertraging is iets wat we niet willen. Elke file en zeker elk verkeersslachtoffer dat we kunnen voorkomen, is er een. Zoals mag worden verwacht, steunen we het amendement van de SP om van de N34 mogelijk een 80 km-weg te maken niet. Dit is een stroomweg en verlaging van de maximumsnelheid doet ons inziens meer kwaad dan goed. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Udinga. Dan zijn we aan het ... Ah, ik zie dat de heer Moinat een vraag wil stellen. De heer Moinat, ga uw gang.

De heer Moinat: Ja voorzitter, ik hoor mevrouw Udinga zeggen dat wij een voorstel doen om de N34 een 80 km-weg te maken. Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat wij het onderzoek daarnaar willen doorvoeren. En daar gaat het amendement ook over en alle conclusies die daarna komen, die maken we dan, nu niet.

De voorzitter: Mevrouw Udinga.

Mevrouw Udinga: Excuus, dan moge het duidelijk zijn dat wij dat onderzoek ook niet willen.

De voorzitter: De heer Moinat nog? Nee? Oké. De heer Bos van GroenLinks. De heer Bos van GroenLinks, ga uw gang.

De heer Bos: Excuus Wim. Voorzitter, ik hoorde zojuist mevrouw Udinga zeggen dat elk verkeersslachtoffer dat voorkomen wordt er eentje is. En het verlagen van de snelheid is een aanmerkelijk belangrijke maatregel die kan leiden tot het verminderen van ernstige slachtoffers. Is ze niet met me eens, dat dit juist dan ook onderzocht zou moeten worden of dat effect kan hebben op het verminderen van slachtoffers, als de VVD dat zo belangrijk vindt?

De voorzitter: Mevrouw Udinga.

Mevrouw Udinga: Die constatering delen wij dus niet. Wij denken dat bij het verlagen van de maximumsnelheid naar 80 km, dat mensen nog veel meer geneigd zullen zijn om te proberen ergens omheen te komen, dus dat het veel meer slachtoffers gaat opleveren. Dus wij delen gewoon die constatering niet.

De heer Bos: Maar is dat dan niet juist de reden? Want u veronderstelt het, is dat niet juist een reden om het te onderzoeken.

De voorzitter: Mevrouw Udinga.

Mevrouw Udinga: Nee, dat is wat ons betreft geen reden om het te onderzoeken. Wij hebben in het voorjaar meende ik, ook een keer een motie van de PVV gehad die stelde van, we willen in ieder geval

niet dat de 100 km-wegen in Drenthe verlaagd gaan worden. Die hebben we toen een beetje wegge-
wuifd, zo van nou, haha, dat gaat niet gebeuren. Achteraf hebben we daar misschien wel een beetje
spijt van dat we die motie niet gesteund hebben, want wat er nu gebeurt, is wat wij toen niet hadden
kunnen bevroeden. Maar wij willen dus absoluut niet dat deze weg anders wordt dan een 100 km-weg.
Ik denk dat dat duidelijk is.

De voorzitter: Ik zie dat de heer Moinat toch nog een vraag in tweede instantie wil stellen aan mevrouw
Udinga. De heer Moinat.

De heer Moinat: Voorzitter, een onderzoek weigeren, omdat een mogelijke uitkomst niet bevalt. Ik vind
daar wel wat van. En dit is meer dan een statement dan een vraag.

De voorzitter: Wil mevrouw Udinga nog reageren? Zo niet, dan zijn wij aan het eind gekomen van de
eerste termijn van de zijde van de Staten. En kijk ik naar gedeputeerde Bijl voor zijn bijdrage aan dit
debat en voor zijn 10 minuten. De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. We zijn al een tijdje bezig met het gesprek over wat te doen
met het noordelijk deel van de N34. Want laten we niet vergeten, dat we op dit moment bezig zijn om
het zuidelijk deel van de N34 tussen Coevorden en Emmen te verdubbelen en te voorzien van mooie
fly-overs en daar een behoorlijke bijdrage te leveren aan de verbetering van de N34. Maar we praten
hier met name over het traject ten noorden van Emmen naar De Punt. Ik denk dat het goed is dat we er
ook veel aandacht aan geven. Het leeft. Er leven verschillende opvattingen over deze weg. En de heer
Pruisscher heeft het denk ik vrij helder neergezet. Die zegt van, wat zijn nou de doelstellingen van het
college bij dit verhaal? Die doelstellingen zijn drieledig. Ten eerste vinden wij dat de verkeersveiligheid
op deze weg moet worden verhoogd. Deze N-weg behoort tot de meest onveilige, zo niet de meest
onveilige in het noorden van het land. En we vinden dat daar wat aan moet gebeuren. Dus dat is één
doelstelling, het aantal verkeersslachtoffers beduidend naar beneden. Een tweede doelstelling is dat de
doorstroming bij het knooppunt Gieten wordt verbeterd. Door de rotonde die daar ligt en de oplossing
die er nu ligt, hebben we te vaak opstoppingen en daar willen we een verbetering aan geven. Derde
doelstelling is de verbetering van het openbaar vervoer. En ook daar kun je een heldere invulling aan
geven. Als bijvoorbeeld de bussen beter zouden kunnen doorrijden, dan zou je ook kunnen overwegen
om onderweg meer stops te kunnen maken. Ik weet bijvoorbeeld dat in Vries de behoefte ligt om ook
de lijn 300, de Q-liner 300, tussen Groningen en Emmen ook daar te laten stoppen. Zo heb je dus een
aantal doelstellingen die vrij helder zijn. En wat ook wel helder is, is dat eigenlijk iedereen onderschrijft
dat de situatie bij Gieten zou moeten worden aangepakt. En dan ga ik even naar het amendement van
D66, de Partij van de Arbeid en GroenLinks. Het voorstel wat voorligt aan u biedt al heel veel varianten
om te onderzoeken. En ik denk dat het op zich helemaal geen kwaad kan, wanneer dit amendement als
beslispunt 4 wordt toegevoegd aan het voorstel. Met andere woorden, het college heeft er geen proble-
men mee als ook expliciet apart wordt onderzocht wat het betekent als je de fly-over bij Gieten zou
bouwen, of een verplaatste fly-over richting Eext, dan wel een klaverbladoplossing. Dat was een vraag
van de VVD, of dat wel of niet kan bijdragen aan een versnelling van de aanpak van de situatie daar.
Voor die vraag komt u waarschijnlijk pas in 2022 te staan, als al die onderzoeken die we nu aan het
voorbereiden zijn, zijn afgerond. Want dan kun je een afweging maken, gaan wij helemaal niks doen,
gaan we alleen Gieten doen, of gaan we Gieten doen in combinatie met een paar trajecten. Dan con-
creet ook de vraag van het CDA, hoe zit het met de suggesties van de Commissie MER? Laat ik daar
duidelijk over zijn. In de commissie was ik daar misschien niet zo duidelijk over, maar misschien had ik
nog niet helemaal bladzijde 564 in het dossier uit mijn hoofd geleerd, maar de suggesties van de MER
om een volledige verdubbeling, een inhaalverbod met 2x 1 strook en een versoberde uitvoering van de
fly-over bij Gieten, om die te onderzoeken. Die drie suggesties nemen wij als college over, dat staat ook
in het voorstel, dus die zit ook nadrukkelijk in dit verhaal. Als college hadden we zelf al toegevoegd 'de

status quo handhaven' als onderzoeksalternatief. En als je dus alles bij elkaar optelt wat in ons voornemen lag, wat de MER heeft geadviseerd en wat het amendement van D66, PvdA en GroenLinks behelst, zitten we inmiddels geloof ik op 16 varianten, die wat ons betreft onderzocht zouden kunnen worden. Ik denk als het gaat om het amendement van de SP en GroenLinks, om een onderzoek te doen naar de 80 km-variant, daar ben ik in de commissie helder over geweest, dat ben ik nu weer, daar heeft het college geen behoefte aan. Wij willen niet dat wij een voorstel gaan voorleggen om deze weg terug te brengen naar een 80 km-weg. Het is een stroomweg en de hiërarchie van wegen in Drenthe brengt met zich mee, wil je de hiërarchie laten werken en dus ook de verkeersveiligheid en de verkeersspreiding over de andere wegen in Drenthe, dan moet je een weg als de N34 die 100 km als uitgangspunt hanteren. Het is niet zoals de heer Moinat zegt dat ik tegen onderzoek ben omdat de uitkomst mij niet bevalt. Nee, wij kiezen bewust voor een hiërarchie van stroomweg met 100 km voor de N34.

De voorzitter: Ik zie allemaal wapperende handjes gedeputeerde Bijl en ik begin bij mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u wel voorzitter. Even of ik het nu goed begrijp, gaan we nu 16 verschillende varianten onderzoeken? En betekent dat dan niet dat dat tot onnodige vertraging gaat leiden? Daar ben ik even benieuwd naar.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Die 16 varianten die kloppen. Dat zijn de drie van het amendement van D66, de drie van het advies van de MER wat we overnemen, de negen varianten die we oorspronkelijk in het voorstel hadden zitten. Dat is namelijk afhankelijk of je 1 traject neemt, waar verdubbeld wordt, 2 trajecten, 3 of 4, met de varianten van Gieten erbij, plus de variant die het college nog heeft toegevoegd om helemaal niks te doen. Dus als u denkt van, dit is veel, ja dat klopt, dit is veel, maar dit vraagt ook om het te beschouwen van allerlei kanten. Of er nou een paar trajecten eraf doen, dat zal in de tijd niet veel schelen. Wij verwachten gewoon dat we tot 2024 nodig hebben, misschien wel 2025, want we zitten alweer wat verder in de tijd dan toen we dit voorstel schreven in september. Ja, die tijd hebben we gewoon nodig om het allemaal zorgvuldig te doen. En daar hebben ook veel fracties terecht op gewonnen. Denk om de zorgvuldigheid, neem de mensen en de omgeving mee in wat je doet. Nou, dat vraag om zijn tijd. Dus het antwoord is ja, het neemt veel tijd. Maar als we er een paar varianten af zouden doen, winnen we er geen tijd mee.

De voorzitter: Mevrouw Udinga nog in tweede instantie? Nee. Ze zit te knikken. De heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Om met het laatste te beginnen voorzitter. Als we er een paar afdoen, winnen we er geen tijd mee, doe er eentje bij en je verliest er geen tijd mee. U gaf aan, de gedeputeerde gaf aan, dat hij het zich aantrok dat ik had gezegd, dat ze het onderzoek niet willen, dat hij het onderzoek niet wil, omdat de uitkomst hem niet bevalt. Die was gericht aan mevrouw Udinga. Maar in dit geval denk ik dat hij misschien nog wel eens gelijk kan hebben. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik was even de amendementen en de moties aan het langslopen. De motie van D66 met de vergelijking van de N57 in Zeeland moet ik ten zeerste ontraden. Zoals al door een ander werd aangegeven, er zitten wel heel veel verkeersveiligheidsonderzoeken ook vanuit de MER-situatie. Dus we onderzoeken echt heel veel. Maar van de N57 word ik een beetje nerveus. Om te beginnen is die weg afgewaardeerd naar een gebiedsontsluitingsweg, volstrekt niet vergelijkbaar met

de N34. En als ik dan zie wat voor maatregelen er allemaal genomen zijn. Er is een inhaalverbod, dat dan onder andere niet geldt om landbouwvoertuigen in te halen. Ik moet er toch niet aan denken dat we landbouwvoertuigen op de N34 gaan krijgen. Dus het is volstrekt onvergelijkbaar. Dat moet ik u ten zeerste ontraden om die motie aan te nemen. Maar ondertussen, de gedachte erachter, dat we heel veel moeten onderzoeken als het gaat om verkeersveiligheid, die zitten echt in al die varianten en in al die onderzoeken die we gaan doen. Mevrouw Potharst ...

De voorzitter: De heer Pragt wil u een vraag stellen, de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Als ik u goed begrijp, komt in het onderzoek van de MER ook voldoende de verkeersveiligheid aan bod. En ook die onderzoeken komen naar ons toe, over alle varianten die er zijn. Als dat zo is, dan trekken wij onze motie in. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Bijl, is dat zo? Want dat is de vraag.

Gedeputeerde Bijl: Natuurlijk, verkeersveiligheid dat is eigenlijk de hoofdreden van wat we doen. En het moet bij al die varianten helder zijn, wat dat betekent.

De voorzitter: Dus het antwoord is ja, op de vraag van de heer Pragt en dank voor het intrekken van de motie. De constatering dat de motie M 2020-38 van D66 is ingetrokken en geen deel meer uitmaakt van de beraadslaging. De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik was bij de opmerkingen van mevrouw Potharst. Die heeft daar in de commissie ook het nodige van gezegd, daar heb ik ook met haar over gesproken. Ook anderen hebben gezegd, het voortraject verdient niet overal de schoonheidsprijs. Dus ik denk dat we dat ook mee zullen nemen naar het vervolg. En het is denk ik echter niet zo dat insprekers geen goed gehoor hebben gehad. Natuurlijk, we hebben nog geen conclusies getrokken. Dus de insprekers tegen verdubbeling hebben hun zin nog niet gekregen. De insprekers voor verdubbeling hebben hun zin nog niet gekregen. Dat moet allemaal nog vorm krijgen. Maar tal van insprekers zaten in de focusgroep die we in de voorbereiding hebben gehad. Dus het is niet zo dat er volstrekte onbekendheid is met het verhaal, maar we hebben goed geluisterd naar datgene wat door meerdere fracties gezegd is en dat zullen we ook in het vervolg meenemen. Ik heb er net al iets over gezegd, over de duur van de procedure en de zorgvuldigheid die daaraan ten grondslag moet liggen. En ik denk dat ook goed is, want er was een vraag naar, hoe zit het met onze rechten? Er is niet gewezen op de rechten die we hebben als insprekers. Op dit moment zijn er nog geen rechten in de zin van bezwaar of beroep of dat soort zaken. Maar wat mij wel heeft geleerd is, als dat niet het geval is, en we reageren naar de mensen dat we dan wel moeten zeggen van reken erop dat u op dit punt geen bezwaar of beroep kunt indienen, maar weet dat en dat, in die fase van de procedure kan dat wel. Ik denk dat we daar ook een stukje een service in moeten verlenen. Dus dat is een helder punt. Maar dat neemt niet weg dat wat mij betreft de besluitvorming vanmiddag gewoon kan plaatsvinden. Ja, voorzitter. Er is gevraagd of ik allerlei dingen nog zou willen bekijken. De heer Pruisscher heeft het gehad over dynamisch snelheidsadvies. Ik ben die hier in het land eigenlijk nog niet tegengekomen bij 2x 1. Want de dynamische snelheid ontbreekt wat op de N34, als je het mij vraagt, als het druk is bij amper 80-85 km. Dus dan word je al door de omstandigheden gedwongen om minder hard te rijden dan je zou kunnen en mogen. Ik heb toegezegd in de commissie in de richting van mevrouw Vedder dat we nog gaan kijken naar tijdelijke maatregelen. Ik heb de vraag uitgezet intern, waarbij we ons wel moeten realiseren dat op een 100 km-weg de mogelijkheden anders zijn dan bij 80 km-weg. Maar goed, we komen daarop terug en dan zullen we u daar ook over informeren. Ik denk, om niet in herhaling te komen na de commissie, dat we de meest essentiële punten wel gehad hebben. De vraag is nog gesteld. Staat echt alles open? En het antwoord daarop is ja. Want dat geeft die keur aan varianten al aan, van niets doen tot en met totaal verdubbelen. Dat alles onderzocht

wordt en de middelen, die zijn er niet om totaal te verdubbelen. Het voornemen is er niet om totaal te verdubbelen. Ik zeg ook maar, in de richting van de heer Uppelschoten, de middelen die wij krijgen in het kader van Just Transition Fund, dat zijn ook eenmalige middelen. En we praten hier over een investering in een provinciale weg, waarvan we normaal gesproken gaan activeren en op afschrijven. In een ander kader hadden we er nog een interessante discussie over wat investeringen zijn, dus u weet beter dan ik want dat is.

Mevrouw Potharst: Voorzitter.

De voorzitter: Ik zit ook even te kijken wie het woord vroeg. Ja, het was mevrouw Potharst en de heer Pruisscher ook. Ik geef het woord eerst aan de heer Pruisscher en dan aan mevrouw Potharst. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Die had ik ook niet zien aankomen Thea, maar goed. Bedankt. De gedeputeerde ging wel in op het feit dát ik het had over de hoofddoelstellingen, maar niet dat ik daar ook nog een vervolgvraag over had. Namelijk dat de MER ook zegt, maak dat nou concreter en dat gebeurt dan in de MER. Nou ja, ik vind wel wat van die constructie en die situatie die daardoor ontstaat. Ik wil graag dat de gedeputeerde daar nog even op reflecteert.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik heb al iets aangegeven als het bijvoorbeeld gaat om het openbaar vervoer. Ik ben nogal een fan van de Q-liner lijn 300. Tot voor de corona- crisis onze enige rendabele lijn zo'n beetje in Groningen-Drenthe. En er is belangstelling bij meer dorpen om een halte te krijgen. Maar het heeft ook te maken met dienstregeling en de zekerheid die je kan bieden. Dus dat zou een hele concrete doelstelling kunnen zijn, om niet alleen de kwaliteit van het OV te verbeteren, maar ook dus het aantal stopplaatsen te vermeerderen. Als het gaat om het aantal verkeersslachtoffers, ja dat moet echt naar beneden, daar kun je een cijfer aankoppelen. In de commissie was er een hele discussie over de vergelijking met de N33, maar feit is wel dat na de verdubbeling van de N33 er geen frontale botsingen meer plaatsvinden. En dat zijn wel de meest dodelijke in principe, ook op een 80 km-weg. Dus je kunt wel degelijk daar wat aan doen. Maar ik vind ook dat in het vervolg van het onderzoek het smarter maken van doelstellingen, dat we daar ruimte voor moeten geven. En ook hoeveel middelen heb je daarvoor over? En wat zijn de effecten van de verschillende maatregelen die je neemt? Dan gaat het mij te ver om dat nu hier achter de komma te doen. Maar ik denk dat ook de heer Pruisscher wel voor zichzelf zou kunnen invullen wat hij liever zou zien met de N34. Nou laten we dat proces het komende jaar, twee jaar, in het onderzoek dat gaat gebeuren ook vormgeven.

De voorzitter: De heer Pruisscher nog in tweede instantie? Nee. Mevrouw Potharst voor haar interruptie.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik heb eigenlijk twee vragen. De eerste gaat over hetgeen de gedeputeerde aangeeft over de bezwaar- en beroepsprocedure. Als ik het goed begrijp, zegt hij dat dat niet aan de orde is. Ik vind dat verrassend, omdat we toch mensen hebben gevraagd om een reactie of een zienswijze in te dienen. In mijn beleving, als je een zienswijze indient, dan krijg je daar een reactie op van het bestuur. En op dat bestuursbesluit wat in feite voorligt, kun je ook bezwaar maken. Maar graag nog een reactie van de gedeputeerde. En mocht het zo zijn dat het in deze fase niet aan de orde is, is wel de vraag, hoe zit het dan straks met de uitkomsten van de MER? Er ligt weer een rapport voor, daar willen weer mensen op inspreken wellicht, welke rechten hebben onze inwoners daarop? En de tweede vraag gaat over hetgeen de gedeputeerde aangaf over de suggestie van het CDA, om wel alvast te kijken wat kunnen we op korte termijn realiseren? Daarop gaf de gedeputeerde net aan, van je hebt toch het verschil tussen 80 km en 100 km, welke mogelijkheden je dan hebt. En heb ik het dan goed

beluisterd dat wellicht een tijdelijke snelheidsverlaging op de N34 aan de orde is om de veiligheid te vergroten?

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, zienswijzen in deze fase van het verhaal leiden niet tot een beschikking waar bezwaar en beroep tegenover staat. Dit is gewoon niet aan de orde. Maar ik heb al aangegeven dat wij in onze reactie aan burgers moeten aangeven wat er wel en niet aan de orde is in dit kader. Dus regelgeving op dit punt kan ik ook niet anders zien. En wat dat laatste betreft. Ik vind mooi dat mevrouw Potharst blijft proberen om de 80 km op de N34 in beeld te krijgen, maar ik ben niet van plan om dat in het kader van tijdelijke maatregelen te gaan doen. Dus ik geef aan, het kader is 100 km en daar moeten dan ook tijdelijke maatregelen, als die mogelijk zijn, in worden bekeken. En dat is ook nogmaals in de richting van de heer Moinat, ik probeer daar gewoon een heel helder kader in te scheppen, geen verwachtingen te wekken die er niet aan zitten te komen. In die zin heb ik gewoon heel consequent een heldere lijn ook nog ten aanzien van de motie van de PVV in der tijd. Ik heb ook gezegd, ik ben niet van plan om met voorstellen te komen om die 100 km te verlagen. En dan blijf ik gewoon heel helder in. Dus in dat opzicht is het een consequent verhaal. Maar ik denk dat het wel zaak is dat we nu vanmiddag een punt zetten achter deze discussie, vaststellen wat de Nota Reikwijdte en Detailniveau is. Ik denk dat was als college degelijk aangeven ook te luisteren naar verschillende geluiden en vandaar ook de opvattingen van de MER-commissie meenemen. Dus ook de vraag van mevrouw Vedder dat we de motie, nee het amendement van D66 omarmen om Gieten ook apart in beeld te brengen. En dat wij wat mij betreft maar gewoon aan het werk moeten. En dan ook waarschijnlijk pas over een jaar of langer, want zo lang zal het nog duren voordat we weer in de volgende fase komen, kunnen kijken wat de Staten dan voor conclusies willen trekken. Volgens de planning zal dat dan ergens in 2022 zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bijl. Even kijken, de heer Uppelschoten wil nog interrumperen. Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Ik heb nog een vraag voor de heer Bijl. Namelijk, er wordt heel veel onderzocht, maar ik ben eigenlijk ook heel benieuwd, want ik begrijp ook zijn antwoord, het wordt wel 2025 of misschien wel later, of waarschijnlijk later, voordat met de uitbouw van de N34 wordt begonnen. Kan er ook onderzocht worden, ik heb het gehad over het autonoom rijden, welke varianten van dat autonoom rijden nou wel of niet mogelijk zijn? Want als we iets aan de veiligheid willen doen, daar ga ik tenminste vanuit dat het autonoom rijden de veiligheid vergroot, dan zou het mooi zijn om te weten bij welke varianten autonoom rijden mogelijk is. En wat mij betreft, dat het een heel innovatieve weg van het noorden zal worden. Maar ik ben benieuwd of dat kan en of dat onderzocht kan worden.

De voorzitter: De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Het is een academische vraag denk ik of het onderzocht kan worden, want er kan veel. Maar ik ontraad het u, want anders dan moet ik in de richting van mevrouw Udinga gaan zeggen dat het wél verdere vertraging gaat opleveren. Want bij mijn weten zijn we in Nederland nog niet zo ver dat dit allemaal zo maar in de lopende procedures kan. Dus ik vind dat we al heel veel bij de kop hebben met al die varianten. En eerlijk gezegd lijkt het me niet verstandig om daar dingen aan toe te voegen, waarvan we niet kunnen overzien wat het gaat betekenen. Ik heb begrepen dat de PVV ook graag ziet dat hier wat gaat gebeuren aan de N34, dus ik denk dat we dat misschien maar voor een ander traject moeten bewaren om dat te bekijken. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Wil de heer Uppelschoten nog in tweede instantie? Nee. Goed zo. Is de gedeputeerde aan het eind van zijn eerste termijn gekomen?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, het kan zijn dat ik een kleinigheid heb vergeten, maar dan hoor ik dat in tweede termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Zo is het, want daar gaan we nu aan beginnen. En dat betekent dat ik het woord geef aan de heer Moinat voor zijn minuut in de tweede termijn. De heer Moinat.

De heer Moinat: Voorzitter, ik kan alleen maar zeggen, dat ik teleurgesteld ben in het standpunt van de gedeputeerde om het niet eens in het onderzoek mee te nemen. Ja, ik laat het erbij. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u voorzitter. Gedeputeerde Bijl, dank u voor de uitgebreide beantwoording en ook voor de steun die u uitgesproken hebt over het amendement dat we ingediend hebben samen met PvdA en GroenLinks. Maar kan ik uit uw woorden concluderen dat u het amendement wilt overnemen, zodat wij het niet in stemming hoeven te brengen, of heb ik dat verkeerd?

De voorzitter: Ik vraag even... Nee, dat zal de heer Bijl zo meteen beantwoorden, neem ik aan. Goed zo. Dan de heer Schomaker van de Partij van de Arbeid. Oh nee, sorry, eerst de heer Schoenmaker, de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Nee, ik heb heel weinig toe te voegen. Ik ben heel blij met de heldere beantwoording van de gedeputeerde, de vele opties die worden onderzocht en wij staan er volledig achter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Schoenmaker. Mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging dat die minimale maatregelen variant, zoals geadviseerd werd door de Commissie MER, wordt meegenomen. Wij waren daar na de commissievergadering nogal bezorgd over. Maar we kunnen ons ook zeer goed voorstellen, dat als we meer dan 1000 pagina's stukken te verhapstukken hebben, dat een tabelletje op pagina 564 misschien niet helemaal uit het hoofd is geleerd. Ook fijn om te horen de woorden die worden gesproken over het verlenen van service naar onze inwoners. Daar hechten wij wel grote waarde aan. Hoe kunnen we het onze inwoners makkelijker maken om gebruik te maken van hun democratische rechten? Ik denk, dat past ook bij Drenthe denk ik, om daar goed je best voor te doen. Ik was in mijn eerste termijn nog niet ingegaan op de moties en amendementen. Ik weet niet of de motie van D66, of het amendement, sorry, wel of niet nog wordt ingediend, afhankelijk van de reactie van de gedeputeerde. Maar wij willen die als CDA-fractie in ieder geval ondersteunen, omdat ook wij het voorkomen van vertraging van het aanpakken van Gieten belangrijk vinden. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Vedder. Dan kom ik nu wel bij de heer Schomaker van de Partij van de Arbeid.

De heer Schomaker: Voorzitter, dank u wel. Uit het gebied waar ik vandaan kom, is mijn naam in het dialect Schoenmaker. Dus dat kan wel eens wat verwarring geven. Maar Dank voor de heldere uiteenzetting van de voorzitter, van de gedeputeerde, neemt u mij niet kwalijk. Wij sluiten ons aan bij de vraag van de heer Pragt. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Schomaker. Dan kom ik bij meneer Duut van OpDrenthe.

De heer Duut: Dank u wel voorzitter. Als er een ding duidelijk is geworden vanmiddag, dan is het wel dat we met z'n allen een enorme behoefte hebben aan de MER. En over de MER gesproken, hebben wij ook door de woorden van de heer Bijl nu wel het volledige vertrouwen dat daar echt alle varianten en alternatieven aan de orde zullen komen. Het enige wat ik jammer vind, is dat het een jaar moet duren of iets meer dan een jaar. Dus mijnheer Bijl, daar richt ik een standbeeld voor op als hij het wat sneller kan doen. Dank u wel.

De voorzitter: Waarvan akte. Dan kom ik bij de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Ja, hij staat aan. Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik ben blij dat in ieder geval ook de volledige verdubbeling meegenomen wordt in het MER-onderzoek, maar het zou zomaar kunnen zijn, maar goed dat blijkt dan wel, dat dit misschien de veiligste oplossing is voor de verkeersveiligheid. En dan heeft meneer Bijl een ander probleem, namelijk het budget van € 90 miljoen, wat als plafond gesteld is. Maar ik ga ervan uit dat hij ongetwijfeld, ik hoop dat hij er dan nog is, dat hij ongetwijfeld een oplossing kan vinden om dan meer geld te verdienen. Niet Europees geld, maar misschien Nederlands geld, om die goede variant toch mogelijk te maken. Maar verder ben ik blij met hoe het hier ligt en we steunen van harte deze aanpak.

De voorzitter: Dank u wel meneer Uppelschoten. Mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Voorzitter dank u wel. Ik hoop dat u mij kunt verstaan.

De voorzitter: Ja, gaat goed.

Mevrouw Potharst: We hebben de eerste termijn natuurlijk aangedragen hoe het is verlopen. Gedeputeerde heeft daar antwoord op gegeven en hij heeft in ieder geval toegezegd dat zorgvuldigheid voorop staat, heb ik gehoord. Dus er zal ook beter worden aangegeven aan inwoners van wat ze kunnen doen met de stukken, wanneer ze kunnen inspreken, ook wat hun rechten zijn met betrekking tot de procedures die lopen. Dus wij kijken daar reikhalzend naar uit. Ook de toezegging met betrekking tot de 16 varianten kan op onze instemming rekenen. Maar het blijft een gemiste kans dat die 80 km niet wordt meegenomen, want wij zijn net als GroenLinks trouwens van mening, dat juist een snelheidsbeperking de grootste veiligheidsbevorderaar is die er is. Niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren. Dus dat vinden we een gemiste kans. Wat ik verder niet van de andere fracties heb gehoord, is hoe zij aankijken tegen de gelopen procedure. Dat vind ik jammer, want bij andere onderwerpen horen we heel veel over inwonersparticipatie en zogenaamd gedragen besluiten. Ik vind het teleurstellend dat niet alle fracties van de Provinciale Staten aangeven, dat deze procedure om te komen tot deze Nota, niet goed is verlopen. Maar goed, wij beraden ons op ons standpunt ten aanzien van deze hele Nota. Tot zo ver voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. De heer Pruijscher van de ChristenUnie. Ik zie de heer Uppelschoten nog een vraag hebben voor mevrouw Potharst. Heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik raak een beetje in de war. Kijk, we hebben nog geen besluiten genomen op wat voor traject dan ook. We hebben nu toch alleen een besluit genomen over de MER en wat er allemaal onderzocht gaat worden? Er is toch nog geen paniek, om zo te zeggen? Want uit haar antwoord begrijp ik, dat ze denkt dat we nu besluit hebben genomen over wat we gaan doen? Maar we hebben een besluit genomen over wat we gaan onderzoeken.

De voorzitter: Mevrouw Potharst, wilt u daarop reageren?

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter en het klopt wat meneer Uppelschoten aangeeft, dat wij, maar we nemen nu een besluit over wat de MER gaat onderzoeken. Daarover is een consultatie geweest bij de inwoners. Die hebben daar hun zienswijze op gegeven. En ze zijn niet in de gelegenheid gesteld om daar inspraak op te geven. Uiteindelijk wel, onder druk van de commissieleden, maar het had anders gemoeten.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Ik zeg, dat is waar, maar er zijn nog geen besluiten genomen die de weg en de omgeving gaan raken. Er zijn alleen maar besluiten genomen over wat we gaan onderzoeken. Er zijn nu weer varianten toegevoegd, mede ook naar aanleiding van die inspraakavond. Dus, ik ben er niet verdrietig over. Ik ben heel blij dat er zoveel mensen gereageerd hebben. En ik hoop dat ze ook blijven reageren, vooral als we besluiten gaan nemen over wat we gaan doen.

De voorzitter: Wil mevrouw Potharst nog reageren?

Mevrouw Potharst: Ja, ik ben het natuurlijk helemaal met meneer Uppelschoten eens, dat we vooral de inwoners moeten betrekken bij datgene wat wij hier in de Staten bespreken. Dus ik ben het ermee eens, dat we vooral alle reacties moeten omarmen. En dat is in eerste instantie niet gebeurd, uiteindelijk dan wel. Goed, u zegt, alle varianten zijn nu meegenomen, nou wat ons betreft dus niet, maar dat heb ik net in onze bijdrage aangegeven. 80 km zou er ook bij horen.

De voorzitter: We gaan door met de heer Pruisscher van de ChristenUnie voor zijn tweede termijn.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Dank ook aan de gedeputeerde voor de antwoorden. En uit zijn beantwoording dat tijdens de procedure ook gesleuteld kan worden aan de doelstellingen en verder geconcretiseerd kan worden, noopt ons tot nauwlettend volgen. Maar dat bent u ook niet anders van ons gewend, dus dat komt helemaal goed. En ten aanzien van de opmerking van mevrouw Potharst. Ik heb daar natuurlijk wel wat over gezegd, dat ik vind dat we daar als overheid een grote zorgplicht hebben richting onze inwoners. Maar we hebben ook opgemerkt dat uit de inspraak bleek, dat niet iedereen eenzelfde waarde gaf aan hoe het is gegaan. En dat wat als onrechtvaardig voelt, hoeft ook nog niet per se onrechtmatig te zijn. En zover ik kan beoordelen, is wel alles rechtmatig verlopen. Dat dat niet altijd naar believen is, ja dat is ook inherent aan het systeem misschien wel. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Pruisscher. De heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Om nog even in te gaan op de genoemde gemiste kans door mevrouw Potharst. Wij stellen naast deze Reactienota ook het mobiliteitsprogramma vast. Wat ik daar aan lovende woorden gewijd heb, ging over de integrale benadering die wij na gaan streven in het kader van mobiliteit. We kennen opgave op verkeersveiligheid, op stikstofreductie. We kennen opgave op natuurontwikkeling en opgave op CO2-reductie. En dat soort zaken zou je dus moeten betrekken in je beleids- vraagstukken, zoals omtrent deze N34. Daarom is het ook dat wij onder andere de motie van de SP mede hebben ingediend, om ook die 80 km- variant mee te onderzoeken. Want dat is nou de integrale benadering die we zo graag willen nastreven als provincie. En die gemiste kans, is een grote gemiste kans naar onze mening. Want juist door die ook te onderzoeken, kunnen we misschien die integrale benadering vormgeven zoals we die graag nastreven. Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos en tot slot mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u voorzitter. Ja voor de VVD is het belangrijk dat er gewoon geen vertraging optreedt. En we zijn dan ook heel tevreden met het antwoord van de gedeputeerde. Hoe sneller er wat gebeurt, hoe beter. Het amendement van D66 gaan we steunen. Of is wellicht de toezegging van de gedeputeerde voldoende en hoeven we eigenlijk over dit amendement helemaal niet meer te stemmen? Ook zijn we blij dat de N34 gewoon 100 km blijft. Dat is volgens ons gewoon een hele goede zet. En dan nog even reagerend op mevrouw Potharst haar oproep. Wij denken dat iedereen die wat wilde zeggen over dit onderwerp, uiteindelijk gehoord is. Er is zelfs een extra commissievergadering aan gewijd. Het kan altijd beter, maar dat doen we dan na de volgende onderzoeken. Kansen zat wat dat aangaat. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Udinga. Ik geef het woord aan gedeputeerde Bijl voor zijn tweede termijn.

De voorzitter: Voorzitter dank u wel. Ik denk dat er weinig nieuwe punten te bespreken zijn. Ik denk dat de concrete vraag van de heer Pragt of het college het amendement overneemt, ik zou me kunnen voorstellen voorzitter, dat u straks bij de besluitvorming bij dit agendapunt een beslispunt 4 toevoegt en dat is het dictum van het amendement, want dat moet wel in de besluitvorming zijn. En daarmee hebt u het besluit genomen en het college heeft daar alle vrede mee. Dus we kunnen ons daarin vinden. Maar het is aan u als voorzitter van de Staten om te kijken hoe we dit punt in de besluitvorming vastgelegd krijgen. Ik denk dat de burgers van Drenthe, we hebben het net gehad over service naar de burgers, maar die hebben er recht op om te weten dat ook inderdaad dit is toegevoegd aan de te onderzoeken varianten. Want er staat niet in het collegestuk wat bij u voorligt. Als u daar een praktische weg in vindt, waardoor u een keer minder hoeft te stemmen, dat is aan u wel toevertrouwd. Dus het college kan zich daarin vinden. Als het gaat om de 80 km-discussie, denk ik dat de heer Bos van GroenLinks gelijk heeft, dat je dat ook in samenhang moet zien. Maar dan wel in samenhang denk ik met je totale mobiliteitsbeleid en ook de relatie die daar ligt met de afspraken naar het Klimaatakkoord. Ik heb daar in commissieverband van aangegeven dat we het komend jaar, 2021, in oktober het regionaal mobiliteitsplan willen gaan voorleggen aan de Staten, dat is in voorbereiding. En daar is ook de vraag gesteld, zitten dit soort aspecten daarin? Ja, die zitten daarin. Dat wil nog niet zeggen, dat ik een voorstander ben om stroomwegen naar een lager kilometer aantal te brengen. Je kunt het in ieder geval in samenhang hebben over wat mobiliteit, automobilititeit, betekent voor de klimaatsituatie in Drenthe. Dus ik denk dat het goed is om dat aspect daar dan ook in samenhang te bekijken. Ik denk, als het nog gaat om het zo goed mogelijk informeren van de burgers en instellingen, dat er in het voortraject best veel gebeurd is, maar ook hier en daar een steek is laten vallen. Daar heb ik wat van gezegd, daar leer je van. We gaan helder communiceren, maar ik kan me wel vinden in analyse van de heer Pruijscher, dat niet iedereen een goed gevoel had bij het gebeuren, maar dat het niet onrechtmatig is geweest. Voorzitter wat mij betreft kunnen we nu de 16 mogelijkheden op een rij zetten, gaan onderzoeken. De formulering die u kiest, daar een klap op gaat geven met de Staten, dan kunnen we aan het werk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl en ik stel de Statenleden het volgende voor. We gaan straks stemmen over de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34, Statenstuk 2020-957. Die Nota wijzigen we door de inhoud van het amendement toe te voegen op Statenstuk 2020-957. Het amendement bij agendapunt G-13 van D66, A 2020-16. En dan wordt het vierde punt van het besluit als volgt, het vierde onderdeel: Aan de in de Reactienota en het NRD genoemde in de MER te onderzoeken alternatieven toe te voegen: fly-over zonder traject, verschoven fly-over zonder traject en klaverblad zonder traject. Dus de inhoud van het amendement wordt toegevoegd aan het besluit wat genomen gaat worden, als het genomen gaat worden, want u moet er natuurlijk nog wel mee instemmen. Maar dan hoeven we dus niet meer te stemmen over het amendement. Akkoord? Ik zie de heer Pragt zijn hand opsteken, dat is de indiener van het amendement.

De heer Pragt: Dank u voor de praktische oplossing die u gevonden hebt.

De voorzitter: Nou, helemaal prima. Goed, dan gaan we het op deze manier doen. En dan constateer ik dat we aan het eind zijn gekomen van de beraadslaging over dit agendapunt, G-13. En met u welmenen wil ik even schorsen. Ik zou zeggen tot 15.30 uur en dan hebben we nog een drietal moties vreemd aan de orde van de dag. Dus ik schors de vergadering voor 7 minuten. Dank u wel.

H. Motie vreemd aan de orde van de dag - Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Aan de orde is agendapunt H. En dat is de motie vreemd aan de orde van de dag 'Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert'. De spreektijd per fractie is 2 minuten, voor Gedeputeerde Staten 10 minuten. En ik wil het woord geven aan mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren, want zij gaat deze motie indienen. En ik zie ook al een aantal andere woordvoerders hier op het tableau. Fijn dus. Ik begin bij mevrouw Potharst. Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Het is geen verrassing voor geen van u, dat we een edelhert hebben in Drenthe. Dat nieuws kan niemand ontgaan zijn. Wat wel nieuw is, is dat dit dier blijkbaar al meerdere jaren in Drenthe rondloopt en geen schade heeft veroorzaakt, niet aan landbouwgewassen, maar ook niet aan het verkeer. En wij als Partij voor de Dieren zijn blij dat deze soort de natuur in Drenthe gaat verrijken. We hadden een motie in voorbereiding, een motie vreemd aan de orde van de dag, over dit edelhert, om de opdracht voor het doden van edelherten en damherten in te trekken. In eerste instantie was gedacht dat met het besluit van GS dat gisteren naar voren is gekomen, dit ook niet meer aan de orde is. Maar het feit is, we hebben gisteren beantwoording gekregen van de vragen die zijn ingediend naar aanleiding van de komst van het edelhert. Daarin geven GS antwoord op een aantal van onze vragen. Maar er staat in ieder geval in, dat tijdelijk deze opdracht niet gebruikt gaat worden. Dat heeft ons in ieder geval in onze mening gesterkt dat onze motie nog steeds aan de orde van de dag is. Vandaar ook dat we hem willen indienen en ik wil hem graag even voorlezen. Motie vreemd aan de orde van de dag: Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert. De Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op 16 december 2020, Constateerde dat: Gedeputeerde Staten op 17 juli 2018 opdracht hebben gegeven voor het doden van damherten en edelherten om de omvang van de populatie te beperken tot nul; op 3 december 2020 gedeputeerde Jumelet heeft verklaard dat het edelhert welkom is in Drenthe; op 15 december 2020 GS het besluit hebben genomen de opdracht met betrekking tot het edelhert tijdelijk niet uit te voeren. Overwegende dat: in het Flora en fauna- beleidsplan 2014 geen nulstand voor het edelhert en damhert is opgenomen; GS op 15 december 2020 schrijft: 'Aangezien het beleid omtrent het edelhert in het in het Flora en fauna- beleidsplan niet eenduidig uit te leggen, zal er een actualisatie van het beleid plaatsvinden.' Concludeerde dat: het Flora en faunabeleidsplan geen uitsluitel geeft of er in Drenthe een nulstand voor edelherten damhert geldt; op basis van dit beleidsplan er dus geen opdracht voor het doden van damherten en edelherten kan worden gegeven in het kader van een nulstand; dus de opdracht ten onrechte is gegeven. We verzoeken het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe dan ook: om de opdracht voor het doden van edelherten en damherten om de populatie te beperken tot nul, in te trekken. Namens de Partij voor de Dieren, Thea Potharst. Tot zover voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Ik ga eens kijken wie verder het woord willen voeren en ik zie mijnheer Duut van OpDrenthe. De heer Duut.

De heer Duut: Nee hoor, geen behoefte.

De voorzitter: Dan is het handig als u uw camera uitzet, want iedereen die zijn camera aanzet, die wordt door mij natuurlijk geattaqueerd, zal ik maar zeggen. Mevrouw Slagt, u heeft uw camera aanstaan. GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, fijn dat we de beantwoording van de schriftelijke vragen gisteren ontvangen hebben. GroenLinks wil de Drentse rust en ruimte koesteren. We beschouwen nieuwe soorten, ook groot wild zoals het edelhert, het damhert en het wilde zwijn, in beginsel als aanvulling op onze toch al zo bedreigde biodiversiteit. We kijken uit naar de actualisatie van het Flora en faunabeleidsplan. We zijn blij dat het Drentse edelhert gered is. We hebben nog wel wat vragen over het welkom zijn van het damhert. Deze hebben we ook in enkele schriftelijke vragen gesteld, maar de vragen zijn niet beantwoord inzake het damhert, maar alleen betreffende het edelhert. De vragen die wij hebben, zijn vraag 6, 7 en 8 over het damhert. In het Faunabeleidsplan staat te lezen: 'In de wet staat dat het populatiebeheer alleen aan de orde is bij een aantal soorten grote hoefdieren, waaronder het damhert, als die zich niet vrij kunnen verplaatsen door afrasteringen of infrastructuur en bebouwing'. Acht u het niet vrij kunnen verplaatsen aan de orde in dit geval? Zo ja, kunt u dat toe lichten? En dan over het damhert. In het Faunabeleidsplan staat te lezen: 'Als het damhert spontaan verschijnt in grote bos- en natuurgebieden, dan kan de terrein- eigenaar uiteraard geen SER vooraf worden gevraagd. De provincie neemt in dergelijk geval het initiatief om in samenspraak met de direct belanghebbende deze rapportage te reduceren. Hoe en wanneer is het college van plan de SER vorm te geven inzake het damhert? Is het college in overleg getreden met de grond- gebruikers en natuurbeheerders ter plaatse? Wat zijn daarvan de uitkomsten? Een tijdelijke oplossing voor damhert tot aan de actualisatie voor het Flora en faunabeleidsplan, zouden wij wenselijk vinden.

De voorzitter: Tot zover?

Mevrouw Slagt: Ja.

De voorzitter: Oké. Prima mevrouw Slagt. Ik ga naar mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter, ik zit even na te denken over de inbreng van mevrouw Slagt. Begrijp ik nu dat u de motie wel steunt?

De voorzitter: Dit is een vraag van mevrouw Kleine Deters aan mevrouw Slagt. Mevrouw Slagt.

Mevrouw Slagt: Wij wachten eerst de beantwoording van GS af en dan beslissen wij of wij hem steunen of niet. Maar we staan sympathiek tegenover deze motie, maar we wachten eerst de beantwoording van GS af.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Potharst en ik denk dat we de strekking van de motie wel begrijpen, maar in de beantwoording van de gedeputeerde hebben wij de indruk, dat hij eigenlijk onze, want dat soort wensen van D66 om het edelhert wanneer die terugkomt, vrij te ontvangen en te laten lopen, dat het mogelijk is op basis van dit plan dat er ligt. Dus dan zou de motie overbodig zijn. Dus dat is even de worsteling die wij doormaken wat betreft het steunen of niet steunen van de motie. Dus zou dan de motie niet pas aan de orde zijn wanneer we het nieuwe plan zouden moeten bespreken?

De voorzitter: Dat is ook uw inbreng mevrouw Kleine Deters, stel ik mij zo voor? Ja? Dit is echt een vraag voor de indiener van de motie dus. Ja, het is niet te doen gebruikelijk, maar ik geef toch de

indienster van de motie even de gelegenheid om daarop te antwoorden. Want ik kan wel heel recht in de leer zeggen, dat had u dan moeten doen bij het indienen van de motie, maar dat doe ik niet. Mevrouw Potharst, wilt u antwoord geven aan mevrouw Kleine Deters?

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter, dat wil ik doen. En anders had ik wel een interruptie gepleegd op mevrouw Kleine Deters, dat had ook nog gekund. Het gaat ons met name over de afgifte van de opdracht tot het handhaven van een nulstand. Er is nu geen sprake van een nulstand in Drenthe. En dus is ook het geven van zo'n opdracht niet rechtmatig. Dus daar gaat deze motie over. En daarnaast geeft ons het antwoord van de gedeputeerde, dat er sprake is van een tijdelijke... dat tijdelijk deze opdracht niet in de hand genomen wordt, geeft ons onvoldoende zekerheid dat ook inderdaad het edelhert en het damhert welkom zijn in Drenthe.

De voorzitter: Wil mevrouw Kleine Deters daar nog op reageren? Nee. Goed, dan gaan we door met de heer Moes van de VVD.

De heer Moes: Dank u wel voorzitter. Na de berichtgeving van gisteren vanuit het college dat hij voorlopig rond mag blijven lopen, vinden we op dit moment de motie totaal overbodig. Zoals er gisteren ook in de berichten stond, gaan we binnenkort spreken over het Flora en faunabeleidsplan. En wat ons betreft kunnen we daar die discussie voeren en wij zullen deze motie niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moes. De heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Eigenlijk voorzitter was ik hoogst verbaasd vanochtend dat dit nog op de agenda staat. Immers, we hebben een uitgebreide beantwoording van de vragen van de Partij voor de Dieren en van andere partijen ontvangen. Er is blijkens de antwoorden duidelijk geen urgentie meer en we gaan over het Ffbp praten. Dus tenzij we echt iets over het hoofd hebben gezien, zullen we hier niet aan meedoen.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Veldsema. De Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Wij delen eigenlijk ook de mening. De gedeputeerde heeft het standpunt rondom het edelhert goed uitgedragen. Daaropvolgend is er gehandeld en zijn er uitspraken geweest en die zijn ook in de media verschenen. Wij zijn inderdaad ook benieuwd naar het nieuwe Flora en faunabeleidsplan. Wat daaruit naar voren komt, het is natuurlijk ook zo, is de veiligheid in het geding, dan zul je moeten handelen. Ik denk zelf dat dit puur een motie is die hier ligt om aandacht te vragen voor de Partij voor de Dieren. Die aandacht krijgen ze nu volop. Ik denk dat dat de achterliggende gedachte van deze motie is. En ik heb ook een aantal technische vragen gezien over de konijnenstand. En daarmee worden vragen gesteld aan de gedeputeerde, wat hij vindt van konijn op de kerstmaaltijd, dat soort dingen. Dat kost alleen maar geld, kost heel veel tijd. En tuurlijk, iedere keer maken ze hetzelfde punt. Maar ik vind het grote onzin en we hebben vertrouwen dat de gedeputeerde dit soort onderwerpen op een goede manier afhandelt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. Dan kom ik bij de heer Bos van Forum voor Democratie.

De heer Bos: Dank u wel voorzitter. Ik wil de Partij voor de Dieren bedanken voor het indienen van de motie. Ik begrijp ook het nut ervan. In de schriftelijke beantwoording hebben we het over een voorlopige intrekking van de regel. Wat mij betreft hoeft het eigenlijk nooit voor te komen dat de edelherten- en damherten- populatie tot nul wordt getrokken. De populatie hoeft zeker niet te groot te worden, maar tot nul zeker niet. Dus wij gaan de motie steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Bos. Dan de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Dank u wel voorzitter. Voorzitter, de Partij van de Dieren geeft aan dat de opdracht gegeven in 2018 in strijd is met het vigerende beleid. En als dat zo is, dan is het een technisch iets geworden. En dan neem ik aan dat de gedeputeerde dat niet wist en nu hij dat wel weet, dat hij deze motie meteen overneemt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Laat ik vooropstellen dat wij de zorgen van de Partij voor Dieren en ook GroenLinks aanvankelijk deelden. Vandaar ook dat wij mede schriftelijke vragen hebben ingediend over de situatie rondom het edelhert. We waren ook geschrokken door de aanvankelijke berichtgeving. Er is veel over te doen geweest in de afgelopen weken. Maar na de beantwoording van onze vragen en ook die van GroenLinks en de Partij voor de Dieren, daar waren we eigenlijk al in eerste instantie heel tevreden mee. En vervolgens nog het persbericht dat gisteren in de media naar buiten is gekomen en ook de toezegging dat er bij de actualisatie van het Flora en faunabeleidsplan verder over gesproken kan worden, hebben wij voldoende vertrouwen dat dat zal liggen die discussie over groot wild, damhert en edelhert in Drenthe, op het juiste moment en op de juiste plaats in het voorjaar 2021 behandeld zou worden. En daarmee vinden we deze motie op dit moment overbodig en daarom zullen we hem op dit moment ook niet steunen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bosch en tot slot de heer Vorenkamp van de PVV.

De heer Vorenkamp: Dank u voorzitter. Voorzitter, ik ga wel in op de discussie, want het gaat niet alleen over dieren, maar ook over mensen. Voorzitter, Drenthe 2020 is niet meer het Drenthe van de 17e, 18e, 19e eeuw. Zelf zou ik het prachtig vinden als kuddes herten, wilde zwijnen, elanden, wisenten, oerossen et cetera door de uitgestrekte Drentse natuur zouden zwerven, beheert door lynxen, bergleeuwen en wolvenroedels, zoals in de steentijd. Het is jammer dat dit niet meer kan, maar het is wel een feit waar we nu eenmaal mee hebben te leven. Want er is nu een moderne maatschappij waar treinen, auto's en motoren rond zoeven, waar 500.000 mensen werken en leven in wat eigenlijk een verlengstuk is van de Randstad Holland. Er zijn hier reeën waar je een aanrijding mee kunt hebben. Dat is al gevaarlijk, ook al wegen die maar 35 kg, en die zijn slechts zo groot als een middelgrote hond. Maar een edelhert weegt al gauw 250 kg en staat hoog op zijn poten. Een aanrijding daarmee is een drama voorzitter. Bij Pesse zijn al meerdere malen ongelukken gebeurd met grote dieren op de snelweg, met grote gevolgen en zelfs doden. Ook bij 50 km/uur is een edelhert een groot gevaar, wanneer die ergens op de weg loopt. Daarom vind ik het jammer dat GS nu al heeft gereageerd met deze brief van 15 december 2020, zonder deze discussie af te wachten. Wij vinden het een onverstandig besluit. Daarover een vraag aan GS over die brief. Dit mythische hert. Of dat mythische hert zijn gedrag zal veranderen of gaat veranderen en bijvoorbeeld wel op wegen opduikt, wat zijn dan de consequenties van deze brief? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Vorenkamp. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging van de zijde van de Staten en ik geef het woord aan gedeputeerde Jumelet. Even kijken of die zijn microfoon ... Ja, ik zie zijn gezicht al. Ja het lukt.

Gedeputeerde Jumelet: Even weer aanzetten, maar het is gelukt.

De voorzitter: En u heeft 10 minuten.

Gedeputeerde Jumelet: Ja, ik zal me aan de tijd houden. Dank u wel. Dank u wel. Deze motie vreemd aan de orde van de dag gaat over het 'Intrekken van de opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert.' En op grond daarvan kan ik nu al zeggen dat het onderliggende stuk wat uiteindelijk ook de opdracht is, niet alleen over het edelhert, maar ook over het damhert en ook over het wilde zwijn gaat. Dat maakt het al ingewikkeld als het gaat om het verzoek van de Partij voor Dieren waar de motie toe oproept, namelijk om de opdracht voor doden van edelherten, damherten om de populatie te beperken tot nul, in te trekken. Want de opdracht is dus breder en het is denk ik niet conform om te zeggen, we trekken een deel van de opdrachten in. Dat is even formeel technisch wat hier aan de aan de orde is, voorzitter. Maar op inhoud misschien ook duidelijk te maken waarom het college deze motie ontraadt. Er wordt gesuggereerd in de motie, dat datgene wat in de opdracht staat niet conform is met het Flora en faunabeleidsplan. U moet zich realiseren, in het jaar 2002 is er de Jachtwet geweest. Op dat moment ging dat over naar de provincie, die verantwoordelijkheid ging over naar de provincie. Toen is er een aanwijzing geweest naar aanleiding van de nulstand, om ook daarop te kunnen acteren. Dat is in de afgelopen jaren gebeurd. Om de vijf jaar werd die opdracht sinds 2007 heet het opdracht, uitgevoerd. En in 2014 is de discussie inderdaad geweest over de nulstand. En heeft inderdaad ook het toenmalige college in de Staten aangegeven dat groot wild welkom is, maar wel onder het voorbehoud namelijk, dat er sprake is ook van de SER, de Soorten Effect Rapportage. Op grond daarvan zou een besluit kunnen worden genomen. Dat is niet gebeurd. Tot nu toe is er niet een SER geweest, maar hebben we met elkaar kunnen constateren, dat het huidige edelhert dat in Drenthe zich vertoont, aanwezig is. Is het aan komen lopen? En we hebben geconstateerd dat we dan met elkaar het gesprek moeten aangaan. Dus in die volgorde. Daarom heeft het college ook het besluit genomen, ook goed gekeken naar de verkeersveiligheid, dat hebben we in het college ook gewogen. We hebben trouwens ook aangegeven in januari met de belanghebbenden, zoals ook in het Flora en fauna- beleidsplan staat opgeschreven, in gesprek te gaan. Maar vooral van belang voor deze motie willen we graag in de tijd voor de zomervakantie nog met u spreken over de actualisatie van het Flora en faunabeleidsplan, waar dit onderwerp heel terecht ook dan alle aandacht krijgt. Dan kunt u ook spreken met elkaar, dan zullen we met elkaar spreken ook over de nulstand, want ik denk dat het goed is om dat daar ook een plek te geven. Dus kortom voorzitter, formeel kun je niet een deel van de opdracht intrekken. Maar ook op inhoud zeggen we als college is de aanleiding zoals die hier staat niet correct en is uiteindelijk ook het verzoek wat ons betreft niet aan de orde en ontraden wij de motie. En volgens mij zijn een aantal opmerkingen door GroenLinks... Dat is toch een bredere discussie. Het betreft niet de motie zelf. Ik zou dat gesprek op een later moment ook willen vervolgen.

Mevrouw Slagt: Voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Er is een vraag voor u van mevrouw Slagt. Gaat uw gang.

Mevrouw Slagt: Ik wil nog een keer, want de motie gaat ook over damherten, en ik vroeg mij af, omdat voor het edelhert een uitspraak is gedaan dat het welkom is, hoe staat de provincie tegenover het damhert? Omdat deze motie ook over het damhert gaat en met name dan de populatie damherten die leeft in het Drents-Friese Wold en soms ook in Drenthe kan zijn.

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter, als het over het damhert gaat, dan weten we dat er damherten rondlopen in Friesland. Er zijn op dit moment geen damherten in de Drentse natuur. We weten dat er ook goed wordt gekeken in Friesland naar de populatie van damherten. Daar wordt ook beheer op toegepast, is mij bekend. Maar we zullen met elkaar moeten kijken wat dat dan betekent. We hebben op dit moment geen aanleiding te vermoeden dat de damherten in Drenthe rondlopen. Als het wel eens zo geweest is, dan is het ontsnapt, maar dat is een andere situatie dan waar we het met elkaar hebben

over damherten die komen aanlopen. Daarvoor geldt dus ook de nulstand. Maar het is denk ik goed, om net zo goed als we die afweging hebben gemaakt rondom het edelhert dat is komen aanlopen, als dat zich voordoet wat betreft het damhert, zullen we dezelfde afweging moeten maken, namelijk zoals ook in ons Flora en faunabeleidsplan staat. Hoe ga je daarmee om in relatie tot landbouwschade en verkeersveiligheid? Dat is de situatie. En u krijgt de gelegenheid, en u hebt zelf de agendering ook te doen als het gaat rondom het actualiseren van het Flora fauna beleidsplan. Ik stel u voor, dat dáár aan de orde te stellen. Hier gaat het over de opdracht en die is nu beperkt voorgesteld om in te trekken. Formeel kan het niet, omdat het ook gaat over een opdracht over de wilde zwijnen. En op inhoud heb ik u net ook toegelicht.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Mevrouw Slagt nog in tweede instantie? Nee. Even kijken, wie wou ... Mevrouw Potharst heeft nog een vraag aan de heer Jumelet. Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Voorzitter, gedeputeerde gaat wat ons betreft in de beantwoording voorbij aan de grondslag van deze opdracht. Want de nulstand is niet als zodanig beschreven in het Flora en fauna-beleidsplan. Dat is ook ons punt. Dus die opdracht die destijds gemaakt is in juli 2018, die klopt niet met het vigerend beleid. Dus daar wil ik graag een antwoord op van de gedeputeerde.

De voorzitter: Gedeputeerde Jumelet. De heer Vorenkamp verlaat hier de Statenzaal Tot ziens Bert. Sorry, meneer Vorenkamp. Oké, dag. Sorry, gedeputeerde Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Voorzitter. Ik heb betoogd net, dat vanaf 2002 vanuit de Jachtwet die is overgegaan naar de provincies, elke keer een aanwijzing is gedaan en de laatste keer dus als opdracht om die nulstand te handhaven. We hebben geconstateerd in het jaar 2014 dat er een discussie was rondom groot wild. Daar is toen gezegd, we zijn van zins om de nulstand op te heffen, maar dan moet er wel ook een SER, een soort van rapportage zijn die gaat over de lusten en de lasten. Dat is niet gebeurd en daarmee is de nulstand nog steeds aan de orde. Er wordt op een aantal plekken in ons Flora en faunabeleidsplan gesproken over de nulstand, maar dat gaat dan vooral over dat we voornemens zijn om, ik heb nu even niet de precieze bewoording, maar dat staat er twee keer volgens mij in, maar daar staat niet in dat hij is opgeheven. Er staat in, dat áls hij zou worden opgeheven, dat er dan ook een SER zou moeten zijn opgesteld om die lusten en die lasten te wegen. En zolang dat niet is gebeurd, geldt dan ook de opdracht. Maar we hebben aan de orde op dit moment, dat we met dat ene edelhert hebben gezegd, die afweging hebben we kunnen maken vanwege de verkeersveiligheid. Ik stel voor bij de actualisatie van het Flora en faunabeleidsplan die discussie te hebben.

De voorzitter: Dank u wel heer Jumelet. Ik kijk of er behoefte bestaat aan een tweede termijn. Ik ga even de rij van woordvoerders af. Mevrouw Potharst. Ja? Ga uw gang.

Mevrouw Potharst: Voorzitter bedankt en ook bedankt andere fracties die gereageerd hebben op deze motie. Wat ons betreft is het nog steeds niet duidelijk. Gedeputeerde geeft aan dat het met de overdracht van de Jachtwet het nulstandbeleid is overgedragen aan de provincies. Dan zou je ook verwachten dat dat ook in het Flora en fauna- beleidsplan is opgenomen. Dat staat er niet. Dus deze opdracht heeft geen grondslag in het huidige Flora en faunabeleidsplan. Dus wat ons betreft blijft deze motie aan de orde van de dag en wij verzoeken het college om deze opdracht definitief in te trekken. Misschien tot aan de evaluatie van het nieuwe Flora en faunabeleidsplan, maar in ieder geval tot op dat moment deze opdracht in te trekken. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. Mevrouw Slagt nog in tweede termijn? Nee. Mevrouw Kleine Deters? Nee. De heer Moes? Nee. De heer Veldsema? Ja?

De heer Veldsema: Ja. We hebben goed geluisterd, niks nieuws gehoord, dus we blijven tegen, dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Veldsema. De heer Schoenmaker?

De heer Schoenmaker: Ja, een kleine toevoeging. Ik ben gewoon heel blij met de heldere bewoordingen van de heer Jumelet. De gedeputeerde geeft aan dat er tot op dit moment niks gebeurt met dit edelhert. Daar gaat het volgens mij om. Deze motie wordt wel ingediend. Vervolgens zullen wij tegenstemmen, omdat die volstrekt onnodig is. Ik denk dat dit een mooie kans is voor de Partij voor de Dieren om iedereen die tegen stemt, weg te zetten als mensen die een hekel hebben aan dieren, terwijl wij een enorm goed gevoel hebben bij de natuur, begaan zijn met de natuur maar geen moties voor de bühne gaan steunen. En dat is de reden waarom we er tegen zullen stemmen, omdat het volstrekt overbodig is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. De heer Bos van Forum voor Democratie. De heer Bos. U heeft uw microfoon uit.

De heer Bos: Oh, sorry. Dank u wel voorzitter. Forum voor Democratie blijft voor de motie. Wij gaan de motie steunen. Wat ons betreft hoeft de populatie zeker niet te groot, maar tot de nulstand houden is ook niet nodig. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Dan kom ik bij de Heer Moinat. Ik zie dat hij zijn camera uit heeft. Heeft u nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer Moinat: Nee, behalve om te zeggen dat ik de motie gewoon blijf steunen.

De voorzitter: Oké. Dank u wel mijnheer Moinat. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid. Nee. De heer Vorenkamp heeft ons net verlaten en heeft ook geen behoefte aan de tweede termijn. Ik kijk naar de gedeputeerde voor zijn tweede termijn, de heer Jumelet.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel voorzitter. Ik heb in de tussentijd, dat kan toch heel snel, de teksten gevonden nog die in het de Flora en fauna- beleidsplan gaan over de nulstand. En ik noem die teksten toch om even duidelijkheid te verschaffen. Er staat in onze huidige beleidsplan: 'We willen de nulstand beëindigen én in beginsel zijn edelherten welkom.' En dat geeft precies aan dat het voordelig is. Daar spreek ik over. En ik denk dat het goed is dat nog eens een keer te benadrukken, want het idee dat we dingen doen die niet kloppen, dat is denk ik hier ook mee duidelijk gemaakt, dat dat niet aan de orde is. Ik stel in ieder geval voor een goede discussie te voeren bij het actualiseren van het Flora en fauna- beleidsplan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Jumelet. Dan zijn we aan het eind van beraadslaging gekomen over deze motie vreemd aan de orde van de dag.

I. Motie vreemd aan de orde van de dag - Nedersaksisch in de Statenzaal

De voorzitter: En gaan we naar de volgende motie vreemd aan de orde van de dag en die gaat over Nedersaksisch in onze Statenzaal en wordt ingediend door de Partij van de Arbeid. Ook hier heeft iedere fractie weer 2 minuten spreektijd, GS 10 minuten en de motie wordt ingediend door mevrouw Roggen van de Partij van de Arbeid en zij krijgt daarvoor 1 minuut extra. Mevrouw Roggen, aan u het woord.

Mevrouw Roggen: Dank u wel voorzitter. Gedurende vele jaren wordt er in Drenthe aandacht besteed aan de streektaal. Het 'Huis van de Taol' is daar met al zijn vele activiteiten een mooi voorbeeld van.

Jaren geleden werd door het Huus van de Taol de 'Meertmaond-Streektaolmaond' geïntroduceerd en die is uitgegroeid tot een groot succes dwars door heel Drenthe heen. Het mooie daarvan is, dat ook de jongeren daarbij actief betrokken zijn. Wie kent niet de 'Wiesneus', het tijdschrift dat op scholen wordt gebruikt en ondertussen in diverse varianten van het Nedersaksisch beschikbaar is. Als Staten hebben wij de recent de Cultuurnota met algemene stemmen aangenomen. Daar is een mooie paragraaf in opgenomen over de streektaal, de Drentse streektaal. In de Staten treden er tijdens de maandvergadering regelmatig Drentstalige artiesten op. Laten wij het nu niet alleen daarbij laten en dan weer overgaan tot de orde van de dag. Maar nu zelf ook De Staten van Overijssel en Groningen zijn ons daarin reeds voorgegaan. Zij die willen, die dat kunnen, kunnen hun bijdrage in het Drents in de Statenvergadering houden. Er is dan een Nederlandse vertaling beschikbaar. Het Huus van de Taol wil omniet zorgen voor het vertalen van bijdragen van de Drentse Statenleden en de Besluitenlijst van de Statenvergadering. De kijkers naar de Statenvergadering kunnen op de website meekijken en lezen. En wie weet is in maart 2021 ook de ondertiteling beschikbaar. Dan wordt het nog gemakkelijker. Vandaar nu een motie om wie dat wil de bijdrage in een variant van het Nedersaksisch te houden in de Staten. Daarom dient de Partij van de Arbeid nu de motie M 2020-40 Nedersaksisch in de Statenzaal, in, die mede ingediend wordt door CDA, Forum voor Democratie, Sterk Lokaal, Onafhankelijke Staten, Rob Camies en de VVD. Ik citeer nu uit de motie het gevraagde besluit. De motie hebben we trouwens tweetalig ingediend, zowel in het Drents als in het Nederlands. Het besluit: Provinciale Staten besluiten de uitnodiging voor de Provinciale Statenvergadering in maart 2021 tweetalig te verspreiden, in het Nederlands en in een door het Huus van de Taol vertaalde versie in het Nedersaksisch. Dat de besluiten van de Statenvoorstelling van de vergadering in maart 2021 tweetalig beschikbaar zijn, zowel in het Nederlands als in het Nedersaksisch; in te gaan op het aanbod van de voorzitter van het Huus van de Taol om de vertaling van een aantal stukken voor hun rekening te nemen. Dat de woordvoerders welke een variant van het Nedersaksisch beheersen, hun bijdrage tijdens de Provinciale Statenvergadering indien gewenst kunnen uitspreken in het Nedersaksisch en dat zij hun tekst al vooraf aanleveren in het Nederlands, zodat dit kan worden toegevoegd aan de vergaderstukken en het voor iedereen te volgen is; dat de griffie zoals gebruikelijk de uitvoering van deze motie zal oppakken. Dat de uitvoering geen belemmeringen mag opwerpen voor de besluitvorming. Voorzitter en dan hoor je te zeggen en we gaan over tot de orde van de dag, maar er moet me nog echt iets van het hart. Voorzitter, wilt u Daniel Lohues vragen of hij met uw steun de Statenvergadering in maart wil voorzitten? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Roggen. Eens even kijken wie nog meer het woord willen voeren. Mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Nou voorzitter, ik zat me net af te vragen of mevrouw Roggen dat ook in het Drents kon vragen, maar wij hebben hier uitgebreid ... en wij zullen de motie steunen. Onze fractie spreekt 100% dialect. Er is geen lid van de fractie die het Drents niet spreekt, maar wij hebben geconcludeerd dat het Drents de taal van thuis is, van onze emotie. Ik heb net met een van de collega Statenleden via de app ook al gewisseld, we hebben het ooit in het verleden een keer getracht, op verzoek in het dialect. En ja dat is als het de taal van je thuis is, en bij mij thuis was het de taal van 'Doe niet so eigenwies als je Nederlands moet praoten'. Drents is je taal van thuis en niet de taal van het Nederlands. Wij steunen de motie. Wij zullen als fractie gewoon Nederlands blijven spreken in de Statenzaal. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Kleine Deters. De heer Moes van de VVD.

De heer Moes: Ja voorzitter, dank u wel. Ik moet nog bijna nadenken wat ik ga zeggen, want ik ben gewend als het knopje van mijn microfoon aangaat, Nederlands te praten. En ik kan ook vertellen, het is verrekte lastig om dit nou in plat te doen, terwijl ik thuis altijd plat praat. Maar om kort te wezen, wij willen deze motie van harte ondersteunen en mede indienen. En het is ook van groot belang dat Drents

bewaard blijft, want we hadden het er in de fractie over wie het woord moest voeren, maar er bleven er niet veel over die dat in het Drents zullen doen. Ik praat weer helemaal anders plat als mevrouw Zwaan doet. Ik praat meer Zuidwest, het is wel Drents. Maar wij vinden het van groot belang dat het Drents bewaard blijft, dus wij ondersteunen hem. En ook de vraag om Daniel Lohues erbij te betrekken, dat lijkt ons ook nog een mooi idee. En tot slot, ik kan aan de griffie mededelen, dat degene die mijn niet verstaan heeft, 'deze bijdrage is niet te verkrijgen in het Nederlands op dit moment.' Ik dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Moes. Ja, ik zou ook al bijna in het Drents gaan. Laat ik nou eventjes voor wat betreft deze decembervergadering gewoon in het Nederlands verder spreken. De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Dank u wel voorzitter. We zijn voor de Drentse cultuur en we onderschrijven en steunen de motie.

De voorzitter: Nou, dat is nog eens kort en krachtig. De heer Uppelschoten van de PVV.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een vraag stellen aan de heer Velzing?

De voorzitter: Jazeker. Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag voor de heer Velzing.

Mevrouw Kleine Deters: Velzing, ga je ook Drents praten in maart?

De heer Velzing: Ik kan Drents praten ja.

Mevrouw Kleine Deters: Maar ga je ook Drents praten in maart?

De heer Velzing: Misschien wel ja.

De voorzitter: Daar moet je nog over nadenken, dat kan ik me wel voorstellen. Oké, de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel. Nou, ik ben wel veeltalig, maar Drents spreek ik niet. Ik zou het zonde vinden als wij Nederlands en Drents gaan praten in de Staten. Niks ten nadele van het Drents, maar het is soms al moeilijk genoeg om mensen te begrijpen en om stukken te begrijpen, en als er ook nog een vreemde taal bijkomt, dan lijkt me dat alleen nog maar moeilijker worden. Ik ben juist blij dat, wij zijn in Nederland, dat we ook ons best doen om in het Nederlands ingewikkelde dingen te bespreken en het niet gaan bemoeilijken met Drents, of dat stukken nog in het Drents komen. Ik heb met Friesland gewerkt. Ik vond het leuk om het Fries te horen, maar als je de handelingen in de Staten moest volgen van Fryslân, dan was het toch knap moeilijk, omdat daar heel veel Fries gesproken wordt. En ik denk, in Drenthe wonen ook heel veel mensen die het Drents niet rijk zijn. En als die dan onze beraadslagingen moeten volgen ... Het lijkt me dat je eerder een drempel creëert, dan dat je een toegang creëert. Dus wij zullen die motie niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel meneer Uppelschoten. Mevrouw Potharst, Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. In reactie op deze motie heb ik wel een vraag aan de Partij van de Arbeid. Wat zij naast de willen spreken in maart van Drents in de Staten, meer zien om de Drentse taal te bevorderen. Want wat ons betreft is dit redelijk sympathiek, maar misschien is het ook wel ludiek, om dat eenmalig te doen. Wij zijn ook een fan van de Drentse taal en we vinden

belangrijk dat het behouden blijft. Maar of dit nou de juiste manier is om dat te doen, daar hebben we ons vraagtekens bij.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar mevrouw Roggen, want er is een vraag aan haar gesteld, in de zin wat doet u verder nog, behalve deze tussen aanhalingstekens misschien toch ludieke actie. Mevrouw Roggen.

Mevrouw Roggen: Dank u wel voorzitter. Het is absoluut geen ludieke actie. We zijn er hartstikke serieus in. En als wij meer kunnen doen in die maartmaand dan alleen nog maar in de Statenvergadering Drents of een andere variant van het Nedersaksisch te praten, dan doen we dat graag.

De voorzitter: Even kijken. Wil mevrouw Potharst daar nog op reageren? Nee? De heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u voorzitter. Geachte collega Roggen, 'best mens', we hebben het er in onze fractie over gehad en we begrijpen best dat we blij kunnen wezen met onze taal. En om dat eens een keer te gebruiken in de Staten, het voornaamste instituut in onze provincie, daar kunnen we best aan meewerken. Maar toch, zal dit nou zoden aan de dijk zetten? Wij vroegen ons af of het niet beter anders kan. Want laten we ons nu niet voor de gek houden, wie luistert hier nou naar? Als we nu Daniël Lohues eens vragen in het provinciehuis om een liedje te laten horen, dat zou nog eens wat wezen. Kan hij ook meteen een nieuw Drents volkslied maken. Daar zijn denk ik vast ook anderen voor, is het niet commissaris? We zitten nu dus een beetje te knoeien met dit onderwerp. We hebben goed geluisterd en vanavond zult u wel zien of wij ermee instemmen, ja of nee.

De voorzitter: Ja, u weet, dat 'Hier kom ik weg' wel één van mijn favorieten is. En als je dat naast onze eigen Drents volkslied legt ...

De heer Veldsema: Ik zal het graag een keer met u samen zingen.

De voorzitter: Sorry, wat zegt u heer Veldsema?

De heer Veldsema: Ik zou het graag nog eens een keer samen met u dat zingen.

De voorzitter: Nou ja, we mogen even niet zingen, omdat het coronatijd is, maar zodra iedereen gevaccineerd is, gaan we hier met z'n allen 'Hier kom ik weg' zingen. Zullen we dat gewoon eens tegen elkaar zeggen?

De heer Veldsema: Ik ben voor.

De voorzitter: Het is een prachtig lied. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Wij wouden beginnen met deze motie, omdat het Nedersaksisch... als ik aan onze kinderen vraag, die kennen eigenlijk geen Drents. Johan Moes kan ik goed verstaan, maar als ik de heer Veldsema hoor, dan denk ik, dat is geen Drents, maar dat komt niet van Zuidwest-Drenthe. Volgens mij is de Nedersaksische taal zo verschillend door heel de provincie, in Smilde spreekt men anders dan in Havelte. Ik denk dat het wel heel erg symbolisch is en dat het uiteindelijk lastig is om dit in de toekomst vast te houden. Maar elk initiatief om dit in de toekomst uit te dragen en ook op die Statenvergadering, dat lijkt me een hele goeie. En we zijn er blij mee. Of Daniel Lohues een goede voorzitter is, dat weet ik niet, maar misschien denkt hij wel, wie doet mij wat? En daar wil ik het eerst bij laten.

De voorzitter: Ik heb de banden vol met wind of lucht en verder niets te klagen. Goed. Eens even kijken. We zijn volgens mij rond.

Mevrouw Dijkers: Nee, voorzitter mag ik even wat zeggen.

De voorzitter: Wie? Mevrouw Dijkers van de SP zie ik. Goed zo, ga uw gang.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel voorzitter. Alhoewel de SP het een sympathiek voorstel vindt, vinden we het ook nogal wat om dit nou compleet met vertalingen et cetera op te tuigen voor één vergadering. En bijdragen doen in het Nedersaksisch ... We hoorden net al een aantal voorbeelden bij een agendapunt, dan gaat dat vrij makkelijk. Ik zou ook nog wel eens een poging kunnen doen in het Twents, maar ja, het argument wat er dan gebruikt wordt, ook dat het verbindt, dat is een mooi argument daarvoor. Maar je kan hem evengoed omkeren, want het kan ook een deel van de mensen uitsluiten, die dat Drents dialect niet verstaan, maar hier wel degelijk zich als Drent in Drenthe voelen. Dus ja, wij vinden het wel een lastige. Maar in deze vorm toch meer symbolisch dan dat het echt iets toevoegt aan het Drents in het ondersteunen van het Nedersaksisch. Want dat loopt toch via de lijn van het onderwijs volgens ons en ook culturele aspecten. Dus, we gaan de motie waarschijnlijk niet steunen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Dijkers. Ik heb begrepen dat mevrouw Haan van GroenLinks ook een bijdrage wil leveren. Ik zie haar nog niet.

Mevrouw Mentink: Ik zou ook wel graag wat willen zeggen mevrouw voorzitter.

De voorzitter: Oké mevrouw Mentink. Maar ik kijk even of ik mevrouw Haan ergens op het beeld kan krijgen. Mevrouw Haan, kunt u uw microfoon aanzetten en uw camera?

Mevrouw De Haan: Mijn beeld stond aan, ik heb de camera nu ook aan.

De voorzitter: Helemaal goed. Ga uw gang, u heeft het woord.

Mevrouw De Haan: Dank u. GroenLinks vindt het idee om aandacht te besteden aan Drentse taalkeuze in het Drents parlement prima. Maar wij zijn niet voor een Statenvergadering die helemaal in het Drents gesproken wordt. In de Sociale Agenda besteden we aandacht aan toegankelijkheid en laaggeletterdheid. Een Statenvergadering in het Drents is voor veel inwoners niet of zeer moeilijk te volgen. Daarnaast belemmert het Drents praten volgens ons het goed met elkaar in debat gaan. Wij staan wel positief tegenover een andere actie tijdens deze Statenvergadering in maart, om aandacht te vragen voor de Nedersaksische taal. Maar denken dan meer aan een optreden van een Drentse zanger of dichter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Haan. Mevrouw Mentink, aan u het woord, van de VVD-fractie.

Mevrouw Mentink: Nee, liever van de CDA-fractie.

De voorzitter: Neem me niet kwalijk, natuurlijk, CDA-fractie. Ga uw gang. We hebben de VVD al gehad bij monde van de heer Moes. Ga uw gang.

Mevrouw Mentink: Dank u wel. De Drentse taal. Wij vinden het natuurlijk een hele mooie motie en vooral omdat het de naberschap een beetje meer tot elkaar brengt, het verbinden van elkaar. En daarom gaan wij ook in deze motie mee en we zouden het onnoemelijk waarderen dat dus ook allerlei andere fractieleden er ook mee instemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Mentink. Goed, even kijken of er nog meer Statenleden een duit in de zak willen doen.

De heer Camies: Graag, als dat zou kunnen.

De voorzitter: Als dat zou kunnen? Voorzitter. Ha, de heer Camies. Ga uw gang, namens de vier onafhankelijke Statenleden neem ik aan? De heer Camies, ga uw gang.

De heer Camies: Deze is even namens mijzelf, want de andere drie Statenleden waren niet zo fan van deze motie, maar ik ben het zelf dus wel. Dus ik spreek nu puur alleen voor mezelf. Bij dezen. Presentatium, Yugo Valou paroesski, je parle français aussi, and English of course, Deutsch ist wie eine zweite Sprache für mich en ik praat ek nog 'n lyts bytsje Frysk, maar het mooiste blijft nog altijd mijn mooie Drentse taal. Ik vind het een fantastische motie, temeer omdat de taal waarmee je op bent gegroeid van huis uit, en het is natuurlijk bij mij het plat Drents, heel specifiek met het veenkoloniaal Drents met wat Groningse invloeden, tekent eigenlijk wie je bent. En dan zit je met je beide voeten in de aarde. Ik heb daar enorm veel affiniteit mee, dus ik vind dit een fantastische motie. Ik zou hem ook graag... Ik dien hem ook mee in en steun hem van harte. En ik snap heel goed de praktische bezwaren die deze en gene hebben tegen deze motie, maar ik denk dat als we dat allemaal even in perspectief bekijken, wij met z'n allen heel goed snappen wat de symboliek hierachter is. Dus dat is mijn bijdrage. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Camies. En even voor de goede orde. Mede-indieners van de motie naast de Partij van de Arbeid zijn het CDA, Forum voor Democratie en Sterk Lokaal. En als ik u nou goed begrijp vanuit uw inbreng, bent u ook mede-indiener, maar de andere drie onafhankelijke Statenleden niet. Heb ik dat goed begrepen?

De heer Camies: Dat heeft u goed begrepen. Dat is gisteravond ook nog met Ria Haan, sorry, excuus met Janny Roggen, bekokstoofd.

De voorzitter: Prima.

De heer Camies: Dat zal ze beamen, neem ik aan.

De voorzitter: Dan wordt de motie mede ingediend door het lid Camies, even voor de goede orde. Goed zo. We zijn aan het eind van de eerste termijn van beraadslaging over deze motie van de zijde van de Staten. En ik kijk naar gedeputeerde Bijl, want hij is van cultuur. Gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel Achter mij zitten wat woordenboeken in de kast en ook een aantal Friese woordenboeken. Die heb ik overgehouden aan mijn periode in Friesland dat ik daar burgemeester was in Ljouwerteradiel en in de gemeenteraad daar werd het Nederlands, Fries, Leeuwardens en Bildts door elkaar gesproken. En als je elkaar wilt begrijpen, dan kun je een hoop verstaan is mijn ervaring. Dus ik denk dat dat op zich ook helemaal niet zo onaardig is om ook in de Staten van Drenthe een keer de ruimte te bieden voor de Drentse taal of het Nedersaksisch. Zelf ben ik al heel wat jaartjes aangetrouwd aan het Drents. Hoewel, het lijkt meer op het Gronings wat mijn vrouw spreekt, het Knoalsters of het Monden Drents, zoals het Huus van de Taol zegt. En ik denk dat het op zich heel aardig is om dat te doen. Wat dan meteen opvalt als het gaat om taal, dat er soms een hele emotie in die discussie doorklinkt, voor en tegen. Aan de andere kant vind ik, wat is erop tegen om gewoon de taal die je gewend bent te kunnen spreken? Zelf ben ik wel een voorstander om die ruimte te bieden. Maar ja, het is niet alleen cultuur, het is natuurlijk ook de vergaderorde van de Staten, daar gaat u zelf over met het Presidium en de Staten. Maar vanuit het oogpunt van cultuur en de Cultuur- nota, die we onlangs unaniem in de Staten hebben aangenomen, daar staat iets over het Nedersaksisch en het

Drents in, zou het mooi zijn dat je ook laat zien dat ook in een bestuurlijk gremium, om dat mooie Drentse woord maar te gaan gebruiken, het Drents ook zijn plek kan vinden. Ik kan vanuit het college ook melden dat wij het oordeel hierover graag aan de Staten laten. Maar dat wij dat zeker niet zullen tegenhouden, integendeel. Dus die ruimte willen wij graag bieden. En als er suggesties zijn voor het verrijken van het presidium in de Statenzaal, dat er nog een voorzitter naast de voorzitter komt in de persoon van Daniël Lohues, dat laat ik graag aan u over voorzitter en het Presidium om daar wel of niet in te bewilligen? Ik denk dat het cultureel karakter er zeker niet op achteruit zal gaan van de Statenvergadering, als we zo'n ondersteuning erbij zouden krijgen. Maar ja, mijn advies is ook vanuit een verleden met veertaligheid. Wees er niet te krampachtig over. Sla er ook niet in door, maar dat merk ik op geen enkele manier in de motie of wat dan ook. En ik denk dat het gewoon goed is ook voor de symboolwaarde, dat je laat zien dat het Drents gebruikt wordt door iedereen en dat het ook zelfs in bestuurlijke kring gebruikt kan worden. Dus wat mij betreft ben ik er positief over. Maar nogmaals, ik laat het oordeel graag over aan de Staten. Dank u wel.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik een interruptie plegen naar mijnheer Bijl?

De voorzitter: Uiteraard. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik hoorde gedeputeerde zeggen; sla er ook niet in door, of laat het ook niet symboolpolitiek zijn. Maar dan toch even, u gaf aan, een tweede voorzitter daarbij. Ja, dan denk ik toch maar even, misschien denk ik altijd wel in het Drents: wat kost dat wel niet jongen.

Gedeputeerde Bijl: Ik ben blij dat u als partij die de cultuur hoog in het vaandel heeft die vraag stelt, want meestal vind ik u wel aan mijn zijde als het gaat om de cultuur te steunen. Ik denk dat je, laat ik zeggen, sommigen dingen zijn onbetaalbaar. Daar komen we ook wel overheen als wij wat culturele ondersteuning in de Staten zullen doen voor één keer. Dus ik denk niet dat we dit op geld echt moeten laten vastzitten. Ik zou zeggen, laten we vooral kijken naar de winst die je kunt boeken om het Drents ook te laten zien en horen. En we hebben niet voor niks een convenant gesloten met de minister van Binnenlandse Zaken Kajsja Ollongren om het Nedersaksisch ook gezamenlijk uit te dragen. Dus dit is gewoon een kans die je kan benutten.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, mag ik?

De voorzitter: Ja, ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Eens met meneer Bijl en inderdaad, u zegt terecht, dan vindt u ons meestal aan uw zijde. Ik zal het niet in het dialect doen, maar wij willen ook graag ons budget Cultuur, kunnen we één keer uitgeven. En misschien kunnen we dan voor het bedrag wel twee keer hetzelfde doen. Wij willen dus niet iets laten over gaan als het gaat om financiën, maar ook daarin wel een goede afweging kunnen maken gedeputeerde.

De voorzitter: De heer Bijl nog?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik probeer al heel handig ook te schuiven naar de vergaderorde van de Staten, dus het lijkt mij dat het budget van de Staten aan de beurt is als het gaat om het inhuren van hulptroepen in het Nedersaksisch. Maar mocht het financieel een probleem zijn en u komt er niet uit, u kent mij, ik ben altijd genegen om met u mee te denken.

De voorzitter: Kijk en hier spreekt de gedeputeerde van Cultuur, maar ook van Financiën. Dat is toch in die zin een mooie combinatie. En als uw voorzitter zou ik willen zeggen, als de motie wordt aangenomen, dan moeten we ordentelijk in het Presidium kijken hoe we die motie willen uitvoeren. Ik weet niet of we de heer Lohues nu moeten vragen om zo'n hele Statenvergadering voor te gaan zitten, maar misschien kunnen we wel vragen, want dat is zijn stiel, en daar ben ik echt een fan van en u dus ook blijikbaar, om hier een lied of een aantal liederen te komen zingen. Maar goed, laten we het daar maar eens even over hebben met z'n allen. Eerst moeten we kijken óf de motie voldoende ondersteuning zal krijgen zo meteen bij de stemmingen en daarna gaan we aan de slag. Hoop ik, zeg ik dan maar. Maar ik mag nooit iets zeggen over een motie, maar in deze vind ik hem wel heel bijzonder. Goed, dat gezegd hebbend, rond ik hiermee de beraadslagingen voor deze motie af. Ik kijk nog even of er behoefte bestaat aan nabranders. Ja, de heer Uppelschoten wil nog iets zeggen. Ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Ik moet de vraag in het Nederlands stellen? Ik ben blij dat er mensen net ook in het Nederlandse gereageerd hebben op de motie, maar ik heb nog een praktische vraag. Gaat het nou over één keer, of gaat het over meerdere keren?

De voorzitter: Nee, het gaat over één keer staat in de motie. De maand maart is de streektaalmaand.

De heer Uppelschoten: Oké. Eenmalig. Goed.

De voorzitter: Verder nog? Verder nog duiden in de zak? Nee. Goed. Dank u wel, we zijn aan het eind gekomen hiermee met de beraadslagingen over de motie over het Nedersaksisch.

J. Motie vreemd aan de orde van de dag - Nedersaksenlijn

De voorzitter: Dan gaan we nu over naar de motie vreemd aan de orde van de dag M 2020-41 over de Nedersaksenlijn. Dat lijkt een beetje Nedersaksisch. Iemand heeft zijn microfoon nog aanstaan. Die is nu uit. Heel fijn. De motie vreemd aan de orde van de dag M2020-41 over de Nedersaksenlijn. Die wordt ingediend door de Partij van de Arbeid. En als ik goed ben geïnformeerd zijn de mede-indieners ChristenUnie en D66. Per fractie 2 minuten spreektijd, GS 10 minuten. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid krijgt als eerste het woord en ook een minuut extra om zijn motie in te dienen. Sorry, oh de VVD, even kijken, de VVD is ook mede-indiener zie ik nu. En dat geldt voor de SP en het CDA ook. Dus de motie wordt breed ingediend, kan ik constateren. Even kijken of alle woordvoerders allemaal op mijn overzicht staan. Ik begin bij de heer Bosch van de Partij van de Arbeid. Ik zie hem nog niet.

De heer Bosch: Als het goed is, zou ik er wel moeten zijn.

De voorzitter: Nu wel, heel goed. Ja, mooi. De heer Bosch, ga uw gang. U heeft het woord.

De heer Bosch: Dank u wel voorzitter. Ja, we blijven inderdaad even in wat Nedersaksische sfeer. Voorzitter, voor de Partij van de Arbeid staat voorop dat snelle, hoogwaardige en betaalbare treinverbindingen bijdragen aan een duurzamer Nederland. Zeker als het een goed alternatief voor het gebruik van de auto is. De bereikbaarheid van Drenthe valt of staat met een goede infrastructuur. Het spoor speelt daarin een belangrijke rol. Daarmee kunnen we de regio ontsluiten én laten aansluiten op de snelle verbindingen richting de Randstad en het Duitse achterland. De Lelylijn, waarvoor de steun in de Tweede Kamer de afgelopen week aan tractie wint en waarvoor ook de NS zich vanochtend in het Dagblad van het Noorden naast investeringen in het Staatsspoor heeft uitgesproken, zal daar ongetwijfeld aan bijdragen. Maar voorzitter, die visie op de duurzame bereikbaarheid van Drenthe via het spoor houdt wat de Partij van de Arbeid betreft niet op bij één snelle spoorlijn tussen Groningen en de Randstad. PvdA Drenthe staat een meerspoorenbekleid voor ogen, een integrale visie op bereikbaarheid van

onze regio, en een Nedersaksenlijn kan daar wat ons betreft aan bijdragen. Deze ontsluit de Oost-Nederlandse grensregio en laat deze regio aansluiten op de beoogde snelle OV-verbindingen. Het biedt Oost-Drenthe economische kansen en verbindt de universiteitssteden Groningen en Enschede via Emmen. En met de ontwikkelingen in Emmen rondom de Universiteit van het Noorden, kan de Nedersaksenlijn dus ook bijdragen aan het ontstaan van een kennis- en innovatiecluster in Noordoost-Nederland. En daarnaast is ook het bestaande spoor van blijvend belang voor de aansluiting van grote delen van Drenthe op de verbindingen vanuit Zwolle richting het zuiden en het westen van het land. Gelukkig staat de Partij van de Arbeid in deze visie niet alleen. De recente vragen van mijn collega Statenlid Pruisscher namens de ChristenUnie en ook de brede steun voor deze motie door meerdere partijen in deze Staten, laten dit zien. Om deze visie ook stevig te laten doorklinken in een gezamenlijke noordelijke lobby richting het Rijk, voor investeringen in de infrastructuur in het noorden en GS hiervoor een stevig mandaat vanuit deze Staten mee te geven, dient mijn fractie hiertoe dan ook de volgende motie M 2020-41 in, die mede wordt ingediend door de fracties van ChristenUnie, CDA, D66, SP en VVD. Dan zal ik de motie nu voorlezen. De Provinciale Staten van Drenthe in vergadering alleen op 16 december 2020, Constatende dat: De gelden uit het Nationaal Groeifonds kansen bieden voor een krachtige impuls van de economie en infrastructuur in Noord-Nederland; Onder de werktitel 'Deltaplan voor het Noorden' gewerkt wordt aan een Noordelijke lobby en een Noordelijk plan om een substantieel deel van het Nationaal Groeifonds naar het noorden des lands te laten vloeien; Overwegende dat: niet alleen investeringen in snelle OV-verbindingen tussen economische regio's, maar ook een robuust secundair net van spoorverbindingen binnen de regio Noord-Nederland nodig is om het OV als hoogwaardig en betaalbaar alternatief voor de auto te laten zijn; De realisatie van de Nedersaksenlijn als interregionale spoorlijn en de versnelling van het bestaande traject Groningen-Zwolle bijdragen aan de ontsluiting en economische ontwikkeling van Noord- en Oost-Nederland, doordat het deze regio's aansluit op de snelle OV-verbindingen richting de Randstad én Duitsland; roepen het college van Gedeputeerde Staten op: Om in de noordelijke samenwerking en de gezamenlijke lobby richting het Rijk duidelijk te maken dat in elk te ontwikkelen scenario plaats moet zijn voor de Nedersaksenlijn en versnelling op bestaand spoor. op bestaand spoor. En gaat over tot de orde van de dag. Deze motie wordt mede ingediend door ChristenUnie, CDA, D66, SP en VVD. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Bosch. Ik geef het woord aan de heer Pruisscher van de ChristenUnie.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter. Het is u bekend dat de ChristenUnie groot voorstander is en pleitbezorger is van deze Nedersaksenlijn. Niet alleen in Drenthe lopen we voorop, maar ook onze CU's in Groningen, Overijssel, en in de Kamer vragen we hier constant de aandacht voor. Deze verbinding vinden we goed voor de bereikbaarheid en de mobiliteit van onze inwoners. Daarnaast vinden we deze lijn ook van groot belang voor de leefbaarheid en de sociaal-economische ontwikkelingen langs de oostgrens. Voorzitter, we leven ook in een tijd waarin we enorm beperkt worden in onze bewegingsvrijheid. Juist nu hebben we behoefte aan perspectief, aan vooruitzicht, aan investering in de toekomst. Ook de ondernemers en samenwerkingspartners in de Stichting Nedersaksenlijn geven aan dat de Nedersaksenlijn dat perspectief kan bieden voor de regio. Met regelmaat vraag ik ook de gedeputeerde om ambitie te tonen en zich met verve in te zetten, dat zien we gelukkig ook terug in zijn handelen. Maar toch verschijnt in de media soms het hardnekkige idee dat Drenthe niet zo graag wil, althans, dat wordt ons dan door anderen toegezegd. Daarover heb ik onlangs schriftelijke vragen gesteld, waar de beantwoording gelukkig duidelijk is. Drenthe heeft zeker ambitie. Daarin heb ik ook gewezen op het belang van een gezamenlijk geluid van een gezamenlijke lobby uit het noorden. Dat beogen we nu juist met deze motie. We staan sterker wanneer we in het noorden dezelfde ambitie laten zien en elkaar ondersteunen. En we zien dit dan ook als een vervolg op onze motie uit 2018, waarin we het college verzoeken om te komen tot een gezamenlijke visie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel heer Pruisscher. Ik heb begrepen dat de heer van Dekken ook het woord wil. Ik zie hem nog niet op mijn scherm. Even kijken, de heer van Dekken.

De heer Van Dekken: Zeker voorzitter. Van het CDA. Ja. Ik hoop dat ik...

De voorzitter: Heel goed, ga uw gang. De heer van Dekken.

De heer Van Dekken: Dank u wel voorzitter. En dank ook voor de woorden van de collega's uit de PvdA en de ChristenUnie, want juist bij dit onderwerp, nadat we twee andere majeure onderwerpen zojuist te pakken hadden, doet mij dan onderstrepen dat belang van samenwerking in het noorden. En eerder ontstond er ook in de media een beeld alsof wij hier in Drenthe tegen een Lelylijn zijn en ontstond er ook een beeld alsof we dat voorwaardelijk lieten afhangen van goedkeuring op de Lelylijn, zodat de Nedersaksenlijn er zou mogen zijn. Voorzitter, ik denk dat we het niet te vaak kunnen benadrukken, die Nedersaksenlijn is voor wat het CDA betreft een onderdeel van de beste infrastructuur vinden in het noorden. En dat gaat dan voor wat betreft de fiets, de auto, het vliegtuig, maar zeker ook voor wat betreft het spoor. Ik sluit me van harte aan bij de woorden van de collega's vanuit de ChristenUnie. Ik weet ook dat zij net als wij daar ook landelijk via ons Kamerlid Amhaouch constant mee bezig zijn. Ik vind het super goed en fijn dat we dit onderwerp bij motie nu nog weer eens even onder de aandacht brengen. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Van Dekken. Dan ga ik naar, even kijken, de heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Dank u wel voorzitter. De SP is warm voorstander van een Nedersaksenlijn, de lijn die heel Noordoost-Nederland bij elkaar brengt. De argumenten zijn wel bekend. Een snellere en betere verbinding tussen Groningen en Enschede, met wat mij betreft, maar ik ben een klein beetje bevooroordeeld, Emmen als centrum. Denk aan de versterking die deze lijn kan bieden aan het onderwijs. Studenten zijn sneller op een plek en hebben veel meer keus wat betreft wonen en studeren. Zelfs internationaal, want de aansluiting op het Duitse netwerk is dan immers ook aanwezig. Goed openbaar vervoer zorgt ook voor lagere druk op de wegen. Wellicht krijgt de discussie met betrekking tot eventuele verdubbeling van de N34 dan ook een andere dimensie, en blijkt dat een betere beveiliging door blokjes op lijn of wat dan, al afdoende is. Voorzitter, deze week heeft het Deltaplan voor het Noorden een fikse duw in de rug gekregen door de brede steun in de Kamer. Daarom is het belangrijk dat wij als Drenthe stevig inzetten op de Nedersaksenlijn. Tenslotte hebben we daar heel direct iets aan, in tegenstelling tot de snelle lijn die we alleen van een afstandje kunnen bewonderen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. Ik geef graag het woord aan mevrouw Meeuwissen van de VVD. Ik zie haar nog niet op het scherm, als zij ...

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Oké, daar is ze. Heel goed, ga uw gang.

Mevrouw Meeuwissen: Zoals u weet is de VVD veel gelegen aan een goede bereikbaarheid. De heer Bosch refereerde al even aan het krantenartikel van vanochtend in het Dagblad het Noorden, waarin de president-directeur van de NS zich enthousiast uitspreekt over de Lelylijn. Daarnaast zegt ze, dat ze ook het bestaand spoor tussen Zwolle en Groningen wil verbeteren, maar pas na de aanleg van de Lelylijn. Wat ons betreft is het van groot belang, dat in gesprekken met de minister de optie van sneller bestaand spoor tussen Zwolle en Groningen nadrukkelijk aan de orde komt, wel of geen Lelylijn, en ook pas niet 'erna' maar 'ervoor'. Want wij denken dat dat veel sneller te realiseren is dan zo'n Lelylijn. En

prima als de Lelylijn er ook komt, maar dat sneller versnellen van het spoor vinden wij heel erg belangrijk en dat is ook de reden waarom wij deze motie mee indienen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. Ik geef eerst de mede-indieners het woord en dan kom ik bij de heer Pragt van D66, die ik ook nog niet zie.

De heer Pragt: Ik ben er wel.

De voorzitter: Ja, u bent er.

De heer Pragt: ... het is bijna afkloppen, bijna reces. Dank u.

De voorzitter: Zo is het.

De heer Pragt: Oké. Er is al heel veel gezegd natuurlijk, maar ook D66 is een warm pleitbezorger van goed openbaar vervoer, zowel per bus als per trein. En ook een goede ontsluiting van Oost-Drenthe, Oost-Groningen zou ook bijzonder goed zijn voor de economische kansen en ontwikkeling van het gebied. Natuurlijk zijn we net als de VVD voor een snelle treinverbinding van Assen naar het westen van het land. Ook dat ondersteunen van harte. En we hebben ook begrepen van onze staatssecretaris van D66, mevrouw Van Veldhoven, dat zij erg enthousiast is over de samenwerking en de kracht die in het Noorden plaatsvindt. Daar reageert ze erg positief op. En als D66 zullen we natuurlijk deze oproep ondersteunen, maar daarnaast zullen we ook een zeer actieve lobby zelf richting Den Haag moeten voeren, om dit te gaan realiseren. Dank u voorzitter.

De voorzitter: Dank u mijnheer Pragt. Dan kom ik bij de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel voorzitter. Goed openbaar vervoer voor Drenthe. Ontzettend belangrijk. Het gaat erom inderdaad met deze motie, om het signaal af te geven richting Den Haag dat de Nedersaksenlijn prioriteit heeft voor ons en daarom ondersteunen we deze motie. Zeer graag zijn we ook mede-indiener van deze motie, omdat het niet voldoende benadrukt kan worden. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel mevrouw de voorzitter. Ik heb net bij het vorige grote agendapunten N34, al gezegd, er komen een aantal projecten aan. En het zou mooi zijn als al die projecten uitgevoerd kunnen worden, maar ik denk dat het ook goed is om een prioriteit aan te geven. We zijn ook heel erg voor goed openbaar vervoer. Maar we gaan ervan uit dat het openbaar vervoer, met name over de N34, al verder zou kunnen toenemen, als we daar een goede weg voor krijgen. Er is toentertijd ook een onderzoek geweest over het belang van het openbaar vervoer door de spoorlijn van Emmen naar Groningen of over de N34. Daar kwam toen uit dat de N34, om dat goed te realiseren, veel makkelijker en veel goedkoper zou kunnen plaatsvinden dan het aanleggen van een spoorlijn. Dus daarom, hoe graag we dat ook willen, we zijn bang dat er een concurrentiestrijd zal ontstaan tussen het gelden van de N34 en de spoorlijn. En dan hebben wij dus een volgorde van prioriteit. Wij zeggen, de N34 verdubbelen, partieel, op termijn helemaal. De hogesnelheidslijn Lely, daar heb ik ook vanochtend een stuk in de krant gelezen, dat het niet alleen gaat over de hogesnelheidstrein naar Groningen, maar de CEO van NS zegt ook, het moet een hogesnelheidstrein worden die doorloopt naar Bremen en Hamburg. Dat zou fantastisch zijn voor het noorden. Dan een snelle verbinding over Zwolle. En als vierde staat bij ons dan de Nedersaksenlijn. Het lijkt nu net of de Nedersaksenlijn grote prioriteit heeft. Dat vinden wij dus niet. Dus daarom kunnen wij deze motie niet steunen, hoe graag we dat ook willen. Want we willen niet dat

de Nedersaksenlijn prioriteit nummer 1 krijgt. Die andere dingen hebben wat ons betreft een hogere prioriteit. En er is waarschijnlijk maar één pot geld en alle vier zal wel heel moeilijk worden.

De voorzitter: Dank u wel heer Uppelschoten. De heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter dank u wel. Op 22 januari 2020 hebben wij in de agendering van de Christen-Unie uitgebreid gesproken over de Nedersaksenlijn en de inzet die wij daarop zouden moeten plegen vanuit onze provincie. Wij kunnen ons herinneren dat de gedeputeerde de inzet van harte ondersteunde. Een draagvlak vanuit de overige fracties voor de Nedersaksenlijn is er dus. En ook naar onze mening kan deze lijn een goede aanvulling zijn voor de bereikbaarheid voor de inwoners van het oosten van onze provincie en ons land. De investeringen aan het Groeifonds moeten een daadwerkelijk effect hebben op de groei van de Nederlandse economie en dienen aanvullend te zijn op private investeringen. Bij de afgelopen begrotingsbehandeling in de commissie hoorden wij de gedeputeerde al zeggen, dat het Noorden zou gaan inzetten richting het Groeifonds op het gebied van de RijksUniversiteit Groningen, energietransitie en de verbetering van de verbinding met de Randstad. Maar het is maar de vraag of de aanleg van een Nedersaksenlijn zal voldoen aan de gestelde voorwaarden van het Groeifonds. Daarnaast is een lobby niet toegestaan voor het Groeifonds. Dus wij zien liever dat er een aanvraag ingediend gaat worden om te zien of deze het gaat halen. Maar dan alsnog, de Tweede Kamer heeft in eind 2019 een motie aangenomen om een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren. En wij vragen ons af hoe het daarmee staat. Misschien weet het college daar inmiddels meer over. En is het dan niet logischer om alvorens een aanvraag in te dienen, eerst het haalbaarheidsonderzoek af te wachten? We zullen deze motie steunen vanuit de optiek dat wij ook graag de Nedersaksenlijn zien komen. Maar we zien ook een risico. We zien dat plannen die gericht zijn op versnelling en verbetering van de Noorden-Randstad verbinding, een ander doel treffen dan de Nedersaksenlijn. En wij vragen ons af of onze Drentse inzet op de Nedersaksenlijn misschien gaat wringen in de noordelijke samenwerking ten aanzien van het andere doel. Kan de gedeputeerde daar misschien ook nog wat op zeggen? Voorzitter dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos. Mevrouw Potharst Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. De Partij voor de Dieren staat positief ten aanzien van de Nedersaksenlijn. Door voorgaande fracties zijn al veel vragen gesteld, maar we willen even de beantwoording op deze vragen afwachten. Maar we staan in principe positief ten aanzien van deze motie.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie verder geen potentiële woordvoerders. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Bijl voor zijn eerste termijn. Ga uw gang.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Dank aan de indieners van deze motie om dit op de agenda te zetten en te bespreken. Ik denk dat het goed is dat de vrij brede steun die ik al proef in eerste instantie, dat die ook wordt uitgesproken, omdat denk ik de actualiteit met zich meebrengt dat we ook vanuit de Drenthe een helder geluid laten horen als het gaat hoe we staan ten opzichte van de verschillende initiatieven op spoorgebied. De discussie rondom de snelle verbinding tussen het Noorden en de Randstad loopt al enige tijd. En zoals bekend zijn er twee serieuze opties in beeld. Dat is die over het bestaande tracé en het zogenaamde Lelylijntracé. En daarvan hebben we met het kabinet nog onlangs bij het overleg, bestuurlijk overleg, net afgesproken, dat die beide opties verder uitgewerkt gaan worden. En we moeten niet vergeten dat het allemaal nog wat in de kinderschoenen staat als het gaat om het valideren van bedragen en cijfers die daarbij genoemd worden. Daarnaast zien we een drietal bewegingen die van belang zijn. We zien de beweging van het Groeifonds. Dat is één. We zien de beweging van de verkiezingsprogramma's in het kader van de Tweede Kamerverkiezingen. Dat is twee. En we zien een motie die is aangenomen vrij breed in de Kamer als het gaat om het Deltaplan van het Noorden.

Dat is drie. En ik denk dat het goed is dat we in dat kader ook vanuit Drenthe aangeven hoe wij er tegenaan kijken. En dan kijk ik met name ook naar de motie vanuit de Kamer als het gaat om het Deltaplan van het Noorden. Dat spreekt behalve over mobiliteit ook over wonen, over werken en over recreatie. En zelf zou ik er ook nog graag het onderwijs aan willen toevoegen, omdat het ook van groot belang is voor het noorden van het land, om dat in samenhang met elkaar te bekijken en de kans daarvoor te benutten. Ik denk dat het belangrijkste is, dat wij binnenhalen dat er een snelle verbinding komt tussen het Noorden en de Randstad. En of nou die beste snelle verbinding gaat over het tracé van het bestaande spoor of de Lelylijn, laat dat op basis van argumenten nader onderzocht worden. Maar stel dat het nou het tracé van het bestaande spoor zou zijn. Zeggen we dan daarmee dat we Emmeloord en Drachten hun station niet gunnen? Dat is in wezen wat er ook achter de Lelylijn zit. Integendeel, want wij snappen dat ook dat deel van het noorden zo'n ontwikkeling verdient. Net zoals we vinden dat aan de oostkant van het Noorden de lijn Groningen-Stadskanaal-Emmen-Coevorden naar Almelo-Enschede, de Nedersaksenlijn, ook zijn belang heeft. En ik denk dat wat meerderen van u benadrukken, om in die noordelijke samenhang de belangen bij elkaar te brengen, dat dat heel belangrijk is. Ik denk dat we dat vooral moeten doen. En niet vanuit de sfeer van, dat moet niet want iets van mij moet wel, maar dat we als een totaalpakket moeten kijken hoe we het Noorden een stuk verder kunnen brengen. Ook premier Rutte heeft in dat kader al eens gesproken over het perspectief voor het Noorden. Dus wat mij betreft moeten we denk ik met de bestuurders in het Noorden het verstand opbrengen om een gebalanceerd perspectief, noem het een Deltaplan, dat maakt mij niet uit, voor het Noorden te ontwikkelen. En daar hoort in ieder geval bij dat het Noorden op meerdere manieren via het openbaar vervoer, via spoorvervoer, goed is ontsloten. En daar moeten we denk ik volop inzetten. En mocht de Lelylijn wel de beste lijn zijn voor de snelle verbinding, dan is het ook nodig dat het bestaande spoor verder verbeterd en versneld wordt. Sowieso zal er tot aan Zwolle, dat kan bijna niet anders, een snelle verbinding komen met de Randstad. En we moeten ervoor zorgen dat we vanuit Drenthe daarop goed zijn aangehaakt. En sneller en een hogere frequentie. Ik zeg altijd, er zijn weinig mensen die elke dag vanuit Groningen naar Amsterdam gaan met de trein, maar er zijn wel dagelijks heel veel mensen die binnen het Noorden kleinere afstanden afleggen, van huis naar hun werk of naar een studie. Ik denk dat we daar alle inzetten op moeten plegen. Dus ik ben wel blij met deze motie voorzitter. Ik denk dat er eigenlijk geen een fractie zegt dat ze de Nedersaksenlijn geen goed idee vinden. Zelfs degenen die misschien nu nog denkt niet voor deze motie te stemmen, die geeft aan dat het de vierde prioriteit is. Nou, dat is een keuze die kan. Maar ik zou ook de PVV willen uitnodigen om juist wel voor deze motie te stemmen, omdat je niet in tegenstellingen moet denken, maar in een samengesteld geheel van investeringen voor het Noorden. En in die afweging van de PVV gaat het niet om óf de N34, óf een spoorlijn, want die N34 moeten we gewoon zelf betalen. Maar een spoorlijn, dat gaat om zulke grote investeringen, dat vraagt echt een landelijke investering. En ik denk dat, als het gaat om de argumenten van, is het Groeifonds hierop wel of niet van toepassing, als de politiek in Den Haag vraagt om een Deltaplan voor het Noorden, dan moet er ook een Deltaplan voor het Noorden komen. En niet alleen voor de helft van het Noorden, maar voor het hele Noorden. En dan ga ik er ook vanuit dat die partijen, dat is heel breed in Den Haag, en kijk naar alle verkiezingsprogramma's, ook de realiteit zullen opbrengen dat er straks een plan voor het Noorden komt. Perspectief voor het Noorden, zoals de ChristenUnie dat zegt. Dat is waar we recht op hebben. We hebben recht op een perspectief voor het hele Noorden. Dus dank voor deze motie, die wil ik warm aanbevelen bij u. Wat mij betreft zo breed mogelijke steun, want dat maakt onze positie, gesprekken binnen het Noorden over het pakket, maakt dat beter. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Ik kijk naar de leden van de Staten voor de tweede termijn en ik ga de rij af. De heer Bosch van de Partij van de Arbeid.

De heer Bosch: Ja, dank u wel voorzitter. Even kort. Ik wil alle fracties bedanken voor hun bijdrage en ook voor de brede steun voor deze motie. Ik wil de gedeputeerde bedanken voor zijn reactie. En ik wil tot slot even de oproep aan de PVV onderstrepen, die gedeputeerde Bijl net deed. Ik wil die uitnodiging

ook nogmaals herhalen, want het gaat daar niet om de tegenstelling, maar juist het bieden van een perspectief voor het Noorden. En in een van de reacties die ik kreeg op deze motie, in het voortraject, ging in een appje de term 'wishfull thinking' voorbij. Maar daar zou ik dan ook gelijk naast willen zetten, ik heb afgelopen 5 december met onze jongens toch in kleine kring Sinterklaas gevierd. Ze hebben allemaal hun verlanglijstje ingeleverd. En ik moet toch zeggen dat een flink deel van die verlanglijstjes, niet alles, maar wel een deel is ingewilligd. In dat opzicht zou ik nogmaals willen benadrukken dat dit een inzet is, een breed plan, voor het Noorden. Dat inderdaad in de woorden van de heer Pruisscher perspectief biedt voor Noorden, voor een bereikbare toekomst. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel heer Bosch. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel voorzitter en dank ook aan de gedeputeerde voor zijn reactie. Dit stemt weer hoopvol, ook in de hoop dat we samen stappen kunnen zetten, zowel in bestuurlijke context als ook in politieke context. Die laatste opmerking van de heer Bosch nodigt bijna uit om iets te zeggen over Sinterklaas bestaat wel en waar die dan zit en zo, maar dat laat ik dan maar even voor wat het is voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Ja, ja, ja, dat waren nog eens tijden. De heer Van Dekken van de CDA-fractie.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ook vanuit ons perspectief, dank voor de antwoorden van de gedeputeerde. Maar ik wil ook nog wel even onderstrepen dat de opmerkingen van mevrouw Meeuwissen, ons ook wel hebben gebracht tot de overtuiging dat je op korte termijn die versnelling op bestaand spoor ook zeker moet benadrukken, omdat de gedeputeerde terecht zegt, dat de hele ontwikkelingen rondom de MER echt langdurige, langjarige projecten zijn. Dus ik denk dat we ook daarmee onder die connotatie op de goede koers zijn in dit dossier.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Moinat van de SP.

De heer Moinat: Voorzitter, aan het eind van de vergadering duurt het allemaal een beetje langer bij mij, voordat het doorkomt. Maar de VVD heeft in hun eerste termijn iets gezegd over, dat de directeur zegt dat die pas aan investeren denkt in de snelle verbinding, daar valt mijn scherm weg, via het Drents spoor, omdat de kans groot is dat NS die aanbesteding verliest van Arriva. En dan komt er helemaal geen NS-trein meer door Drenthe. Deelt de VVD die verwachting? En misschien kan ook de gedeputeerde zelfs nog even zeggen wat hij daarvan vindt.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Moinat. En wat treft het nou, mevrouw Meeuwissen is aan de beurt. Mevrouw Meeuwissen van de VVD-fractie.

Mevrouw Meeuwissen: Ik heb het over bestaand spoor tussen Zwolle en Groningen en heeft u het daar ook over?

De heer Moinat: Ja.

Mevrouw Meeuwissen: Oh, dat is mij dan niet bekend, maar daar mag de gedeputeerde dan wat van zeggen. Ik verwacht dat, of ik hoop dat we echt snel kunnen overgaan tot het versnellen van dat spoor, want dat is al een wens die we al tijden koesteren in het Noorden en zeker in Drenthe. En verder, dank voor de discussie. Dat was het, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Meeuwissen. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u. Mooi dat er zoveel steun is. En ik kan de dag niet wachten dat ik met de trein van Emmen naar Groningen kan via de Nedersaksenlijn. Het zou me een waar genoegen zijn en daar gaan we gewoon een feestje van maken dan. Er is geen corona meer tegen die tijd, dus het kan.

De voorzitter: Oké. Nou, opgewekt hoor. Heel goed. De heer Uppelschoten van de PVV-fractie. Oh, neem me niet kwalijk. Ik zie dat ik de heer Schoenmaker oversla. De heer Schoenmaker Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. Nee, niks toe te voegen. Dus wat mij betreft gaat u door naar de heer Uppelschoten.

De voorzitter: Dat is nog eens ruiterlijk. De heer Uppelschoten, PVV.

De heer Uppelschoten: Ik heb goed geluisterd naar de heer Bijl, die een klemmend beroep deed op ons. Wij hebben het inderdaad als prioriteit vier staan. Dus het is voor ons wel een prioriteit, maar we proberen en volgorde aan te geven. Maar goed, ik ga ervan uit dat de N34 na de discussie wel goed komt. Ik ben blij met de toezegging van de CEO van de NS dat we een hogesnelheidstrein naar Groningen krijgen. En ik kan niet wachten tot ik in Groningen op die trein kan stappen, niet alleen naar Amsterdam te gaan, maar vooral naar Duitsland. En dat we dan ook een echte hogesnelheidstrein hebben. Zo'n systeem moeten we toch ook in Nederland krijgen? En het is te gek dat het Noorden dit niet zou hebben. Maar goed, we zullen zo als fractie even overleggen, want de oproep om als Staten als één stem te spreken en te pleiten voor deze spoorlijn, die heb ik goed begrepen. Maar dat moeten we in onze fractie nog overleggen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Uppelschoten. En ik constateer dat er weide vergezichten zijn, weidse vergezichten, bij sommige Statenleden voor de toekomst. Ik kom bij de heer Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Ook wij scharen ons achter de brede steun voor de Nedersaksenlijn. Waar we nog steeds wel een beetje bang voor zijn, is dat we met deze motie te hard de Nedersaksenlijn koppelen aan de Noorden-Randstad verbinding. Zo lezen wij dat een beetje nog. Ik vraag me af of gedeputeerde daar nog iets op kan zeggen, of dat echt los van elkaar staat en dat hij die Nedersaksenlijn extra invoegt, of dat hij hem als harde voorwaarde meeneemt in het plan.

De voorzitter: Dank u wel meneer Bos en tot slot mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Dank u wel voorzitter. Ik heb er eigenlijk niets aan toe te voegen. We zijn nog steeds erg positief ten opzichte van deze motie. Bedankt voor de beraadslaging.

De voorzitter: Heel goed. Dan kom ik bij de gedeputeerde Bijl voor zijn tweede termijn.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter dank u wel. Ik begin even met de vraag van de heer Bos van GroenLinks. Hoe ik deze motie zie. Ik zie deze motie als een helder signaal van de Drentse Staten om, als ons gevraagd wordt wat is het Drents belang, om aan te geven dat wij de Nedersaksenlijn belangrijk vinden voor de ontwikkeling van de oostkant van Noord-Nederland? Dat klopt ook voor Groningen en Twente, want die horen daar ook bij. Dat wij het belangrijk vinden dat ook het bestaande spoor verder wordt verbeterd en versneld. En dat we dat doen in het licht van de vraag die ons vanuit de Kamer wordt gesteld per motie, om een Deltaplan van het Noorden te maken, waar de motie zegt dat de Lelylijn daar een belangrijk onderdeel daarvan is. Dus, ik denk dat het goed is als naar Drenthe wordt gekeken in die discussie en wat is voor jullie van belang, dat ik dan een paar heldere uitspraken van de Staten heb, die ik kan inbrengen. Ik denk dat als het gaat om de volgorde van investeringen, en de NS is natuurlijk

niet onbelangrijk, maar de NS investeert niet in spoorlijnen. Dat doet ProRail. NS is een gebruiker van de infrastructuur. En zolang de NS de concessie heeft van het hoofdrailnet van Nederland, zullen er ook treinen rijden tussen Zwolle en Groningen van NS. Ik heb geen reden om aan te nemen dat zij die concessie zullen verliezen. Maar de NS is dus niet degene die investeert, dat doet ProRail en op de achtergrond natuurlijk het ministerie die daar de opdracht voor geeft. En dus in dat kader denk ik dat het wel interessant is wat de NS zegt. Maar dat is niet degene die investeert. Als het gaat om de belangen in Drenthe, ben ik blij dat de fractie van de PVV de woorden die ik in eerste instantie heb gezegd, nog een keer wil wegen en erover na wil denken. Ik hoop natuurlijk dat ze zich zullen scharen achter een statenbrede uitspraak ten gunste van de van deze motie. Voorzitter, volgens mij waren dat de vragen die er nog lagen. En als ik wat over het hoofd heb gezien, dan hoor ik dat wel. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel gedeputeerde Bijl. Ik kijk nog een keer naar alle woordvoerders op mijn scherm en ik geloof dat u glashelder bent geweest in uw tweede termijn.

Dat gezegd hebbend komen wij aan het eind van de beraadslaging, niet alleen maar over dit agenda-punt, maar het gaat dan om de hele agenda. Ik zou u het volgende willen vragen. Vraag ik aan de Statenleden en natuurlijk ook aan de mensen die met ons meekijken. We gaan zo meteen stemmen.

We gaan even schorsen en dan gaan we alles op een rij zetten en daarna wordt er gestemd.

En dan zou het heel mooi zijn als u na de stemmingen met ons hier in de Statenzaal een toast zou willen uitbrengen. Gewoon op, ja op het leven, zou ik bijna willen zeggen, want het nieuwe jaar is nog niet helemaal aan de orde. Bijna wel, het nieuwe jaar voor ons als provincie, want wij hebben nu de laatste Statenvergadering voor het reces. En u heeft een pakket gekregen waar ook een rood mokje in zit. En het zou dus heel aardig zijn als u dat mokje ergens vandaan kunt toveren. En als u daar een toast mee kunt uitbrengen, het is een beetje bijzonder, maar dan kunt u zelf helemaal bepalen wat u in dat mokje stopt. Dat laat ik geheel aan u. En als u het mokje niet bij de hand heeft ... Kijk, ik zie dat de heer Bos hem al overeind heeft. Als u het mokje niet bij de hand heeft, is het natuurlijk helemaal niet erg als u een glas beet pakt. Dat kan ook. Dat gezegd hebbend stel ik u voor om nu de vergadering te schorsen en dat doen we voor een kwartier. Dus als we om 17.15 uur weer kunnen inpluggen, dan gaan we dan stemmen en dan gaan we daarna proosten. Ik zie u over een kwartier terug en ik schors de vergadering.

K. Stemmingen

De voorzitter: We gaan in drie rondes stemmen. Eerst over de amendementen. Dat is een tweetal, want het amendement op Statenstuk 2020-957 is overgenomen. Dus daar hoeven we niet meer over te stemmen. Dan gaan we stemmen over de voorstellen. Dat zijn er zeven. En het zevende voorstel, Statenstuk 2020-957 is aangepast. En dan gaan we nog over drie moties stemmen in de derde stemronde. Ik denk dat het goed is om te beginnen bij Forum voor Democratie. De heer Velzing als fractievoorzitter. En de heer Bos probeer ik nu, ja, die zie ik allebei. Dat is mooi. Heer Velzing, wat doet Forum op het eerste amendement A 2020-14.

De heer Bos: Even kijken. Waar gaat die over?

De voorzitter: Die gaat over het Regiostedenfonds. Het is een amendement van de PVV.

De heer Velzing: Over de fiets, die fiets. Ja. Daar zijn wij op tegen, omdat wij vinden dat het wel het fietsplan 30% ... Ik geef een stemverklaring, wel 30% geld voor beschikbaar komt, maar niet voor de aantallen... niet voor de jeugd die graag woningen, graag hadden gezien dat dat toegevoegd zou worden.

De voorzitter: Oké. Het is niet de bedoeling dat we bij alle dingen stemverklaringen gaan geven, maar dank u wel. En ik zie dat de heer Bos het daar ook mee eens is. Dan het tweede amendement, A 2020-15 over de N34. Wat doet Forum daarop?

De heer Velzing: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: Tegen. De heer Bos is akkoord met tegen? Ja. Dan ga ik naar de onafhankelijke Staten-leden en ik constateer dat alleen de heer Camies daarvan aanwezig is. Dus die stemt voor of tegen. Even kijken waar ... Ja, ik zie hem. Heer Camies, wat doet u op amendement A 2020-14? U heeft uw geluid uitstaan.

De heer Camies: Daar stemmen wij voor, of althans, ik stem daarvoor.

De voorzitter: Ja, u stemt daarvoor, want de andere drie, daar kunt u niet voor stemmen. Die zijn niet aanwezig. Dan het amendement A 2020-15

De heer Camies: Ook voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik ga naar de Partij van de Arbeid, de heer Loof. En dan zie ik ook graag in beeld de heren Bosch, Du Long, Schomaker, Zwiers en mevrouw Roggen. Even kijken of ik ze allemaal zie. Amendement A 2020-14. De heer Loof, zie ik zelf nog niet.

De heer Loof: Ja, daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Even kijken. Daar bent u tegen. En het is toch wel fijn nu tijdens het stemmen, als u allemaal even uw camera uitzet als uw fractie niet aan de orde is. Want anders kan ik moeilijk zien of er fractieleden zijn die instemmen. Kijk, ik zie nu de heer Loof, de heer Bosch en mevrouw Roggen. Dus ik zou het erg op prijs stellen ... Ja. En de heer Du Long zit hier naast me. Dus ik ontbeer nog, even kijken ... De heer Schomaker is er niet en de heer Zwiers is er nog niet.

De heer Schomaker: Ik moet even geluid maken.

De heer Zwiers: Hallo, hallo, en doen.

De voorzitter: Ja, ik zie de heer Schomaker en de heer Zwiers. Helemaal goed. Even kijken. De heer Loof zei dat het eerste amendement kan rekenen op een tegenstem van de Partij van de Arbeid, amendement A 2020-14. En wat gebeurt er op amendement A 2020-15?

De heer Loof: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Even kijken. Iedereen zit te knikken. Ja. De heer Du Long ook, hier aan mijn zijde. Dank u wel. We gaan naar de fractie van de PVV. De heer Uppelschoten, mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Dus de Partij van de Arbeid klikt weg en de PVV klikt aan. Wilt u even geluid maken, mevrouw Kort en meneer Vorenkamp?

Mevrouw Kort: Ja, ja. Ben ik te horen?

De voorzitter: De heer Uppelschoten zie ik wel, maar ... Ja, mijnheer Vorenkamp ook. Mevrouw Kort. Als het goed is, nu ook zichtbaar. Ja, zeker. Wat doet de PVV op het eerste Amendement, A 2020-14, Regiostedenfonds?

De heer Uppelschoten: Het is ons eigen amendement. Daar zijn we voor natuurlijk.

De voorzitter: Ja. En het tweede amendement, A 2020-15?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: En ik zie dat de beide fractiegenoten het met de heer Uppelschoten eens zijn. Oké, dan gaat de PVV ons verlaten op het scherm en de VVD treedt aan, onder leiding van mevrouw Meeuwissen. En ik hoor dus graag even geluid van mevrouw Meeuwissen, de heer Moes, de heer Serlie, mevrouw Udinga en mevrouw Zwaan.

Mevrouw Meeuwissen: Ja, present. Goedenavond.

De voorzitter: Mooi zo. Even kijken, de heer Serlie zie ik nog niet. Nee, de heer Camies zie ik nu, dat kan niet kloppen. De heer Serlie.

De heer Serlie: Jazeker, die is aanwezig.

De voorzitter: Oh, wat fijn. Ja. Ja, luid en duidelijk. Mevrouw Meeuwissen. Het eerste amendement.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En het tweede amendement?

Mevrouw Meeuwissen: Ook daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw fractiegenoten. Ja. Dank u wel, dank u wel. En meneer Camies is weer aanwezig. Ja, die hoort er nog niet helemaal bij, want we gaan naar de SP. En daar wil ik graag mevrouw Dijkers zien, de heer Mäkel en de heer Moinat. Als die even geluid kunnen maken alle drie. Ja. Ja, ik zie jullie alle drie. Fijn. Mevrouw Udinga kan het scherm verlaten. Wat doet mevrouw Dijkers op het eerste amendement? De SP.

Mevrouw Dijkers: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: En het tweede amendement?

Mevrouw Dijkers: Daar zijn we voor, want dat hebben we zelf ingediend.

De voorzitter: Ja. Ik zie dat uw beide fractiegenoten daarbij glimlachen. Dat is helemaal zoals het in lijn is. We gaan het CDA. Dus de SP plukt uit en de heer van Dekken, mevrouw Mentink, mevrouw Vedder, de heer Vegter en de heer Zuur pluggen in. En ik hoor graag geluiden, want dan zie ik ze ook. Ja, komt u maar. Even kijken. Ik zie mevrouw Mentink en de rest nog niet. De heer Mäkel kan eruit.

Mevrouw Vedder: O ja, de microfoon moet ik wel aan dan.

De voorzitter: Ja, dat is wel handig. Ik mis nog de heer Vegter.

De heer Vegter: Ja, ik ben er ook.

De voorzitter: De heer Zuur.

De heer Zuur: Ja, present.

De voorzitter: Nou zeg. Ja, de heer Zuur zie ik nu. Maar waar is de heer Vegter nou toch gebleven?

De heer Vegter: Ik heb het geluid aan en de camera aan, dus.

De voorzitter: Ja. Ja, ja, daar bent u. Ik heb u. Mijnheer Van Dekken. Het eerste amendement, het Regiostedenfonds.

De heer Van Dekken: Zijn we net als het tweede amendement tegen.

De voorzitter: En zie ik allemaal instemmende knikkende mede CDA'ers? Jazeker, dank u wel. Dan gaan we naar D66 en de CDA'ers verlaten ons scherm weer. En mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt komen binnen. Ja, ik ben er. Ja hoor allebei. Nou mevrouw Kleine Deters, waar bent u?

Mevrouw Kleine Deters: Ik ben er ook.

De voorzitter: Hé, nou? De heer Pragt. Ja, ja, u bent er, mooi zo. Het eerste amendement, zegt u het maar.

Mevrouw Kleine Deters: We zijn op beide amendementen tegen voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. En ik zie de heer Pragt knikken. Dan gaan we naar GroenLinks. En daar ben ik op zoek naar de heer Bos, mevrouw Haan, mevrouw Slagt ... Even kijken. Ik zie mevrouw Haan, nu mevrouw Slagt nog.

Mevrouw Slagt: Ja, ik ben er ook. En ik wil iedereen de hartelijke groeten doen van Henk Nijmeijer. En over het amendement. Het eerste zijn wij tegen. En het tweede, over de N34, zijn wij voor.

De voorzitter: Oké. En ik zie mevrouw Haan en de heer Bos knikken. Ja. Oké. Dank u wel. Dan gaan we naar Sterk Lokaal. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Een goede middag, goedenavond vanuit Diever.

De voorzitter: Vertelt u het maar.

De heer Schoenmaker: Wij zijn op beide tegen.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. De ChristenUnie. Mevrouw Van den Berg en de heren Pruijscher en Veldsema. De heer Pruijscher zie ik. Even kijken of ik mevrouw Van den Berg ook hoor. ... niet eens. Waar is mevrouw Van den Berg? Ja, daar komt ze. Daar komt ze, als ze nog iets zegt wellicht of haar camera aanzet. Het beeld is zwart. Mmm.

De heer Veldsema: Ja, mevrouw Van den Berg heeft wat probleempjes met de stroom.

De voorzitter: Ja ik zie. Ik zie het. Ze is er hoor. Ze is er. Een beetje omfloerst, maar ze is er wel. Mevrouw Van den Berg, wat doet de ChristenUnie op het eerste amendement, A 2020-14.

Mevrouw Van den Berg: We zijn tegen beide amendementen.

De voorzitter: Duidelijk. Heren, bent u het daarmee eens? Dat zie ik. Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Duut van OpDrenthe. Even kijken.

De heer Duut: Ja, daar ben ik. Mooi zo. Ik ben twee keer tegen.

De voorzitter: Twee keer tegen, dank u wel meneer Duut. Tot slot mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren. Even kijken.

Mevrouw Potharst: Ja, voorzitter. Voorzitter, kunt u mij horen?

De voorzitter: Ik hoor u luid en duidelijk, maar ik zie u nog niet mevrouw Potharst.

Mevrouw Potharst: Goed, oké. Ik zie mezelf wel in beeld, maar goed.

De voorzitter: Ja, daar bent u. Oké, prima. Het eerste amendement.

Mevrouw Potharst: Wij stemmen tegen het eerste amendement en zijn voor het tweede amendement.

De voorzitter: U bent een beetje slecht verstaanbaar, dus ik herhaal even. U bent tegen het eerste amendement A 2020-14 en voor het tweede amendement A 2020-15. Correct?

Mevrouw Potharst: Ja.

De voorzitter: Mooi zo. Goed zo. Wij gaan hier even tellen. Ik schors de vergadering voor enkele minuten.

Ik heropen de vergadering met de uitslag van de stemmingen over de twee amendementen. Amendement A 2020-14 Regiostedenfonds. Voor hebben gestemd 4 leden, tegen 32. Het amendement is verworpen. En het amendement A 2020-15, de nota Reikwijdte verdubbeling N34. Voor hebben gestemd 8 leden, tegen 28. Het amendement is verworpen. Ik wil graag doorgaan met de stemmingen over de voorstellen. En dan hebben we het over 7 voorstellen en dan ga ik gewoon weer alle fracties langs. Te beginnen bij de fractie van Forum voor Democratie, de heer Velzing. En als de heer Bos ook wil inpluggen. De heer Bos, iemand zingt ontzettend rond. Even kijken. U kunt niet allebei de microfoon... u zit bij elkaar waarschijnlijk. Ja, oké.

De heer Velzing: Ik heb de microfoon uit. Heb ik gedaan. Ja, is oké.

De voorzitter: Helemaal fijn. Goed zo. Mijnheer Velzing. We gaan stemmen over voorstel G-7, het Mobiliteitsprogramma. Wat doet Forum?

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Voorstel G-8 Herstructureringsfonds. Wat zegt u?

De heer Velzing: Ik zag dat ik net een stemverklaring heb gegeven voor G-8 en voor G-9. Daar zijn we beide tegen.

De voorzitter: Tegen. Oké. Dus G-7 voor, G-8 tegen en G-9 tegen. G-10, De waterstoffabriek?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Tegen. G-11?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: G-12, Boer-Burger-Biodiversiteit?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Tegen. En G-13?

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Voor. Ik kijk even naar de heer Bos of die instemmend knikt. Goed. Ja, is het hier genoteerd? Het is genoteerd. Dank u wel meneer Velzing. Ik ga naar de heer Camies. Ja, daar is hij.

De heer Camies: Ik ben te verstaan, hoop ik?

De voorzitter: Zeker, heel goed. Voorstel G-7?

De heer Camies: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Daar bent u voor.

De heer Camies: Ben ik voor. Ja.

De voorzitter: Ja. Zo gaat dat. Voorstel G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Camies: Herstructureringsfonds zijn wij op tegen, ben ik op tegen.

De voorzitter: Oké. Ik zie u nu niet meer. U heeft de camera uitgezet?

De heer Camies: Ja, nee, ik switchte even over naar mijn lijst van mijn stukken. Maar misschien kunt u bij het benoemen van de stukken dan even zeggen wat het onderwerp precies is. Want als ik dat doe namelijk op het scherm, dan switcht die StarLeaf meteen af.

De voorzitter: Oké. Oké. Dan neem ik u even bij de hand, als ik me zo mag uitdrukken.

De heer Camies: Dat is goed hoor.

De voorzitter: Voorstel G-7 is Mobiliteitsprogramma, daar beginnen we mee.

De heer Camies: Ja, dat is voor.

De voorzitter: Voor. Dan G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Camies: Tegen.

De voorzitter: Dan G-9 het Regiostedenfonds?

De heer Camies: Voor.

De voorzitter: G-10 de waterstoffabriek?

De heer Camies: Tegen.

De voorzitter: Even kijken. Dit is het programma, even kijken, Ik denk dat dit Natuurlijk Platteland is, G-11. Ja?

De heer Camies: Tegen.

De voorzitter: Boer-Burger-Biodiversiteit, G-12?

De heer Camies: Ook tegen.

De voorzitter: En de laatste, G-13, de N34?

De heer Camies: Voor.

De voorzitter: Voor. Dank u wel mijnheer Camies. Dan gaan we naar de Partij van de Arbeid, de heer Loof, de heer Bosch, Du Long, Schomaker, Zwiers en mevrouw Roggen. Wilt u even wat geluid maken als dat kan. Daar bent u weer. Komt u maar, komt u maar. Mevrouw Roggen nog even.

Mevrouw Roggen: Ik ben er ook. Goedemiddag.

De voorzitter: En ik mis de heer Zwiers nog.

De heer Zwiers: Ik ben er ook.

De voorzitter: Nou, mooi zo. Even kijken, meneer Loof. G-7.

De heer Loof: Ja voorzitter. Ik krijg net een appje van een geïnteresseerde kijker. En die heeft geen idee waar de stemmingen over gaan.

De voorzitter: Oké, dan ga ik dat inderdaad ... eens even kijken hoor, Nou ja, dan gaat het wat langer duren, maar ik begrijp het heel goed. Dank u wel. Dank u wel. En ook deze kijker hartelijk dank overigens, want ik snap dat dit een beetje abracadabra is. Maar dat komt natuurlijk omdat we langs zoveel fracties moeten en ik dacht, ik probeer het een beetje staccato te doen, maar ik ga het nu netjes doen. Wat doet de Partij van de Arbeid als het gaat om G-7, het Mobiliteitsprogramma?

De heer Loof: Zijn wij voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Loof: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

De heer Loof: Voor.

De voorzitter: G-10, de Waterstoffabriek?

De heer Loof: Daar zijn we voor.

De voorzitter: G-11, het krediet voor het Natuurlijk Platteland?

De heer Loof: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: G-12, Boer-Burger-Biodiversiteit?

De heer Loof: Voor.

De voorzitter: En G-13, de N34?

De heer Loof: Voor.

De voorzitter: Dank u wel. En ik kijk nog even naar uw fractiegenoten die allemaal knikken. Ook de heer Du Long hier. Dank u wel. Ik ga naar de PVV, de heer Uppelschoten, mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Als die even wat willen zeggen, dan komen ze in beeld. Heel fijn, ik zie mevrouw Kort. Ik zie de heer Vorenkamp nog niet.

De heer Vorenkamp: Doet mijn microfoon het? Ik ben in beeld hoop ik.

De voorzitter: Ja, ja, u bent in beeld. Even kijken of de heer Uppelschoten er ook is.

De heer Uppelschoten: Ja, ik ben er toch.

De voorzitter: Nou niet dat ... Ja nu wel. We gaan weer even de 7 voorstellen langs. Wat doet de PVV als het gaat om G-7, het Mobiliteitsprogramma?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van de waterstof fabriek?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: G-11, de verhoging van het investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda als het gaat om Boer-Burger-Biodiversiteit?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we voor.

De voorzitter: En als laatste G-13, Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling van de N34?

De heer Uppelschoten: Daar zijn we voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar de fractiegenoten. Ja, die zijn het met u eens. Helemaal goed. Dank u wel. We gaan naar de VVD. Mevrouw Meeuwissen en de heer Moes, de heer Serlie, mevrouw Udinga, en mevrouw Zwaan. Oké, de heer Uppelschoten kan van het scherm af. En ik mis de heer Serlie nog.

De heer Serlie: Die is er wel.

De voorzitter: Ja, ik geloof het onmiddellijk en mevrouw Meeuwissen ben ik ook ...

Mevrouw Meeuwissen: Ja, ik ben er ook.

De voorzitter: Gelukkig. Mevrouw Meeuwissen, wat doet de VVD als het gaat om G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van de waterstoffabriek?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: G-11, de verhoging van het investeringskrediet grondbezit voor Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda als het gaat om Boer-Burger-Biodiversiteit?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: En G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar uw fractiegenoten. Ja, en iedereen knikt. Dank u wel. We gaan naar de SP. Mevrouw Dijkers en de heren Mäkel en Moinat. Als u weer wat zegt, dan kan ik u zien. . Ik zie meneer Mäkel al, maar mevrouw Dijkers en de heer Moinat nog niet.

Mevrouw Dijkers: Ja, ik probeer via de microfoon ...

De voorzitter: Mevrouw Dijkers heb ik ook. De heer Moinat?

De heer Moinat: Ben ik er ook?

De voorzitter: Bijna. Helemaal goed. Mevrouw Dijkers, mag ik weten wat de SP-fractie doet als het gaat om G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Dijkers: Ja, we zijn voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Dijkers: Ook voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de waterstoffabriek?

Mevrouw Dijkers: Schoorvoetend voor.

De voorzitter: Oké. G-11, de verhoging van het investeringskrediet voor het grondbezit van het Programma Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda als het gaat om Boer-Burger- Biodiversiteit?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling van de N34?

Mevrouw Dijkers: Tegen.

De voorzitter: Ik kijk naar u beide fractiegenoten en die zijn het geheel met u eens. Dank u wel mevrouw Dijkers. We gaan naar de heer Van Dekken van het CDA, samen met mevrouw Mentink, mevrouw Vedder en de heren Vegter en Zuur. En als die allemaal wat gaan zeggen.

De heer Vegter: Heel graag. Ik wil even de groeten doen aan mijnheer Nijmeijer, via mevrouw Slagt.

De voorzitter: Wat leuk, dat is leuk.

De heer Zuur: Daar sluit ik me volledig bij aan.

Mevrouw Mentink: Ik ook.

De voorzitter: Kijk, als we dat nou allemaal op deze manier doen, komen jullie ook allemaal binnen. Dat is wel leuk. Ik zie trouwens alleen nog maar meneer Vegter. Even kijken, mevrouw Mentink komt in beeld.

Mevrouw Mentink: Present.

De voorzitter: Ja, mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Ik ben er wel hoor.

De voorzitter: Ja, ik zie het. Ik zie het, maar de heer van Dekken mis ik nog en de heer Zuur.

De heer Van Dekken: Ik zie mezelf toch ... aansluiten bij het debat...

De voorzitter: Mijnheer Van Dekken zie ik nu ook. Nou mijnheer Zuur nog. Daar hebben we mijnheer Zuur.

De heer Zuur: Ik probeer verbinding te maken.

De voorzitter: Ja, als u wat zegt dan gaat het helemaal goed, want ik heb jullie nou allemaal op het scherm. Heer Van Dekken, wat doet de CDA-fractie als het gaat om G-7, het Mobiliteitsprogramma?

De heer Van Dekken: Daar zijn we voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Van Dekken: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

De heer Van Dekken: Zijn wij ook voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda Voor de nieuwe waterstoffabriek?

Daar zijn we heel erg voor.

De voorzitter: G-11, de verhoging van het investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland?

De heer Van Dekken: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda als het gaat om Boer-Burger-Biodiversiteit?

De heer Van Dekken: Ondanks dat partners van onze Statenleden soms zeer actief zijn in inspirerende sectoren, is dit programma al zo breed voorzitter, nou we hebben met kracht en verve allemaal voor gestemd.

De voorzitter: Dan G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34?

De heer Van Dekken: Zijn we ook voor.

De voorzitter: Goed, ik kijk even naar uw fractiegenoten of die allemaal duimen en knikken. En ja. Prima, dank u wel CDA-fractie. Dan kunnen we naar D66 mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt.

De heer Pragt: Ja, ben ik er?

De voorzitter: Jazeker mijnheer Pragt. En dan mevrouw Kleine Deters nog. Ik kijk mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Is aanwezig.

De voorzitter: Mooi zo, ik zie u. Ja, helemaal goed. Ook met u ga ik even de voorstellen langs. G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van de waterstoffabriek?

Mevrouw Kleine Deters: Van harte voor.

De voorzitter: G-11, dan de verhoging van het investeringskrediet voor het grondbezit van het Programma Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: En G-12, de Investeringsagenda voor de agenda van Boer-Burger-Biodiversiteit?

Mevrouw Kleine Deters: Voor.

De voorzitter: En dan ... zeg mijnheer Pragt ... G-13, Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling van de N34?

Mevrouw Kleine Deters: Mijn partijgenoot is af en toe een beetje ondeugend, maar met het aannemen van de motie en de wijziging op dit voorstel stemmen wij heel graag in met dit voorstel.

De voorzitter: Mooi, dank u wel mevrouw Kleine Deters en ook de heer Pragt, want die knikt met u mee. Goed zo. Dan gaan we naar Groen Links naar de heer Bos, mevrouw Haan, mevrouw Slagt en de heer Nijmeijer is ziek. Die krijgt van iedereen van harte beterschap. Mooi zo. Ik zie mevrouw Slagt, maar de beide heren, mevrouw Haan en mijnheer Bos nog niet.

De heer Bos: Dan zal ik nog even wat zeggen.

De voorzitter: Ja, daar is mijnheer Bos. Mevrouw Haan, waar bent u? Mevrouw Haan.

Mevrouw Haan: Nu alleen de microfoon aan.

De voorzitter: Oh dat is wel handig. Oké. Dank u wel. Mevrouw Slagt, we gaan even weer de voorstellen langs. G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Slagt: Voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Slagt: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Slagt: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van een waterstoffabriek?

Mevrouw Slagt: Voor.

De voorzitter: G-11, de verhoging van de investeringskredieten grondbezit Programma Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Slagt: Zeker voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda Boer-Burger-Biodiversiteit?

Mevrouw Slagt: Voor.

De voorzitter: En G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34?

Mevrouw Slagt: Ook voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw fractiegenoten. Die knikken. Helemaal fijn. Dank u. De heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Ja.

De voorzitter: Ja, als u ... Ja, u bent er. Ook met u ga ik de voorstellen langs. G-7, het Mobiliteitsprogramma?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de waterstoffabriek?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: Even kijken. G-11, de verhoging van het investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland?

De heer Schoenmaker: Tegen.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda voor Boer-Burger-Biodiversiteit?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: En G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling van de N34?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: Dank u wel meneer Schoenmaker. Ik ga naar de ChristenUnie. Mevrouw Van den Berg en de heren Pruisscher en Veldsema. Ik zie de heer Veldsema. Even kijken. De heer Pruisscher en mevrouw Van den Berg zie ik nog niet. Nee, wilt u nog wat zeggen?

Mevrouw Van den Berg: Meer praten? Leuk, ik heb vandaag nog niet zoveel spreektijd gehad.

De voorzitter: Ja heel goed hoor mevrouw Van den Berg, maar de heer Pruisscher ben ik nog niet echt tegengekomen.

De heer Pruisscher: Update van StarLeaf laat ik maar zeggen.

De voorzitter: Kijk, daar heb je hem. Helemaal goed. Even kijken. Mevrouw Van den Berg, we gaan even de voorstellen langs voor de ChristenUnie. G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Van den Berg: Zijn wij voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Van den Berg: Zijn we ook voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Van den Berg: Zijn we ook voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van een waterstoffabriek?

Mevrouw Van den Berg: Zijn we ook voor.

De voorzitter: G-11, de verhoging van het investeringskrediet grondbezit Programma Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Van den Berg: Voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda voor Boer-Burger-Biodiversiteit?

Mevrouw Van den Berg: Voor.

De voorzitter: En als laatste G-13, Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34?

Mevrouw Van den Berg: Zijn we ook voor.

De voorzitter: Oké. Ik kijk naar uw beide fractiegenoten en die knikken. Dank u wel. We gaan naar Op-Drenthe. De heer Duut.

De heer Duut: Daar ben ik voorzitter. En ik heb 7x voor voor u.

De voorzitter: 7x voor? Eigenlijk moet ik nu alles langsgaan, maar als u overal voor bent, is dat duidelijk lijkt mij zo. Ik heb het behoorlijk vaak op gelezen al. Dank u wel meneer Duut. Mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter, hier ben ik.

De voorzitter: Goed zo. We gaan nog even de voorstellen langs. G-7, het Mobiliteitsprogramma?

Mevrouw Potharst: Daar zijn we voor.

De voorzitter: G-8, het Herstructureringsfonds?

Mevrouw Potharst: Voor.

De voorzitter: G-9, het Regiostedenfonds?

Mevrouw Potharst: Voor.

De voorzitter: G-10, de Investeringsagenda voor de bouw van een waterstoffabriek?

Mevrouw Potharst: Tegen.

De voorzitter: G-11, de verhoging van het investeringskrediet voor het grondbezit voor het Programma Natuurlijk Platteland?

Mevrouw Potharst: Voor.

De voorzitter: G-12, de Investeringsagenda voor Boer-Burger-Biodiversiteit?

Mevrouw Potharst: Tegen.

De voorzitter: En G-13, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling van de N34?

Mevrouw Potharst: Tegen.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. U was de laatste in de rij. We gaan weer even tellen. Ik schors de vergadering voor een paar minuten. Dank u. Tot zo. Ik heropende vergadering. En ik geef de uitslag van de stemmingen over de voorstellen die hedenmiddag bedebatteerd zijn. Ik weet niet of dat het Nederlands is, maar waar we over gesproken hebben

met z'n allen. En ik begin bij voorstel G-7, het Mobiliteitsprogramma. Voor hebben gestemd 36 leden, tegen nul, zodat dit voorstel met algemene stemmen is aanvaard. Dan voorstel G-8, het Herstructureringsfonds. Voor hebben gestemd 33 leden, tegen 3. Dit voorstel is aanvaard. Dan het voorstel op Statenstuk 2020-965. Voorstel G-9, het Regiostedenfonds. Voor hebben gestemd 34 leden, 2 leden hebben tegengestemd. Dit voorstel is aanvaard. Voorstel Statenstuk 2020-969, G-10, De investering in de waterstoffabriek. Voor hebben gestemd 29 leden, 7 leden hebben tegengestemd. Dit voorstel is aanvaard. Het voorstel op Statenstuk 2020-970, G-11, het investeringskrediet voor Natuur en Platteland. Voor hebben gestemd 29 leden, tegen 7. Dit voorstel is aanvaard. Dan het voorstel op Statenstuk 2020-972, G-12, Boer-Burger- Biodiversiteit. Voor hebben gestemd 32 leden, 4 leden hebben tegengestemd. Dit voorstel is aanvaard. En als laatste, het voorstel op Statenstuk 2020-957, G-13, de Nota rond de N34, de Nota Reikwijdte en Detailniveau gedeeltelijke verdubbeling N34. Voor hebben gestemd 32 leden, tegen 4 leden. Ook dit voorstel is aanvaard.

We gaan verder met de derde stemronde en de laatste stemronde en dat betekent dat we de moties gaan doen. Een drietal moties en ik begin wederom bij de heer Velzing van Forum voor Democratie en de heer Bos. Ik zie de heer Velzing reeds, maar de heer Bos nog niet.

De heer Bos: Zal ik even wat zeggen?

De voorzitter: Even kijken, als de heer Velzing even zijn microfoon uitdoet en de heer Bos even zijn microfoon aan. Ja, dat gaat goed. En dan andersom heren. Ja, dank u wel beleefd. Dan gaan we langs de moties en dan vraag ik aan Forum wat de gedachten zijn over motie M 2020-39 over het edelhert en het damhert.

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Motie M 2020-40 over het Nedersaksisch in de Statenzaal?

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Motie M 2020-41 over de Nedersaksenlijn.

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Dank u wel en de heer Bos knikt, dus die is met u eens. Mooi zo. Ik ga naar de heer Camies.

De heer Camies: Ja, daar ben ik weer.

De voorzitter: Even ... Ja, daar bent u weer inderdaad. Drie moties. M 2020-39, het intrekken van de opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert.

De heer Camies: Als mijn geheugen mij niet in de steek laat, dan stem ik voor.

De voorzitter: Dan motie M 2020-40 het Nedersaksisch in de Statenzaal.

De heer Camies: Uiteraard voor.

De voorzitter: Motie M 2020-41, Nedersaksen lijn.

De heer Camies: Uiteraard stem ik daar ook voor.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Camies.

De heer Camies: Daar zal Thea heel blij mee wezen.

De voorzitter: We gaan naar de Partij van de Arbeid. Wat mooi. De heer Loof van de Partij van de Arbeid, tezamen met de heer Bosch, de Heer Du Long, de heer Schomaker, de heer Zwiers en mevrouw Roggen. De heer Du Long zit hier in de Statenzaal. Dus wil iedereen weer even wat geluid maken. Even kijken. Ik zie de heer Zwiers nog niet en de heer Loof nog niet.

De heer Zwiers: Ik ben er toch echt.

De heer Loof: Ik ben er ook hoor. Ziet u mij?

De voorzitter: Ja, u bent er alle vijf. En zoals ik al zei, de heer Du Long zit hier naast me. Motie M 2020-39, Edelhert.

De heer Loof: Zijn we tegen.

De voorzitter: De motie M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

De heer Loof: Daar zijn we voor.

De voorzitter: Dan de Nedersaksenlijn, M 2020-41.

De heer Loof: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: Mooi zo. Dank u wel en ik kijk even of er geknikt wordt. Ook door de heer Du Long. Ja, prima. We gaan naar de PVV. De heer Uppelschoten, mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Graag geluid en beeld.

De heer Vorenkamp: Ik hoop dat mijn geluid beter is dan vanmorgen.

De voorzitter: Nou en of zeg, beduidend.

De heer Vorenkamp: Dat is dan wel een mirakel mag ik wel zeggen, of niet.

De voorzitter: Nou, dat vind ik wel, een mirakel. Dat is het zeker. De heer Uppelschoten.

Mevrouw Kort: Er gebeuren nog steeds wonderen.

De voorzitter: Mevrouw Kort als u dat zegt, dan komt u meteen in beeld, dat is ook een wonder. Helemaal mooi. De heer Uppelschoten, mag ik met u de moties langslopen?

De heer Uppelschoten: Jazeker.

De voorzitter: Motie 2020-39 Damhert.

De heer Uppelschoten: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Dan M 2020-40, het Nedersaksisch.

De heer Uppelschoten: Ik zal mijn best doen, zijn we voor.

De voorzitter: Nou knap. En M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

De heer Uppelschoten: Daar zijn we verdeeld over. Dus, Sonja Kort en ik stemmen daarvoor, maar de heer Vorenkamp is daartegen. Maar die wil graag iets zeggen waarom hij tegen is.

De voorzitter: De heer Vorenkamp, mag ik u het woord geven?

De heer Vorenkamp: Hartelijk dank voorzitter. Ja ik vind, als die Nedersaksenlijn door zou gaan überhaupt, dan is dat in mijn ogen een enorme geldverspilling. Want in de vorige Statenperiode is er een onderzoek, een vergelijkend onderzoek, gedaan naar verschillende investeringen van de provincie en mobiliteit. Daaruit kwam naar voren, dat wanneer die Nedersaksenlijn aangelegd zou worden, dat de provincie niet eens het onderhoud van de spoorlijn zou kunnen betalen, laat staan het exploitatieverlies? En ik vind dat je consequent moet zijn en daarom blijf ik tegen stemmen. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Vorenkamp. En voor de rest bent u akkoord met datgene wat de heer Uppelschoten net heeft gezegd en dat geldt ook voor mevrouw Kort? Hartelijk dank. Dan gaan we naar de VVD, mevrouw Meeuwissen, de heer Moes. Goedenavond. De heer Serlie. Mevrouw Udinga en mevrouw Zwaan. Even kijken. Ik zie de heer Uppelschoten nog en mevrouw Kort. Maar verder zie ik nog niemand van de VVD. Kunt u wat zeggen? Ja, de heer Moes uit Wapse, die zie ik, maar voor de rest... Dames. Mevrouw Meeuwissen zie ik, mevrouw Udinga. Waar is mevrouw Zwaan? Ja. Nou, de heer Serlie zie ik niet en mevrouw Zwaan zie ik niet.

De heer Serlie: Maar Dalen is wel present.

Mevrouw Zwaan: Zwinderen ook.

De voorzitter: De heer Serlie zie ik nu wel. Ja, mevrouw Zwaan, daar bent u. Helemaal goed. Drie moties. Mevrouw Meeuwissen. M 2020-39, Het edelhert.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Dan kom ik bij M 2020-40, het Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Meeuwissen: Daar stemmen wij verdeeld. 4 stemmen voor en de heer Serlie stemt tegen.

De voorzitter: Oké. En dan M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Goed, ik kijk even naar de leden van de VVD-fractie of zij het eens zijn met hetgeen mevrouw Meeuwissen heeft gezegd. Dank u wel. Dank u wel. Dan gaan wij naar de SP met mevrouw Dijkers, de heren Mäkel en Moinat. Ik hoor en zie u graag. Ja hoor. Ik zie u alle drie, fijn. Mevrouw Dijkers, drie moties. M 2020-39, Het edelhert.

Mevrouw Dijkers: Ja, daar zijn wij voor.

De voorzitter: M 2020-40, Het Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Dijkers: Omdat die toch wel sympathiek is, hebben wij toch maar voor gestemd. En dan hopen we dat die 'Plat in de Staten' gaat heten.

De voorzitter: Dan hoopt u dat die wat? Plat?

Mevrouw Dijkers: 'Plat in de Staten'.

De voorzitter: Oh, plat in de Staten gaat u spreken. Oké. M 2020-41, De Nedersaksenlijn.

Mevrouw Dijkers: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw fractiegenoten. Ja, die knikken. Dank u wel. Dank u wel. We gaan naar het CDA. Fractievoorzitter de heer Van Dekken, de dames Mentink en Vedder, de heren Vegter en Zuur. Ik hoor graag wat geluid, want dan zie ik ook. Ja, mevrouw Dijkers zie ik nog, die kan haar camera weer uitzetten. Ik mis mevrouw Vedder nog.

De heer Van Dekken: Ja, die missen wij ook.

De voorzitter: Waar is mevrouw Vedder?

Mevrouw Vedder: Ik ben er. Hoort u mij?

De voorzitter: Bent u er? Nou bijna... Ja, daar komt u, heel goed. De CDA-fractie zie ik hier voor me. Heer Van Dekken. Wat doet de CDA- fractie als het gaat om het edelhert, M 2020-39?

De heer Van Dekken: Zijn we tegen.

De voorzitter: Ja, dat klinkt een beetje raar, maar u bent tegen Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert. Zo moet ik het wel zeggen, anders dan denkt de gemiddelde kijker, wat krijgen we nou toch? Ik kan me niet voorstellen dat u tegen een edelhert bent.

De heer Van Dekken: Nee, verre van dat voorzitter.

De voorzitter: Nou goed, dan gaan we naar M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal?

De heer Van Dekken: 5x veur.

De voorzitter: 5x voor. Ik zal het even echt hardop zeggen, jong. Oké. Dan gaan we naar de Nedersaksenlijn.

De heer Van Dekken: Zijn we ook vijf keer voor.

De voorzitter: Goed dank u wel CDA. Ik kijk even of er geknikt wordt. Jazeker, ook door de heer Vegter. Mooi, dank u wel. We gaan naar het CDA, sorry D66. Het CDA gaat ons weer verlaten.

De heer Pragt: Ja, ben ik nou in beeld?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt komen binnen. Mevrouw Kleine Deters zie ik nog niet, de heer Pragt wel.

Mevrouw Kleine Deters: Ja voorzitter.

De voorzitter: Daar is ze. De moties, mevrouw kleine Deters. M 2020-39, Handhaving nulstand edelhert en damhert.

Mevrouw Kleine Deters: Daar zou ik graag een stemverklaring willen afleggen. Wij zijn inhoudelijk het eens met het intrekken van de opdracht handhaving, maar wij vinden deze motie te prematuur en vinden die pas aan de orde op het moment dat wij het beleid weer gaan vaststellen. Er is duidelijk aangegeven dat tot die tijd er omgegaan zal worden met de situatie dat er geen nulstand zou zijn. Gedeputeerde heeft dat wat ons betreft afdoende toegelicht. Dus wij vinden het te voorbarig en zullen op dit moment tegen de motie stemmen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we naar M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Kleine Deters: Zijn wij voor.

De voorzitter: En M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

Mevrouw Kleine Deters: Zijn wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie de heer Pragt knikken. Merci. Dan gaan we naar GroenLinks. Mevrouw Slagt. De heer Bos. Mevrouw Haan. Mooi zo.

Mevrouw Slagt: Dan zijn we compleet.

De voorzitter: Mevrouw Slagt nog.

Mevrouw Slagt: Ja, Assen.

De voorzitter: Daar komt ze. We gaan langs de moties. M 2020-39, Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert.

Mevrouw Slagt: Daar willen wij net zoals D66 een stemverklaring van afleggen.

De voorzitter: Ga uw gang.

Mevrouw Slagt: Wij zijn echter voor deze motie. De intentie vinden wij heel goed. Echter, wij nemen afstand van de bewering dat het niet op beleid is gefundeerd. Ja?

De voorzitter: Dus ja, maar wat doet u?

Mevrouw Slagt: Wij stemmen voor.

De voorzitter: U stemt voor.

Mevrouw Slagt: Om dat te steunen, de intentie van de motie.

De voorzitter: Dan M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Slagt: Zijn wij tegen.

De voorzitter: En als laatste M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan kijk ik even naar de beide andere fractiegenoten en die zijn het zeer met u eens. Dank u wel GroenLinks. We gaan naar Sterk Lokaal, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Jawel.

De voorzitter: Ja, fijn. Ook drie moties. M 2020-39, Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhart en damhart.

De heer Schoenmaker: Stemverklaring: We stemmen tegen de motie, maar we zijn zeer gerustgesteld door de gedeputeerde en het komt later aan de orde. We zijn niet voor het afschieten van het edelhart, maar deze motie vinden we overbodig. Dus we stemmen tegen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de tweede motie, M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

De heer Schoenmaker: Dat lijkt mij prima, dus voor.

De voorzitter: En M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

De heer Schoenmaker: Dat lijkt me ook prima, dus ook voor.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmaker. We gaan naar mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie, samen met de heren Pruischer en Veldsema. Als die geluid maken, dan komen ze binnen. Het is ook wel komisch, want iedereen moet echt wat zeggen, want anders zie ik hem of haar niet. De heer Veldsema nog.

De heer Veldsema: Ja, ik zal nog eens een keer wat zeggen, maar...

De voorzitter: Dat vind ik heel fijn, ja daar komt u al. Fantastisch.

De heer Veldsema: Nee... Nee, u ziet me niet, ik zie mezelf nog niet.

De voorzitter: Nee, wij zien u niet. Heeft u de camera aan?

De heer Veldsema: Oh wacht. Ah, ja nu.

De voorzitter: Ja, helemaal duidelijk. Mevrouw Van den Berg. Wat doet de ChristenUnie als het gaat om motie M 2020-39, Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhart en damhart?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: M 2020-40, de motie Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: En M 2020-41, De Nedersaksenlijn?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn we uiteraard ook voor.

De voorzitter: Goed, ik zie de beide heren instemmend knikken. Dank u wel ChristenUnie. Ik ga naar OpDrenthe, de heer Duut.

De heer Duut: Daar ben ik.

De voorzitter: Ja. Mooi zo. Ja hoor. Ik zie u. Motie M 2020-39, Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert.

De heer Duut: Tegen.

De voorzitter: Dan de motie M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

De heer Duut: Vooruit maar, voor.

De voorzitter: En dan de motie M 2020-41, rond de Nedersaksenlijn.

De heer Duut: Ik vrees volstrekt onrealistisch, maar ik ben er wel voor.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Duut. En dan als laatste gaan we naar mevrouw Potharst van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Potharst: Ja voorzitter, hier ben ik.

De voorzitter: Mooi zo. We beginnen bij de eerste motie. Die is van uzelf, M 2020-39, Intrekken opdracht handhaving nulstand edelhert en damhert.

Mevrouw Potharst: Daar zijn we voor.

De voorzitter: Dan M 2020-40, Nedersaksisch in de Statenzaal.

Mevrouw Potharst: Daar zijn we tegen.

De voorzitter: En als laatste M 2020-41, de Nedersaksenlijn.

Mevrouw Potharst: Daar zijn we voor.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Potharst. We zijn aan het eind gekomen van de stemmingen in deze ronde en zo ook van alle stemmingen. Wij gaan weer tellen. Ik schors weer even en wij komen zo bij u terug. En dan zou ik u willen vragen om ook alvast uw mokje beet te pakken, ik heb er hier een staan, of een glas, zodat we zo meteen elkaar kunnen toe drinken, want dit is de laatste vergadering voor het kerstreces. Tot zo. Wij zijn nog even aan het tellen. Ik kom zo bij u terug, maar het was hier zo'n herrie, dus wilt u alstublieft uw microfoons even uitzetten? Dank u wel.

Ik heropen de vergadering. En u heeft van mij tegoed de uitslag van de stemmingen over drie moties. De eerste motie M 2020-39, gaat over de nulstand rond het damhert en het edelhert. Voor hebben gestemd 10 leden, tegen 26. Deze motie is verworpen. Dan de motie M 2020-40, over Nedersaksisch in de Statenzaal bij onze Statenvergadering in maart. Voor hebben gestemd 31 leden, tegen 5. Deze motie is aanvaard. En als laatste M 2020-41, de Nedersaksenlijn. Voor hebben gestemd 35 leden, tegen 1 lid. Ook deze motie is aanvaard.

L. Sluiting

De voorzitter: Dames en heren. Wij zijn aan het eind gekomen niet alleen maar van deze Statenvergadering van hedenmiddag, maar, en ik hoop dat ik u nou recht aankijk, want dat is voorwaar niet zo simpel hier in de Statenzaal, maar we zijn ook aan het eind gekomen van een heel bijzonder jaar. Een jaar waarbij, als je terugkijkt, je natuurlijk ziet dat wij ons besluitvormingsproces en de manier waarop we met elkaar samenwerken hier, gelukkig wel goed hebben kunnen invullen. Maar zó anders dan anders. En ik denk dat het goed is om dat te beseffen en dat ook tegen elkaar te zeggen. En van mijn kant wil ik u daar ook enorm voor bedanken, want het heeft van u heel erg veel gevergd. En dan kijk ik naar al mijn Statenleden. Want echt waar, steeds digitaal vergaderen, elkaar toch proberen te vinden terwijl u niet fysiek naar elkaar toe kan stappen, dat is voor waar niet simpel. Dus, ik ben u daar zeer erkentelijk voor. Echt alle complimenten. En die complimenten die gelden wat mij betreft ook voor de griffie. De griffiemedewerkers hebben in al die maanden er alles aan gedaan om in die onorthodoxe tijd u toch van alles te voorzien wat u nodig heeft. En ja, ik weet niet of u dat kunt doen, maar als ik zo meteen u allemaal op het scherm zie, en ik hoop dat u allemaal uw camera wilt aanklikken, want dan hebben we zo meteen een tableau de la groupe, zal ik maar zeggen als het gaat om onze Staten. Dan zou het mooi zijn als u, als ik daar een teken voor geef zo meteen, zou willen klappen voor de griffie. Want echt waar, ik vind het dijen van typetjes. En ze hebben zulke mooie truien aan nu. Dus eigenlijk moeten jullie allemaal zo meteen ook nog even voor de camera paraderen, maar wel op 1,5 m afstand van elkaar. Dat dat even duidelijk is. Goed. Dat gezegd hebbend wil ik ook stilstaan bij diegenen van ons ...

Mevrouw Dijkers: Ik bel u zo terug, ik ben in een afsluiting ...

De voorzitter: Mevrouw Dijkers, u heeft uw microfoon aanstaan. Want ik wou net zeggen, ik wil ook graag toch even aandacht vragen voor diegenen van ons die vanmiddag niet hier konden zijn, ook niet digitaal, omdat ze om allerlei redenen op het thuisfront met moeilijke zaken geconfronteerd zijn. Een Statenlid is getroffen door corona, gelukkig aan de beterende hand, maar het is beroerd. Een Statenlid zit in de mantelzorg, dat geldt voor meerdere Statenleden. Ja, dat zijn hele heftige periodes. En ik wil naar hen toe ook namens ons allemaal alle sterkte wensen en de hoop uitspreken dat we elkaar het nieuwe jaar nog een poosje digitaal, maar in ieder geval weer zien. En dat jullie allemaal gewoon weer mee kunnen komen doen, want we missen jullie. Laten we dat maar gewoon tegen elkaar zeggen. Er zal geen nieuwjaarsreceptie zijn. Dat is natuurlijk gewoon raar, want we zijn zo gewend dat we hier in het provinciehuis op gepropt bij elkaar zitten en dat we iedereen de hand kunnen schudden en kunnen knuffelen in voorkomende gevallen, en dat kan nu gewoon niet. Dus dat is beroerd. Maar ja, we begrijpen allemaal dat we nu bij elkaar vandaan moeten blijven om ervoor te zorgen dat de reproductiefactor van dat virus niet nog verder groeit. Dus de nieuwjaarsreceptie gaat niet door. We zullen wel het een en ander digitaal doen. Dus dat kunt u op de website gaan zien. Ik hoop dat u daarvan gaat genieten. En ik hoop dat we toch in het nieuwe jaar, en dan kom ik bij mijn doorzicht naar 2021, allemaal zo snel gevaccineerd zullen zijn, dat we niet al te lang meer in deze behoorlijk ingewikkelde situatie zitten met z'n allen. Want we staan op slot, hoe heftig dat ook is. We moeten echt elkaar goed in de gaten houden. Ervoor zorgen dat mensen die in hun eentje zijn toch klankborden krijgen. Je mag nog steeds met Kerstmis mensen uitnodigen, twee of drie. Alleen met Kerstmis drie en verder twee. Dus denk ook even na over mensen die in hun piere-uppie zitten, zou ik u willen vragen. En dan ja 2021. Als we gewoon allemaal het vaccin hebben, dan kunnen we gewoon weer het leven beetpakken, op een manier die misschien niet zo is als dat we gewend waren. Want ja, je kunt ook dingen leren van situaties. Maar goed, dat is het doorzicht naar 2021. Lieve Statenleden, dank voor al jullie inzet en ik wens jullie en alle mensen die jullie lief zijn, een heel erg mooi Kerstfeest. En natuurlijk alle goeds en heel erg veel gezondheid en ook heel veel collegialiteit hier in de Statenzaal in 2021. En nu, we hebben net even geoefend, gaat de vicevoorzitter, tada, onze Ralph, mijn kopje inschenken op anderhalve meter weg. Ja, ja heel goed zo. Dat zijn bubbels. Ik, Ralph, hij hoeft niet helemaal vol, hemeltje

lief. Ja, ik ga weer zitten en ik breng een toast uit. Ik had nooit durven denken dat ik dat in een email-kopje nog zou doen, met Drenthe op de voorgrond. Ik breng een toast uit. Op jullie aller gezondheid en op alle die jullie lief zijn. Dank je wel voor het afgelopen jaar en ik verheug me op het komend jaar. Hoi allemaal. Proost.